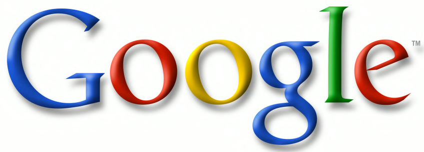

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

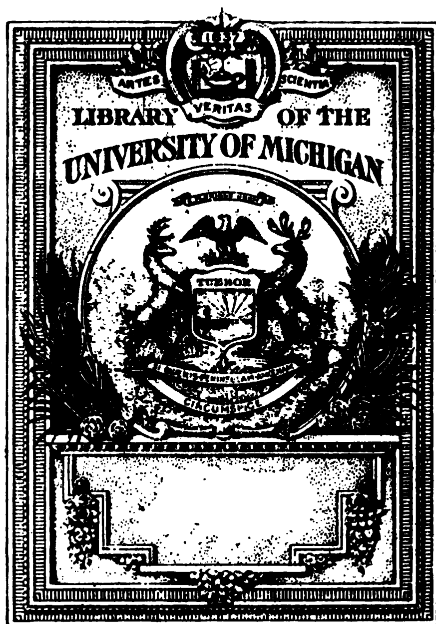
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

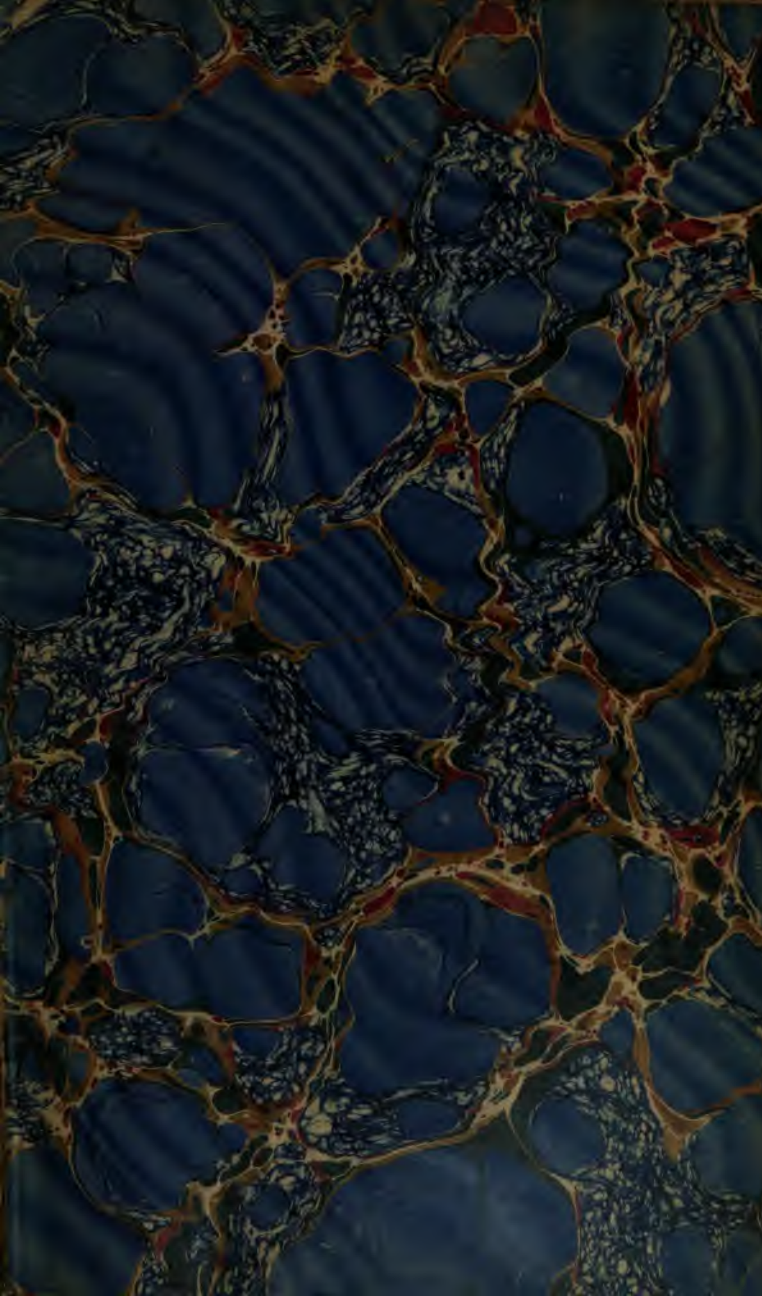
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

839.68
I81

Verð: 2 kr. 50 aur.

Sæmundar-edda.

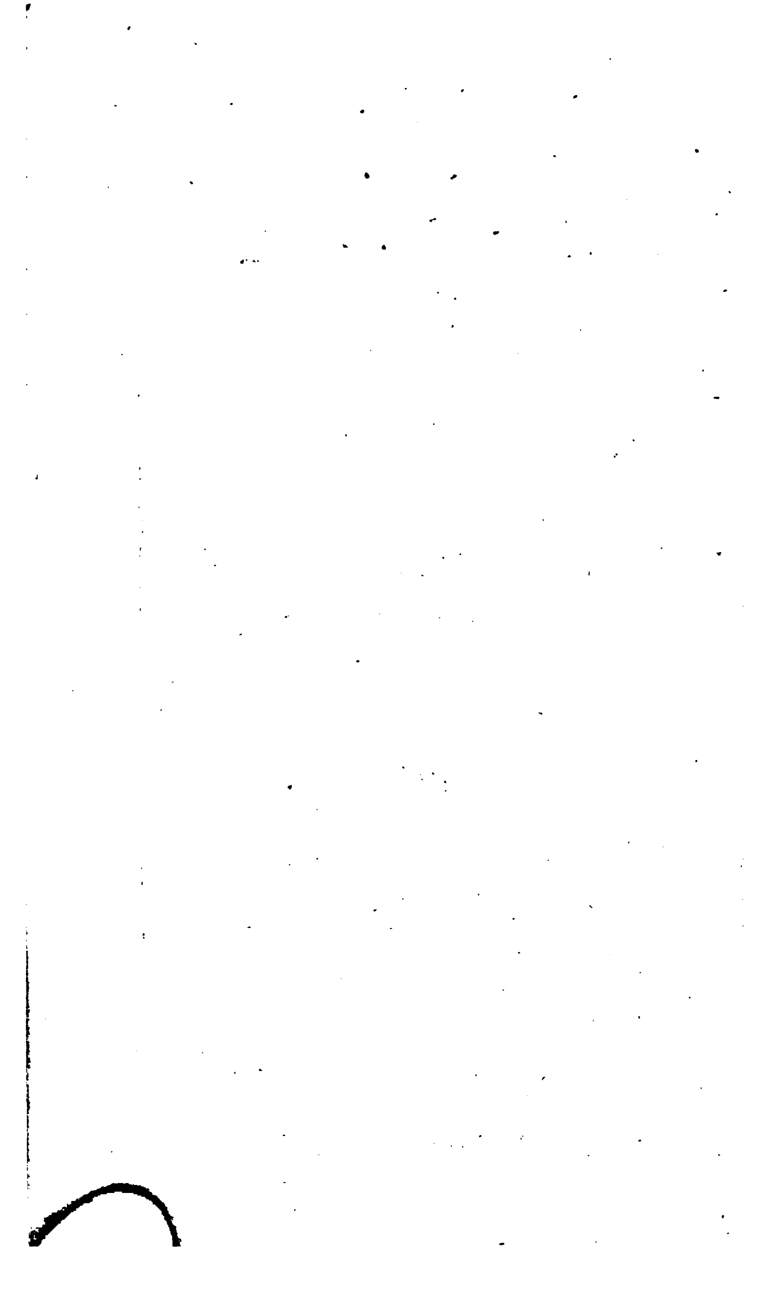
Eddukvæði.

Finnur Jónsson
bjó til prentunar.

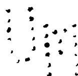

Reykjavík.
Kostnaðarmaður: Sigurður Kristjánsson.
1905.

Prentsmiðja D. Östlunds.

SÆMUNDAR-EDDA

EDDUKVÆÐI

FINNUR JÓNSSON

BJÓ TIL PRENTUNAR

REYKJAVÍK

KOSTNAÐARMAÐUR: SIGURÐUR KRISTJÁNSSON

1905

Prentsmiðja D. Östlunds.

Hjer birtist á prenti í fyrsta sinn á Íslandi bók sú, er alment hefur verið kölluð „Sæmundar-edda“ síðan á 17. öld og á eru gömul kvæði, flest ort á 10. og 11. öld um goð og fornhetjur og fl. Jeg hef haldið þessu nafni, þótt það sje með öllu óvíst, hvort Sæmundur prestur fróði Sigfússon (d. 1133), er þau eru kend við, hefur átt nokkuð við þau eða ekki. Um það og kvæði þessi yfir höfuð að tala get jeg vísað til þess, er jeg hef sagt um þau í bókmentasögu minni bæði hinni dönsku og nú hinni íslensku, svo og til deiluritgjörðar próf. B. M. Ólsens og minnar í Tímariti hins ísl. Bókmentafjelags.

Kvæði þessi eru aðallega í einu skinnhandriti, *2365* meðal fjórblöðúnga í Gamlasafni á hinni konúnglegu bókhlöðu í Kaupmannahöfn. Þetta handrit er heimsfrægt og svo að segja einstakt í sinni röð. Það er útgefið í ljósmyndum ásamt prentuðum texta 1891. Handritið er ritað um 1270, en er því miður ekki til fult. Eitt kver (8 blöð) hefur glatast úr því; endar meginmálið í Sigrdrífumálum 28_2 og hefst aftur með Sigurðarkviðu enni meiri 5_2 (með orðinu: saka). Endirinn á Sigrdrífumálum finst í pappírsuppskriftum, en er eflaust hinn frumkveðni endir. Fyrstu 4 vísurnar í Sig. kv. enni meiri eru teknar úr Völsúngasögu, og eiga þær ekki saman, þannig, að þær sjeu beint áfram-

377936

hald hver af annari, en eflaust allar úr þessu sama kvæði. Völsúngasaga er að miklu leyti ekki annað en þessi fornkvæði færð og skeytt saman í vanalega sögu; og má af henni nokkurnveginn greinilega sjá, hvaða efni hefur verið á kverinu, sem týnt er úr handritinu, hvort sem það efni hefur verið eitt eða fleiri kvæði.

Svo er til brot (6 blöð) í Árnasafni, í *748* meðal fjórblöðúnga, af öðru eddukvæðahandriti frá því um 1300. Á þessu broti eru: Hárbarðsljóð frá 19_7, Baldrs draumar (og eru þeir aðeins í þessu hdr.), Skírnismál til 28. vísu, Vafþrúðnismál frá v. 20_2, Grímnismál, Hymiskviða, og loks upphafið á lesmálskaflanum fyrir framan Völundarkviðu.

Í Snorra-eddu eru allmörg erindi einkum úr Völuspá, Vafþrúðnis- og Grímnismálum. Völuspá er ennfremur í Hauksbók (þar er kvæðið aflagað í mörgu og ritað síðar en meginbókin, um 1350). Sigrdrífumál eru og að miklu leyti í Völsúngasögu; þar eru og nokkrar vísur úr Reginsmálum svo og í Nornagestsþætti, Helreið Brynhildar og í Nornagestsþætti. Rígsþula er hvergi nema í Wormsbók af Snorra-eddu (í Árnasafni), Hyndluljóð aðeins í Flateyjarbók, Gróttasöngur aðeins í Konúngsbók og Trektarbók Snorraeddu.

Völuspá en skamma er sett inn í Hyndluljóð, en er alt annað kvæði. Hvergi nema í pappírsbókum finnast Grógaldr og Fjölsvinnsmál, og sama er að segja um Sólarljóð. Þetta kvæði á eiginlega ekkert skylt við eddukvæðin, en finst í handritum oft saman við þau, og í mörgum útgáfum; af því að það á fyrirmynd sína í eddukvæðunum og af því að þess hefur verið óskað, að það væri látið fylgja

kvæðunum, hefur það verið tekið upp í bók þessa; en kvæðið er alkristilegt, og ekki ort fyr en á 12. öld.

Aðalhandritunum er hjer fylgt, að því undanteknu, 1, að rjettritun hefur verið gerð samkvæm við sig sjálfa og hagað eftir aldri kvæðanna (frekara um það síðar) og bragfræðisreglum fornmanna; 2, að leiðrjettíngar eru teknar upp, þar sem leshættir handritanna eru auðsjáanlega rángir, en ekki verður hjer gerð nánari grein fyrir þessum leiðrjettíngum eða frá hverjum þær eru runnar; um það get jeg vísað til útgáfu minnar hinnar þýsku (Leipzig 1888 og 1890) og annara nýrri útgáfna. Einstöku orð eru látin óröskuð, þótt óskiljandi sje, og þá oft einkend með: †; 3, aðeins á stöku stað er bætt við til uppfyllíngar, og er þá viðbótin sett í hornsviga (í 54. v. á bls. 241 eiga að standa bogsvigar); 4, víða eru innskot vísna, vísuorða og vísuhelmínga í handritunum; jeg hef látið alt þetta halda sjer, en prentað allar þesskonar heilar og hálfar vísur með smáletri, en sett í bogsviga þar sem þessar viðbætur eru partar af vísum. Með þessu móti má lesa þær vísur, sem saman eiga og mynda kvæðið, sem eina heild sjer, eða lesa alt saman í einu eftir vild og eftir því, hverja trú menn hafa á slíkum innskotum.

Hvað ritháttinn sjálfan snertir, er hann yfir höfuð sem í fornritum, þar sem ritháttur er samræmdur. Jeg hef þó ekki getað fengið af mjer að hafa hann ekki í stökum atriðum nokkuð eldri og nær því, sem málmyndir voru í raun og veru, þegar kvæðin voru ort, og gildir það um þau öll, og hvar sem þau hafa verið ort. Mjer finst það vera sjálfsögð skylda að hafa það svo, og skal nú hið helsta af því tagi talið.

Jeg hef yfir höfuð ritað stutt hljóð (broddlausa stafi) í orðum, þar sem hljóðið lengdist á Íslandi, en ekki fyr en eftir 1200, svo sem *folk, solginn, skalm, hals, ulfr, halfr*, osfrv. Samdrátturinn *já* úr (eldra) *éa* (*jó* úr *éu*) er ekki hafður, heldur ritað *éa, éu*, svo og *ia*, t. d. *séa* (sjá), *knéum* (knjóm, knjám), *þriar* (þrjár), *fia, fjá*: = hata osfrv., enda heimtar kveðandin oft (eða oftast) þessar myndir. Heldur ekki er samdrátturinn *éi* í *é* eða *áa* í *á* hafður nema á stöku stað; því er ritað — og af sömu ástæðum — *fáa* (fá), *náa* (ná), *áar* (ár), *séir* (sér), *knéi* (kné), osfrv. sbr. *Þóarr* stundum (f. *Þórr*). Ritað er *i* (ekki *e*) í *kvinna* (eign. flt.) af *kona*, svo og *brinna*, *rinna* (áhrifslausar sagnir, f. *brenna* og *renna*; *brinna* — *brann* sbr. *finna* — *fann*). Ritað er *o* í *goll, goð* (og í mannanöfnum *Goð*-), *fogl, troll*. Gerður er munur ekki aðeins á æ og œ, heldur og á *ö* og *ø*; *ö* hef jeg haft; með því hljóði, sem þessi stafur táknar, berum vjer nú fram *u*-hljóðvarpið af *a*, og hefði það verið alt of ógeðfelt að nota aðra stafsmynd, sem líka af öðrum ástæðum hefði verið tilgángslaus. Af líkum ástæðum hef jeg látið hið forna *u*-hljóðvarp af *á* látið ótáknað. Hljóðstafur er mjög víða feldur úr *es* og *est* og *eru* (þetta þá eftir hdr. prentað *ro*) eftir bragfræðisreglum; í *es* (= sem) og *ek* er hljóðstafurinn allvíðast feldur úr og *s*, *k* þá hnýtt aftan í undanfarandi orð eða sögn (*þars, þás; drapk, vask, biðk*, osfrv; *þars* er enn í dag haft einkum af skáldum vorum); ennfremur er *a* stundum felt úr í *at* eða orðið dregið saman við undanfarandi *því* og *svá* (*þvít, svát*, sbr. *þótt* f. *þó at*) Þegar í hdr. stendur t. d. *varka ek* (þ. e. var — ek — a [neitunarorð] ek) er það dregið saman í *varkak*

(ritað *vaskak*); sbr. orðmyndir sem *myndigak* (úr *myndiga ek* f. *mynda—ek—a ek*). Ritað er *ð* f. *d* í þátíð og kvennkynsorðum svo sem *fylgða, hvilð*, enda er svo oftast í hdr. sjálfu. *v* er sett á undan *r* þar sem hljóðstafasamband krefst (t. d. í *vreiðr, vreka* f. *reiðr, reka*). Ritað er *s* f. (ýngra) *r* í sagnorðinu *vesa (vera)*, þar sem svo var að kveðið á Íslandi alt fram um 1200 (í Noregi breyttist sá framburður nokkuð fyr, skömmu eftir 1100) og í tilvísunarfornafninu *es (er)*. Þessar orðmyndir eru ef til vill þær, sem lesendum mun geðjast síst að, en hjá þeim varð valla komist í þessum fornkvæðum. Jeg hef ritað *Hlöðvin* í stað þess sem tíðkast hefur: *Hlöðyn*, og er það samkvæmt því, sem Konráð Gíslason hjelt að rjettast væri. Jeg hef og sett inn eldri myndina *an* (f. *en*) í merkíngunni *heldur en*. Að öðru leyti stafa orðmyndir sem *óru* (f. *váru*, af *vera*), *ón* (f. *vón*) frá hdr. sjálfu. Jeg hef alstaðar ritað *bazt-*, enda stendur oft svo í hdr. — Í lesmálsköflunum hef jeg aftur á móti viðhaft vanalega (ýngri) stafsetníng *(er, var, guð-* osfrv.*)*.

Ennfremur skal þess getið, að fornöfnum (sem súbjektum) er oft slept, þar sem þeim má eða á að sleppa eftir bragreglum; en stundum hef jeg haldið þeim, þar sem samanhengið hefði orðið lesendunum of óljóst. Sömuleiðis hef jeg sett „gæsalappir“ utan um bein orð manna, til skilníngsauka, þar sem mjer fanst þess þurfa; vanalegast er þeirra ekki þörf, síst í viðræðukvæðum. Þá er út undan vísunni settar skammstafanir til að tákna þann sem talar; er þá oft aðeins annar af þeim, sem tala saman, táknaður þannig. Smáósamkvæmni hef jeg orðið var við, en lítið, sem þýðíngu hefur; sbr. Leiðrjettíngar.

Í Völuspá og Völuspá enni skömmu er stefið prentað með skáletri. Í Hárbarðsljóðum er sumt prentað sem lesmál, þar sem auðsjáanlega engin vísugerð er á svörunum. Í Völsungakv. enni fornu eiga vísurnar 26—31 (29) eiginlega inn í miðjum lesmálskaflanum á bls. 266, þar sem til færður er vísuhelmíngur úr Völs. kv. 33 (bls. 235), en skipun hdrsins hefur hjer verið haldið óbreyttri. Hinum svonefndu Reginsmálum er skift eftir bragarhættinum í tvö kvæði með stöfunum A og B, en vísnaröðin í hdr. látin halda sjer; og eins er með fugla (igðna) vísurnar í Fáfnismálum; þær eru greindar með I, II osfrv. og a, b; eflaust er hjer samsteypa af tveimur kvæðum um sama efni. Sigrdrífumál (bls. 320) er beint áframhald af Fáfnismálum í hdr. án yfirskriftar, og svo er reyndar víðar, að ný kvæði eru ekki táknuð sjerstaklega.

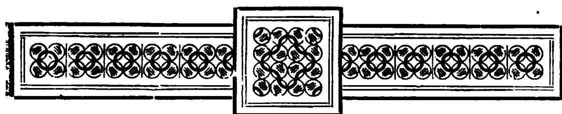
Skýríngarnar hef jeg haft svo stuttar, sem mjer fanst hægt. Með vilja hef jeg ekki haft þær fleiri, enda hygg jeg þess ekki þurfa. Yfir höfuð ættu kvæði þessi ekki að vera erfið Íslendíngum, nema einstöku goðakvæði og þá helst Völuspá, er líklega verður aldrei skýrð til fulls. Jeg veit, að margir staðir eru skýrðir á mismunandi hátt, en hjer gat jeg aðeins eða að mestu tekið tillit til þess, hver skýríng mjer finst eðlilegust. — Í nafnatalinu hef jeg sett skýríngar við einstöku nöfn. Teiknið : er haft fyrir =

Af 8 fyrstu örkunum hef jeg lesið eina prófförk, en allar af hinum.

Staddur í Reykjavík í júlímánuði 1905

Finnur Jónsson.

Vǫluspá.

---

1. Hljóðs biðk allar
helgar kindir,
meiri ok minni
mögu Heimdallar;
vildu at, Valföðr,
vel fyr teljak
forn spjöll fira,
þaus fremst of man.
2. Ek man jötna
ár of borna,
þás forðum mik
fœdda höfðu;
níu mank heima,
níu íviði,
mjötvið mæran
fyr mold neðan.
3. Ár vas alda
þars Ymir byggði,

vasa sandr né sær,
né svalar unnir;
jörð fansk æva
né upphiminn;
gap vas Ginnunga,
en gras hvergi.

4. Áðr Bors synir
bjöðum of ypðu,
þeir es Miðgarð
mæran skópu;
sól skein sunnan
á salar steina;
þá vas grund gróin
grœnum lauki.

5. Sól varp sunnan,
sinni mána,
hendi enni hœgri
of himinjöður;
sól þat né vissi,
hvar hon sali átti;
(stjörnur þat né vissu,
hvar þær staði áttu);
máni þat né vissi,
hvat hann megins átti.

6. Þá gengu regin öll
á rökstóla,
ginnheilög goð,
ok gættusk of þat

— — — —

Nótt ok niðjum

nöfn of gáfu,
morgin hétu
ok miðjan dag,
undorn ok aptan,
árum at telja.

7. Hittusk æsir
á Iðavelli,
þeirs hörg ok hof
hátimbruðu;
afla lögðu,
auð smíðuðu,
tangir skópu
ok tól gerðu.

8. Tefldu í túni,
teitir váru,
vas þeim véttergis
vant ór gulli,
unz þríar kómu
þursa meyjar,
ámátkar mjök,
ór Jötunheimum.

9. Þá gengu regin öll
á rökstóla,
ginnheilög goð,
ok gættusk of þat,
hvárt skyldi dverga
dróttir skepja
ór Brimis blóði
ok ór Bláins leggjum.

10. Þar vas Móðsognir
mæztr of orðinn
dverga allra,
en Durinn annarr;
þeir manlíkun
mörg of gerðu,
dverga í jörðu,
sem Durinn sagði.

---

11. Nýi ok Niði,
Norðri, Suðri,
Austri, Vestri,
Alþjófr, Dvalinn,
Bívurr, Bávurr,
Bömburr, Nori,
Ánn ok Ánarr,
Ái, Mjöðvitnir.

12. Veigr ok Gandalfr,
Vindalfr, Þráinn,
Þekkr ok Þorinn,
Þrór, Vitr ok Litr,
Nár ok Nýráðr,
nú hefk dverga,
Reginn ok Ráðsviðr,
rétt of talða.

---

13. Fíli, Kíli,
Fundinn, Náli,
Heptifíli,
Hannarr, Svíurr,
Frár, Hornbori,
Frægr ok Lóni,
Aurvangr, Jari,
Eikinskjaldi.

---

14. Mál es dverga
í Dvalins liði
ljóna kindum
til Lofars telja,
þeir es sóttu
frá Salarsteini
Aurvanga sjöt
til Jöruvalla.
15. Þar vas Draupnir
ok Dolgþrasir,
Hár, Haugspori,
Hlévangr, Glóinn,
Skirfir, Virfir,
Skáfiðr, Ái,
Alfr ok Yngvi,
Eikinskjaldi,
Fjalarr ok Frosti,
Finnr ok Ginnarr;
þat mun æ uppi,
meðan öld lifir,
langniðja-tal
til Lofars hafat.

---

16. Unz þrír kómu
ór því liði
öflgir ok ástkir
æsir at húsi,
fundu á landi
lítt megandi
Ask ok Emblu
ørlöglausa.
17. Önd þau né áttu,
óð þau né höfðu,
lá né læti

né litu góða;
önd gaf Óðinn,
óð gaf Hœnir,
lá gaf Lóðurr
ok litu góða.

---

18. Ask veitk standa,
heitir Yggdrasill
hár baðmr, ausinn
hvítaauri;
þaðan koma döggvar
þærs í dala falla;
stendr æ of grœnn
Urðar brunni.

19. Þaðan koma meyjar
margs vitandi
þríar ór þeim sæ,
es und þolli stendr;
(Urð hétu eina,
aðra Verðandi,
skáru á skíði,
Skuld ena þriðju)
þær lög lögðu,
þær líf køru,
alda börnum,
ørlög seggja.

20. Þat man hon folkvíg
fyrst í heimi,
es Gullveigu
geirum studdu
ok í höll Háars
hána brendu,

þrysvar brendu
þrysvar borna,
(opt ósjaldan,
þó hon enn lifir).

21. Heiði hétu,
hvars til húsa kom,
völu velspáa,
vitti hon ganda;
seið, hvars kunni,
seið hug leikinn;
æ vas hon angan
illrar brúðar.

22. Þá gengu regin öl
á rökstóla,
ginnheilög goð,
ok gættusk of þat,
hvárt skyldi æsir
afráð gjalda,
eða skyldi goð öll
gildi eiga.

23. Fleygði Óðinn
ok í folk of skaut;
þas vas enn folkvíg
fyrst í heimi;
brotinn vas borðveggr
borgar ása,
knáttu vanir vígspá
völlu sporna.

24. Þá gengu regin öll
á rökstóla,
ginnheilög goð,
ok gættusk of þat,
hverr hefði lopt alt
lævi blandit
eða ætt jötuns
Óðs mey gefna.
25. Þórr einn þar vá
þrunginn móði,
hann sjaldan sitr,
es slíkt of fregn;
á gengusk eiðar,
orð ok sœri,
mál öll meginlig,
es á meðal fóru.
26. Veit hon Heimdallar
hljóð of folgit
und heiðvönum
helgum baðmi;
á sér hon ausask
aurgum forsi
af veði Valföðrs.
Vituð ér enn eða hvat?
27. Ein sat hon úti,
þás enn aldni kom
yggjungr ása
ok í augu leit —

»hvers fregnið mik?
hví freistið mín?
28. Alt veitk, Óðinn,
hvar auga falt
í enum mæra
Mímis brunni«;
drekkr mjöð Mímir
morgin hverjan
af veði Valföðrs.
Vituð ér enn eða hvat?
29. Valði henni Herföðr
hringa ok men;
fekk spjöll spaklig
ok spáganda;
sá vítt ok of vítt
of veröld hverja.
30. Sá hon valkyrjur
vítt of komnar,
görvar at ríða
til Goðþjóðar.
Skuld helt skildi,
en Skögul önnur,
Gunnr, Hildr, Göndul
ok Geirskögul;
nú eru talðar
nönnur Herjans,
görvar at ríða
grund valkyrjur.

31. Ek sá Baldri,
blóðgum tívur,
Óðins barni,
ørlög folgin;
stóð of vaxinn
völlum hæri
mær ok mjök fagr
mistilteinn.

32. Varð af meiði,
þeims mær sýndisk,
harmflaug hættlig,
Höðr nam skjóta.

Baldrs bróðır vas
of borinn snimma,
sá nam Óðins sonr
einnættr vega;
þó hann æva hendr
né höfuð kembði,
áðr á bál of bar
Baldrs andskota.

En Frigg of grét
í Fensölum
vá Valhallar.
Vituð ér enn eða hvat?

33. Hapt sá hon liggja
und Hveralundi
lægjarns líki
Loka áþekkjan;
þar sitr Sigyn

þeygi of sínum
veri vel glýjuð.
Vituð ér enn eða hvat?

34. Á fellr austan
of eitrdala
söxum ok sverðum,
Slíðr heitir sú.

35. Stóð fyr norðan
á Niðavöllum
salr ór golli
Sindra ættar,
en annarr stóð
á Ókólni,
bjórsalr jötuns,
en sá Brimir heitir.

36. Sal sá hon standa
sólu fjarri
Náströndu á,
norðr horfa dyrr;
fellu eitrdropar
inn of ljóra,
sá 's undinn salr
orma hryggjum.

37. Sá hon þar vaða
þunga strauma
menn meinsvara
ok morðvarga
ok þanns annars glepr
eyrarúnu.

38. Þar sýgr Níðhöggr
nái framgengna;
slítr vargr vera.
Vituð ér enn eða hvat?

39. Austr sat en aldna
í Járnviði
ok fœddi þar
Fenris kindir;
verðr af þeim öllum
einna nökkurr
tungls tjúgari
í trolls hami.

40. Fyllisk fjörvi
feigra manna,
rýðr ragna sjöt
rauðum dreyra,
svört verða sólskin
of sumur eptir,
veðr öll válynd.
Vituð ér enn eða hvat?

41. Sat þar á haugi
ok sló hörpu
gýgjar hirðir,
glaðr Eggþér;
gól of hánum
i gaglviði
fagrrauðr hani,
sás Fjalarr heitir.

42. Gól of ásum
Gollinkambi,
sá vekr hölða
at Herjaföðrs,
en annarr gól
fyr jörð neðan
sótrauðr hani
at sölum Heljar.
43. *Geyr Garmr mjök*
fyr Gnipahelli,
festr mun slitna,
en freki rinna,
fjölð veitk fræða,
framm sék lengra
of ragna rök,
römm sigtíva.
44. Brœðr munu berjask
ok at bönum verðask,
munu systrungar
sifjum spilla,
hart 's í heimi,
hórdómr mikill,
(skeggöld, skalmöld,
skildir klofnir,
vindöld, vargöld,
áðr veröld steypisk)
mun engi maðr
öðrum þyrma.

45. Leika Míms synir,
en mjötuðr kyndisk
at enu gamla
Gjallarhorni,
hátt blæss Heimdallr,
horn 's á lopti;
mælir Óðinn
við Míms höfuð.

46. Skelfr Yggdrasils
askr standandi,
ymr aldit tré,
en jötunn losnar;
(hræðask allir
á helvegum
áðr Surtar þann
sevi of gleypir).

47. *Geyr nú Garmr mjök*
fyr Gnipahelli,
festr mun slitna,
en freki rinna,
fjölð veitk fræða,
framm sék lengra
of ragna rök,
römm sigtíva.

48. Hrymr ekr austan,
hefsk lind fyrir,
snýsk Jörmungandr
í jötunmóði;

ormr knýr unnir,
en ari hlakkar,
slítr nái niðfölr;
Naglfar losnar.

49. Kjóll ferr norðan
koma munu Heljar
of lög lýðir,
en Loki stýrir;
fara fíflmegir
með freka allir,
þeim es bróðir
Býleists í för.

50. Hvat 's með ásum?
hvat 's með álfum?
gnýr allr Jötunheimr,
æsir 'ro á þingi,
stynja dvergar
fyr steindurum
veggbergs vísir—
vituð ér enn eða hvat?

51. Surtr ferr sunnan
með sviga lævi,
skínn af sverði
sól valtíva;
grjótbjörg gnata,
en gífr rata,
troða halir helveg,
en himinn klofnar.

52. Þá kømr Hlínar
harmr annarr framm,
es Óðinn ferr
við ulf vega,
en bani Belja
bjartr at Surti;
þá mun Friggjar
falla angan.

53. Þá kømr enn mikli
mögr Sigföður,
Víðarr vega
at valdýri;
lætr hann megi Hveðrungs
mund of standa
hjör til hjarta;
þá 's hefnt föður.

54. Þá kømr enn mæri
mögr Hlöðvinjar
— — — —
gengr Óðins sonr
ormi mœta.

55. Drepr af móði
Miðgarðs véurr;
munu halir allir
heimstöð ryðja;
gengr fet níu
Fjörgynjar burr
neppr frá naðri,
níðs ókvíðinn.

56. Sól tér sortna,
sígr fold í mar,
hverfa af himni
heiðar stjörnur;
geisar eimi
ok aldrnari;
leikr hár hiti
við himin sjalfan.
57. *Geyr nú Garmr mjök*
fyr Gnipahelli,
festr mun slitna,
en freki rinna;
fjölð veitk fræða,
framm sék lengra
of ragna rök,
römm sigtíva.
58. Sér hon upp koma
öðru sinni
jörð ór ægi
iðjagrœna—;
falla forsar,
flýgr örn yfir,
sás á fjalli
fiska veiðir.
59. Finnask æsir
á Iðavelli
ok of moldþinur
mátkan dœma,

ok minnask þar
á megindóma
ok á Fimbultýs
fornar rúnar.

60. Þar munu eptir
undrsamligar
gollnar töflur
í grasi finnask,
þærs í árdaga
áttar höfðu.

61. Munu ósánir
akrar vaxa;
böls mun alls batna
mun Baldr koma;
búa Höðr ok Baldr
Hropts sigtoptir
(vel valtívar,
vituð ér enn eða hvat?)

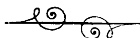
62. Þá kná Hœnir
hlautvið kjósa
ok burir byggva
brœðra Tveggja
vindheim víðan.
Vituð ér enn eða hvat?

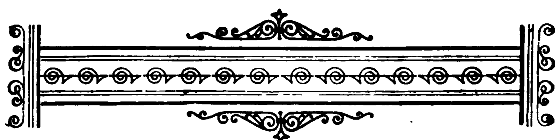
63. Sal sér hon standa
sólu fegra,
golli þakðan,
á Gimléi;

þar skulu dyggvar
dróttir byggva
ok of aldrdaga
ynðis njóta.

64. Þá kømr enn ríki
at regindómi
öflugr ofan,
sá's öllu ræðr.

65. Þar kømr enn dimmi
dreki fljúgandi,
naðr fránn neðan
frá Niðafjöllum;
berr sér í fjöðrum
—flýgr völl yfir—
Níðhöggr nái;
nú mun hann søkkvask.

Hávamál.

I.

1. Gáttir allar
áðr gangi framm
(of skoðask skyli)
of skyggnask skyli;
óvíst es at vita,
hvar óvinir sitja
á fleti fyrir.

2. Gefendr heilir,
gestr es inn kominn,
hvar skal sitja sjá?
mjök es bráðr
sás á bröndum skal
síns of freista frama.

3. Elds es þörf
þeims inn es kominn
ok á knéi kalinn,

matar ok váða
es manni þörf,
þeims hefr of fjall farit.
4. Vats es þörf
þeims til verðar kømr,
þerru ok þjóðlaðar,
góðs of œðis,
ef sér geta mætti,
orðs ok endrþögu.
5. Vits es þörf
þeims víða ratar;
dælt es heima hvat;
at augabragði
verðr sás ekki kann
ok með snotrum sitr.
6. At hyggjandi sinni
skylit maðr hrsœinn vesa,
heldr gætinn at geði,
þás horskr ok þögull
kømr heimisgarða til,
sjaldan verðr víti vörum.
(óbrigðra vin
fær aldrigi,
an manvit miklt).
7. Enn vari gestr,
es til verðar kømr,
þunnu hljóði þegir;
eyrum hlýðir,

en augum skoðar,
svá nýsisk fróðra hverr fyrir.

8. Hinn es sæll,
es sér of getr
lof ok líknstafi;
ódælla es við þat,
es eiga skal
annars brjóstum í.

9. Sá es sæll,
es sjalfr of á
lof ok vit meðan lifir;
þvíat ill ráð
hefr maðr opt þegit
annars brjóstum ór.

10. Byrði betri
berrat maðr brautu at,
an sé manvit mikit;
auði betra
þykkir þat í ókunnum stað;
slíkt es válaðs vera.

11. Byrði betri
berrat maðr brautu at,
an sé manvit mikit;
vegnest verra
vegra velli at,
an sé ofdrykkja öls.

12. Esa svá gótt,
sem gótt kveða,
öl alda sonum;

þvíat færa veit,
es fleira drekkr,
síns til geðs gumi.

13. Óminnishegri heitir,
sás of öldrum þrumir,
hann stelr geði guma;
þess fogls fjöðrum
ek fjötraðr vask
í garði Gunnlaðar.

14. Ölr ek varð,
varð ofrölvi,
at ens fróða Fjalars;
því es öldr bazt,
at aptr of heimtir
hverr sitt geð gumi.

15. Þagalt ok hugalt
skyli þjóðans barn
ok vígdjarft vesa;
glaðr ok reifr
skyli gumna hverr,
unz sinn bíðr bana.

16. Ósnjallr maðr
hyggsk munu ey lifa,
ef við víg varask;
en elli gefr
hánum engi frið,
þótt hánum geirar gefi.

17. Kópir afglapi,
es til kynnis kømr,

þylsk hann umb eða þrumir;
alt es senn,
ef sylg of getr,
uppi es þá geð guma.

18. Sá einn veit,
es víða ratar
ok hefr fjölð of farit,
hverju geði
stýrir gumna hverr,
sá es vitandi es vits.

19. Haldit maðr á keri,
drekki þó at hófi mjöð,
mæli þarft eða þegi;
ókynnis þess
vár þik engi maðr,
at gangir snimma at sofa.

20. Gráðugr halr,
nema geðs viti,
etr sér aldrtrega;
opt fær hlœgis,
es með horskum kømr,
manni heimskum magi.

21. Hjarðir þat vitu,
nær heim skulu,
ok ganga þá af grasi;
en ósviðr maðr
kann ævagi
síns of mál maga.

22. Vesall maðr
ok illa skapi
hlær at hvívetna;
hitki hann veit,
es hann vita þyrfti,
at hann esa vamma vanr.

23. Ósviðr maðr
vakir of allar nætr
ok hyggr at hvívetna;
þá es móðr,
es at morni kømr;
alt es víl sem vas.

24. Ósnotr maðr
hyggr sér alla vesa
viðhlæjendr vini;
hitki hann fiðr,
þótt þeir of hann fár lesi,
ef með snotrum sitr.

25. Ósnotr maðr
hyggr sér alla vesa
viðhlæjendr vini;
þá þat finnr,
es at þingi kømr,
at á formælendr fáa.

26. Ósnotr maðr
þykkisk alt vita,
ef á sér í vá veru;

hitki hann veit,
hvat hann skal við kveða,
ef hans freista firar.

27. Ósnotr maðr,
es með aldir kømr,
þat es bazt at hann þegi;
engi þat veit,
at hann ekki kann,
nema hann mæli til mart.
(veita maðr
hinns vætki veit,
þótt hann mæli til mart.)

28. Fróðr sá þykkisk,
es fregna kann,
ok segja et sama,
eyvitu leyna
megu ýta synir,
því es gengr of guma.

29. Œrna mælir,
sás æva þegir,
staðlausu stafi;
hraðmælt tunga,
nema haldendr eigi,
opt sér ó-gótt of gelr.

30. At augabragði
skala maðr annan hafa,
þótt til kynnis komi;
margr fróðr þykkisk,

ef hann freginn esat
ok nái hann þurrfjallr þruma.

31. Fróðr þykkisk
sás flótta tekr
gestr at gest hæðinn;
veita görla
sás of verði glissir,
þótt með grömum glami.

32. Gumnar margir
erusk gagnhollir,
en at virði vrekask;
aldar róg
þat mun æ vesa;
órir gestr við gest.

33. Árliga verðar
skylit maðr opt fáa,
nema til kynnis komi;
sitr ok snópir,
lætr sem solginn sé,
ok kann fregna at fáu.

34. Afhvarf mikit
es til ills vinar,
þótt á brautu búi,
en til góðs vinar
liggja gagnvegir,
þótt hann sé firr farinn.

35. Ganga skal,
skala gestr vesa

ey í einum stað;
ljúfr verðr leiðr,
ef lengi sitr
annars fletjum á.

36. Bú es betra,
an biðja sé,
halr es heima hverr;
þótt tvær geitr eigi
ok taugreptan sal,
þat es þó betra an bœn.

37. Bú es betra,
an biðja sé,
halr es heima hverr;
blóðugt es hjarta
þeims biðja skal
sér í mál hvert matar.

38. Vápnum sínum
skala maðr velli á
feti ganga framar;
óvíst es at vita,
nær verðr á vegum úti
geirs of þörf guma.

39. Fanka mildan
eða svá matar-góðan,
at værit þiggja þegit;
eða síns féar
svági gløggvan,
at leið sé laun, ef þægi.

40. Féar síns,
es fengit hefr,
skylit maðr þörf þola;
opt sparir leiðum
þats hefr ljúfum hugat;
mart gengr verr an varir.

41. Vápnum ok váðum
skulu vinir gleðjask;
þat 's á sjalfum sýnst;
viðrgefendr
erusk vinir lengst,
ef þat bíðr at verða vel.

42. Vin sínum
skal maðr vinr vesa,
ok gjalda gjöf við gjöf;
hlátr við hlátri
skyli hölðar taka,
en lausung við lygi.

43. Vin sínum
skal maðr vinr vesa,
þeim ok þess vin;
en óvinar síns
skyli engi maðr
vinar vinr vesa.

44. Veizt, ef þú vin átt,
þanns þú vel trúir
ok vill þú af hánum gótt geta,
geði skalt við þann

ok gjöfum skipta,
fara at finna opt.

45. Ef þú átt annan,
þanns þú illa trúir,
vildu af hánum þó gótt geta,
fagrt skalt mæla,
en flátt hyggja
ok gjalda lausung við lygi.

46. Þat es enn of þann,
es þú illa trúir
ok þér es grunr at hans geði,
hlæja skalt við þeim
ok of hug mæla;
glík skulu gjöld gjöfum.

47. Ungr vask forðum,
fórk einn saman,
þá varðk villr vega;
auðigr þóttumk,
es ek annan fann,
maðr es manns gaman.

48. Mildir frœknir
menn bazt lifa,
sjaldan sút ala;
ósnjallr maðr
uggir hotvetna,
sýtir æ gløggr við gjöfum.

49. Váðir mínar
gafk velli at
tveim trémönnum;
rekkar þat þóttusk,

es rift höfðu;
neiss es nökkviðr halr.

50. Hrørnar þöll,
sús stendr þorpi á,
hlýrat henni börkr né barr;
svá es maðr,
sás manngi ann;
hvat skal hann lengi lifa?

51. Eldi heitari
brinnr með illum vinum
friðr fimm daga,
en þá sloknar,
es enn sétti kømr,
ok versnar allr vinskapr.

52. Mikit eitt
skala manni gefa;
opt kaupir sér í lítlu lof,
með halfum hleif
ok með höllu keri
fekk ek mér félaga.

53. Brandr af brandi
brinnr unz brunninn es,
funi kveykisk af funa;
maðr af manni
verðr at máli kuðr;
en til dœlskr af dul.

54. Lítilla sanda,
lítilla sæva,

lítil eru geð guma;
allir menn
urðut jafnspakir;
half es öld hvar.

55. Meðalsnotr
skyli manna hverr,
æva til snotr sé;
þeim es fyrða
fegrst at lifa,
es vel mart vitu.

56. Meðalsnotr
skyli manna hverr,
æva til snotr sé;
snotrs manns hjarta
verðr sjaldan glatt,
ef sá es alsnotr es á.

57. Meðalsnotr
skyli manna hverr,
æva til snotr sé;
ørlög sín
viti engi fyrir;
þeim es sorgalausastr sefi.

58. Ár skal rísa,
sás annars vill
fé eða fjör hafa;
liggjandi ulfr
lær of getrat,
né sofandi maðr sigr.

59. Ár skal rísa,
sás á yrkjendr fáa,
ok ganga síns verka á vit;
mart of dvelr
þann of morgin sefr,
halfr es auðr und hvötum.

60. Þurra skíða
ok þakinna næfra,
þess kann maðr mjöt,
þess viðar,
es vinnask megi
mál ok misseri.

61. Þveginn ok mettr
ríði maðr þingi at,
þótt sét væddr til vel;
skúa ok bróka
skammisk engi maðr
né hests in heldr.
(þótt hann hafit góðan).

62. Snapir ok gnapir,
es til sævar kømr,
örn á aldinn mar;
svá es maðr,
es með mörgum kømr
ok á formælendr fáa.

63. Fregna ok segja
skal fróðra hverr,
sás vill heitinn horskr;

einn vita
né annarr skal,
þjóð veit ef þrír ro.

64. Ríki sitt
skyli ráðsnotra
hverr í hófi hafa;
þá hann þat finnr,
es með frœknum kømr,
at engi es einna hvatastr.
(orða þeira,
es maðr öðrum segir,
opt hann gjöld of getr).

65. Mikilsti snimma
komk í marga staði,
en til síð í suma;
öl vas drukkit,
sumt vas ólagat;
sjaldan hittir leiðr í lið.

66. Hér ok hvar
myndi mér heim of boðit,
ef þyrftak at málungi mat,
eða tvau lær hengi
at ens tryggva vinar,
þars ek hafða eitt etit.

67. Eldr es baztr
með ýta sonum
ok sólar sýn,
heilyndi sitt,

ef hafa náir,
ok án löst at lifa.
68. Esat maðr alls vesall,
þótt sé illa heill,
sumr es af sonum sæll,
sumr af frændum,
sumr af fé œrnu,
sumr af verkum vel.
69. Betra es lifðum,
an sé ólifðum,
ey getr kvikr kú;
eld sák brinna
auðgum manni fyrir,
en úti vas dauðr fyr durum.
70. Haltr ríðr hrossi,
hjörð rekr handar vanr
daufr vegr ok dugir;
blindr es betri,
an brendr séi;
nýtr manngi nás.
71. Sonr es betri,
þótt sé síð of alinn
ept genginn guma;
bautarsteinar
standat brautu nær,
nema reisi niðr at nið.

---

72. Tveir ro eins herjar,
tunga es höfuðs bani;
es mér í heðin hvern
handar væni.

73. Nótt verðr feginn,
sás nesti trúira,
skammar ro skips ráar.

74. Hverf es haustgríma,
fjölð of viðrir
á fimm dögum,
en meir á mánaði.

75. Veita hinn,
es vætki veit,
margr verðr af aurum api;
maðr es auðigr,
annarr óauðigr,
skylit þann vítka vár.

76. Deyr fé,
deyja frændr,
deyr sjalfr et sama;
en orðstírr
deyr aldrigi
hveims sér góðan getr.

77. Deyr fé,
deyja frændr,
deyr sjalfr et sama;
ek veit einn
at aldri deyr:
dómr of dauðan hvern.

78. Fullar grindr
sák fyr Fitjungs sonum,
nú bera þeir vánar völ;
svá es auðr
sem augabragð,
hann es valtastr vina. —

79. Ósnotr maðr,
ef eignask getr
fé eða fljóðs munuð;
metnaðr hánum þróask,
en manvit aldrigi;
framm gengr hann drjúgt í dul. —

80. Þat es þá reynt,
es þú at rúnum spyrr
enum reginkunnum,
þeims gerðu ginnregin
ok fáði fimbulþulr;
þá hefr hann bazt, ef þegir. —

81. At kveldi skal dag leyfa,
konu es brend es,
mæki es reyndr es,
mey es gefin es,
ís es yfir kømr,
öl es drukkit es. —

82. Í vindi skal við höggva,
veðri á sæ róa,
myrkri við man spjalla,
mörg eru dags augu,
á skip skal skriðar orka,
en á skjöld til hlífar,
mæki til höggs,
en mey til kossa. —

83. Við eld skal öl drekka,
en á ísi skríða,
magran mar kaupa,
en mæki saurgan,
heima hest feita,
en hund á búi.

II.

84. Meyjar orðum
skyli manngi trúa,
né þvís kveðr kona;
á hverfanda hvéli
váru þeim hjörtu sköpuð,
brigð í brjóst of lagið.

85. Brestanda boga,
brinnanda loga,
gínanda ulfi,
galandi kráku,
rýtanda svíni,
rótlausum viði,
vaxanda vági,
vellanda katli,

86. Fljúganda fleini,
fallandi báru,
ísi einnættum,
ormi hringlegnum,
brúðar beðmálum
eða brotnu sverði,
bjarnar leiki
eða barni konungs,

87. sjúkum kalfi,
sjalfráða þræli,
völu vilmæli,
val nýfeldum. —

88. Akri ársánum
trúi engi maðr,
né til snimma syni;
veðr ræðr akri,
en vit syni;
hætt es þeira hvárt. —

89. Bróðurbana sínum
þótt á brautu mœti,
húsi halfbrunnu,
hesti alskjótum,
þá es jór ónýtr,
ef einn fótr brotnar;
verðit maðr svá tryggr
at þessu trúi öllu. —

90. Svá es friðr kvinna
þeira's flátt hyggja,
sem aki jó óbryddum
á ísi hálum
(teitum, tvévetrum
ok sé tamr illa),
eða í byr óðum
beiti stjórnlausu,
eða skyli haltr henda
hrein í þáfjalli. —

91. Bert ek nú mæli,
þvíat bæði veitk,
brigðr 's karla hugr konum;
þá fegrst mælum,

es flást hyggjum;
þat tælir horska hugi.

92. Fagrt skal mæla
ok fé bjóða,
sás vill fljóðs ást fáa,
líki leyfa
ens ljósa mans,
sá fær, es fríar.

93. Ástar firna
skyli engi maðr
annan aldrigi;
opt fá á horskan,
es á heimskan né fá,
lostfagrir litir.

94. Eyvitar firna,
es maðr annan skal,
þess 's of margan gengr guma;
heimska' ór horskum
gerir hölða sonu
sá enn mátki munr.

95. Hugr einn þat veit,
es býr hjarta nær,
einn es hann sér of sefa;
öng es sótt verri
hveim snotrum manni
an sér engu at una.

96. Þat þá reyndak,
es í reyri satk,
ok vættak míns munar,

hold ok hjarta
vas mér en horska mær,
þeygi hana at heldr hefk.

97. Billings mey
ek fann beðjum á
sólhvíta sofa;
jarls ynði
þótti mér ekki vesa
nema við þat lík at lifa.

98. »Auk nær aptni
skaltu Óðinn koma,
ef vilt þér mæla man,
alt eru óskõp,
nema ein vitim
slíkan lõst saman.«

99. Aptr ek hvarf
ok unna þóttumk
vísum vilja frá;
hitt ek hugða,
at hafa myndak
geð hennar alt ok gaman.

100. Svá komk næst,
at en nýta vas
vígdrótt õll of vakin;
brinnõndum ljósum
ok bornum viði,
svá vas mér vílstígr of vitaðr.

101. Auk nær morni,
es vask enn of kominn,
þá vas saldrótt of sofin;
grey eitt þá fank
ennar góðu konu
bundit beðjum á.
102. Mörg es góð mær,
ef görva kannar,
hugbrigð við hali;
þá þat reyndak,
es et ráðspaka
teygðak á flærðir fljóð.
(háðungar hverrar
leitaði mér et horska man
ok hafðak þess vætki vífs).

III.

103. Heima glaðr
ok við gesti reifr,
sviðr skal of sik vesa;
(minnigr ok málugr,
ef vill margfróðr vesa;
opt skal góðs geta)
fimbulfambi heitir,
sás fátt kann segja;
þat es ósnotrs aðal.
104. Enn aldna jötun sóttak,
nú emk aptr of kominn;
fátt gatk þegjandi þar;

mörgum orðum
mæltak í minn frama
í Suttungs sölum.

105\. Gunnlöð mér of gaf
gollnum stóli á
drykk ens dýra mjaðar;
ill iðgjöld
létk hana eptir hafa
síns ens heila hugar.
(síns ens svára sefa).

106\. Rata munn
létumk rúms of fáa
ok of grjót gnaga;
yfir ok undir
stóðumk jötna vegir,
svá hættak höfði til.

107\. Vel keypts hlutar
hefk vel notit;
fás es fróðum vant;
Óðrerir
es nú upp kominn
á alda vé jaðars.

108\. Ifi es mér á,
at værak enn kominn
jötna görðum ór,
ef Gunnlaðar né nytak,
ennar góðu konu,
es lögðumk arm yfir.

109. Ens hindra dags
gengu hrímþursar
Háva ráðs at fregna
(Háva hõllu í),
at Bõlverki spurðu,
ef væri með bõndum kominn
eða hefði hánum Suttungr of sóit.
110. Baugeið Óðinn
hygg ek at unnit hafi,
hvat skal hans tryggðum trúa?
Suttung svikvinn
hann lét sumbli frá
ok grœtta Gunnlõðu.

IV.

111. Mál 's at þylja
þular stóli á,
Urðarbrunni at
sák ok þagðak,
sák ok hugðak,
hlýddak á manna mál.
(of rúnar heyrðak dœma,
né of ráðum þõgðu
Háva hõllu at,
Háva hõllu í
heyrðak segja svá).
112. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir

(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
nótt þú rísat,
nema á njósn séir,
eða leitir þér innan út staðar.

113. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
á fjalli eða firði,
ef þik fara tíðir,
fásktu at virði vel.

114. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
fjölkunnigri konu
skalattu í faðmi sofa,
svá at hon lyki þik liðum.

115. , Hón svá gerir,
at þú gáir eigi
þings né þjóðans máls;
mat þú villat
né mannskis gaman,
ferr þú sorgafullr at sofa.

116. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta mnut ef nemr),
þér munu góð ef getr:

annars konu
teyg þér aldrigi
eyrarúnu at.

117. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
illan mann
lát aldrigi
óhöpp at þér vita.
(af illum manni
fær þú aldrigi
gjöld ens góða hugar).

118. Ofarla bíta
sák einum hal
orð illrar konu,
fláráð tunga
varð hánum at fjörlagi
ok þeygi of sanna sök.

119. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
veizt ef vin átt,
þanns vel trúir,
far þú at finna opt.
(þvíat hrísi vex
ok háu grasi
vegr, es vætki trøðr),

120. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
vin þínum
ves þú aldrigi
fyrri at flaumslitum.
(sorg etr hjarta,
ef þú segja né náir
einhverjum allan hug).

121. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
góðan mann
teyg þér at gamanrúnum
ok nem líknargaldr meðan lifir.

122. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
orðum skipta
þú skalt aldrigi
við ósvinna apa.

123. At illum manni
mundu aldrigi
góðs laun of geta,
en góðr maðr

mun þik gerva mega
líknfastan at lofi.

124. Sifjum es þá blandit
hverr es segja ræðr
einum allan hug;
alt es betra
an sé brigðum at vesa:
esa sá vinr (öðrum) es vilt eitt segir.

125. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
þrimr orðum senna
skalattu þér við verra mann,
opt enn betri bilar.
(þás enn verri vegr).

126. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
skósmiðr þú verir
né skeptismiðr,
nema sjalfum þér séir.
(Skór 's skapaðr illa
eða skapt sé rangt,
þá 's þér böls beðit).

127. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),

þér munu góð ef getr:
hvars þú böl kant,
kveð þér bölvi at
ok gefat þínum fjándum frið.

128. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
illu feginn
ves þú aldrigi,
en lát þér at góðu getit.

129. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
upp líta
skalattu í orrostu
(gjalti glíkir
verða gumna synir)
síðr þitt of heilli halir.

130. Ef vilt þér góða konu
kveðja at gamanrúnum
ok fá fögnuð af,
fögru skaldu heita
ok láta fast vesa;
leiðisk manngi gótt ef getr.

131. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),

þér munu góð ef getr:
varan biðk þik vesa
ok eigi ofvaran,
ves þú við öl varastr.
(ok við annars konu
ok við þat et þriðja,
at þjófar né leiki).

132. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
at háði né hlátri
haf þú aldrigi
gest né ganganda.

133: Opt vitu ógörla,
þeirs sitja inni fyrir,
hvers þeir ro kyns es koma;
esat maðr svá góðr
at galli né fylgi,
né svá illr at einugi dugi.

134. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
at hárum þul
hlæ þú aldrigi,
opt es gótt þats gamlir kveða
(opt ór skörpum belg
skilin orð koma

þeims hangir með hám
ok skollir með skrám,
ok váfir með vílmögum).

135. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir,
(njóta munt ef nemr)
þér munu góð ef getr:
gest né geyja
né á grind hrekir;
get þú váluðum vel.

136. Ramt es þat tré,
es ríða skal
öllum at upploki;
baug þú gef
eða þat biðja mun
þér læs hvers á liðu.

137. Ráðumk þér Loddfáfnir,
en þú ráð nemir
(njóta munt ef nemr),
þér munu góð ef getr:
hvars öl drekkir,
kjós þér jarðar megin,
(þvíat jörð tekr við öldri,
en eldr við sóttum,
eik við abbindi,
ax við fjölkyngi,
höll við hýrógi;
heiptum skal mána kveðja,
beiti við bitsóttum,

en við bölvi rúnar)
fold skal við flóði taka.

V.

138. Veitk at ek hekk
vingameiði á
nætr allar níu,
geiri undaðr
ok gefinn Óðni,
sjalfr sjalfum mér.
(á þeim meiði,
es manngi veit,
hvers af rótum rinnr).
139. Við hleifi mik sœldu
né við hornigi;
nýstak niðr,
namk upp rúnar,
œpandi nam,
fellk aptr þaðan.
140. Fimbulljóð níu
namk af enum frægja syni
Bölþorns, Bestlu föður,
ok ek drykk of gat
ens dýra mjaðar
ausinn Óðreri.
141. Þá namk frævask
ok fróðr vesa
ok vaxa ok vel hafask;
orð mér af orði

orðs leitaði
verk mér af verki verks (leitaði). —
142. Rúnar munt þú finna
ok ráðna stafi,
mjök stóra stafi,
mjök stinna stafi,
es fáði fimbulþulr
ok gerðu ginnregin
ok reist hroptr rögna. —
143. Óðinn með ásum,
en fyr alfum Dáinn,
Dvalinn dvergum fyrir,
Ásviðr jötnum fyrir,
ek reist sjalfr sumar. —
144. Veiztu, hvé rísta skal?
veiztu, hvé ráða skal?
veiztu, hvé fáa skal?
veiztu, hvé freista skal?
veiztu, hvé biðja skal?
veiztu, hvé blóta skal?
veiztu, hvé senda skal?
veiztu, hvé sóa skal? —
145. Betra 's óbeðit
an sé ofblótit,
ey sér til gildis gjöf;
betra 's ósent
an sé ofsóit.

— — — —

146. Svá Þundr of reist
fyr þjóða rök
þars upp of reis,
es aptr of kom.

VI.

147. Ljóð þau kank,
es kannat þjóðans kona
ok mannskis mögr.
Hjalp heitir eitt,
þat þér hjalpa mun
við sorgum ok sökum.
(ok sútum görvöllum).
148. Þat kank annat,
es þurfu ýta synir,
þeirs vilja læknar lifa.
— — —
149. Þat kank þriðja,
ef mér verðr þörf mikil
hapts við mína heiptmögu,
eggjar deyfik
minna andskota,
bítat þeim vápn né velir.
150. Þat kank fjórða,
ef mér fyrðar bera
bönd at boglimum,
svá ek gel,
at ganga mák,

sprettr mér af fótum fjöturr.
(en af höndum hapt).
151. Þat kank fimta,
ef sék af fári skotinn
flein í folki vaða,
flýgra svá stint,
at stöðvigak,
ef hann sjónum of sék.
152. Þat kank sétta,
ef mik sœrir þegn
rótum rás viðar,
þann hal,
es mik heipta kveðr,
þann eta mein heldr an mik.
153. Þat kank sjaunda,
ef sék hávan loga
sal of sessmögum,
brinnrat svá breitt,
at hánum bjargigak;
þann kank galdrat gala.
154. Þat kank átta,
es öllum es
nytsamligt at nema,
hvars hatr vex
með hildings sonum
þat mák bœta brátt.
155. Þat kank níunda,
ef mik nauðr of stendr

at bjarga fari á floti,
vind ek kyrri
vági á
ok svæfik allan sæ.

156. Þat kank tíunda,
ef sék túnriður
leika lopti á,
ek svá vink,
at þær villar fara
sinna heim-hama
(sinna heim-huga).

157. Þat kank ellipta,
ef skalk til orrostu
leiða langvini,
und randir gelk,
en þeir með ríki fara,
(heilir hildar til,
heilir hildi frá)
koma þeir heilir hvaðan.

158. Þat kank tolpta,
ef sék á tré uppi
váfa virgilná,
svá ek ríst
ok í rúnum fák,
at sá gengr gumi.
(ok mælir við mik).

159. Þat kank þrettánda,
ef skalk þegn ungan

verpa vatni á,
munat hann falla,
þótt í folk komi,
hnígra sá halr fyr hjörum.

160. Þat kank fjogrtánda,
ef skalk fyrða liði
telja tíva fyrir,
ása ok alfa
ek kann allra skil,
fár kann ó-snotr svá.

161. Þat kank fimtánda,
es gól Þjóðrørir
dvergr fyr Dellings durum,
afl gól ásum,
en alfum frama,
hyggju Hroptatý.

162. Þat kank sextánda,
ef vilk ens svinna mans
hafa geð alt ok gaman,
hugi hverfik
hvítarmri konu
ok snýk hennar öllum sefa.

163. Þat kank seytjánda

— — — — —

(at mik seint mun firrask
et manunga man).

164. Ljóða þessa
mun þú Loddfáfnir

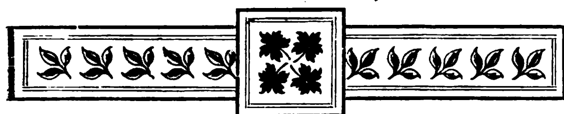
lengi vanr vesa,
þó sé þér góð, ef þú getr,
nýt, ef þú nemr,
þörf, ef þú þiggr.

165. Þat kank átjánda,
es æva kennik
mey né manns konu,
(alt 's betra
es einn of kann,
þat fylgir ljóða lokum)
nema þeiri einni,
es mik armi verr,
eða mín systir sé.

VII.

166. Nú eru Háva mál
kveðin Háva höllu í
allþörf ýta sonum,
óþörf jötna sonum;
heill sás kvað,
heill sás kann,
njóti sás nam,
heilir þeirs hlýddu.

Vafþrúðnismál.

Óðinn kvað:

1. Ráð mér nú Frigg,
alls mik fara tíðir
at vitja Vafþrúðnis;
forvitni mikla
kveðk mér á fornum stöfum
við þann enn alsvinna jötun.

Frigg kvað:

2. Heima letja
mundak Herjaföðr
í görðum goða;
engi jötun
hugðak jafnramman
sem Vafþrúðni vesa.

Ó. kv. 3. Fjölð ek fór,
fjölð freistaðak,
fjölð of reyndak regin;
hitt vilk vita,

hvé Vafþrúðnis
salakynni sé.

Fr. kv. 4. Heill þú farir,
heill þú aptr komir,
heill á sinnum sér;
œði þér dugi,
hvars skalt, Aldaföðr,
orðum mæla jötun.

5. Fór þá Óðinn
at freista orðspeki
þess ens alsvinna jötuns;
at höllu hann kom,
ok átti Hýms faðir;
inn gekk Yggr þegar.

Ó. kv. 6. Heill nú, Vafþrúðnir,
nú emk í höll kominn
á þik sjalfan séa;
hitt vilk fyrst vita,
ef fróðr sér
eða alsviðr jötunn.

V. kv. 7. Hvat 's þat manna,
es í mínum sal
verpumk orði á?
út þú né kømr
órum höllum frá,
nema þú enn snotrari sér.

Ó. kv. 8. Gangráðr heitik,
nú emk af göngu kominn,

þyrstr til þinna sala;
laðar þurfi
hefk lengi farit
ok þinna andfanga, jötunn.

V. kv. 9. Hví þú þá, Gangráðr,
mælisk af golfi fyrir?
far þú í sess í sal;
þá skal freista,
hvárr fleira viti
gestr eða enn gamli þulr.

Ó.kv. 10. Óauðigr maðr,
es til auðigs kømr,
mæli þarft eða þegi;
ofrmælgi mikil
hygg at illa geti
hveims við kaldrifjaðan kømr.

V.kv. 11. Seg mér, Gangráðr,
alls á golfi vill
þíns of freista frama,
hvé hestr heitir,
sás hverjan dregr
dag of dróttmögu.

Ó.kv. 12. Skinfaxi heitir,
es enn skíra dregr
dag of dróttmögu;
hesta baztr
þykkir með Hreiðgotum;
ey lýsir mön af mari.

V.kv. 13. Seg þat, Gangráðr,
alls á golfi vill
þíns of freista frama,
hvé jór heitir,
sás austan dregr
nótt of nýt regin.

Ó.kv. 14. Hrímfaxi heitir,
es hverja dregr
nótt of nýt regin;
méldropa fellir
morgin hverjan;
þaðan kømr dögg of dala.

V.kv. 15. Seg þat, Gangráðr,
alls á golfi vill
þíns of freista frama,
hvé á heitir,
sús deilir með jötna sonum
grund ok með goðum.

Ó.kv. 16. Ífing heitir á,
es deilir með jötna sonum
grund ok með goðum;
opin rinna
hón skal of aldrdaga;
verðrat íss á-á.

V.kv. 17. Seg þat, Gangráðr,
alls á golfi vill
þíns of freista frama,
hvé völlr heitir,

sás finnask vígi at
Surtr ok en svásu goð.
Ó.kv. 18. Vígríðr heitir völlr,
es finnask vígi at
Surtr ok en svásu goð;
hundrað rasta
hann 's á hverjan veg;
sá 's þeim völlr vitaðr.
V.kv. 19. Fróðr est nú gestr,
far á bekk jötuns,
mælumk í sessi saman;
höfði veðja
vit skulum höllu í
gestr of geðspeki.
Ó.kv. 20. Seg þat et eina,
ef þitt œði dugir
ok þú Vafþrúðnir vitir,
hvaðan jörð of kom
eða upphiminn
fyrst, enn fróði jötunn.
V.kv. 21. Ór Ymis holdi
vas jörð of sköpuð,
en ór beinum björg,
himinn ór hausi
ens hrímkalda jötuns,
en ór sveita sær.
Ó.kv. 22. Seg þat annat,
ef þitt œði dugir

ok þú Vafþrúðnir vitir
hvaðan máni of kom,
svát ferr menn yfir,
eða sól et sama.

V.kv. 23. Mundilfari heitir,
hann 's Mána faðir
ok svá Sólar et sama;
himin hverfa
þau skulu hverjan dag
öldum at ártali.

Ó.kv. 24. Seg þat þriðja,
alls þik svinnan kveða
ok þú Vafþrúðnir vitir,
hvaðan dagr of kom,
sás ferr drótt yfir,
eða nótt með niðum.

V.kv. 25. Dellingr heitir,
hann 's Dags faðir,
en Nótt vas Nörvi borin;
ný ok nið
skópu nýt regin
öldum at ártali.

Ó.kv. 26. Seg þat fjórða,
alls þik fróðan kveða,
ok þú Vafþrúðnir vitir
hvaðan vetr of kom
eða varmt sumar
fyrst með fróð regin.

V.kv. 27. Vindsvalr heitir,
hann 's Vetrar faðir,
en Svásuðr Sumars.

— — — —

Ó.kv. 28. Seg þat fimta,
alls þik fróðan kveða
ok þú Vafþrúðnir vitir,
hverr ása elztr
eða Ymis niðja
yrði í árdaga.

V.kv. 29. Ørófi vetra
áðr væri jörð sköpuð,
þá vas Bergelmir borinn,
Þrúðgelmir
vas þess faðir,
en Aurgelmir afi.

Ó.kv. 30. Seg þat sétta,
alls þik svinnan kveða
ok þú Vafþrúðnir vitir,
hvaðan Aurgelmir kom
með jötna sonum
fyrst, enn fróði jötunn.

V.kv. 31. Ór Élivágum
stukku eitrdropar,
svá óx unz ór varð jötunn;
þar órar ættir
kómu allar saman;
því 's þat æ alt til atalt.

V.kv. 41. Allir einherjar
Óðins túnum í
höggvask hverjan dag,
val þeir kjósa
ok ríða vígi frá,
sitja meir of sáttir saman.

Ó.kv. 42. Seg þat tolpta,
hví þú tíva rök
öll Vafþrúðnir vitir,
frá jötna rúnum
ok allra goða
þú et sannasta segir.
(enn alsvinni jötunn).

V.kv. 43. Frá jötna rúnum
ok allra goða
ek kann segja satt,
(þvíat hvern hefk
heim of komit)
níu komk heima
fyr niflhel neðan;
hinig deyja (ór helju) halir.

Ó.kv. 44. Fjölð ek fór,
fjölð freistaðak,
fjölð of reyndak regin,
hvat lifir manna,
þás enn mæra líðr
fimbulvetr með firum?

V.kv. 45. Líf ok Lífþrasir,

en þau leynask munu
í holti Hoddmímis;
morgindöggvar
þau sér at mat hafa;
þaðan af aldir alask.

Ó.kv. 46. Fjölð ek fór,
fjölð freistaðak,
fjölð of reyndak regin,
hvaðan kømr sól
á enn slétta himin,
es þessa hefr fenrir farit?

V.kv. 47. Eina dóttur
berr alfröðull,
áðr hana fenrir fari;
sú skal ríða,
þás regin deyja,
móður brautir mær.

Ó.kv. 48. Fjölð ek fór,
fjölð freistaðak,
fjölð of reyndak regin,
hverjar ro meyjar,
es líða mar yfir,
fróðgeðjaðar fara.

V.kv. 49. Þríar þjóðir
falla þorp yfir
meyja Mögþrasis;
hamingjur einar

þærs í heimi eru,
þó þær með jötnum alask.

Ó.kv. 50. Fjölð ek fór,
fjölð freistaðak,
fjölð of reyndak regin,
hverir ráða æsir
eignum goða,
þás sloknar Surta logi?

V.kv. 51. Víðarr ok Váli
byggva vé goða,
þás sloknar Surta logi;
Móði ok Magni
skulu Mjöllni hafa
Vingnis at vígþroti.

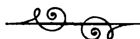
Ó.kv. 52. Fjölð ek fór,
fjölð freistaðak,
fjölð of reyndak regin,
hvat verðr Óðni
at aldrlagi
þás rjúfask regin?

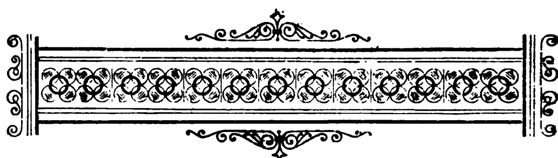
V.kv. 53. Ulfr gleypa
mun Aldaföðr,
þess mun Víðarr vreka;
kalda kjapta
hann klyfja mun
vitnis vígi at.

Ó.kv. 54. Fjölð ek fór,
fjölð freistaðak,

fjölð of reyndak regin,
hvat mælti Óðinn,
áðr á bál stigi,
sjalfr í eyra syni?

V.kv. 55. Ey manni veit,
hvat þú í árdaga
sagðir í eyra syni;
feigum munni
mæltak mína forna stafi
ok of ragnarök.
(Nú við Óðin
deildak mína orðspeki;
þú est æ vísastr vera).

Grímnismál.

Frá sonum Hrauðungs konungs.

Hrauðungr konungr átti tvá sonu; hét annarr Agnarr, en annarr Geirrøðr. Agnarr var tíu vetra, en Geirrøðr átta vetra. Þeir reru tveir á báti með dorgar sínar at smáfiski. Vindr rak þá í haf út. Í náttmyrkri brutu þeir við land ok gengu upp, fundu kotbónda einn. Þar váru þeir um vetrinn. Kerling fóstraði Agnar, en karl Geirrøð ok kendi hánum ráð. At vári fekk karl þeim skip. En er þau kerling leiddu þá til strandar, þá mælti karl einmæli við Geirrøð. Þeir fengu byr ok kómu til stöðva föður síns. Geirrøðr var fram í skipi. Hann hljóp upp á land en hratt út skipinu ok mælti: »farðu nú, þar er smyl hafi þik.« Skipit rak í haf út. En Geirrøðr gekk upp til bœjar. Hánum var þar

vel fagnat, en faðir hans var þá andaðr. Var þá Geirrøðr til konungs tekinn ok varð maðr ágætr.

Óðinn ok Frigg sátu í Hliðskjálfu ok sá um heima alla. Óðinn mælti: »sér þú Agnar fóstra þinn, hvar hann elr börn við gýgi í hellinum, en Geirrøðr fóstri minn er konungr ok sitr nú at landi?«. Frigg segir: »hann er matníðingr sá, at hann kvelr gesti sína, ef hánum þykkja of margir koma«. Óðinn segir, at þat er hin mesta lygi. Þau veðja um þetta mál. Frigg sendi eskimey sína Fullu til Geirrøðar. Hon bað konung varask, at eigi fyrgerði hánum fjölkunnigr maðr, sá er þar var kominn í land, ok sagði þat mark á, at engi hundr var svá ólmr, at á hann mundi hlaupa. En þat var hinn mesti hégómi, at Geirrøðr konungr væri eigi matgóðr, ok þó lætr hann handtaka þann mann, er eigi vildu hundar á ráða. Sá var í feldi blám ok nefndisk Grímnir ok sagði ekki fleira frá sér, þótt hann væri at spurðr. Konungr lét hann pína til sagna ok setja milli elda tveggja, ok sat hann þar átta nætr. Geirrøðr konungr átti þá son tíu vetra gamlan, ok hét Agnarr eptir bróður hans. Agnarr gekk at Grímni ok gaf hán-

um horn fult at drekka ok sagði, at faðir hans gerði illa, er hann píndi þenna mann saklausan. Grímnir drakk af. Þá var eldrinn svá kominn, at feldrinn brann af Grímni. Hann kvað:

1. Heitr est hripuðr
ok heldr til mikill,
göngumk firr funi;
loði sviðnar,
þótt á lopt berak;
brinnumk feldr fyrir.

2. Átta nætr satk
milli elda hér,
svát mér manngi
mat né bauð,
nema einn Agnarr,
es einn skal ráða,
Geirrøðar sonr,
Gotna landi.

3. Heill skalt, Agnarr,
alls heilan biðr
þik Veratýr vesa;
eins drykkjar
þú skalt aldrigi
betri gjöld geta.

4. Land 's heilagt,
es liggja sék
ásum ok alfum nær;

(en í Þrúðheimi
skal Þórr vesa
unz of rjúfask regin).
5. Ýdalir heita,
þars Ullr of hefr
sér of gõrva sali;
Alfheim Frey
gáfu í árdaga
tívar at tannféi.
6. Bœr 's enn þriði,
es blíð regin
silfri þõkðu sali;
Valaskjalf heitir,
es vélti sér
áss í árdaga.
7. Søkkvabekkr heitir (enn fjórði).
en þar svalar knegu
unnir glymja yfir;
þar Óðinn ok Sága
drekka of alla daga
glöð ór gollnum kerum.
8. Glaðsheimr heitir (enn fimti)
þars en gollbjarta
Valhöll víð of þrumir;
en þar Hroptr
kýss hverjan dag
vápndauða vera.
9. Mjök 's auðkent

þeims til Óðins koma
salkynni at séa,
sköptum 's rann rept,
skjöldum 's salr þakiðr,
brynjum of bekki stráat.

10. Mjök 's auðkent
þeims til Óðins koma
salkynni at séa,
vargr hangir
fyr vestan dyrr
ok drúpir örn yfir.

11. Þrymheimr heitir (enn sétti),
es Þjazi bjó,
sá enn ámátki jötunn;
en nú Skaði byggvir,
skír brúðr goða,
fornar toptir föður.

12. Breiðablik eru (en sjaundu),
en þar Baldr hefir
sér of görva sali,
á því landi
es liggja veitk
fæsta feiknstafi

13. Himinbjörg eru (en áttu),
en Heimdall þar
kveða valda véum,
þar vörðr goða
drekkr í væru ranni
glaðr enn góða mjöð.

14. Folkvangr es (enn níundi),
en þar Freyja ræðr

sessa kostum í sal;
halfan val
hón kýss hverjan dag,
en halfan Óðinn á.

15. Glitnir es (enn tíundi),
hann 's golli studdr
ok silfri þakðr et sama,
en þar Forseti
byggvir flestan dag
ok svæfir allar sakar.

16. Nóatún eru (en ellipitu),
en þar Njörðr hefir
sér of görva sali;
manna þengill
enn meins vani
hátimbruðum hörgi ræðr.

17. Hrísi vex
ok háu grasi
Víðars land viði,
en þar mögr of læzk
af mars baki
frœkn at hefna föður.

18. Andhrímnir
lætr í Eldhrímni
Sæhrímni soðinn,
fleska bazt,
en þat fáir vitu
við hvat Einherjar alask.

19. Gera ok Freka
seðr gunntamiðr
hróðigr Herjaföðr,

en við vín eitt
vápngöfugr
Óðinn æ lifir.
20. Huginn ok Muninn
fljúga hverjan dag
jörmungrund yfir;
óumk of Hugin,
at aptr né komit;
þó séumk meir of Munin.
21. Þýtr Þund,
unir Þjóðvitnis
fiskr flóði í;
áarstraumr
þykkir ofmikill
valglaumi at vaða.
22. Valgrind heitir,
es stendr velli á
heilög fyr helgum durum;
forn 's sú grind,
en þat fáir vitu,
hvé hon 's í lás of lokin.
23. Fimm hundruð dura
ok umb fjórum tøgum,
svá hygg á Valhöllu vesa;
átta hundruð (Einherja)
ganga ór einum durum,
þás fara við vitni at vega.
24. Fimm hundruð golfa

ok umb fjórum tøgum
svá hygg Bilskirni með bugum;
ranna þeira,
es rept vitak,
míns veitk mest magar.

25. Heiðrún heitir (geit),
es stendr hǫllu á
ok bítr af Læraðs limum;
skapker fylla
hon skal ens skíra mjaðar,
knáat sú veig vanask.

26. Eikþyrnir heitir (hjörtr),
es stendr höllu á
ok bítr af Læraðs limum,
en af hans hornum
drýpr í Hvergelmi,
þaðan eigu vötn öll vega.

27. Síð ok Víð,
Sœkin ok Eikin,
Svöl ok Gunnþró,
Fjörm ok Fimbulþul,
(Rín ok Rennandi)
Gipul ok Göpul,
Gömul ok Geirvimul,
þær hverfa of hodd goða.

28. Þyn ok Vin,
Þöll ok Höll,
Gráð ok Gunnþorin,
Viná heitir enn,
önnur Vegsvinn,
þriðja Þjóðnuma. –

29. Nyt ok Nöt,
Nönn ok Hrönn,
Slíð ok Hríð,
Sylgr ok Ylgr,
Víð ok Ván,
Vönd ok Strönd,
Gjöll ok Leiptr,
falla gumnum nær
(en falla til Heljar heðan). –

30. Körmt ok Örmt
ok Kerlaugar tvær,
þær skal Þórr vaða
dag hverjan,
es hann dœma ferr
at aski Yggdrasils.
(þvíat ásbrú
brinnr öll loga,
heilög vötn hlóa). –

31. Glaðr ok Gyllir,
Glær ok Skeiðbrimir,
Silfrintoppr ok Sinir,
Gísl ok Falhófnir,
Gulltoppr ok Léttfeti,
þeim ríða æsir jóum.
(dag hvern,
es þeir dœma fara
at aski Yggdrasils). –

32. Þríar rœtr
standa á þría vega
undan aski Yggdrasils;
Hel býr und einni,
annarri hrímþursar,
þriðju menskir menn. –

33. Ratatoskr heitir (íkorni),
es rinna skal
at aski Yggdrasils,
arnar orð
hann skal ofan bera
ok segja Níðhöggvi niðr. —

34. Hirtir eru ok fjórir,
þeirs af hæfingar
gaghalsir gnaga;
Dáinn ok Dvalinn,
Duneyrr ok Duraþrór. —

35. Ormar fleiri
liggja und aski Yggdrasils,
an þat of hyggi hverr (ósviðra apa),
(Góinn ok Móinn
eru Grafvitnis synir
Grábakr ok Grafvölluðr)
Ofnir ok Sváfnir
hygg at æ skyli
meiðs kvistu máa. —

36. Askr Yggdrasils
drýgir erfiði
meira an menn viti,
hjörtr bítr ofan,
en á hliðu fúnar,
skerðir Níðhöggr neðan. —

37. Hrist ok Mist
vilk at mér horn beri,
Skeggjöld ok Skögul,
(Hildr ok Þrúðr,
Hlökk ok Herfjötur,
Göll ok Geirönul)

Randgríðr ok Ráðgríðr
ok Reginleif,
þær bera Einherjum öl.

38. Árvakr ok Alsviðr
skulu upp heðan
svangir sól draga,
en und þeira bógum
fálu blíð regin
æsir ísarnkol.

39. Svalinn heitir,
hann stendr sólu fyrir,
skjöldr skínanda goði;
björg ok brim
veitk at brinna skulu,
ef hann fellr í frá.

40. Skoll heitir ulfr,
es fylgir enu skírleita
goði til varna viðar,
en annarr Hati,
hann 's Hróðvitnis sonr,
sá skal fyr heiða brúði himins. —

41. Ór Ymis holdi
vas jörð of sköpuð,
en ór sveita sær,
björg ór beinum,
baðmr ór hári,
en ór hausi himinn.

42. En ór hans bráum
gerðu blíð regin
Miðgarð manna sonum,
en ór hans heila
váru þau en harðmóðgu
ský öll of sköpuð. —

43. Ullar hylli
hefr ok allra goða
hverr 's tekr fyrstr á funa,
opnir heimar
verða of ása sonum,
þás hefja af hvera.

44. Ívalda synir
gengu í árdaga
Skíðblaðni at skapa,
skipa bazt
skírum Frey,
nýtum Njarðar bur. —

45. Askr Yggdrasils,
hann 's œztr viða,
en Skíðblaðnir skipa,
Óðinn ása,
en jóa Sleipnir,
Bilröst brúa.
(en Bragi skalda,
Hábrók hauka,
en hunda Garmr).

46. Svipum hefk nú ypt
fyr sigtíva sonum,
við þat skal vilbjörg vaka,
öllum ásum
þat skal inn koma
Ægis bekki á.
(Ægis drekku at).

47. Hétumk Grímr,
hétumk Gangleri,

Herjan ok Hjalmberi,
Þekkr ok Þriði,
Þundr ok Uðr,
Herblindi ok Háarr.

48. Saðr ok Svipall
ok Sanngetall,
Herteitr ok Hnikarr,
(Bileygr, Báleygr,
Bölverkr, Fjölnir,
Grímr ok Grímnir,
Glapsviðr ok Fjölsviðr,
Síðhöttr, Síðskeggr,
Sigföðr, Hnikuðr,
Alföðr, Valföðr,
Atríðr ok Farmatýr)
einu nafni
hétumk aldrigi,
síz með folkum fórk.

49. Grímni mik hétu
at Geirrøðar,
en Jalk at Ásmundar,
en þá Kjalar,
es kjalka drók,
Þrór þingum at.
(Óski ok Ómi,
Jafnhár ok Biflindi,
Göndlir ok Hárbarðr með goðum).

50. Sviðurr ok Sviðrir
hétk at Sökkmímis,

ok dulðak enn aldna jötun,
þás Miðvitnis
vask ens mæra burar
orðinn einbani.

51. Ölr est Geirrøðr,
hefr þú of drukkit
— — —
miklu est hnugginn,
es þú est mínu gengi,
allra Einherja ok Óðins.

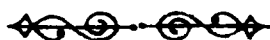
52. Fjölð þér sagðak,
en þú fátt of mant,
of þik véla vinir;
mæki liggja
sék míns vinar
allan í dreyra drifinn.

53. Eggmóðan val
nú mun Yggr hafa,
þitt veitk líf of liðit;
úfar ro dísir,
nú knátt Óðinn séa;
nálgask mik ef þú megir.

54. Óðinn nú heitik,
Yggr áðan hétk,
hétumk Þundr fyr þat,
(Vakr ok Skilfingr,
Váfuðr ok Hroptatýr
Gautr ok Jalkr með goðum)
Ófnir ok Sváfnir

hygg at orðnir sé
allir at einum mér.

Geirrøðr konungr sat ok hafði sverð um kné sér ok brugðit til miðs. En er hann heyrði, at Óðinn var þar kominn, þá stóð hann upp ok vildi taka Óðin frá eldinum. Sverðit slapp ór hendi hánum ok vissu hjöltin niðr. Konungr drap fœti ok steypðisk áfram, en sverðit stóð í gögnum hann ok fekk hann bana. Óðinn hvarf þá, en Agnarr var þar konungr lengi síðan.

Skírnismál.

Freyr, sonr Njarðar, hafði einn dag sezk í Hliðskjálf ok sá um heima alla; hann sá í Jötunheima ok sá þar mey fagra, þá er hon gekk frá skála föður síns til skemmu; þar af fekk hann hugsóttir miklar. Skírnir hét skósveinn Freys. Njörðr bað hann kveðja Frey máls. Þá mælti Skaði:

1. Rís nú Skírnir
ok ráð at beiða
okkarn mála mög,
ok þess at fregna
hveim enn fróði sé
ofreiði afi.

Sk. kv. 2. Illra orða
es mér ón at ykrum syni,
ef ek geng at mæla við mög,
ok þess at fregna,

hveim enn fróði sé
ofreiði afi.
3. Seg þat Freyr,
folkvaldi goða,
ok ek vilja vita,
hví þú einn sitr
endlanga sali
minn dróttinn of daga.
Fr. kv. 4. Hví of segjak þér,
seggr enn ungi,
mikinn móðtrega,
alfröðull
lýsir of alla daga
ok þeygi at mínum munum.
Sk. kv. 5. Muni þína
hykka svá mikla vesa,
at mér seggr né segir;
ungir saman
várum í árdaga,
vel mættim tveir trúask.
Fr. kv. 6. Í Gymis görðum
ek ganga sá
mér tíða mey;
armar lýstu,
en af þaðan
alt lopt ok lögr.
7. Mær es mér tíðari
an manna hveim

ungum í árdaga;
ása ok alfa
þat vill engi maðr,
at vit samt séim.

— — — —

Sk. kv. 8. Mar gef mér þá,
es mik of myrkvan beri
vísan vafrloga,
ok þat sverð,
es sjalft vegisk
við jötna ætt.

Fr. kv. 9. Mar þér gefk,
es þik of myrkvan berr
vísan vafrloga,
ok þat sverð,
es sjalft mun vegask,
ef sá 's horskr es hefr.

Skírnir mælti við hestinn:

10. Myrkt es úti,
mál kveðk okr fara
úrig fjöll yfir
(þursa þjóð yfir);
báðir komumk
eða okr báða tekr
sá enn ámátki jötunn.

Skírnir reið í Jötunheima til Gymisgarða; þar váru hundar ólmir ok bundnir fyrir

skíðgarðshliði þess, er um sal Gerðar var. Hann reið at þar, er féhirðir sat á haugi, ok kvaddi hann:

11. Seg þat hirðir,
es á haugi sitr
ok varðar alla vega,
hvé ek at andspilli
komumk ens unga mans
fyr greyjum Gymis.

Hirðir kv. 12. Hvárt est feigr,
eða est framm genginn
— — —
andspillis vanr
þú skalt æ vesa
góðrar meyjar Gymis.

Sk. kv. 13. Kostir ro betri
an at kløkkva sé
hveim es fúss es fara,
einu dœgri
mér vas aldr of skapaðr
ok alt líf of lagit.

G. kv. 14. Hvat 's hlym hlymja
es nú heyrik til
ossum rönnum í?
jörð bifask,
en allir fyrir
skjalfa garðar Gymis.

Ambátt kvað:

15. Maðr 's hér úti,
stiginn af mars baki,
jó lætr til jarðar taka.

— — —

G. kv. 16. Inn bið hann
ganga í okkarn sal
ok drekka enn mæra mjöð,
þó ek hitt óumk,
at hér úti sé
minn bróðurbani.

17. Hvat 's þat alfa
né ása sona,
né víssa vana?
hví einn of komt
eikinn fúr yfir
ór salkynni at séa.

Sk. kv. 18. Emkat alfa
né ása sona
né víssa vana,
þó einn of komk
eikinn fúr yfir
yður salkynni at séa.

19. Epli ellifu
hér hefk algollin,
þau munk þér Gerðr gefa,
frið at kaupa,

at þér Frey kveðir
ó-leiðastan lifa.

G. kv. 20. Epli ellifu
ek þigg aldrigi
at mannskis munum,
né vit Freyr,
meðan okkart fjör lifir,
byggum bæði saman.

Sk. kv. 21. Baug þér þá gefk,
þanns brendr of vas
með ungum Óðins syni,
átta ro jafnhöfgir,
es af drjúpa
ena níundu hverja nótt.

G. kv. 22. Baug þikkak,
þótt brendr séi,
með ungum Óðins syni;
esa mér golls vant
í görðum Gymis
at deila fé föður.

Sk. kv. 23. Sér þú mæki, mær,
mjóvan, málfáan,
es hefk í hendi hér,
höfuð höggva
munk þér halsi af,
nema mér sætt segir.

G. kv. 24. Ánauð þola
vilk aldrigi

at mannskis munum,
þó hins getk,
ef it Gymir finnizk
vígs ótrauðir at vegizk.

Sk. kv. 25. Sér þú mæki, mær,
mjóvan, málfáan,
es hefk í hendi hér,
fyr þessum eggjum
hnígr enn aldni jötunn,
verðr þinn feigr faðir.

26. Tamsvendi þik drepk,
en þik temja munk,
mær, at mínum munum,
þar skalt ganga,
es þik gumna synir
síðan æva séi.

27. Ara þúfu á
skalt ár sitja,
horfa heimi ór
(snugga heljar til),
matr sé þér meir leiðr
an manna hveim
enn fráni ormr með firum.

28. At undrsjónum,
verðir, es út kømr,
á þik Hrímnir hari
(á þik hotvetna stari),
víðkunnari verðir

an vörðr með goðum,
gapi þú grindum frá.

29. Tópi ok ópi,
tjösull ok óþoli,
vaxi þér tár með trega;
sezk þú niðr
en ek mun segja þér
sváran súsbreka.
(ok tvinnan trega).

30. Tramar gneypa
þik skulu gerstan dag
jötna görðum í,
til hrímþursa hallar
þú skalt hverjan dag
kranga kostalaus.
(kranga kostavön;
grát at gamni
skalt í gögn hafa
ok leiða með tárum trega).

31. Með þursi þríhöfðuðum
þú skalt æ nara
eða verlaus vesa,
(þitt geð grípi;
þik morn morni)
ves þú sem þistill,
sás þrunginn vas
í ofanverða önn.

32. Til holts ek gekk

ok til hrás viðar
gambantein at geta
— — —
gambantein ek gat.

33. Reiðr 's þér Óðinn,
reiðr 's þér Ásabragr,
þik skal Freyr fíask,
en firinilla mær,
en fengit hefr
gambanreiði goða.

34. Heyri jötnar,
heyri hrímþursar,
synir Suttunga,
sjalfir ásliðar,
hvé fyrir býðk,
hvé fyrir bannak
manna glaum mani,
manna nyt mani.

35. Hrímgrímnir heitir,
es þik hafa skal
fyr nágrindr neðan,
þar þér vílmegir
á viðarrótum
geitahland gefi.
(œðri drykkju
fá þú aldrigi,
mær, af þínum munum,
mær, at mínum munum).

36. Þurs rístk þér

ok þría stafi,
ergi ok œði ok óþola,
svá ek þat af ríst
sem ek þat á reist,
ef gervask þarfar þess.

G. kv. 37. Heill ves heldr, sveinn,
ok tak við hrímkálki
fullum forns mjaðar,
þó hafðak ætlat,
at myndak aldrigi
unna vaningja vel.

Sk. kv. 38. Ørendi mín
vilk öll vita,
áðr riðak heim heðan,
nær á þingi
munt enum þroskamikla
nenna Njarðar syni.

G. kv. 39. Barri heitir,
es bæði vitum,
lundr lognfara,
en ept nætr níu
þar mun Njarðar syni
Gerðr unna gamans.

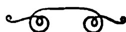
Þá reið Skírnir heim. Freyr stóð úti ok kvaddi hann ok spurði tíðenda:

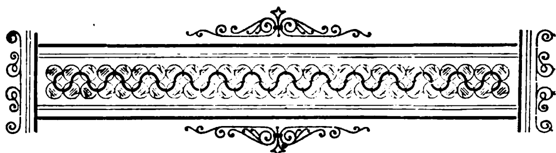
40. Seg mér, Skírnir,
áðr verpir söðli af mari

ok stígir feti framar,
hvat þú árnaðir
í Jötunheima
þíns eða míns munar.

Sk. kv. 41. Barri heitir,
es vit báðir vitum,
lundr lognfara,
en ept nætr níu,
þar mun Njarðar syni
Gerðr unna gamans.

Fr. kv. 42. Löng es nótt,
langar ro tvær,
hvé of þreyjak þríar;
opt mér mánaðr
minni þótti
an sjá half hýnótt.

Hárbarðsljóð.

Þórr fór ór Austrvegi ok kom at sundi einu; öðrum megin sundsins var ferjukarlinn með skipit. Þórr kallaði:

1. Hverr es sveinn sveina,
es stendr fyr sund handan?

H. kv. 2. Hverr es karl karla,
es kallar of váginn?

Þ. kv. 3. Fer þú mik of sundit,
fœðik þik á morgun;
meis hefk á baki,
verðra matr in betri;
át ek í hvílð,
áðr heiman fórk,
síldr ok hafra,
saðr emk enn þess.

H. kv. 4. Árligum verkum hrósar
(þú verðinum),

veiztat fyrir görla;
döpr eru þín heimkynni,
dauð hygg at þín móðir sé.
Þ. kv. 5. Þat segir þú nú,
es hverjum þykkir mest at vita.
(at mín móðir dauð sé).
H. kv. 6. Þeygi es sem þú
þríu bú góð eigir;
berbeinn þú stendr
ok hefr brautingja gørvi.
(þatki at þú hafir brœkr þínar).
Þ. kv. 7. Stýr hingat eikju,
ek mun þér stöð kenna,
eða hverr á skip,
es þú heldr við land?
H. kv. 8. Hildolfr sá heitir,
es mik halda bað,
rekkr enn ráðsvinni,
es býr í Ráðseyjarsundi,
baðat hann hlennimenn flytja
eða hrossaþjófa
(góða eina
ok þás görva kunnak)
seg þú til nafns þíns,
ef þú vill of sund fara.
Þ. kv. 9. Segja munk til nafns míns,
þótt sekr séak,
ok til alls øðlis —

ek em Óðins sonr
(Meila bróðir,
en Magna faðir)
þrúðvaldr goða,
við Þór knáttu hér dœma;
hins vilk nú spyrja,
hvat heitir þú?

H. kv. 10. Hárbarðr heitik,
hylk of nafn sjaldan.

Þ. kv 11. Hvat skalt of nafn hylja,
nema sakar eigir?

H. kv. 12. En þótt sakar eigak,
þá mun ek forða
fjörvi mínu fyr slíkum(sem þú ert),
nema feigr séak.

Þ. kv. 13. Harm ljótan (mér þykkir í því)
at vaða
(of vág til þín)
ok væta minn ögur;
skyldak launa (kögursveini þín-
um) kanginyrði,
ef kœmumk of sundit.

H. kv. 14. Hér munk standa
ok þín heðan bíða,
fanta þú mann enn harðara
at Hrungni dauðan.

Þ. kv. 15. Hins viltu nú geta,
es vit Hrungnir deildum,

sá enn stórúðgi jötunn,
es ór steini vas höfuð;
þó létk hann falla
ok fyrir hníga.
Hvat vant þú þá
Hárbarðr meðan?

H. kv. 16. Vask með Fjölvari
fimm vetr alla
í ey þeiri,
es Algrœn heitir;
vega vér þar knáttum
ok val fella,
margs at freista,
mans at kosta.

Þ. kv. 17. Hversu snúnuðu yðr konur yðrar?

H. kv. 18. Sparkar áttum konur,
ef oss at spökum yrði;
horskar áttum konur,
ef oss hollar væri;
þær ór sandi
síma undu,
ok ór dali djúpum
grund of grófu;
varðk þeim einn öllum
øfri at ráðum;
hvíldak hjá þeim systrum sjau,
ok hafðak geð þeira alt ok gaman.
Hvat vantu þá meðan Þórr?

Þ. kv. 19. Ek drap Þjaza,
enn þrúðmóðga jötun;

upp varpk augum
Alvalda sonar
á þann enn heiða himin,
þau eru merki mest
minna verka,
þaus allir menn síðan of sé.
Hvat vant þú þá
Hárbarðr meðan?

H. kv. 20. Miklar manvélar
hafðak við myrkriður,
þás ek vélta þær frá verum;
harðan jötun
hugðak Hlébarð vesa;
gaf hann mér gambantein,
en ek vélta hann ór viti.

Þ. kv. 21. Illum huga launaðir þú þá góðar gjafar.

H. kv. 22. Þat hefr eik, es af annarri skefr,
of sik es hverr í slíku.
Hvat vantu meðan Þórr?

Þ. kv. 23. Ek vas austr
ok jötna barðak
brúðir bölvísar,
es til bjargs gengu;
mikil myndi ætt jötna,
ef allir lifði
(vætr myndi manna
und Miðgarði).

Hvat vant þú þá
Hárbarðr meðan?

H. kv. 24. Vask á Vallandi
ok vígum fylgðak,
attak jöfrum,
en aldri sættak;
(Óðinn á jarla,
þás í val falla,
en Þórr á þrælakyn).

Þ. kv. 25. Ójafnt skipta
myndir með ásum liði,
ef ættir vilgi mikils vald.

H. kv. 26. Þórr á afl œrit,
en ekki hjarta;
af hræzlu ok hugbleyði
þér vas í hanzka troðit
(ok þóttiska þú þá Þórr vesa);
hvárki þú þorðir
fyr hræzlu þinni
hnjósa né físa,
svát Fjalarr heyrði.

Þ. kv. 27. Hárbarðr enn ragi,
ek mynda þik í hel drepa,
ef mættak seilask of sund.

H. kv. 28. Hvat skyldir of sund seilask,
es sakar ro alls engar.
Hvat vantu meðan Þórr?

Þ. kv. 29. Ek vas austr
ok á varðak,
þás mik sóttu
þeir Svárangs synir,

grjóti mik börðu,
gagni urðu þó lítt fegnir.
(þó urðu þeir mik fyrri
friðar at biðja).
Hvat vant þú þá
Hárbarðr meðan?

H. kv. 30. Ek vas austr
ok við Einherju dœmðak,
lék ek við ena línhvítu
ok launþing háðak;
gladdak ena gollbjörtu,
gamni mær unði.

Þ. kv. 31. Góð átt þú þér mankynni þar þá.

H. kv. 32. Liðs þíns væra ek þá þurfi Þórr, at ek helda þeiri enni línhvítu mey.

Þ. kv. 33. Ek munda þér þá þat veita, ef ek viðr of kœmumk.

H. kv. 34. Ek munda þér þá trúa
nema mik í tryggð véltir.

Þ. kv. 35. Emkat ek sá hælbítr
sem húðskór forn á vár.

H. kv. 36. Hvat vantu meðan Þórr?

Þ. kv. 37. Brúðir berserkja
barðak í Hléseyju,
þær höfðu verst unnit,
vélta þjóð alla;

H. kv. 38. Klæki vantu þá Þórr,
es á konum barðir.

Þ. kv. Vargynjur váru,
en varla konur;
skeldu skip mitt,
es skorðat hafðak,
œgðu mér járnlurki
en eltu Þjalfa.
Hvat vant þú þá
Hárbarðr meðan?

H. kv. 39. Ek vask í her,
es hingat gerðisk
— — — —
gnæfa gunnfana,
geir at rjóða.

Þ. kv. 40. Þess vilt þú nú geta,
es þú fórt oss óljúfan at bjóða.

H. kv. 41. Bœta skal þér þat þá
baugi munda,
— — — —
sem jafnendr unnu,
þeirs okr vilja sætta.

Þ. kv. 42. Hvar namtu þessi en hnœfiligu orð,
es heyrðak aldri in hnœfiligri?

H. kv. 43. Namk at mönnum þeim enum aldrœnum,
es búa í heimis haugum.

Þ. kv. 44. Þó gefr þú gótt nafn dysjum, es þú, kallar þær heimishauga.

H. kv. 45. Svá dœmik of slíkt far.

Þ. kv. 46. Orðkringi þín

mun þér illa koma,
ef ræðk á vág at vaða,
ulfi hæra,
hygg at œpa mynir,
ef þú hlýtr af hamri högg.

H. kv. 47. Sif á hó heima,
hans munt fund vilja,
þann munt þrek drýgja,
þat 's þér skyldara.

Þ. kv. 48. Mælir þú at munns ráði,
svát mér skyldi verst þykkja,
halr enn hugblauði,
hygg ek at þú ljúgir.

H. kv. 49. Satt hygg mik segja,
seinn est at för þinni,
langt myndir nú kominn,
ef þú litum fœrir.

Þ. kv. 50. Hárbarðr enn ragi,
heldr hefr þú nú mik dvalðan.

H. kv. 51. Ásaþórs
hugðak aldri mundu
glepja féhirði farar.

Þ. kv. 52. Ráð munk þér nú ráða,
ró hingat báti,
hættum hœtingi,
hitt þú föður Magna.

H. kv. 53. Far þú firr sundi,
þér skal fars synja.

Þ. kv. 54. Vísa þú mér leið,
alls vill mik eigi of vág ferja.

H. kv. 55. Lítit 's at synja,
langt 's at fara,
stunds es til stoks,
til steins önnur,
halt svá til vinstra vegs,
unz Verland hittir;
þar mun Fjörgyn
hitta Þór son sinn.

(ok mun hon kenna hánum áttunga brautir til Óðins landa).

Þ. kv. 56. Munk taka þangat í dag?

H. kv. 57. Taka við víl ok erfiði, at uppvesandi sólu ek get þána.

Þ. kv. 58. Skamt mun nú mál okkat,
alls mér skœtingu einni svarar;
launa munk þér farsynjun,
ef finnumk í sinn annat.

H. kv. 59. Far þú nú þars þik hafi allan gramir.

Hymiskviða.

---

1. Ár valtívar
veiðar námu,
ok sumblsamir
áðr saðir yrði,
hristu teina
ok á hlaut sáu,
fundu at Ægis
örkost hvera.
2. Sat bergbúi
barnteitr fyrir
mjök glíkr megi
miskorblinda;
leit í augu
Yggs barn í þrá,
»þú skalt ásum
opt sumbl gera«.
3. Önn fekk jötni
orðbægnum halr,
hugði at hefnðum

hann næst við goð;
bað Sifjar ver
sér fœra hver,
»þanns öllum öl
yðr of heitak«

4. Né þat máttu
mærir tívar
ok ginnregin
of geta hvergi,
unz af tryggðum
Týr Hlórriða
ástráð mikit
einum sagði.

5. »Býr fyr austan
Élivága
hundvíss Hymir
at himins enda;
á minn afi
móðugr ketil,
rúmbrugðinn hver,
rastar djúpan«.

6. „Veizt ef þiggjum
þann lögvelli?"
„Ef vinr vélar
vit gørvum til".

7. Fóru drjúgum
dag þann framan
Ásgarði frá,

unz til Egils kómu,
hirði hafra
horngöfgasta;
hurfu at höllu,
es Hymir átti.

8. Mögr fann ömmu
mjök leiða sér,
hafði höfða
hundruð níu,
en önnur gekk
algollin framm
brúnhvít bera
bjórveig syni.

9. »Áttniðr jötna,
ek viljak ykr
hugfulla tvá
und hvera setja;
es minn faðir
mörgu sinni
gløggr við gesti,
görr ills hugar«.

10. En váskapaðr
varð síðbúinn
harðráðr Hymir
heim af veiðum,
gekk inn í sal,
glumðu jöklar,

vas karls, es kom,
kinnskógr frørinn.
11. »Ves heill Hymir
í hugum góðum,
nú 's sonr kominn
til sala þinna,
(sás vit vættum
af vegi löngum)
fylgir hánum
hróðrs andskoti,
vinr verliða;
Véurr heitir sá.
12. Sé þú hvar sitja
und salar gafli,
svá forða sér,
stendr súl fyrir«.
Sundr stökk súla
fyr sjón jötuns,
en afr í tvau
áss brotnaði.
13. Stukku átta,
en einn af þeim
hverr harðsleginn
heill af þolli;
framm gengu þeir,
en forn jötunn
sjónum leiddi
sinn andskota.

14. Sagðit hánum
hugr vel þás sá
gýgjar grœti
á golf kominn,
þar váru þjórar
þrír of teknir,
bað senn jötunn
sjóða ganga.

15. Hvern létu þeir
höfði skemra
ok á seyði
síðan báru,
át Sifjar verr,
áðr sofa gengi,
einn með öllu
øxn tvá Hymis.

16. Þótti hárum
Hrungnis spjalla
verðr Hlórriða
vel fullmikill,
»munum at aptni
öðrum verða
við veiðimat
vér þrír lifa«.

17. Véurr kvazk vilja
á vág róa,
ef ballr jötunn
beitur gæfi.

»Hverf þú til hjarðar,
ef hug trúir,
brjótr berg - Dana,
beitur sœkja.
18. Þess væntir mik,
at þér myni
ögn af oxa
auðfeng vesa«.
Sveinn sýsliga
sveif til skógar,
þars oxi stóð
alsvartr fyrir.
19. Braut af þjóri
þurs ráðbani
hátún ofan
horna tveggja.
»Verk þykkja þín
verri miklu
kjóla valdi,
an kyrr sitir«.
20. Bað hlunngota
hafra dróttinn
áttrunn apa
útar fœra,
en sá jötunn
sína talði
lítla fýsi
lengra at róa.

21. Dró mærr Hymir
móðugr hvala,
einn á öngli
upp senn eða tvá,
en aptr í skut
Óðni sifjaðr
Véurr við vélar
vað gerði sér.
22. Egnði á öngul,
sás öldum bergr,
orms einbani
oxa höfði;
gein við öngli,
sús goð fía,
umbgjörð neðan
allra landa.
23. Dró djarfliga
dáðrakkr Þóarr
orm eitrfáan
upp at borði;
hamri kníði
háfjall skarar
ofljótt ofan
ulfs hnitbróður.
24. Hraungakln hlumðu
en hölkn þutu,
fór en forna
fold öll saman;

søkðisk síðan
sá fiskr í mar.
— — — —

25. — — — —
óteitr jötunn,
es aptr røru,
svát ár Hymir
ekki mælti,
veifði rœði
veðrs annars til.
— — — — —

26. »Mundu of vinna
verk halft við mik,
at heim hvala
haf til bœjar
eða flotbrúsa
festir okkarn.

27. Gekk Hlórriði,
greip á stafni,
vatt með austri
upp lögfáki,
einn með árum
ok með austskotu,
bar til bœjar
brimsvín jötuns.
(ok holtriða
hver í gegnum).

28. Ok enn jötunn

of afrendi,
þrágirni vanr,
við Þóar senti,
kvaðat mann ramman,
þótt róa kynni,
kröpturligan,
nema kálk bryti.
29. En Hlórriði,
es at höndum kom,
brátt lét bresta
brattstein gleri,
sló sitjandi
súlur í gögnum;
báru þó heilan
fyr Hymi síðan.
30. Unz þat en fríða
friðla kendi
ástráð mikit,
eitt es vissi,
»drep við haus Hymis,
hann 's harðari,
kostmóðs jötuns,
kálki hverjum«.
31. Harðr reis á kné
hafra dróttinn,
fœrðisk allra
í ásmegin;
heill vas karli

hjalmstofn ofan,
en vínferill
valr rifnaði.

32. »Mörg veitk mæti
mér gengin frá,
es kálki sék
ór knéum hrundit,
— karl orð of kvað —
knákat segja
aptr ævagi:
þú est öldr of heitt.

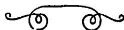
33. Þat 's til kostar,
ef koma mættið
út ýr óru
ölkjól hofi«.
Týr leitaði
tysvar hrœra;
stóð at hváru
hverr kyrr fyrir.

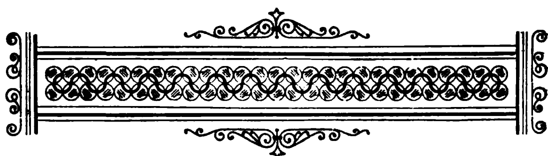
34. Faðir Móða
fekk á þremi
ok í gögnum sté
golf niðr í sal;
hóf sér á höfuð upp
hver Sifjar verr,
en á hælum
hringar skullu.

35. Fórut lengi,

áðr líta nam
aptr Óðins sonr
einu sinni;
sá hann ór hreysum
með Hymi austan
folkdrótt fara
fjölhöfðaða.
36. Hóf sér af herðum
hver standanda,
veifði Mjöllni
morðgjörnum framm,
ok hraunhvala
hann alla drap.
37. Fórut lengi,
áðr liggja nam
hafr Hlórriða
halfdauðr fyrir,
vas skær skökuls
skakkr á beini,
en því enn lævísi
Loki of olli.
38. En ér heyrt hafið,
hverr kann of þat
goðmálugra
görr at skilja,
hver af hraunbúa
hann laun of fekk,

es bæði galt
börn sín fyrir.
39. Þróttöflugr kom
á þing goða
ok hafði hver,
þanns Hymir átti;
en véar hverjan
vel skulu drekka
öldr at Ægis
† eitt hörmeitit.

Lokasenna.

Frá Ægi ok goðum.

Ægir, er öðru nafni hét Gymir, hann hafði búit ásum öl, þá er hann hafði fengit ketil enn mikla, sem nú er sagt. Til þeirar veizlu kom Óðinn ok Frigg kona hans. Þórr kom eigi, þvíat hann var í austrvegi. Sif var þar, kona Þórs, Bragi ok Iðunn kona hans. Týr var þar; hann var einhendr — Fenrisúlfr sleit hönd af honum, þá er hann var bundinn. Þar var Njörðr ok kona hans Skaði, Freyr ok Freyja, Víðarr son Óðins; Loki var þar, ok þjónustumenn Freys, Byggvir ok Beyla. Mart var þar ása ok álfa. Ægir átti tvá þjónustumenn — Fimafengr ok Eldir. Þar var lýsigull haft fyrir elds ljós. Sjálft barsk þar öl. Þar var griðastaðr mikill. Menn lofuðu mjök, hversu

góðir þjónustumenn Ægis váru. Loki mátti eigi heyra þat ok drap hann Fimafeng. Þá skóku æsir skjöldu sína ok œpðu at Loka ok eltu hann braut til skógar, en þeir fóru at drekka. Loki hvarf aptr ok hitti úti Eldi. Loki kvaddi hann.

1. Seg þat Eldir
svát einugi
feti gangir framarr,
hvat hér inni
hafa at ölmálum
sigtíva synir.

E. kv. 2. Of vápn sín dœma
ok of vígrisni
sigtíva synir;
ása ok alfa,
es hér inni eru,
manngi 's þér í orði vinr.

3. Inn skal ganga
Ægis hallir í
á þat sumbl at séa,
jöll ok áfu
fœrik ása sonum
ok blendk þeim svá meini mjöð.

E. kv. 4. Veizt, ef inn gengr
Ægis hallir í

á þat sumbl at séa,
hrópi ok rógi
ef eyss á holl regin,
á þér munu þerra þat.

5. Veizt þat Eldir,
ef einir skulum
sáryrðum sakask,
auðigr verða
munk í andsvörum,
ef þú mælir til mart.

Síðan gekk Loki inn í höllina; en er þeir sá, er fyrir váru, hverr inn var kominn, þögnuðu þeir allir.

6. Þyrstr ek kom
þessar hallar til
Loptr of langan veg,
ásu at biðja,
at mér einn gefi
mæran drykk mjaðar.

7. Hví þegið ér
svá þrungin goð,
at mæla né meguð;
sessa ok staði
velið mér sumbli at,
eða heitið mik heðan.

Br. kv. 8. Sessa ok staði
velja þér sumbli at

æsir aldrigi;
æsir vitu
hveim þeir alda skulu
gambansumbl of geta.

9. Mant þat Óðinn,
es vit í árdaga
blendum blóði saman?
ölvi bergja
lézk eigi mundu,
nema okr væri báðum borit.

Óð. kv. 10. Rís þá Víðarr
ok lát ulfs föður
sitja sumbli at,
síðr oss Loki
kveði lastastöfum
Ægis höllu í.

Þá stóð Víðarr upp ok skenkti Loka, en áðr hann drykki, kvaddi hann ásuna:

11. Heilir æsir,
heilar ásynjur
ok öll ginnheilög goð,
nema sá einn áss
es innar sitr
Bragi bekkjum á.

Br. kv. 12. Mar ok mæki
gefk þér míns féar
ok bœtir þér svá (baugi) Bragi,

síðr þú ásum
öfund of gjaldir,
gremjat goð at þér.
13. Jós ok mækis,
munt æ vesa
beggja vanr Bragi,
ása ok alfa,
es hér inni eru,
þú est við víg varastr.
(ok skjarrastr við skot).
Br. kv. 14. Veitk, ef fyr útan værak,
sem fyr innan emk,
Hlés höll of kominn,
höfuð þitt
bærak í hendi mér;
lykak þér þat fyr lygi.
15. Snjallr est í sessi,
skalattu svá gera,
Bragi bekkskrautuðr;
vega þú gakk,
ef vreiðr séir;
hyggsk vætr hvatr fyrir.
Ið. kv. 16. Biðk þik Bragi
† barna sifjar duga
ok allra óskmaga,
at þú Loka
kveðira lastastöfum
Ægis höllu í.

17. Þegi þú Iðunn,
þik kveðk allra kvinna
vergjarnasta vesa,
síz arma þína
lagðir ítrþvegna
of þinn bróður-bana.

Ið. kv. 18. . . . Loka
kveðka lastastöfum
Ægis höllu í;
Braga kyrrik
bjóri reifan;
vilkat at vreiðir vegizk.

Gefj. kv. 19. Hví it æsir tveir
skuluð inni hér
sáryrðum sakask?
Loptki þat veit,
at leikinn es
ok hann fjörg öll fía.

20. Þegi þú Gefjun,
þess munk nú geta,
es þik glapði at geði
sveinn enn hvíti,
es þér sigli gaf
ok þú lagðir lær yfir.

Óð. kv. 21. Œrr est Loki
ok ørviti,
es fær þér Gefjun at gremi;
aldar ørlög

hygg at öll of viti
jafngörla sem ek.
22. Þegi þú Óðinn,
þú kunnir aldrigi
deila víg með verum,
opt þú gaft þeim,
es ġefa skyldira,
enum slævurum sigr.
Óð. kv. 23. Veizt, ef gafk þeim,
es gefa né skyldak,
enum slævurum sigr,
átta vetr
vast þú fyr jörð neðan
kýr mólkandi ok kona.
(ok hefr þú þar börn borit
ok hugðak þat args aðal).
24. En þik síða
kóðu Sámseyju í,
ok drapt á vétt sem völur,
vitka líki
fórt verþjóð yfir,
ok hugðak þat args aðal.
Fr. kv. 25. Ørlögum ykrum
skylið aldrigi
segja seggjum frá,
hvat it æsir tveir
drýgðuð í árdaga;
firrisk æ forn rökfirar.

26. Þegi þú Frigg,
þú 'st Fjörgyns mær
ok hefr æ vergjörn verit,
es þá Véa ok Vilja
lézt þér Viðris kvæn
báða í baðm of tekit.
Fr. kv. 27. Veizt, ef inni ættak
Ægis höllum í
Baldri glíkan bur,
út þú né kœmir
frá ása sonum
ok væri þá at þér vreiðum
vegit.
28. Enn vill þú Frigg,
at fleiri teljak
mína meinstafi,
ek því ræð,
es ríða sérat
síðan Baldr at sölum.
Fr. kv. 29. Œrr est Loki,
es yðra telr
ljóta leiðstafi,
ørlög Frigg
hygg at öll viti,
þótt hon sjalfgi segi.
30. Þegi þú Freyja,
þik kank fullgörva,
esa þér vamma vant,

ása ok alfa,
es hér inni eru,
hverr hefr þinn hór verit.
Fr. kv. 31. Flá es þér tunga,
hygg at þér fremr myni
ó-gótt of gala,
reiðir ro þér æsir
ok ásynjur,
hryggr munt heim fara.
32. Þegi þú Freyja,
þú est fordæða
ok meini blandin mjök,
síz þik at brœðr þínum
stóðu blíð regin
ok myndir þá Freyja frata.
Nj. kv. 33. Þat 's válítit,
þótt sér varðir fái
vers hóss eða hvárs.
hitt 's undr es áss ragr
es hér inn of kominn
ok hefr sá börn of borit.
34. Þegi þú Njörðr,
þú vast austan
gísl of sendr at goðum,
Hymis meyjar
höfðu þik at hlandtrogi
ok þér í munn migu.
Nj. kv. 35. Sú erumk líkn,

es vask langt heðan
gísl of sendr at goðum,
þá mög gatk,
þanns manngi fíar,
ok þykkir sá ása jaðarr.

36. Hætt nú Njörðr,
haf á hófi þik,
munka því leyna lengr,
við systur þinni
gazt slíkan mög
ok esa þó vánu verr.

Týr kv. 37. Freyr es baztr
allra ballriða
ása görðum í,
mey né grœtir
né manns konu
ok leysir ór höptum hvern.

38. Þegi þú Týr,
þú kunnir aldrigi
bera tilt með tveim,
hönd ena hœgri,
munka hinnar geta,
þér sleit Fenrir frá.

Týr kv. 39. Handar emk vanr,
en þú hróðrsvitnis,
böl es beggja þrá;
ulfgi hefr ok betr

es í böndum skal
bíða ragnarøkrs.

40. Þegi þú Týr,
þat varð þinni konu,
at hón átti mög við mér,
öln né penning
hafðir aldrigi
þess vanréttis, vesall.

Fr. kv. 41. Ulf sék liggja
árósi fyrir
unz of rjúfask regin,
því munt næst
nema þú nú þegir
bundinn, bölvasmiðr.

42. Golli keypta
lézt Gymis dóttur
ok seldir þitt svá sverð,
en es Múspells synir
ríða Myrkvið yfir,
veizta þá, vesall, hvé vegr.

B. kv. 43. Veizt, ef øðli ættak
sem Ingunar - Freyr
ok svá sælligt setr,
mergi smæra
mølðak meinkráku
ok lemða alla í liðu.

44. Hvat 's þat lítla
es löggra sék

ok snapvíst snapir,
at eyrum Freys
munt æ vesa
ok und kvernum klaka.

B. kv. 45. Byggvir heitik,
en mik bráðan kveða
goð öll ok gumar,
því emk hér hróðugr,
at drekka Hropts megir
allir öl saman.

46. Þegi þú Byggvir,
þú kunnir aldrigi
deila með mönnum mat,
ok þik í flets strái
finna né máttu,
þás vágu verar.

H. kv. 47. Ölr est Loki,
svát est ørviti,
hví né lezkat Loki,
ofdrykkja
veldr alda hveim,
es sína mælgi né manat.

48. Þegi þú Heimdallr,
þér vas í árdaga
et ljóta líf of lagit;
örgu baki
þú munt æ vesa
ok vaka vörðr goða.

H. kv. 49. Létt 's þér Loki,
munattu lengi svá
leika lausum hala,
þvíat þik á hjörvi
skulu ens hrímkalda magar
görnum binda goð.
50. Veizt, ef mik á hjörvi
skulu ens hrímkalda magar
görnum binda goð,
fyrstr ok øfstr
vask at fjörlagi,
þars vér á Þjaza þrifum.
Sk. kv. 51. Veizt, ef fyrstr ok øfstr
vast þú at fjörlagi,
þás ér á Þjaza þrifuð,
frá mínum véum
ok vöngum skulu
þér æ köld ráð koma.
52. Léttari í málum
vast við Laufeyjar son,
þás lézt mér á beð þinn
boðit,
getit verðr oss slíks,
ef görva skulum,
telja vömm enn ór.

Þá gekk Sif framm ok byrlaði Loka í hrímkálki mjöð ok mælti:

53. Heill vestu Loki,
ok tak við hrímkálki
fullum forns mjaðar,
heldr hana eina
látir með ása sonum
vammalausa vesa.

Hann tók við horni ok drakk af.

54. Ein þú værir,
ef svá værir,
vör ok gröm at veri,
einn ek veit,
svát vita þykkjumk,
hór ok af Hlórriða
(ok var þat sá enn lævísi
Loki).

Beyla kv. 55. Fjöll öll skjalfa
hygg á för vesa
heim Hlórriða,
hann ræðr ró,
þeims rœgir hér
goð öll ok guma.

56. Þegi þú Beyla,
þú 'st Byggvis kvæn
ok meini blandin mjök,
ó-kynjan meira
koma með ása sonum,
öll est deigja dritin.

Þá kom Þórr at ok kvað:

57. Þegi þú rög vættr,
þér skal minn þrúðhamarr
Mjöllnir mál fyrnema,
herðaklett
drepk þér halsi af,
verðr þá þínu fjörvi of farit.

58. Jarðar burr
es hér nú inn kominn,
hví þrasir þú svá Þórr?
en þá þorir þú ekki,
es þú skalt við ulf vega
ok svelgr hann allan Sigföðr.

Þ. kv. 59. Þegi þú rög vættr,
þér skal minn þrúðhamarr
Mjöllnir mál fyrnema,
upp þér verpk
ok á austrvega,
síðan þik manngi sér.

60. Austrförum þínum
skalt aldrigi
segja seggjum frá,
síz í hanzka (þumlungi)
hnúkðir einheri,
ok þóttiska þá Þórr vesa.

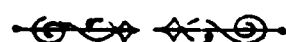
Þ. kv. 61. Þegi þú rög vættr,
þér skal minn þrúðhamarr

Mjöllnir mál fyrnema,
hendi enni hœgri
drepk þik Hrungnis bana,
svát þér brotnar beina hvat.
62. Lifa ætlak
mér langan aldr,
þótt hœtir hamri mér,
skarpar álar
þóttu þér Skrýmis vesa,
ok máttira nesti náa.
(ok svalzt þú þá hungri heill).
Þ. kv. 63. Þegi þú rög vættr,
þér skal minn þrúðhamarr
Mjöllnir mál fyrnema,
Hrungis bani
mun þér í hel koma
fyr nágrindr neðan.
64. Kvaðk fyr ásum,
kvaðk fyr ása sonum,
þaz mik hvatti hugr,
en fyr þér einum
munk út ganga,
þvíat ek veit at þú vegr.
65. Öl gerðir Ægir,
en þú aldri munt
síðan sumbl of gera,
eiga þín öll,
es hér inni es,

(leiki yfir logi)
brenni þér á baki.

Frá Loka

En eptir þetta falsk Loki í Fránangrsforsi í lax líki. Þar tóku æsir hann. Hann var bundinn með þörmum sonar síns Vála, en Narfi sonr hans varð at vargi. Skaði tók eitrorm ok festi upp yfir annlit Loka; draup þar ór eitr. Sigyn kona Loka sat þar ok helt munnlaug undir eitrit. En er munnlaugin var full, bar hon út eitrit, en meðan draup eitrit á Loka. Þá kipðisk hann svá hart við, at þaðan af skalf jörð öll. Þat eru nú kallaðir landskjálptar.

Þrymskviða.

---

1. Vreiðr vas þá Vingþórr,
es vaknaði
ok síns hamars
of saknaði,
skegg nam at hrista,
skör nam at dýja,
réð Jarðar burr
umb at þreifask.
2. Ok hann þat orða
alls fyrst of kvað:
heyr nú Loki,
hvat nú mælik,
es engi veit
jarðar hvergi
né upphimins:
áss es stolinn hamri.
3. Gingu fagra
Freyju túna,

ok hann þat orða
alls fyrst of kvað:
munt mér Freyja
fjaðrhams léa,
ef minn hamar
mættak hitta.
Fr. kv. 4. Þó mundak gefa þér,
þótt ór golli væri,
ok þó selja,
at ór silfri væri.
5. Fló þá Loki,
fjaðrhamr dunði,
unz fyr útan kom
ása garða,
(ok fyr innan kom
jötna heima);
Þrymr sat á haugi,
þursa dróttinn,
greyjum sínum
gollbönd snøri,
(ok mörum sínum
mön jafnaði).
Þr. kv. 6. Hvat 's með ásum?
hvat 's með alfum?
Hví 'st einn kominn
í Jötunheima?
Lo. kv. Ilt 's með ásum,
ilt 's með alfum;

hefr þú Hlórriða
hamar of folginn?
Þr. kv. 7. Ek hef Hlórriða
hamar of folginn
átta rǫstum
fyr jǫrð neðan,
hann engi maðr
aptr of heimtir,
nema fœri mér
Freyju at kvæn.
8. Fló þá Loki,
fjaðrhamr dunði,
unz fyr útan kom
jǫtna heima
(ok fyr innan kom
ása garða);
mœtti hann Þór
miðra garða,
ok hann þat orða
alls fyrst of kvað:
9. Hefr þú erendi
sem erfiði?
seg þú á lopti
lǫng tíðendi;
opt sitjanda
sǫgur of fallask
ok liggjandi
lygi of bellir.

Lo. kv. 10. Hefk erfiði
ok erendi;
Þrymr hefr þinn hamar
þursa dróttinn;
hann engi maðr
aptr of heimtir,
nema hánum fœri
Freyju at kvæn.

11. Ganga fagra
Freyju at hitta,
ok hann þat orða
alls fyrst of kvað:
bitt þik Freyja
brúðar líni,
vit skulum aka tvau
í Jötunheima.

12. Vreið varð þá Freyja
ok fnasaði,
allr ása salr
undir bifðisk,
(stökk þat et mikla
men Brísinga):
mik veizt verða
vergjarnasta,
ef ek ek með þér
í Jötunheima.

13. Senn váru æsir
allir á þingi

ok ásynjur
allar á máli
ok of þat réðu
ríkir tívar,
hvé Hlórriða
hamar of sœtti.

14. Þá kvað þat Heimdallr,
hvítastr ása,
vissi vel framm
sem vanir aðrir:
bindum Þór þá
brúðar líni,
hafi hann et mikla
men Brísinga.

15. Látum und hánum
hrynja lukla
ok kvenváðir
of kné falla,
en á brjósti
breiða steina
ok hagliga
of höfuð typpum.

16. Þá kvað þat Þórr,
þrúðugr áss:
mik munu æsir
argan kalla,
ef bindask lætk
brúðar líni.

17. Þá kvað þat Loki
Laufeyjar sonr:
þegi þú Þórr
þeira orða;
þegar munu jötnar
Ásgarð búa,
nema þinn hamar
þér of heimtir.

18. Bundu Þór þá
brúðar líni
ok enu mikla
meni Brísinga.

19. Létu und hánum
hrynja lukla
ok kvenváðir
of kné falla,
en á brjósti
breiða steina,
ok hagliga
of höfuð typðu.

20. Þá kvað þat Loki
Laufeyjar sonr:
mun ek ok með þér
ambótt vesa,
vit skulum aka tvær
í Jötunheima.

21. Senn váru hafrar
heim of reknir,

skyndir at sköklum,
skyldu vel rinna;
björg brotnuðu,
brann jörð loga,
ók Óðins sonr
í Jötunheima.

22. Þá kvað þat Þrymr,
þursa dróttinn:
standið upp jötnar
ok stráið bekki,
nú fœra mér
Freyju at kvæn
Njarðar dóttur
ór Nóatúnum.

23. Ganga at garði
gollhyrnðar kýr,
øxn alsvartir
jötni at gamni,
fjölð ák meiðma,
fjölð ák menja,
einnar mér Freyju
ávant þykkir.

24. Vas þar at kveldi
of komit snimma
ok fyr jötna
öl framm borit;

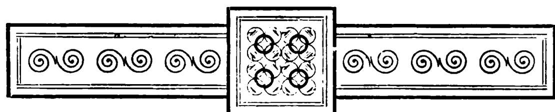
— — — —

25. Einn át oxa,
átta laxa,
krásir allar
þærs konur skyldu,
drakk Sifjar verr
sáld þrjú mjaðar.
26. Þá kvað þat Þrymr,
þursa dróttinn:
hvar sáttu brúðir
bíta hvassara?
Sáka brúðir
bíta breiðara,
né in meira mjöð
mey of drekka.
27. Sat en alsnotra
ambótt fyrir,
es orð of fann
við jötuns máli:
át vætr Freyja
átta nóttum,
svá vas hón óðfús
í Jötunheima.
28. Laut und línu,
lysti at kyssa,
en hann útan stökk
endlangan sal:
hví eru öndótt
augu Freyju?

þykki mér ór augum
eldr of brinna.
29. Sat en alsnotra
ambótt fyrir,
es orð of fann
við jötuns máli:
svaf vætr Freyja
átta nóttum,
svá vas hón óðfús
í Jötunheima.
30. Inn kom en arma
jötna systir,
hin 's brúðféar
biðja þorði:
lát þér af höndum
hringa rauða,
ef öðlask vill
ástir mínar.
(ástir mínar,
alla hylli).
31. Þá kvað þat Þrymr,
þursa dróttinn:
berið inn hamar
brúði at vígja,
leggið Mjöllni
í meyjar kné,
vígið okr saman
Várar hendi.

32. Hló Hlórriða
hugr í brjósti,
es harðhugaðr
hamar of þekði;
Þrym drap fyrstan
þursa dróttin,
ok ætt jötuns
alla lamði.
33. Drap hann ena öldnu
jötna systur,
hin 's brúðféar
of beðit hafði;
hón skell of hlaut
fyr skillinga,
en högg hamars
fyr hringa fjölð.
(Svá kom Óðins sonr
endr at hamri).

Völundarkviða.

Frá Völundi.

Níðuðr hét konungr í Svíþjóð. Hann átti tvá sonu ok eina dóttur; hon hét Böðvildr. Brœðr váru þrír, synir Finnakonungs. Hét einn Slagfiðr, annarr Egill, þriði Völundr. Þeir skriðu ok veiddu dýr. Þeir kómu í Úlfdali ok gerðu sér þar hús. Þar er vatn, er heitir Úlfsjár. Snemma of morgin fundu þeir á vazströndu konur þrjár ok spunnu lín. Þar váru hjá þeim álptarhamir þeira. Þat váru valkyrjur. Þar váru tvær dœtr Hlöðves konungs, Hlaðguðr svanhvít ok Hervör alvitr, en þriðja var Ölrún Kjársdóttir af Vallandi. Þeir höfðu þær heim til skála með sér. Fekk Egill Ölrúnar, en Slagfiðr Svanhvítrar, en Völundr Alvitrar. Þau bjoggu sjau vetr. Þá flugu þær at vitja víga ok kómu eigi aptr. Þá skreið Egill at leita Ölrúnar, en Slagfiðr leitaði Svanhvítrar, en Völundr sat í Úlfdölum

Hann var hagastr maðr, svá at menn viti í fornum sögum. Níðuðr konungr lét hann höndum taka, svá sem hér er um kveðit.

Frá Völundi ok Níðaði.

1. Meyjar flugu sunnan
Myrkvið í gögnum
alvitr ungar
ørlög drýgja;
þær á sævarströnd
settusk at hvílask
drósir suðrœnar,
dýrt lín spunnu.
2. Ein nam þeira
Egil at verja
fögr mær fira
faðmi ljósum.
3. Önnur vas Svanhvít,
svanfjaðrar dró
— — — —
en en þriðja
þeira systir
varði hvítan
hals Völundar.
4. Sátu síðan
sjau vetr at þat,
en enn átta
allan þráðu,

en enn níunda
nauðr of skilði,
meyjar fýstusk
á myrkvan við.
(Alvitr unga
ørlög drýgja).

5. Kom þar af veiði
veðreygr skyti
Völundr líðandi
of langan veg,
Slagfiðr ok Egill,
sali fundu auða,
gengu út ok inn
ok umb sáusk.

6. Austr skreið Egill
at Ölrúnu,
en suðr Slagfiðr
at Svanhvítu,
en einn Völundr
sat í Ulfdölum.

7. Hann sló goll rautt
við gim fastan,
lukði hann alla
lind baugum vel;
svá beið hann
sinnar ljóssar
kvánar, ef hánum
of koma gerði.

8. Þat spyrr Níðuðr,
Níara dróttinn,
at einn Võlundr
sat í Ulfdõlum;
nóttum fóru seggir,
negldar váru brynjur,
skildir bliku þeira
við enn skarða mána.
9. Stigu ór söðlum
at salar gafli,
gengu inn þaðan
endlangan sal,
sáu þeir á bast
bauga dregna,
sjau hundruð allra,
es sá seggr átti.
10. Ok af tóku
ok á létu
fyr einn útan,
es af létu;
kom þar af veiði
veðreygr skyti
Võlundr líðandi
of langan veg.
11. Gekk brátt inni
beru hold steikja,
ár brann hrísi
allþurru fúrr,

(viðr enn vindþurri
fyr Völundi),
sat á berfjalli,
bauga talði
alfa ljóði,
eins saknaði.
(hugði at hefði
Hlöðves dóttir,
Alvitr unga,
væri aptr komin).

12. Sat hann svá lengi,
at sofnaði,
ok viljalauss
of vaknaði;
vissi sér á höndum
höfgar nauðir,
en á fótum
fjötur of spentan.

13. Hverir ro jöfrar
þeirs á lögðu
bestisíma
ok bundu mik?

14. (Kallaði Níðuðr,
Níara dróttinn):
Hvar gazt Völundr,
vísi alfa,
óra aura,
í Ulfdölum?

Goll vas þar eigi
á Grana leiðu,
fjarri hugðak várt land
fjöllum Rínar.

V. kv. 15. Mank at meiri
mæti áttum,
es vér heil hjú
heima várum.
(Hlaðguðr ok Hervör
borin vas Hlöðve,
kunn vas Ölrún
Kíars dóttir).

16. Úti stóð kunnig
kván Níðaðar,
hón inn of gekk
endlangan sal,
stóð á golfi,
stilti röddu:
esa sá nú hýrr,
es ór holti ferr.

Níðuðr konungr gaf dóttur sinni Böðvildi gullhring þann, er hann tók af bastinu at Völundar, en hann sjálfr bar sverðit, er Völundr átti, en drótning kvað:

17. Ámun eru augu
ormi enum frána.

tenn hánum teygjask,
es téð es sverð
(ok hann Böðvildar
baug of þekkir),
sníðið hann sina
sinna magni,
setið hann síðan
í Sævarstöð.

Svá var görت, at skornar váru sinar í knésbótum ok settr í hólm einn, er þar var fyrir landi, er hét Sævarstaðr. Þar smíðaði hann konungi allskyns görsimar; engi maðr þorði at fara til hans, nema konungr einn. Völundr kvað:

18. Sék Níðaði
sverð á linda,
þats ek hvesta
sem hagast kunnak
ok ek herðak
sem hœgst þótti;
sá 's mér fránn mækir
æ fjarri borinn.
(sékka þann Völundi
til smiðju borinn).

19. Nú berr Böðvildr
brúðar minnar,
bíðka þess bót,
bauga rauða.

20. Sat né svaf ofvalt
ok sló hamri;
vél gerði heldr
hvatt Níðaði;
drifu ungir tveir
á dýr séa
synir Níðaðar
í Sævarstöð.
21. Kómu til kistu,
kröfðu lukla,
opin vas illúð,
es í sáu,
fjöld vas þar meina,
es mögum sýndisk
at væri goll rautt
ok görsimar.
V. kv. 22. Komið einir tveir,
komið annars dags;
ykr lætk þat goll
of gefit verða;
segiða meyjum
né salþjóðum,
manni engum,
at mik fyndið.
23. Snimma kallaði
seggr á annan,
bróðir á bróður:
göngum baug séa.

Kómu til kistu,
kröfðu lukla,
opin vas illúð,
es í litu.
24. Sneið af höfuð
húna þeira
ok und fen fjöturs
fœtr of lagði,
en þær skálar,
es und skörum váru,
sveip útan silfri,
seldi Níðaði.
25. En ór augum
jarknasteina
sendi kunnigri
kván Níðaðar;
en ór tönnum
tveggja þeira
sló brjóstkringlur,
sendi Böðvildi.
26. Þá nam Böðvildr
baugi at hrósa

— — — —

es brotit hafði,
»Þorigak segja,
nema þér einum.«
V. kv. 27. Ek bœti svá
brest á golli,

at feðr þínum
fegri þykkir,
ok mœðr þinni
miklu betri,
ok sjalfri þér
at sama hófi«.

28. Bar hann hana bjóri,
hann betr kunni,
svát hón í sessi
of sofnaði.
»Nú hefk hefnt
harma minna
allra nema einna
íviðgjörnum.

29. Vel ek, kvað Völundr,
verðak á fitjum,
þeims mik Níðaðar
námu rekkar«.
Hlæjandi Völundr
hófsk at lopti,
grátandi Böðvildr
gekk ór eyju.
(tregði för friðils
ok föður reiði).

30. Úti stóð kunnig
kván Níðaðar,
ok hon inn of gekk
endlangan sal,

en hann á salgarð
settisk at hvílask,
»Vakir þú Níðuðr,
Níara dróttinn?«

N. kv. 31. Vakik ofvalt
ok viljalauss,
sofnak minst,
síz sonu dauða,
kell mik í höfuð,
köld erumk ráð þín,
vilnumk þess nú,
at við Völund dœmak.

32. Seg mér þat Völundr,
vísi alfa,
af heilum hvat varð
húnum mínum?

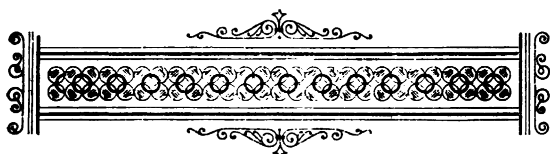
V. kv. 33. Eiða skalt mér áðr
alla vinna,
(at skips borði
ok at skjaldar rönd,
at mars bœgi
ok at mækis egg)
at þú kveljat
kván Völundar
(né brúði minni
at bana verðir),
þótt kván eigim,
þás ér kunnið,

eða jóð eigim
innan hallar.
34. Gakk til smiðju,
es gerðir þú,
þar fiðr þú belgi
blóði stokna,
sneiðk af höfuð
húna þinna
ok und fen fjöturs
fœtr of lagðak.
35. En þær skálar,
es und skörum váru,
sveipk útan silfri,
seldak Níðaði,
en ór augum
jarknasteina,
sendak kunnigri
kván Níðaðar.
36. En ór tönnum
tveggja þeira
slók brjóstkringlur,
sendak Böðvildi;
nú gengr Böðvildr
barni aukin,
eingadóttir
ykkur beggja.
N. kv. 37. Mæltira þú mál,
es mik meir tregi,

né þik viljak Völundr
verr of níta;
esat svá maðr hár,
at þik af hesti taki,
né svá öflugr,
at þik neðan skjóti.
(þars þú skollir
við ský uppi).
38. Hlæjandi Völundr
hófsk at lopti,
en ókátr Níðuðr
þá eptir sat.
N. kv. 39. Upp rís Þakkráðr,
þræll minn bazti,
bið Böðvildi,
mey ena bráhvítu,
gangi fagrvarið
við föður rœða.
40. Es satt Böðvildr,
þats sögðu mér,
sátuð it Völundr
saman í holmi?
B. kv. 41. (Satt 's þat Níðuðr
es sagði þér).
Sátum vit Völundr
saman í holmi,
eina ögurstund,

æva skyldi;
ek vætr hánum
vinna kunnak,
ek vætr hánum
vinna máttak.

Alvíssmál.

A. kv. 1. Bekki breiða,
nú skal brúðr með mér
heim í sinni snúask,
hratat of mægi
mun hverjum þykkja,
heima skal hvílð nema.

Þ. kv. 2. Hvat 's þat fira?
hví 'st svá fölr of nasar?
vast í nótt með ná?
þursa líki
þykki mér á þér vesa,
estat til brúðar borinn.

A. kv. 3. Alvíss heitik,
býk fyr jörð neðan,
ák und steini stað,
vagna vers

emk á vit kominn,
bregði engi föstu heiti fira.
4. Ek mun bregða,
þvíat brúðar ák
flest of ráð sem faðir,
vaska heima,
þás þér heitit vas,
† at sá einn er gjöfir með goðum.
A. kv. 5. Hvat 's rekka,
es í ráðum telsk,
fljóðs ens fagrglóa,
fjarrafleina,
— þik munu fáir kunna, —
hverr hefr þik baugum borit?
6. Vingþórr heitik,
hefk víða ratat,
sonr emk Síðgrana;
at ósátt minni
skalt et unga man
hafa ok gjaforð geta.
A. kv. 7. Sáttir þínar
vilk snimma hafa
ok þat gjaforð geta,
eiga viljak,
heldr an án vesa,
þat et mjallhvíta man.
8. Meyjar ástum
muna þér verða

vísi gestr of varit,
ef ór heimi kant
hverjum at segja,
alt þat 's viljak vita.

9. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé sú jörð heitir,
es liggr fyr alda sonum
heimi hverjum í?

A. kv. 10. Jörð heitir með mönnum,
en með alfum fold,
kalla vega vanir,
ígrœn jötnar,
alfar gróandi,
kalla aur uppregin.

11. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé sá himinn heitir
† erakendi,
heimi hverjum í?

A. kv. 12. Himinn heitir með mönnum,
en hlýrnir með goðum,
kalla vindófni vanir,
uppheim jötnar,
alfar fagraræfr,
dvergar drjúpansal.

13\. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
võrumk dvergr at vitir,
hvé máni heitir,
sás menn séa,
heimi hverjum í?

A. kv. 14. Máni heitir með mönnum,
en mylinn með goðum,
kalla hverfanda hvél helju í,
skyndi jötnar,
en skin dvergar
kalla alfar ártala.

15\. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
võrumk dvergr at vitir,
hvé sú sól heitir,
es séa alda synir,
heimi hverjum í?

A. kv. 16. Sól heitir með mönnum,
en sunna með goðum,
kalla dvergar leika Dvalins,
eygló jötnar,
alfar fagrahvél,
alskír ása synir.

17\. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé þau ský heita,

es skúrum blandask,
heimi hverjum í?
A. kv. 18. Ský heitir með mönnum,
en skúrván með goðum,
kalla vindflot vanir,
úrván jötnar,
alfar veðrmegin,
kalla í helju hjalm huliðs.
19. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé sá vindr heitir,
es víðast ferr,
heimi hverjum í?
A. kv. 20. Vindr heitir með mönnum,
en váfuðr með goðum,
kalla gneggjuð ginnregin,
œpi jötnar,
alfar dynfara,
kalla í helju hviðuð.
21. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé þat logn heitir,
es liggja skal,
heimi hverjum í?
A. kv. 22. Logn heitir með mönnum,
en lægi með goðum,

kalla vindslot vanir,
ofhlý jötnar,
alfar dagseva,
kalla dvergar dagsveru.

23\. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé sá marr heitir,
es menn róa,
heimi hverjum í?

A. kv. 24. Sær heitir með mönnum,
en sílœgja með goðum,
kalla vág vanir,
álheim jötnar,
alfar lagastaf,
kalla dvergar djúpan mar.

25\. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé sá eldr heitir,
es brinnr fyr alda sonum,
heimi hverjum í?

A. kv. 26. Eldr heitir með mönnum,
en með ásum funi,
kalla vág vanir,
frekan jötnar,
en forbrenni dvergar,
kalla í helju hröðuð.

27. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé viðr heitir,
es vex fyr alda sonum,
heimi hverjum í?

A. kv. 28. Viðr heitir með mönnum,
en vallarfax með goðum,
kalla hlíðþang halir,
eldi jötnar,
alfar fagrlima,
kalla vönd vanir.

29. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé sú nótt heitir,
en Nörvi kenda,
heimi hverjum í?

A kv. 30. Nótt heitir með mönnum,
en njól með goðum,
kalla grímu ginnregin,
óljós jötnar,
alfar svefngaman,
kalla dvergar draumnjörun.

31. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé þat sáð heitir,

es sáa alda synir,
heimi hverjum í?

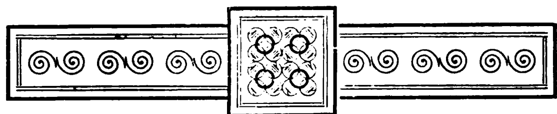
A. kv. 32. Bygg heitir með mönnum,
en barr með goðum,
kalla vöxt vanir,
æti jötnar,
alfar lagastaf,
kalla í helju hnipinn.

33. Seg mér þat Alvíss,
öll of rök fira
vörumk dvergr at vitir,
hvé þat öl heitir,
es drekka alda synir,
heimi hverjum í?

A. kv. 34. Öl heitir með mönnum,
en með ásum bjórr,
kalla veig vanir,
hreinalög jötnar,
en í helju mjöð,
kalla sumbl Suttungs synir.

35. Í einu brjósti
sák aldrigi
fleiri forna stafi,
miklum tálum
kveðk tældan þik,
uppi 'st dvergr of dagaðr.
(nú skínn sól í sali).

Baldrs draumar.

---

1. Senn váru æsir
allir á þingi
ok ásynjur
allar á máli,
ok of þat réðu
ríkir tívar,
hví væri Baldri
ballir draumar.
2. Upp reis Óðinn,
alda gautr,
ok hann á Sleipni
söðul of lagði,
reið niðr þaðan
niflheljar til;
mœtti hvelpi,
þeims ór helju kom.
3. Sá vas blóðugr
of brjóst framan,

ok at galdrs föður
gól oflengi,
framm reið Óðinn,
foldvegr dunði,
hann kom at háu
Heljar ranni.

4. Þá reið Óðinn
fyr austan dyrr,
þars hann völu
vissi leiði;
nam vittugri
valgaldr kveða,
unz nauðug reis,
nás orð of kvað:

5. Hvat 's manna þat
mér ókunnra,
es mér hefr aukit
erfitt sinni;
vask snivin snævi,
ok slegin regni
ok drifin döggu,
dauð vask lengi.

Ó. kv. 6. Vegtamr heitik,
emk Valtams sonr,
seg mér ór helju,
ek ór heimi mun,
hveim eru bekkir
baugum sánir?

flet fagrliga
flóið eru golli.
7. Hér stendr Baldri
of brugginn mjöðr,
skírar veigar,
liggr skjöldr yfir,
en ásmegir
í ofvæni;
nauðug sagðak,
nú munk þegja.
Ó. kv. 8. Þegjat völva,
þik vilk fregna,
unz 's alkunna,
vilk enn vita,
hverr mun Baldri
at bana verða,
ok Óðins son
aldri ræna?
9. Höðr berr hávan
hróðrbaðm þinig,
hann mun Baldri
at bana verða,
ok Óðins son
aldri ræna;
nauðug sagðak,
nú munk þegja.
Ó. kv. 10. Þegjat vǫlva,
þik vilk fregna,

unz 's alkunna,
vilk enn vita,
hverr mun heipt Heði
hefnt of vinna,
eða Baldrs bana
á bál vega?

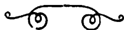
11. Rindr berr Vála
í vestrsölum,
(sá mun Óðins sonr
einnættr vega),
hönd of þværat
né höfuð kembir,
áðr á bál of berr
Baldrs andskota;
nauðug sagðak,
nú munk þegja.

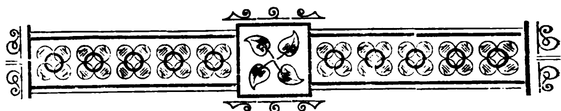
Ó. kv. 12. Þegjat völva,
þik vilk fregna,
unz 's alkunna,
vilk enn vita,
hverjar ro meyjar,
es at muni gráta
ok á himin verpa
halsaskautum?

13. Estat Vegtamr,
sem ek hugða,
heldr est Óðinn,
aldinn gautr.

Ó. kv. Estat völva
né vís kona,
heldr est þriggja
þursa móðir.

14. Heim ríð Óðinn
ok hróðigr ves,
svá komir manna
meirr aptr á vit,
es lauss Loki
líðr ór böndum
ok ragna rök
rjúfendr koma.

Hyndluljóð.

Fr. kv. 1. Vaki mær meyja,
vaki mín vina,
Hyndla systir,
es í helli býr;
nú 's røkr røkra,
ríða vit skulum
til Valhallar
ok til vés heilags.
2. Biðjum Herjaföðr
í hugum sitja,
hann geldr ok gefr
goll verðungu,
gaf hann Hermóði
hjalm ok brynju,
en Sigmundi
sverð at þiggja.
3. Gefr hann sigr sumum,
en sumum aura,

mælsku mörgum
ok manvit firum,
byri gefr brögnum,
en brag skáldum,
gefr hann mannsemi
mörgum rekki.
4. Þór munk blóta,
þess munk biðja,
at hann æ við þik
einart láti;
(þó 's hánum ótítt
við jötuns brúðir);
nú tak ulf þinn
einn af stalli,
lát hann rinna
með runa mínum.
(seinn es göltr minn
goðveg troða,
vilkat mar minn
mætan hlœða).
H. kv. 5. Flá est Freyja,
es freistar mín,
vísar þú augum
á oss þannig,
es hafir ver þinn
í valsinni
Óttar unga
Innsteins bur.

Fr. kv. 6. Dulið est Hyndla,
draums ætlak þér,
es kveðr ver minn
í valsinni;

— — — — —

7. Þars göltr glóar
Gollinbursti,
Hildisvíni,
es mér hagir gerðu,
dvergar tveir
Dáinn ok Nabbi.

8. Senn í söðlum
sitja vit skulum
ok of jöfra
ættir dœma,
gumna þeira,
es frá goðum kómu.

9. Þeir hafa veðjat
Vala málmi
Óttarr ungi
ok Angantýr;
skylt 's at veita,
svát skati enn ungi
föðurleifð hafi
ept frændr sína.

10. Hörg mér gerði
of hlaðinn steinum;
nú 's grjót þat
at gleri orðit;

rauð hann í nýju
nauta blóði;
æ trúði Óttarr
á ásynjur.

Hy. kv. 11. Snú braut heðan,
sofa lystir mik,
fær fátt af mér
fríðra kosta;
hleypr þú Óðs vina
úti á nóttum,
sem með höfrum
Heiðrún fari.

12. Rant at Óði
ey þreyjandi,
skutusk þér fleiri
und fyrirskyrtu,
hleypr þú Óðs vina
úti á nóttum,
[sem með höfrum
Heiðrún fari].

Fr. kv. 13. Ek slæ eldi
of íviðju,
svát eigi kømsk
óbrend heðan.

Hy. kv. Hyr sék brinna,
en hauðr loga,
verða flestir
fjörlausn þola.

Fr. kv. 14. Nú lát forna
niðja talða
ok upp bornar
ættir manna
(hvat 's Skjöldunga,
hvat 's Skilfinga,
hvat 's Ylfinga)
hvat 's höldborit,
hvat 's hersborit
mest mannaval
und Miðgarði?
Hy. kv. 15. Þú est Óttarr
borinn Innsteini,
en Innsteinn vas
Alfi enum gamla,
Alfr vas Ulfi,
Ulfr Sæfara,
en Sæfari
Svan enum rauða.
16. Móður átti faðir þinn
menjum göfga,
hygg at héti
Hlédís gyðja,
Fróði vas faðir þeirar,
en Fríund móðir;
öll þótti ætt sú
með yfirmönnum.
17. Auði vas áðr

öflgastr manna,
Halfdanr fyrri
hæstr Skjöldunga,
fræg váru folkvíg,
þaus framir gerðu,
hvarfa þóttu verk
með himins skautum.

18. Efldisk við Eymund
œztan manna,
en vá Sigtrygg
með svölum eggjum,
eiga gekk Almveig,
œzta kvinna,
ólu þau ok áttu
átján sonu.

19. Þaðan eru Skjöldungar,
þaðan Skilfingar,
þaðan Öðlingar,
þaðan Ynglingar,
þaðan höldborit,
þaðan hersborit,
mest mannaval
und Miðgarði;
alt 's þat ætt þín,
Óttarr heimski.

20. Vas Hildigunnr
hennar móðir,
Sváfu barn
ok sækonungs;

alt 's þat ætt þín,
Óttarr heimski,
(varðar at viti svá,
viltu enn lengra?)

21. Dagr átti Þóru
drengjamóður,
ólusk í ætt þar
œztir kappar,
Fraðmarr ok Gyrðr
ok Frekar báðir,
Ámr ok Jösurmarr,
Alfr enn gamli..
(varðar at viti svá,
viltu enn lengra?)

22. Ketill hét vinr þeira
Klypps arfþegi,
vas hann móðurfaðir
móður þinnar;
þar vas Fróði
fyrr an Kári,
en Hildi vas
Háalfr of getinn.

23. Nanna vas næst þar
Nökkva dóttir,
vas mögr hennar
mágr þíns föður;
fyrnd 's sú mægð,
framm telk lengra;

alt 's þat ætt þín,
Óttarr heimski.

24. Ísolfr ok Ásolfr
Ölmóðs synir
ok Skúrhildar
Skekkils dóttur;
skalt til telja
skatna margra;
alt 's þat ætt þín,
Óttarr heimski.

25. [Hervarðr, Hjörvarðr,
Hrani, Angantýr],
Búi ok Brámi,
Barri ok Reifnir,
Tindr ok Tyrfingr,
tveir Haddingjar;
alt 's þat ætt þín,
Óttarr heimski.

26. Þeir í Bolm austr
bornir váru
Arngríms synir
ok Eyfuru,
brökun vas berserkja,
böl margs konar,
of lönd ok of lög
sem logi fœri
(alt 's þat ætt þín,
Óttarr heimski).

27. Gunnarr balkr,
Grímr arðskafi,
járnskjöldr Þórir,
Ulfr gínandi;
kunnak báða
Brodd ok Hörvi;
váru þeir í hirð
Hrólfs ens gamla.

28. Þeir váru gumnar
goðum signaðir,
allir bornir
Jörmunrekki,
Sigurðar mági,
hlýð sögu minni,
folkum grimms
þess es Fáfni vá.

29. Sá vas vísi
frá Völsungi,
ok Hjördís
frá Hrauðungi,
en Eylimi
frá Öðlingum;
alt 's þat ætt þín,
Óttarr heimski.

30. Gunnarr ok Högni,
Gjúka arfar,
ok et sama Goðrún,
systir þeira;

eigi vas Gotthormr
Gjúka ættar,
þó vas hann bróðir
beggja þeira.
(alt 's þat ætt þín,
Óttarr heimski).
31. Haki vas Hveðnu
hóts baztr sona,
en Hveðnu vas
Hjörvarðr faðir.
32. Haraldr hilditönn
borinn Hrœreki
sløngvanbauga,
sonr vas hann Auðar,
Auðr djúpúðga
Ívars dóttir,
en Ráðbarðr vas
Randvers faðir.
(alt 's þat ætt þín,
Óttarr heimski).

— — —

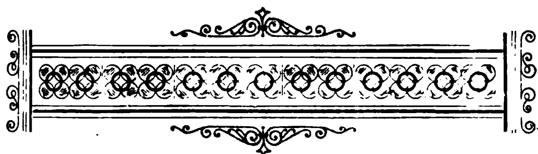
Fr. kv. 33. Berk minnisöl
mínum gesti,
svát öll muni
orð at tína
þessar rœðu
á þriðja morni,

es þeir Angantýr
ættir rekja.

Hy. kv. 34. Ber þú Óttari
bjór at hendi,
eitrblandinn mjök,
illu heilli.

Fr. kv. 35. Orðheill þín skal
engu ráða,
þótt brúðr jötuns
bölvi heitir;
hann skal drekka
dýrar veigar;
biðk Óttari
öll goð duga.

Rígsþula.

Svá segja menn í fornum sögum, at einnhverr af ásum, sá er Heimdallr hét, fór ferðar sinnar ok framm með sjóvarströndu nökkurri, kom at einum húsaboe ok nefndiz Rígr; eptir þeiri sögu er kvæði þetta.

1. Ár kóðu ganga
grœnar brautir
öflgan ok aldinn
ás kunnigan,
ramman ok röskvan
Ríg stíganda;
gekk meir at þat
miðrar brautar.

2. Kom hann at húsi,
hurð vas á gætti,
inn nam at ganga
eldr vas á golfi;

hjón sátu þar
hár af árni,
Ái ok Edda,
aldinfalda.
3. Rígr kunni þeim
ráð at segja
— — —
meir settisk hann
miðra fletja,
en á hlið hvára
hjón salkynna.
4. Þá tók Edda
økkvinn hleif,
þungan ok þykkvan,
þrunginn sáðum,
bar hon meir at þat
miðra skutla,
soð vas í bolla,
setti á bjóð.
5. Rígr kunni þeim
ráð at segja,
reis hann upp þaðan,
rézk at sofna;
meir lagðisk hann
miðrar rekkju,
en á hlið hvára
hjón salkynna.

6. Þar vas hann at þat
þríar nætr saman,
(gekk meir at þat
miðrar brautar),
liðu meir at þat
mánuðr níu,
jóð ól Edda
jósu vatni,
hörundsvartan,
hétu Þræl.

7. Vas þar á höndum
hrokkit skinn,
kropnir knúar
— — —
fingr digrir,
fúlligt andlit,
lotr hryggr,
langir hælar.

8. Hann nam at vaxa
ok vel dafna,
nam meir at þat
megins of kosta,
bast at binda,
byrðar gerva,
bar hann heim at þat
hrís gerstan dag.

9. Þar kom at garði
gengilbeina,

aurr vas á iljum,
armr sólbrunninn,
— — —
niðrbjúgt vas nef,
nefndisk Þír.
10. Meir settisk hón
miðra fletja,
sat hjá henni
sonr húss,
rœddu ok rýndu,
rekkju gerðu
Þræll ok Þír
þrungin dœgr.
11. Börn ólu þau,
bjoggu ok unðu;
hygg at héti
Hreimr ok Fjósnir,
Klúrr ok Kleggi,
Kefsir, Fúlnir,
Drumbr, Digraldi,
Dröttr ok Hösvir.
12. Lútr ok Leggjaldi,
lögðu garða,
akra töddu,
unnu at svínum,
geita gættu,
grófu torf.
13. Dœtr váru þær

Drumba ok Kumba,
Økkvinkalfa
ok Arinnefja,
Ysja ok Ambátt,
Eikintjasna,
Tötrughypja
ok Trönubeina.
(þaðan eru komnar
þræla ættir).

14. Gekk Rígr at þat
réttar brautir,
kom hann at höllu,
hurð vas á skíði,
inn nam at ganga,
eldr vas á golfi,
hjón sátu þar,
heldu á sýslu.

15. Maðr telgði þar
meið til rifjar,
vas skegg skapat,
skör vas fyr enni,
skyrtu þröngva,
skokkr vas á golfi.

16. Sat þar kona,
sveigði rokk,
breiddi faðm,
bjó til váðar;
sveigr vas á höfði,

smokkr vas á bringu,
dúkr vas á halsi,
dvergar á öxlum.
17. Afi ok Amma
áttu hús;
Rígr kunni þeim
ráð at segja,
[meir settisk hann
miðra fletja,
en á hlið hvára
hjón salkynna].
18. [Þá tók Amma]
— — —
vas kalfr soðinn
krása baztr.
19. [Rígr kunni þeim
ráð at segja]
reis frá borði,
réð at sofna,
meir lagðisk hann
miðrar rekkju,
en á hlið hvára
hjón salkynna.
20. Þar vas hann at þat
þríar nætr saman;
liðu meir at þat
mánuðr níu;
jóð ól Amma,

jósu vatni,
kölluðu Karl,
kona sveip ripti.
21. — — —
rauðan ok rjóðan,
riðuðu augu.
22. Hann nam at vaxa
ok vel dafna,
øxn nam at temja,
arðr at gerva,
hús at timbra
ok hlöður smíða,
karta at gerva
ok keyra plóg.
23. Heim óku þá
hanginluklu,
geitakyrtlu,
giptu Karli;
Snør heitir sú,
settisk und ripti,
breiddu blæjur
ok bú gerðu.
24. Börn ólu þau,
bjoggu ok unðu,
hét Halr ok Drengr,
Höldr, Þegn ok Smiðr,
Breiðr, Bóandi,
Bundinskeggi,

Búi ok Boddi,
Brattskeggr ok Seggr.

25. Enn hétu svá
öðrum nöfnum,
Snót, Brúðr, Svanni,
Svarri, Sprakki,
Fljóð, Sprund ok Víf,
Feima, Ristill;
þaðan eru komnar
karla ættir.

26. Gekk Rígr þaðan
réttar brautir,
kom hann at sal,
suðr horfðu dyrr,
vas hurð hnigin,
hringr vas í gætti,
gekk hann inn at þat,
golf vas stráat.

27. Sátu hjón,
sáusk í augu,
Faðir ok Móðir
fingrum léku;
sat húsgumi
ok snøri streng,
alm of bendi,
örvar skepti.

28. En húskona
hugði at örmum,

strauk of ripti,
sterti ermar,
keisti fald,
kinga vas á bringu,
síðar slœður,
serk bláfáan.
29. Rígr kunni þeim
ráð at segja;
meir settisk hann
miðra fletja,
en á hlið hvára
hjón salkynna.
30. Þá tók Móðir
merkðan dúk,
hvítan af hörvi,
hulði bjóð,
hón tók at þat
hleifa þunna,
hvíta af hveiti,
ok hulði dúk.
31. Framm setti hón
fulla skutla,
(silfri varða á bjóð)
fáin fleski
ok fogla steikða,
vín vas í könnu,
varðir kálkar,

drukku ok dœmðu,
dagr vas á sinnum.

32. Rígr kunni þeim
ráð at segja;
reis Rígr at þat,
rekkju gerði,
[meir lagðisk hann
miðrar rekkju,
en á hlið hvára
hjón salkynna].

33. Þar vas hann at þat
þríar nætr saman
(gekk hann meir at þat
miðrar brautar).
liðu meir at þat
mánuðr níu;
svein ól Móðir,
silki vafði,
jósu vatni,
Jarl létu heita.

34. Bleikt vas hár,
bjartir vangar,
ötul váru augu
sem yrmlingi.

35. Upp óx þar
Jarl á fletjum,
lind nam at skelfa,
leggja strengi,

(alm at beygja,
örvar skepta,
flein at fleygja,
frökkur dýja),
hestum ríða,
hundum verpa,
sverðum bregða,
sund at fremja.
36. Kom þar ór runni
Rígr gangandi,
Rígr gangandi,
rúnar kendi,
sitt gaf heiti,
son kvazk eiga;
þann bað hann eignask
óðalvöllu.
(óðalvöllu,
aldnar byggðir.)
37. Reið hann meir þaðan
myrkvan við,
hélug fjöll,
unz at höllu kom,
(skapt nam at dýja,
skelfði lind,
hesti hleypði
ok hjörvi brá)
víg nam at vekja,
völl nam at rjóða,

val nam at fella,
vá til landa.

38. Réð einn at þat
átján búum,
auði nam skipta,
öllum veita
meiðmar ok mösma,
mara svangrifja;
hringum hreytti,
hjó sundr baug.

39. Óku ærir
úrgar brautir,
kómu at höllu,
þars Hersir bjó,
mey átti hann
mjófingraða,
hvíta ok horska,
hét sú Erna.

40. Báðu hennar
ok heim óku,
giptu Jarli,
gekk hón und líni,
saman bjoggu þau
ok sér unðu,
ættir jóku
ok aldrs nutu.

41. Burr vas enn elzti,
en Barn annat,

Jóð ok Aðal,
Arfi, Mögr,
Niðr ok Niðjungr,
námu leika,
Sonr ok Sveinn,
sund ok tafl.

42. Kundr hét enn,
Konr vas enn yngsti;
upp óxu þar
Jarli bornir,
hesta tömðu,
hlífar bendu,
skeyti skófu,
skelfðu aska.

43. En Konr ungr
kunni rúnar,
ævinrúnar
ok aldrrúnar,
meir kunni hann
mönnum bjarga,
eggjar deyfa,
ægi lægja.

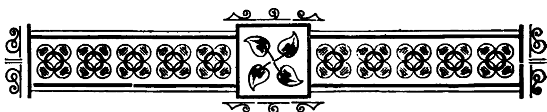
44. Klök nam fogla,
kyrra elda,
sefa of svefja,
sorgir lægja

— — — —

afl ok eljun
átta manna.
45. Hann við Ríg jarl
rúnar deildi,
brögðum beitti
ok betr kunni,
þá öðlaðisk
ok eiga gat
Rígr at heita,
rúnar kunna.
46. Reið Konr ungr
kjörr ok skóga,
kolfi fleygði,
kyrði fogla.
47. Þá kvað þat kráka,
sat kvisti ein:
«Hvat skalt Konr ungr
kyrra fogla?;
heldr mætti þér
hestum ríða,
[hjörvi bregða]
ok her fella.
48. Á Danr ok Danpr
dýrar hallir,
œðra óðal
an ér hafið;
þeir kunnu vel
kjóli at ríða,

egg at kenna,
undir rjúfa.
49. Brún bjartari,
brjóst ljósara,
hals hvítari,
hreinni mjöllu.
50. Bjoggu hjón,
bauga deildu.

Gróttasöngr.

---

1. Nú erum komnar
til konungs húsa,
frammvísar tvær,
Fenja ok Menja,
þær ro at Fróða
Friðleifssonar
mátkar meyjar
at mani hafðar.
2. Þær at lúðri
leiddar váru
ok grjóts gréa
gangs of beiddu;
hét hvárigri
hvíld né ynði,
áðr hann heyrði
hljóm ambátta.
3. Þær þyt þulu
— — — — —

þögnhorfinnar;
»leggjum lúðra,
léttum steinum«;
bað enn meyjar,
at mala skyldi.
4. Sungu ok slungu
snúðgasteini,
svát Fróða man
flest sofnaði;
þá kvað þat Menja,
vas til meldrs komin.
5. »Auð mölum Fróða,
mölum alsælan,
mölum fjölð féar
á feginslúðri;
siti hann á auði,
sofi hann á dúni,
vaki hann at vilja;
þá es vel malit.
6. Hér skyli engi
öðrum granda,
til böls búa
né til bana orka,
né höggva því
hvössu sverði,
þótt bana bróður
bundinn finni.«
7. En hann kvað ekki

orð et fyrra:
»sofið eigi meir
an of sal gaukar,
eða lengr an svá
ljóð eitt kveðak.«
8. Vasattu Fróði
fullspakr of þik,
málvinr manna,
es man keyptir;
kaust þú at afli
ok at álitum,
en at ætterni
ekki spurðir.
9. Harðr vas Hrungnir
ok hans faðir,
þó vas Þjazi
þeim öflgari,
Iði ok Aurnir,
okrir niðjar,
brœðr bergrisa,
þeim bornar erum.
10. Kœmia Grótti
ór gréa fjalli,
né sá enn harði
hallr ór jörðu,
né mœli svá
mær bergrisa,

ef vissim vit
vætr til hennar.
11. Vér vetr níu
várum leikur
öflgar alnar
fyr jörð neðan,
stóðu meyjar
at meginverkum,
fœrðum sjalfar
setberg ór stað.
12. Veltum grjóti
of garð risa,
svát fold fyrir
fór skjalfandi;
svá sløngðum vit
snúðgasteini,
höfgahalli,
at halir tóku.
13. En vit síðan
á Svíþjóðu
frammvísar tvær
í folk stigum,
beiddum björnu,
en brutum skjöldu,
gengum í gögnum
gráserkjat lið.
14. Steypðum stilli,
studdum annan,

veittum góðum
Gotthormi lið;
vasa kyrseta,
áðr Knúi felli.

15. Framm heldum því
þau misseri,
at vit at köppum
kendar várum,
þar skorðum vit
skörpum geirum
blóð ór benjum
ok brand ruðum.

16. Nú erum komnar
til konungs húsa
miskunlausar
ok at mani hafðar;
aurr etr iljar,
en ofan kulði;
drögum dolgs sjötul,
daprt 's at Fróða.

17. Hendr skulu hvílask,
hallr standa mun,
malit hefk fyr mik;
mitt of létti;
nú muna höndum
hvílð vel gefa,
áðr fullmalit
Fróða þykki.

18. Hendr skulu höndla
harðar trjónur,
vápn valdreyrug,
vaki þú Fróði,
vaki þú Fróði,
ef vill hlýða
söngum okrum
ok sögum fornum.

19. Eld sék brinna
fyr austan borg,
vígspjöll vaka,
þat mun viti kallaðr,
mun herr koma
hinig af bragði
ok brenna bœ
fyr buðlungi.

20. Munat þú halda
Hleiðrar stóli,
rauðum hringum
né regingrjóti.
Tökum á möndli
mær skarpara,
eruma valmar
í valdreyra.

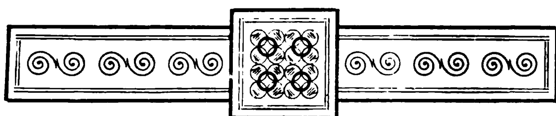
21. Mól míns föður
mær rammliga,
þvít hon feigð fira
fjölmargra sá;

stukku stórar
steðr frá lúðri
járni varðar —
mölum enn framar.

22. Mölum enn framar.
Mun Yrsu sonr
vígs Halfdanar
hefna Fróða;
sá mun hennar
heitinn verða
burr ok bróðir —
vitum báðar þat.

23. Mólu meyjar
megins kostuðu,
óru ungar
í jötunmóði,
skulfu skaptré,
skauzk lúðr ofan,
hraut enn höfgi
hallr sundr í tvau.

24. En bergrisa
brúðr orð of kvað:
malit höfum Fróði,
senn munum hætta,
hafa fullstaðit
fljóð at meldri.

Grógaldr

ok

Fjölsvinnsmál.

I.

Svipd. kv. 1. Vaki þú Gróa,
vaki góð kona,
vekk þik dauðra dura,
ef þat mant,
at þinn mög bæðir
til kumbldysjar koma.

Gróa kv. 2. Hvat 's nú ant
mínum eingasyni,
hverju 'st bölvi borinn?
es móður kallar,
es til moldar es komin
ok ór ljóðheimum liðin.

Sv. kv. 3. Ljótu leikborði
skaut fyr mik lævís kona,

sús faðmaði minn föður;
þar bað mik koma,
es kvæmtki veit,
móti menglöðum.

G. kv. 4. Löng es för,
langir ro farvegar
langir ro manna munir,
ef þat verðr,
at þinn vilja bíðr,
skeikar þá skuld at sköpum.

Sv. kv. 5. Galdra mér gal,
þás góðir ro,
bjarg þú móðir megi,
á vegum allr
hykk at verða mynak,
þykkjumk til ungr afi.

G. kv. 6. Þann gelk þér fyrstan,
es kveða fjölnýtan,
þann gól Rindi Rani,
at of öxl skjótir,
þvís þér atalt þykkir;
sjalfr leið sjalfan þik.

7. Þann gelk þér annan,
ef árna skalt
viljalauss á vegum,
urðar-lokur
haldi þér öllum megum,
es þú á smán sér.

8. Þann gelk þér þriðja,
ef þér þjóðáar
falla at fjörlotum,
Horn ok Ruðr
snúisk til heljar meðan,
en þverri æ fyr þér.
9. Þann gelk þér fjórða,
ef þik fjándr standa
görvir á galgvegi,
hugr þeim hverfi
til handa þér,
ok snúisk til sátta sevi.
10. Þann gelk þér fimta,
ef þér fjöturr verðr
borinn at boglimum,
leysigaldr lætk
þér fyr legg of kveðinn
ok støkkr þá láss af limum.
(en af fótum fjöturr).
11. Þann gelk þér sétta,
ef á sæ kemr
meira an menn viti,
logn ok lögr
gangi þér í lúðr saman,
ok léi þér æ friðdrjúgrar farar.
12. Þann gelk þér sjaunda,
ef þik sœkja kemr
frost á fjalli háu,

hræva kuldi
megit þínu holdi fara
ok haldisk æ lík at liðum.

13. Þann gelk þér átta,
ef þik úti nemr
nótt á niflvegi,
at firr megi
þér til meins gera
kristin dauð kona.

14. Þann gelk þér níunda
ef við enn naddgöfga
orðum skiptir jötun,
máls ok manvits
at mími svara
sé þér gnógs of gefit.

15. Far þú nú æva,
þars forað þykkir,
standit þér mein fyr munum,
á jarðföstum steini
stóðk innan dura,
meðan þér galdra gǫlk.

16. Móður orð
ber þú mögr heðan
ok lát þér í brjósti búa,
iðgnóga heill
skalt of aldr hafa,
meðan þú mín orð of mant.

II.

1. Útan garða
sá upp of koma
þursa þjóðar sjöt.

— — — —

Fj. kv. 2. Hvat 's þat flagða,
er stendr fyr forgörðum
ok hvarfar of hættan loga?
(hvers þú leitar
eða hvers á leitum est,
hvat vilt, vinlauss, vita?)
úrgar brautir
árna aptr heðan,
áttat hér, verndar vanr, veru.

Sv. kv. 3. Hvat 's flagða,
es stendr fyr forgarði
ok býðrat líðöndum löð?
sœmðarlauss
hefr þú seggr lifat,
† ok halt heim heðan.

Fj. kv. 4. Fjölsviðr heitik,
ák fróðan seva,
þeygi emk míns mildr matar;
innan garða
þú kemr hér aldrigi,
ok dríf nú vargr at vegi.

5. Augna gamans
fýsir aptr fáa,
hvars getr svást at séa;
garðar glóa
þykkjumk of gollna sali;
hér mundak eðli una.

Fj. kv. 6. Seg mér, hverjum
est sveinn of borinn?
hverra est manna mögr?

Sv. kv. Vindkaldr heitik,
Várkaldr hét minn faðir,
þess vas Fjölkaldr faðir.

7. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita,
hverr hér ræðr,
ok ríki hefr,
eign ok auðsölum.

Fj. kv. 8. Menglöð heitir,
en hana móðir of gat
við Svafrþorins syni,
hón hér ræðr,
ok ríki hefr,
eign ok auðsölum.

9. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita;
hvé grind heitir,

es með goðum sáut
menn et meira forað.
Fj. kv. 10. Þrymgöll heitir,
en hana þrír gerðu
Sólblinda synir;
fjöturr fastr
verðr við faranda hvern,
es hana hefr frá hliði.
11. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvé garðr heitir,
es með goðum sáut
menn et meira forað.
Fj. kv. 12. Gastrópnir heitir
en hann görvan hefk
ór Leirbrimis limum;
svá hefk studdan,
at hann standa mun,
æ meðan öld lifir.
13. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvé garmar heita,
es gífrari hefk
enga fyrr í löndum litit.
Fj. kv. 14. Gífr heitir,
en Geri annarr,

ef þú vilt þat vita;
varðir ellifu
of varða þeir,
unz of rjúfask regin.

15. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvárt sé manna nökkut,
þats megi inn koma,
meðan sókndjarfir sofa.

Fj. kv. 16. Missvefni mikit
vas þeim mjök of lagit,
síðans þeim vas varzla vituð,
annarr of nætr sefr
en annarr of daga,
ok kemsk þá vætr,ef þá kom.

17. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvárt sé matar nökkut,
þats menn hafi
ok hlaupi inn meðan eta.

Fj. kv. 18. Vængbráðir tvær
liggja í Viðófnis liðum,
ef þú vilt þat vita,
þat eitt 's svá matar,
at þeim menn of gefi
ok hlaupi inn meðan eta.

19. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvé barmr heitir,
es breiðask umb
lönd öll limar.

Fj. kv. 20. Mímameiðr heitir,
es mangi veit,
af hverjum rótum rinnr,
við þat fellr,
es fæstan varir,
flœrat hann eld né járn.

21. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvat af móði verðr
ens mæra viðar,
es flœrat eld né járn.

Fj. kv. 22. Út af hans aldni
skal á eld bera
fyr kelisjúkar konur;
útar hverfa
þess innar skyli,
sá 's hann með mönnum
mjötuðr.

23. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:

hvé hani heitir,
es sitr í háum viði,
allr við goll glóar.

Fj. kv. 24. Viðófnir heitir,
en hann stendr veðrglasir
á meiðs kvistum Míma;
einum ekka
þryngr ørófsaman
Surtr Sinmöru.

25. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvárt sé vápna nökkut,
þats knegi Viðófnir fyrir
hníga á heljar sjöt.

Fj. kv. 26. Lævateinn heitir,
es gerði Loptr rúnum
fyr nágrindr neðan,
í segjárnskeri
liggr hjá Sinmöru,
ok halda njarðlásar níu.

27. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvárt aptr kemr
sás eptir ferr
ok vill þann tein taka.

Fj. kv. 28. Aptr mun koma

sás eptir ferr
ok vill þann tein taka,
ef þat fœrir,
es fáir eigu,
Eiri örglasis.

29. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvárt sé mæta nökkut,
þats menn hafi
ok verðr því en fölva gýgr
fegin.

Fj. kv. 30. Ljósan léa
skalt í lúðr bera,
þanns liggr í Viðófnis völum,
Sinmöru at selja,
áðr söm telisk
vápn til vígs at léa.

31. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvé salr heitir,
es slunginn es
vísum vafrloga.

Fj. kv. 32. Hýrr hann heitir,
en hann lengi mun
á bjargs oddi bifask,
auðranns þess

munu of aldr hafa
frétt eina firar.

33. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hverir þat gerðu,
es fyr garð of sák
innan ásmaga.

Fj. kv. 34. Uni ok Íri,
Óri ok Bári,
Varr ok Vegdrasill,
Dóri ok Úri,
Dellingr, Atvarðr,
Líðskjalfr, Loki.

35. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvé bjarg heitir,
es sék brúði á
þjóðmæra þruma.

Fj. kv. 36. Lyfjaberg heitir,
en þat hefr lengi verit
sjúkum ok sárum gaman,
heil verðr hver,
þótt hafi heljarsótt,
ef þat klífr kona.

37. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk

ok ek vilja vita:
hvé meyjar heita,
es fyr Menglaðar knéum
sitja sáttar saman.

Fj. kv. 38. Hlíf heitir ein,
önnur Hlífþrasa,
þriðja Þjóðvara,
Björt ok Bleik,
Blíð, Fríðr . . .,
Eir ok Aurboða.

39. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvárt þær bjarga
þeims blóta þær,
ef gerask þarfar þess.

Fj. kv. 40. Bjarga svinnar,
hvars blóta þær
á stallhelgum stað;
svá hátt forað
kemrat hölda sonum,
hvern ór nauðum nema.

41. Seg mér Fjölsviðr
þats þik fregna munk
ok ek vilja vita:
hvárt sé manna nökkut,

es knegi á Mengladar
svásum armi sofa.

Fj. kv. 42. Vætr 's þat manna,
es knegi á Mengladar
svásum armi sofa,
nema Svipdagr einn,
hánum vas en sólbjarta
brúðr at kván of kveðin.

43. Hritt á hurðir,
lát hlið mér rúm,
hér mátt Svipdag séa,
en þó vita far,
ef vilja myni
Menglöð mitt gaman.

Fj. kv. 44. Heyr þú Menglöð,
hér 's maðr kominn,
gakk á gest séa,
hundar fagna,
hús hefr upp lokizk,
hygg at Svipdagr sé.

M. kv. 45. Horskir hrafnar
skulu þér á háum galga
slíta sjónir ór,
ef þú þat lýgr,
at hér sé langt kominn
mögr til minna sala.

46. Hvaðan fórt,
hvaðan för gerðir,

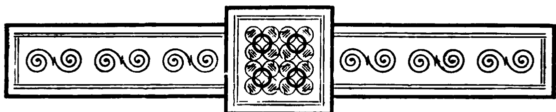
hvé þik hétu hjú?
at ætt ok nafni
skalk jartegn vita,
ef vask þér kván of kveðin.

Sv. kv. 47. Svipdagr heitik,
Sólbjartr hét minn faðir,
þaðan rákumk vindkalda vega;
urðar orði
kveðr engi maðr,
þótt sé við löst lagit.

M. kv. 48. Vel þú nú kominn,
hefk minn vilja beðit,
fylgja skal kveðju koss;
forkunnar sýn
mun flestan glaða,
hvars hefr við annan ást.

49. Lengi satk
ljúfu bergi á,
beiðk þín dœgr ok daga,
nú þat varð,
es vætt of hefk,
at est kominn mögr til minna sala.

50. Þráar hafðar
hefk til þíns gamans,
en þú til míns munar;
nú 's þat satt,
es vit slíta skulum
ævi ok aldr saman.

Völuspá en skamma.

---

1. Váru ellifu
æsir talðir,
es Baldr of hné
við banaþúfu;
þess lézk Váli
verðr at hefna,
síns hann bróður
sló handbana.
2. Vas Baldrs faðir
Bors arfþegi,
Freyr átti Gerði,
hón vas Gymis dóttir,
jötna ættar
ok Aurboðu.
3. Þó vas Þjazi
þeira frændi,
skrautgjarn jötunn,
hans vas Skaði dóttir.

Mart segjum þér
ok munum fleira;
vörumk at viti svá,
vilt enn lengra?

4. Heiðr ok Hrossþjófr
Hrímnis kindar.

5. Eru völur allar
frá Vittolfi
vitkar allir
frá Vilmeiði,
seiðberendr
frá Svarthöfða,
jötnar allir
frá Ymi komnir.

6. *Mart segjum þér*
ok munum fleira;
vörumk at viti svá,
vilt enn lengra.

7. Varð einn borinn
í árdaga
rammaukinn mjök
rögna kindar,
níu báru þann
niðgöfgan mann
jötna meyjar
við jarðar þröm.

8. Hann Gjalp of bar,
hann Greip of bar,

bar hann Eistla
ok Eyrgjafa,
hann bar Ulfrún
ok Angeyja,
Imdr ok Atla
ok Járnsaxa.
9. Sá vas aukinn
jarðar magni,
svalköldum sæ
ok sonardreyra.
Mart segjum þér
ok munum fleira;
vörumk at viti svá,
vilt enn lengra?
10. Ól ulf Loki
við Angrboðu,
en Sleipni gat
við Svaðilfara;
eitt þótti skass
allra feiknast,
þat vas bróður frá
Býleists komit.
11. Loki át hjarta,
lindi brendu
fann halfsviðinn
hugstein konu;
varð Loptr kviðugr
af konu illri;

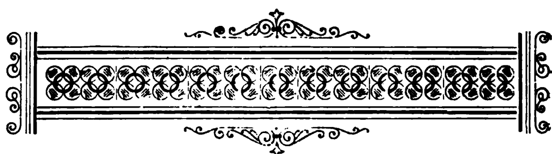
þaðan 's á foldu
flagð hvert komit.

12. Haf gengr hríðum
við himin sjalfan,
líðr lönd yfir,
en lopt bilar;
þaðan koma snjóvar
ok snarir vindar;
þá 's í ráði,
at regin of þrjóti.

13. Varð einn borinn
öllum meiri,
sá vas aukinn
jarðar magni;
þann kveða stilli
stórúðgastan,
sif sifjaðan
sjötum görvöllum.

14. Þá kemr annarr
enn mátkari,
þó þorik eigi
þann at nefna;
fáir séa nú
framm of lengra,
an Óðinn mun
ulfi mœta.

Völsungakviða.

Hér hefr upp kvæði frá Helga Hundingsbana ok þeira Höðbrodds.

1. Ár vas alda
þats arar gullu,
hnigu heilug vötn
af himinfjöllum,
þá hafði Helga
enn hugumstóra
Borghildr borit
í Brálundi.

2. Nótt varð í bœ,
nornir kómu,
þærs öðlingi
aldr of skópu,
þann báðu fylki
frægstan verða
ok buðlunga
baztan þykkja.

3. Snøru af afli
ørlögþáttu,
þás borgir braut
í Brálundi;
þær of greiddu
gollin símu
ok und mánasal
miðjan festu.
4. Þær austr ok vestr
enda fálu,
þar átti lofðungr
land á milli,
brá nipt Nera
á norðrvega
einni festi,
ey bað halda.
5. Eitt vas at angri
Ylfinga nið
ok þeiri meyju,
es munúð fœddi,
hrafn kvað at hrafni,
sat á háum meiði
andvanr átu:
»ek veit nökkut.
6. Stendr í brynju
burr Sigmundar
dœgrs eins gamall;
nú 's dagr kominn,

hvessir augu
sem hildingar,
sá 's varga vinr
vit skulum teitir.«

7. Drótt þótti sá
döglingr vesa,
kóðu með gumnum
góð ár komin;
sjalfr gekk vísi
ór vígþrimu
ungum fœra
ítrlauk grami.

8. Gaf Helga nafn
ok Hringstaði,
Sólfjöll, Snæfjöll
ok Sigarsvöllu,
Hringstöð, Hátún
ok Himinvanga,
blóðorm búinn
brœðr Sinfjötla.

9. Þá nam at vaxa
fyr vina brjósti
alms árr borinn
ynðis ljóma;
hann galt ok gaf
goll verðungu,
sparðit hilmir
hodd blóðrekin.

10. Skamt lét vísi
vígs at bíða,
þás fimtán vas
fylkir vetra,
ok harðan lét
Hunding veginn,
þanns lengi réð
löndum ok þegnum.

11. Kvöddu síðan
Sigmundar bur
auðs ok hringa
Hundings synir,
þvít þeir áttu
jöfri at gjalda
féarnám mikit
ok föður dauða.

12. Létat buðlungr
bótir uppi
né niðja in heldr
nefgjöld fáa;
ván kvað hann mundu
veðrs ens mikla
grára geira
ok gremi Óðins.

13. Fara hildingar
hjörstefnu til,
þeirars lögðu
at Logafjöllum;

sleit fróðafrið
fjánda á milli;
fara Viðris grey
valgjörn of ey.

14. Settisk vísi,
þás vegit hafði
Alf ok Eyjolf,
und arasteini,
Hjörvarð ok Hávarð
Hundings sonu;
farit hafði hann allri
ætt geirmímis.

15. Þá brá ljóma
af Logafjöllum,
en af þeim ljóma
leiptrir kómu.

— — — —

16. Hávar und hjalmum
á himinvanga,
brynjur váru þeira
blóði stoknar,
en af geirum
geislar stóðu.

17. Frá árliga
ór ulfíði
döglingr at því
dís suðrœna,
ef vildi heim

með hildingum
þá nótt fara;
þrymr vas alma.
18. En af hesti
Högna dóttir,
líddi randa rym,
ræsi sagði:
»hygg at vér eigim
aðrar sýslur
an með baugbrota
bjór at drekka.
19. Hefr minn faðir
meyju sinni
grimmum heitit
Granmars syni,
en ek hef Helgi
Höðbrodd kveðinn,
konung óneisan
sem kattar son.
20. Þó kemr fylkir
fára nátta,
nema hánum vísir
valstefnu til
eða mey nemir
frá mildingi.«
H. kv. 21. Uggi eigi þú
Ísungs bana

fyrr mun dolga dynr,
nema dauðr séak.
22. Sendi áru
allvaldr þaðan
of láð ok of lög
leiðar at biðja,
iðgnógan
ógnar ljóma
brögnum bjóða
ok burum þeira.
H. kv. 23. Biðið skjótliga
til skipa ganga
ok ór Brandeyju
búna verða.
Þaðan beið þengill,
unz þinig kómu
halir hundmargir
ór Heðinseyju.
24. Ok þar af stundu
ór Stafnsnesi
beit út skriðu,
ok búin golli;
spurði Helgi
Hjörleif at því:
»hefr þú kannaða
koni óneisa?«
25. En ungr konungr
öðrum sagði,

seint kvað at telja
af Trönueyri
langhöfðuð skip
und líðöndum,
þaus í Örvasund
útan fóru.

26. — — — — —
»tolf hundruð
tryggra manna,
þó 's Hátúnum
halfu fleira
víglið konungs;
ván erum rómu.

27. Svá brá stýrir
stafntjöldum af,
at mildinga
mengi vakði
(ok döglingar
dagsbrún séa)
ok siklingar
snøru upp við tré
vefnistingum
á Varinsfirði.

28. Varð ára ymr
ok járna glymr,
brast rönd við rönd,
røru víkingar;
eisandi gekk

und öðlingum
lofðungs floti
löndum fjarri.

29. Svá vas at heyra,
es saman kómu
kolgu systir
ok kilir langir
— — — —
sem björg eða brim
brotna myndi.

30. Draga bað Helgi
há segl ofar,
varðat hrönnum
höfn þingloga,
þás ógurlig
ægis dóttir
stagstjórnmörum
steypa vildi.

31. En þeim sjalfum
Sigrún ofan
folkdjörf of barg
ok fari þeira,
snørisk ramliga
Rán ór hendi
gjalfrdýr konungs
at Gnipalundi.

32. Samt þar of aptan
í Unavágum

flaust fagrbúin
fljóta knáttu,
en þeir sjalfir
frá Svarinshaugi
með hermðar hug
her könnuðu.

33. Frá góðborinn
Goðmundr at því:
»hverr 's landreki,
sás liði stýrir
ok feiknalið
fœrir at landi?«

34. Sinfjötli kvað
— slöng upp við rá
rauðum skildi,
rönd vas ór golli;
þar vas sundvörðr,
sás svara kunni
ok við öðlinga
orðum skipta:

35. Seg þat í aptan,
es svínum gefr
ok tíkr yðrar
teygir at solli,
at sé Ylfingar
austan komnir,
gunnar gjarnir
at Gnipalundi.

36. Þar mun Hǫðbroddr
Helga finna
flugtrauðan gram
í flota miðjum,
sás opt of hefr
ǫrnu sadda,
meðan á kvernum
kystir þýjar.

G. kv. 37. Fátt mant fylkir
fornra spjalla,
es ǫðlingum
ósǫnnu bregðr;
þú hefr etnar
ulfa krásir
ok brœðr þínum
at bana orðit.

— — — —

38. Opt sár sogin
með svǫlum munni,
hefr í hreysi
hvarleiðr skriðit.

Sfj. kv. 39. Þú vast vǫlva
í Varinseyju,
skollvís kona,
bart skrǫk saman,
kvazk engi mann
eiga vilja,

segg brynjaðan,
nema Sinfjötla.
40. Þú vast, et skœða
skass, valkyrja
ötul, ámátlig
at Alföður;
mundu einherjar
allir berjask,
sveipvís kona,
of sakar þínar.
41. Níu áttum vit
á nesi Ságu
ulfa alna,
vask einn faðir.
G. kv. 42 Faðir vasattu
fenrisulfa
öllum ellri,
svát ek muna,
síz þik geldu
fyr Gnipalundi
þursa meyjar
á Þórsnesi.
43. Stjúpr vast Siggeirs,
látt und stoðum heima,
varghljóðum vanr
á viðum úti;
kómu þér ógögn
öll at hendi,

þás brœðr þínum
brjóst raufaðir.
(gerðir þik frægjan
af firinverkum).
Sfj. kv. 44. Þú vast brúðr Grana
á Brávelli,
gollbitluð vast
gör til rásar,
hafðak þér móðri
mart skeið riðit
svangri und söðli,
simul, forbergis.
45. Sveinn þóttir þú
siðlauss vesa,
þás þú Gullnis
geitr molkaðir,
en í annat sinn
Imðar dóttir
tötrughypja;
vill þú tölu lengri.
G. kv. 46. Fyrr vilda ek
at Frekasteini
hrafna seðja
á hræum þínum,
an tíkr yðrar
teygja at solli
eða gefa göltum;
deili gröm við þik.

H. kv. 47. Væri ykr Sinfjötli
sœmra miklu
gunni at heyja
ok glaða örnu,
an sé ónýtum
orðum at bregðask,
þótt hringbrotar
heiptir deili.

48. Þykkjat mér góðir
Granmars synir,
þó dugir siklingum
satt at mæla;
þeir hafa markat
á Móinsheimum,
at hug hafa
hjörum at bregða.

49. Þeir af ríki
rinna létu
Svipuð ok Svegjuð
Sólheima til
dala döggótta
døkkvar hlíðir,
skalf Mistar mœrr
hvars megir fóru.

50. Mœttu tyggja
í túnhliði,
(sögðu stríðliga
stilli kómu);

úti stóð Höðbroddr
hjalmi faldinn,
hugði jóreið
ættar sinnar;
»hví 's hermðar litr
á Hniflungum?«
G. kv. 51. Snúask hér at sandi
snævgir kjólar,
rakka hirtir
ok ráar langar,
skildir margir,
skafnar árar,
göfugt lið gylfa,
glaðir Ylfingar.
52. Ganga fimtán
folk upp á land,
þó 's í Sogn út
sjau þúsundir,
liggja í grindum
fyr Gnipalundi
brimdýr blásvört
ok búin golli.
53. Þar 's miklu mest
mengi þeira;
muna nú Helgi
hjörþing dvala.
Hbr. kv 54. Rinni rökn bitluð
til Reginþinga,

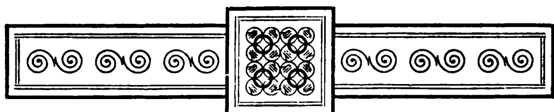
en Sporvitnir
at Sparinsheiði,
[Mélnir ok Mýlnir
til Myrkviðar]
látið engi mann
eptir sitja
þeira's benlogum
bregða kunni.

55. Bjóðið Högna
ok Hrings sonum,
Atla ok Yngva,
Alf enum gamla,
þeir ro gjarnir
gunni at heyja,
látum Völsunga
viðrnám fáa.

56. Svipr einn vas þat,
es saman kómu
fölvir oddar
at Frekasteini;
ey vas Helgi,
Hundings bani,
fyrstr í folki,
þars firar börðusk.

57. Œstr á ímu,
alltrauðr flugar,
sá hafði hilmir
hart móðakarn.

58. Kómu ór himni
hjalmvitr ofan,
óx geira gnýr,
þærs grami hlífðu;
þá kvað þat Sigrún,
sárvitr flugu,
át hálu skær
af hugins barri:
59. Heill skalt vísi
virða njóta,
áttstafr Yngva,
ok una lífi,
es felt of hefr
enn flugartrauða
jöfur þanns olli
œgis dauða.
60. Ok þér buðlungr
samir bæði vel
rauðir baugar
ok en ríkja mær;
heill skalt buðlungr
bæði njóta
Högna dóttur
ok Hringstaða.
(sigrs ok landa.
þá 's sókn lokit).

Helga kviða Hjörvarðssonar

með Hrímgerðarmálum.

Frá Hjörvarði ok Sigrlinn.

Hjörvarðr hét konungr. Hann átti fjórar konur. Ein hét Álfhildr; son þeira hét Heðinn. Önnur hét Særeiðr; þeira son hét Humlungr. En þriðja hét Sinrjóð; þeira son hét Hymlingr. Hjörvarðr konungr hafði þess heit strengt, at eiga þá konu, er hann vissi vænsta. Hann spurði, at Sváfnir konungr átti dóttur allra fegrsta; sú hét Sigrlinn. Iðmundr hét jarl hans; Atli var hans son, er fór at biðja Sigrlinnar til handa konungi. Hann dvalðiz vetrlangt með Sváfni konungi. Fránmarr hét þar jarl, fóstri Sigrlinnar; dóttir hans hét Álof. Jarlinn réð, at meyjar var synjat, ok fór Atli heim. Atli jarls son stóð einn dag við lund nökkurn, en fugl sat í limunum uppi yfir hánum ok hafði heyrt til, at hans menn kölluðu vænstar

konur þær, er Hjörvarðr konungr átti. Fuglinn kvakaði, en Atli hlýddi, hvat hann sagði. Hann kvað:

1. Sátt þú Sigrlinn
Sváfnis dóttur,
mey ena fegrstu
í munar heimi?
þó hagligar
Hjörvarðs konur
gumnum þykkja
at Glasislundi.

Atli kv. 2. Mundu við Atla
Iðmundar son,
fogl fróðhugaðr,
fleira mæla?

Fugl kv. Munk ef mik buðlungr
blóta vildi
ok kýsk þats vilk
ór konungs garði.

A. kv. 3. Kjósattu Hjörvarð
né hans sonu,
né enar fögru
fylkis brúðir,
eigi brúðir þær,
es buðlungr á;
kaupum vel saman,
þat 's vina kynni.

F. kv. 4. Hof munk kjósa,
hörga marga,
gollhyrnðar kýr
frá grams búi,
ef honum Sigrlinn
sefr á armi
ok ónauðig
jöfri fylgir.

Þetta var áðr Atli fœri, en er hann kom heim ok konungr spurði hann tíðenda, hann kvað:

5. Höfum erfiði
ok ekki ørendi,
mara þraut óra
á meginfjalli,
urðum síðan
Sæmorn vaða,
þá vas oss synjat
Sváfnis dóttur.
(hringum gœddrar,
es hafa vildum.)

Konungr bað, at þeir skyldu fara annat sinn; fór hann sjálfr. En er þeir kómu upp á fjall, ok sá á Sváfaland lanzbruna ok jóreyki stóra. Reið konungr af fjallinu fram í landit ok tók náttból við á eina. Atli helt vörð ok fór yfir ána. Hann fann eitt hús. Fugl mikill sat á húsinu

ok gætti, ok var sofnaðr. Atli skaut spjóti fuglinn til bana, en í húsinu fann hann Sigrlinn konungs dóttur ok Álofu jarls dóttur ok hafði þær báðar braut með sér. Fránmarr jarl hafði hamazk í arnar líki ok varit þær fyrir hernum með fjölkyngi. Hróðmarr hét konungr, biðill Sigrlinnar. Hann drap Sváfakonung ok hafði rænt ok brent landit. Hjörvarðr konungr fekk Sigrlinnar en Atli Álofar. Hjörvarðr ok Sigrlinn áttu son mikinn ok vænan. Hann var þögull; ekki nafn festisk við hann. Hann sat á haugi; hann sá ríða valkyrjur níu ok var ein göfugligust. Hon kvað:

6. Síð munt Helgi
hringum ráða,
ríkr rógapaldr,
nė Röðulsvöllum,
örn gól árla,
ef æ þegir,
þótt harðan hug
hilmir gjaldir.

H. kv. 7. Hvat lætr fylgja
Helga nafni,
brúðr bjartlituð,
alls bjóða ræðr,
hygg fyr öllum
atkvæðum vel,

þigg ek eigi þat,
nema þik hafak.

Valk. kv. 8. Sverð veitk liggja
í Sigarsholmi
fjórum færi
an fimm tøgu,
eitt es þeira
öllum betra
vígnesta böl
ok varit golli.

9. Hringr 's í hjalti,
hugr 's í miðju,
ógn 's í oddi
þeims eiga getr,
liggr með eggju
ormr dreyrfáiðr,
en á valböstu
verpr naðr hala.

Eylimi hét konungr. Dóttir hans var Sváfa. Hon var valkyrja ok reið lopt ok lög. Hon gaf Helga nafn þetta ok hlífði hánum opt siðan í orrostum. Helgi kvað:

10. Estat Hjörvarðr
heilráðr konungr,
folks oddviti,
þótt frægr séir;
lézt eld eta
jöfra byggðir,

en þeir angr við þik
ekki gerðu.
11. En Hróðmarr skal
hringum ráða,
þeim es áttu
órir niðjar,
sá sésk fylkir
fæst at lífi,
hyggsk aldauða
arfi at ráða.

Hjörvarðr svaraði, at hann mundi fá lið Helga, ef hann vill hefna móðurföður síns. Þá sótti Helgi sverðit, er Sváfa vísaði hánum til. Þá fór hann ok Atli ok feldu Hróðmar ok unnu mörg þrekvirki. Hann drap Hata jötun, er hann sat á bergi nökkuru. Helgi ok Atli lágu skipum í Hatafirði. Atli helt vörð enn fyrra hlut nætrinnar. Hrímgerðr Hatadóttir kvað:

[Hrímgerðarmál]

1. Hverir ro hölðar
í Hatafirði,
skjöldum 's tjaldat á skipum?
frœknliga látið,
fátt hygg yðr séask,
kennið mér nafn konungs.

A. kv. 2. Helgi heitir,

en þú hvergi mátt
vinna grand grami;
jarnborgir ro
of öðlings flota;
knegut oss fálur fara.

3. Hvé þik heitir,
halr enn ámátki,
hvé þik kalla konir?
fylkir þér trúir,
es þik í fögrum lætr
beits stafni búa.

A. kv. 4. Atli heitik,
atall skalk þér vesa,
mjök emk gífrum gramastr;
úrgan stafn
hefk opt búit
ok kvalðar kveldriður.

5. Hvé þú heitir,
hála nágráðug?
nefn þinn fála föður;
níu röstum
skyldir neðar vesa
ok œxi þér á baðmi barr.

Hr. kv. 6. Hrímgerðr heitik,
Hati hét minn faðir,
þann vissak ámátkastan jötun,
margar brúðir

hann lét frá búi teknar,
unz hann Helgi hjó.

A. kv. 7. Þú vast hála
fyr hildings skipum
ok látt í fjarðar mynni fyrir;
ræsis rekka
vildir Rán gefa,
ef þér kœmit í þverst þvari.

Hr. kv. 8. Duliðr est nú Atli,
draums kveðk þér vesa,
síga lætr brýnn fyr bráar;
móðir mín
lá fyr mildings skipum;
ek drekða Hlöðvarðs sonum í hafi.

— — — — — —

A. kv. 9. Gneggja myndir Atli,
ef geldr né værir,
brettir sinn Hrímgerðr hala,
aptarla hjarta
hygg at þitt Atli sé,
þótt hafir reina rödd.

A. kv. 10. Reini munk þér þykkja,
ef reyna knátt,
ok stígak land af legi,
öll munt lemjask,
ef mér es alhugat,
ok sveigja þinn Hrímgerðr hala.

Hr. kv. 11. Atli gakk á land,

ef afli treystisk,
ok hittumk í vík Varins,
rifja rétti
þú munt rekkr fáa,
ef mér í krummur kemr,

A. kv. 12. Munkak ganga
áðr gumnar vakna,
ok halda of vísa vörð;
esa mér ørvænt,
nær óru kemr
skass upp und skipi.

Hr. kv. 13. Vaki þú Helgi
ok bœt við Hrímgerði,
es lézt höggvinn Hata,
eina nótt
kná hon hjá jöfri sofa,
þá hefr hon bölva bœtr.

H. kv. 14. Loðinn heitir,
leið est mannkyni,
sá býr í Þolleyju þurs,
hundvíss jötunn,
hraunbúa verstr,
sá 's þér makligr maðr.

Hr. kv. 15. Hina vildu heldr,
es réð hafnir skoða
fyrri nótt með firum;
(marggollin mær

mér þótti afli bera,
hér sté hon land af legi
ok festi svá yðvarn flota),
hon ein því veldr,
es eigi mák
buðlungs mönnum bana.

H. kv. 16. Heyr nú Hrímgerðr,
ef bœtik harma þér,
seg þú görr grami,
vas sú ein vættr,
es barg öðlings skipum,
eða fóru fleiri saman?

Hr. kv. 17. Þrennar níundir meyja,
þó reið ein fyrir
hvít und hjalmi mær,
(marir hristusk,
stóð af mönum þeira
dögg í djúpa dali,
hagl í háva viðu,
þaðan kemr með öldum ár)
alt vas mér þat leitt es leitk.

H. kv. 18. Austr lít Hrímgerðr,
ef þik lostna hefr
Helgi helstöfum,
á landi ok á vatni
borgit 's lofðungs flota
ok siklings mönnum et sama.

A. kv. 19. Dagr es nú Hrímgerðr,

en þik dvalða hefr
Atli til aldrlaga,
hafnarmark
þykkir hlœgligt vesa,
þars í steins líki stendr.

Helgi konungr var allmikill hermaðr. Hann kom til Eylima konungs ok bað Sváfu dóttur hans. Þau Helgi ok Sváfa veittusk várar ok unnusk furðu mikit. Sváfa var heima með feðr sínum, en Helgi í hernaði. Var Sváfa valkyrja enn sem fyrr. Heðinn var heima með föður sínum, Hjörvarði konungi, í Nóregi. Heðinn fór einn saman heim ór skógi jólaaptan ok fann trollkonu. Sú reið vargi ok hafði orma at taumum ok bauð fylgð sína Heðni. Nei, sagði hann. Hon sagði: »þess skaltu gjalda at bragarfulli«. Um kveldit óru heitstrengingar. Var fram leiddr sonargöltr. Lögðu menn þar á hendr sínar ok strengðu menn þá heit at bragarfulli. Heðinn strengði heit til Sváfu Eylima dóttur, unnustu Helga bróður síns, ok iðraðisk svá mjök, at hann gekk á braut villistígu suðr á lönd ok fann Helga bróður sinn. Helgi kvað:

12. Kom heill Heðinn,
hvat kant segja
nýra spjalla

ór Nóregi,
hví 's þér stillir
støkt ór landi
ok est einn kominn
oss at finna?

Heð. kv. 13. [Erumka stillir
støkt ór landi],
mik hefr miklu glœpr
meiri sóttan,
ek hef kørna
ena konungbornu
brúði þína
at bragarfulli.

H. kv. 14. Sakask eigi þú,
sönn munu verða
ölmál Heðinn
okkur beggja.

— — — —

15. Mér hefr stillir
stefnt til eyrar,
þriggja nátta
skylak þar koma;
if es mér á því,
at aptr komak;
þá má at góðu
gerask slíkt ef skal.

Heð. kv. 16. Sagðir Helgi,
at Heðinn væri

góðs verðr frá þér
ok gjafa stórra;
þér es sœmra
sverð at rjóða,
an frið gefa
fjándum þínum.

Þat kvað Helgi, þvíat hann grunaði um feigð sína ok þat at fylgjur hans höfðu vitjat Heðins, þá er hann sá konuna ríða varginum. Álfr hét konungr, son Hróðmars, er Helga hafði völl haslaðan á Sigarsvelli á þriggja nátta fresti. Þá kvað Helgi:

17. Reið á vargi,
es røkvið vas,
fljóð eitt es Heðin
fylgju beiddi;
hón vissi þat,
at veginn myndi
Sigrlinnar sonr
á Sigarsvöllum.

Þar var orrosta mikil ok fekk þar Helgi banasár.

18. Sendi Helgi
Sigar at ríða
ept Eylima
eingadóttur;

»bið bráðliga
búna verða,
ef hon finna vill
fylki kvikvan.«

Sig. kv. 19. Mik hefr Helgi
hingat sendan
við þik Sváfa
sjalfa at mæla;
þik kvazk hilmir
hitta vilja,
áðr ítrborinn
öndu týndi.

Sv. kv. 20. Hvat varð Helga
Hjörvarðs syni?;
mér 's harðliga
harma leitat,
ef hann sær of lék
eða sverð of beit,
þeim skalk gumna
grand of vinna.

Sig. kv. 21. Fell hér í morgin
at Frekasteini,
buðlungr sás vas
baztr und sólu;
Alfr mun sigri
öllum ráða,
þótt þetta sinn
þörfgi væri.

H. kv. 22. Heil ves þú Sváfa,
hug skalt deila,
sjá mun í heimi
hinztr fundr vesa;
téa buðlungi
blœða undir,
mér hefr hjörr komit
hjarta et næsta.

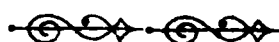
23. Biðk þik Sváfa,
brúðr grátattu,
ef vill mínu
máli hlýða,
at þú Heðni
hvílu gervir
ok jöfur ungan
ástum leiðir.

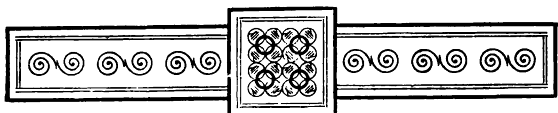
Sv. kv. 24. Mælt hafðak þat
í munarheimi,
þás mér Helgi
hringa valði,
myndigak lostig
at liðinn fylki
jöfur ókunnan
armi verja.

Heð. kv. 25. Kyss mik Sváfa,
kemk eigi áðr
Rogheims á vit
né Röðulsfjalla,

áðr hefnt of hefk
Hjörvarðssonar
þess 's buðlungr vas
baztr und sólu.

Helgi ok Sváfa er sagt at væri endrborin.

Völsungakviða en forna.

Frá Völsungum.

Sigmundr konungr Völsungsson átti Borghildi af Brálundi. Þau hétu son sinn Helga ok eptir Helga Hjörvarðssyni. Helga fóstraði Hagall. Hundingr hét ríkr konungr; við hann er Hundland kent. Hann var hermaðr mikill ok átti marga sonu, þá er í hernaði váru. Ófriðr ok dylgjur váru á milli þeira Hundings konungs ok Sigmundar konungs; drápu hvárir annarra frændr. Sigmundr konungr ok hans ættmenn hétu Völsungar ok Ylfingar. Helgi fór ok njósnaði til hirðar Hundings konungs á laun. Hemingr son Hundings konungs var heima. En er Helgi fór í brott, þá hitti hann hjarðarsvein ok kvað:

1. Seg þú Heimingi,
at Helgi man,
hvern í brýnju
bragnar feldu;
ér ulf gráan
inni höfðuð
þars Hamal hugði
Hundingr konungr.

Hamall hét son Hagals. Hundingr konungr sendi menn til Hagals at leita Helga, en Helgi mátti eigi forðask annan veg, en tók klæði ambáttar ok gekk at mala. Þeir leituðu ok fundu eigi Helga. Þá kvað Blindr enn bölvísi:

2. Hvöss eru augu
í Hagals þýju;
esa þat karls ætt
es á kvernum stendr,
steinar rifna,
støkkr lúðr fyrir.
3. Nú hefr hörð dœmi
hildingr þegit,
es vísi skal
valbygg mala;
heldr es sœmri
hendi þeiri
meðalkafli
an möndultré.

Hagall svaraði ok kvað:

4. Þat 's lítil vá,
þótt lúðr þrumi,
es mær konungs
möndul hrœrir.

5. Hón skævaði
skýjum øfri
ok vega þorði
sem víkingar,
áðr hana Helgi
höptu gerði.

6. Systir 's þeira
Sigars ok Högna,
því hefr ötul augu
Ylfinga man.

Undan komsk Helgi ok fór á herskip. Hann feldi Hunding konung, ok var síðan kallaðr Helgi hundingsbani. Hann lá með her sinn í Brunavágum ok hafði þar strandhögg, ok átu þar hrátt. Högni hét konungr; hans dóttir var Sigrún; hon var valkyrja ok reið lopt ok lög. Hon var Sváfa endrborin. Sigrún reið at skipum Helga ok kvað:

7. Hverir láta fljóta
fley við bakka,
hvar hermegir
heima eiguð,

hvers bíðið ér
í Brunavágum,
hvert lystir yðr
leið at kanna?

H. kv. 8. Hamall lætr fljóta
fley við bakka,
eigum heima
í Hléseyju,
bíðum byrjar
í Brunavágum,
austr lystir oss
leið at kanna.

S. kv. 9. Hvar hefr þú hilmir
hildi vakða
eða gögl alin
Gunnar systra?
hví 's brynja þín
blóði stokkin?
hví skal und hjalmum
kjöt hrátt eta?

H. kv. 10. Þat vann næst nýs
niðr Ylfinga
fyr vestan ver,
ef þik vita lystir,
es ek björnu tók
í Bragalundi
ok ætt ara
oddum saddak.

11. Nú 's sagt mær
hvaðan sakar gerðusk,
hví vas á legi mér
lítt steikt etit.

S. kv. 12. Víg lýsir þú,
varð fyr Helga
Hundingr konungr
hníga at velli,
bar sókn saman,
es seva hefnduð,
ok busti blóð
á brimis eggjar.

H. kv. 13. Hvat vissir þú,
at þeir séim,
snót svinnhuguð,
es seva hefndum?
margir ro hvassir
hildings synir
ok ámunir
ossum niðjum.

S. kv. 14. Vaskak fjarri
folks oddviti
gær á morgun
grams aldrlokum,
þó telk slœgjan
Sigmundar bur,
es í valrúnum
vígspjöll segir.

15. Leitk þik of sinn
fyrr á langskipum,
þás þú byggðir
blóðga stafna
ok úrsvalar
unnir léku,
nú vill dyljask
döglingr fyr mér.
(en Högna mær
Helga kennir).

Granmarr hét ríkr konungr, er bjó at Svarinshaugi. Hann átti marga sonu; einn hét Höðbroddr, annarr Guðmundr, þriði Starkaðr. Höðbroddr var í konungastefnu. Hann fastnaði sér Sigrúnu Högnadóttur. En er hon spyrr þat, þá reið hon með valkyrjur um lopt ok um lög at leita Helga. Helgi var þá at Logafjöllum ok hafði barizk við Hundings sonu. Þar feldi hann þá Álf ok Eyjólf, Hjörvarð ok Hervarð, ok var hann allvígmóðr ok sat undir Arasteini. Þar hitti Sigrún hann ok rann á háls hánum ok kysti hann ok sagði hánum erindi sitt, svá sem segir í Völsungakviðu enni fornu:

16. Sótti Sigrún
sikling glaðan,

heim nam Helga
hönd at sœkja,
kysti ok kvaddi
konung und hjalmi,
þá varð hilmi
hugr á vífi.
17. Fyrr lézk unna
af öllum hug
syni Sigmundar
an sét hafði.
S. sv. 18. Vask Höðbroddi
í her föstnuð,
en jöfur annan
eiga vildak;
þó séumk fylkir
frænda reiði,
hefk míns föður
munráð brotit.
19. Nama Högna mær
of hug mæla;
hafa kvazk Helga
hylli skyldu.
H. kv. 20. Hirð eigi þú
Högna reiði
né illan hug
ættar þinnar;
þú skalt mær ung
at mér lifa;

ætt átt en góða,
es eigi séumk.

Helgi samnaði þá miklum skipaher ok fór til Frekasteins, ok fengu í hafi ofviðri mannhætt. Þá kómu leiptr yfir þá, ok stóðu geislar í skipin. Þeir sá í loptinu, at valkyrjur níu riðu, ok kendu þeir Sigrúnu. Þá lægði storminn, ok kómu þeir heilir til lands. Granmarssynir sátu á bjargi nökkuru, er skipin sigldu at landi. Guðmundr hljóp á hest ok reið á njósn á bergit við höfnina. Þá hlóðu Völsungar seglum. Þá kvað Guðmundr, svá sem fyrr er ritat í Helgakviðu: Hverr er fylkir, | sá er flota stýrir | ok feiknalið | fœrir at landi. Sinfjötli Sigmundarson svaraði ok er þat enn ritat. Guðmundr reið heim með hersögu. Þá sömnuðu Granmarssynir her. Kómu þar margir konungar. Þar var Högni faðir Sigrúnar, ok synir hans Bragi ok Dagr. Þar var orrosta mikil ok fellu allir Granmarssynir ok allir þeira höfðingjar, nema Dagr Högnason fekk grið ok vann eiða Völsungum. Sigrún gekk í valinn ok hitti Höðbrodd at kominn dauða; hon kvað:

21\. Muna þér Sigrún
frá Sevafjöllum,
Höðbroddr konungr,

hníga at armi
liðin es ævi,
opt náir hrævi
gránstóð gríðar,
Granmars sona.

Þá hitti hon Helga ok varð allfegin; hann kvað:

22. Esat þér at öllu
alvitr gefit,
þó kveðk nökkvi
nornir valda;
fellu í morgun
at Frekasteini
Bragi ok Högni,
varðk bani þeira.

23. En at Styrkleifum
Starkaðr konungr,
en at Hlébjörgum
Hrollaugs synir;
þann sák gylfa
grimmúðgastan,
es barðisk bolr,
vas á brott höfuð.

24. Liggja at jörðu
allra flestir
niðjar þínir,
at náum orðnir,
vantat vígi,
vas þér þat skapat,

at þú at rógi
ríkmenni vast.

Þá grét Sigrún; hann kvað:

25. Huggask Sigrún,
Hildr hefr oss verit;
vinnat skjöldungar sköpum.
S. kv. Lifna myndak kjósa
es liðnir ro,
knættak þér þó í faðmi felask.

Þetta kvað Guðmundr Granmarsson:

26. Hverr es skjöldungr,
sás skipum stýrir,
lætr gunnfana
gollinn fyr stafni;
þykkjat mér frið
í fararbroddi,
verpr vígroða
of víkinga.
Sfj. kv. 27. Hér má Höðbroddr
Helga kenna
flótta trauðan
í flota miðjum;
hann hefr óðli
ættar þinnar,
arf Fjörsunga,
und sik þrungit.
G. kv. 28. Því fyrr skulum
at Frekasteini,

ósáttir saman
of sakar dœma;
mál 's Höðbroddi
hefnd at vinna,
ef lægra hlut
lengi bárum.

Sfj. kv. 29. Fyrr munt Goðmundr
geitr of halda
ok bergskorar
brattar klífa,
hafa þér í hendi
heslikylfu,
þat 's þér blíðara
an brimis dómar.

Helgi kv. 30. Þér 's Sinfjötli
sœmra miklu
gunni at heyja
ok glaða örnu,
an sé ónýtum
orðum at deila,
þótt hildingar
heiptir deili.

31. Þykkjat mér góðir
Granmars synir,
þó dugir siklingum
satt at mæla;
þeir merkt hafa
á Móinsheimum,
at hug hafa
hjörum at bregða.

(eru hildingar
hølzti snjallir).

Helgi fekk Sigrúnar ok áttu þau sonu. Var Helgi eigi gamall. Dagr Högnason blótaði Óðin til föðurhęfnda. Óðinn léði Dag geirs síns. Dagr fann Helga mág sinn, þar sem heitir at Fjöturlundi. Hann lagði í gögnum Helga með geirnum. Þar fell Helgi, en Dagr reið til Sevafjalla ok sagði Sigrúnu tíðendi:

32. Trauðr emk systir
trega þér at segja,
ek hef nauðigr
nipti grœtta,
fell í morgun
und Fjöturlundi
buðlungr sás vas
baztr í heimi.
(ok hildingum
á halsi stóð).

S. kv. 33. Þik skyli allir
eiðar bíta,
þeir es Helga
hafðir unna
at enu ljósa
Leiptrar vatni

ok at úrsvölum
unnar steini.
34. Skríðiat þat skip,
es skríði und þér,
þótt óskabyrr
eptir leggisk,
rinniat sá marr,
es rinni und þér,
þótt fiandr þina
forðask eigir.
35. Bítia þér þat sverð,
es bregðir þú,
nema sjalfum þér
syngvi of höfði.
36. Þá væri þér hefnt
Helga dauða,
ef værir vargr
á viðum úti
auðs andvani
ok alls gamans,
hefðira mat,
nema á hræum spryngir.
D. kv. 37. Œr est systir
ok ørvita,
es brœðr þínum
biðr forskapa;
einn veldr Óðinn
öllu bölvi,

þvít með sifjungum
sakrúnar bar.
38. Þér býðr bróðir
bauga rauða,
öll Vandilsvé
ok Vígdala;
haf halfan heim
harms at gjöldum,
brúðr baugvarið,
ok burir þínir.
S. kv. 39. Sitka svá sæl
at Sevafjöllum
ár né of nætr
at unak lífi,
nema at liði lofðungs
ljóma bregði,
rinni und vísa
Vígblær þinig.
(gollbitli vanr,
knegak grami fagna.)
40. Svá hafði Helgi
hrædda görva
fíandr sína alla
ok frændr þeira,
sem fyr ulfi
óðar rynni
geitr af fjalli
geiskafullar.

41. Svá bar Helgi
af hildingum
sem ítrskapaðr
askr af þyrni
eða sá dýrkalfr,
döggu slunginn,
es efri ferr
öllum dýrum.
(ok horn glóa
við himin sjalfan).

Haugr var görr eptir Helga; en er hann kom til Valhallar, þá bauð Óðinn hánum öllu at ráða með sér. Helgi kvað:

42. Þú skalt Hundingr
hverjum manni
fótlaug geta
ok funa kynda,
hunda binda,
hesta gæta,
gefa svínum soð,
áðr sofa gangir.

Ambátt Sigrúnar gekk um aptan hjá haugi Helga ok sá, at Helgi reið til haugsins með marga menn. Ambátt kvað:

43. Eru þat svik ein,
es séa þykkjumk,
eða ragnarök?
ríða menn dauðir,

es jóa yðra
oddum keyrið,
eða es hildingum
heimför gefin?

H. kv. 44. Esa þat svik ein,
es séa þykkisk,
né aldar rof,
þótt oss lítir,
þótt jóa óra
oddum keyrim,
nema es hildingum
heimför gefin.

Heim gekk ambátt ok segir Sigrúnu:

45. Út gakk Sigrún
frá Sevafjöllum,
ef þik folks jaðar
finna lystir;
(upp 's haugr lokinn,
kominn es Helgi)
dolgspor dreyra,
döglingr bað þik,
at sárdropa
svefja skyldir.

Sigrún gekk í hauginn til Helga ok kvað:

46. Nú emk svá fegin
fundi okrum
sem átfrekir

Óðins haukar,
es vals vitu
varmar bráðir
eða dögglitir
dagsbrún séa.
47. Fyrr vilk kyssa
konung ólifðan
an blóðugri
brynju kastir,
hár 's þitt Helgi
hélu þrungit,
allr es vísi
valdögg slegin.
48. Hendr úrsvalar
Högna mági,
hvé skalk þér buðlungr
þess bót of vinna.
H. kv. 49. Ein veldr þú Sigrún
frá Sevafjöllum,
es Helgi es
hrædögg sleginn.
50. Grætr gollvarið
grimmum tárum
sólbjört, suðrœn,
áðr sofa gangir,
hvert fellr blóðugt
á brjóst grami,

úrsvalt, innfjalgt,
ekka þrungit.
51. Vel skulum drekka
dýrar veigar,
þótt mist hafim
munar ok landa;
skal engi maðr
angrljóð kveða,
þótt mér á brjósti
benjar líti.
52. Nú eru brúðir
byrgðar í haugi,
lofða dísir
hjá liðnum oss.

Sigrún bjó sæing í hauginum.

53. Hér hefk þér Helgi
hvílu görva
angrlausa mjök,
Ylfinga niðr;
vilk þér í faðmi
fylkir sofna
sem lofðungi
lifnum myndak.
H. kv. 54. Nú kveðk einskis
ørvænt vesa
síð né snimma
at Sevafjöllum,

es þú á armi
ólifðum sefr,
hvít í haugi
Högna dóttir.
(ok est kvik
en konungborna).

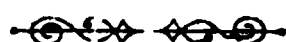
55. Mál 's mér at ríða
roðnar brautir,
láta fölvan jó
flugstíg troða,
skalk fyr vestan
vindhjalms brúar,
áðr Salgófnir
sigþjóð veki.

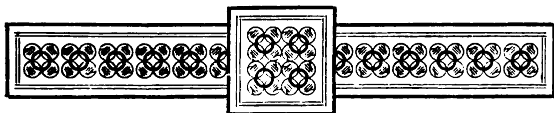
Þeir Helgi riðu leið sína, en þær fóru heim til bœjar. Annan aptan lét Sigrún ambátt halda vörð á hauginum; en at dagsetri, er Sigrún kom til haugsins, hon kvað:

56. Kominn væri nú,
ef koma hygði,
Sigmundar burr
frá sölum Óðins,
kveðk grams þinig
grænask vánir,
es á asklimum
ernir sitja.

(ok drífr drótt öll
draumþinga til).
A. kv. 57. Verðat svá œr,
at ein farir,
dís skjöldunga,
draughúsa til,
verða öflgari
allir á nóttum
dauðir dolgar
an of daga ljósa.

Sigrún varð skammlíf af harmi ok trega. Þat var trúa í forneskju, at menn væri endrbornir, en þat er nú kölluð kerlingavilla. Helgi ok Sigrún er kallat at væri endrborin; hét hann þá Helgi Haddingjaskati, en hon Kára Hálfdanardóttir, svá sem kveðit er í Káruljóðum, ok var hon valkyrja.

Frá dauða Sinfjötla.

Grípisspá.

Sigmundr Völsungsson var konungr á Frakklandi. Sinfjötli var elztr hans sona, annarr Helgi, þriði Hámundr. Borghildr kona Sigmundar átti bróður, er hét . . . . En Sinfjötli, stjúpson hennar, ok . . . . . . báðu einnar konu báðir, ok fyrir þá sök drap Sinfjötli hann. En er hann kom heim, þá bað Borghildr hann fara á brott, en Sigmundr bauð henni fébœtr, ok þat varð hon at þiggja. En at erfinu bar Borghildr öl. Hon tók eitr mikit, horn fult, ok bar Sinfjötla. En er hann sá í hornit, skilði hann, at eitr var í, ok mælti til Sigmundar: »gjöróttr er drykkrinn ái«. Sigmundr tók hornit ok drakk af. Svá er sagt at Sigmundr var harðgörr, at hvárki mátti hánum eitr granda útan né innan, en allir synir

hans stóðusk eitr á hörund útan. Borghildr bar annat horn Sinfjötla ok bað drekka, ok fór alt sem fyrr. Ok enn et þriðja sinn bar hon hánum hornit ok þó ámælisorð með, ef hann drykki eigi af. Hann mælti enn sem fyrr við Sigmund. Hann sagði: »láttu grön sía þá, sonr«. Sinfjötli drakk ok varð þegar dauðr. Sigmundr bar hann langar leiðir í fangi sér ok kom at firði einum mjóvum ok löngum, ok var þar skip eitt lítit ok maðr einn á. Hann bauð Sigmundi far of fjörðinn. En er Sigmundr bar líkit út á skipit, þá var bátrinn hlaðinn. Karlinn mælti, at Sigmundr skyldi fara fyrir innan fjörðinn. Karl hratt út skipinu ok hvarf þegar. Sigmundr konungr dvalðisk lengi í Danmörk í ríki Borghildar, síðan er hann fekk hennar. Fór Sigmundr þá suðr í Frakkland til þess ríkis, er hann átti þar. Þá fekk hann Hjördísar, dóttur Eylima konungs. Þeira son var Sigurðr. Sigmundr konungr fell í orrostu fyrir Hundingssonum, en Hjördís giptisk þá Álfi, syni Hjálpreks konungs. Óx Sigurðr þar upp í barnœsku. Sigmundr ok allir synir hans váru langt um fram alla menn aðra um afl ok vöxt ok hug ok alla atgørvi. Sigurðr var þó allra framastr, ok hann kalla allir menn í

fornfrœðum um alla menn fram ok göfgastan herkonunga. Grípir hét sonr Eylima, bróðir Hjördísar; hann réð löndum ok var allra manna vitrastr ok framvíss. Sigurðr reið einn saman ok kom til hallar Grípis. Sigurðr var auðkendr; hitti mann at máli úti fyrir höllinni, sá nefndisk Geitir. Þá kvaddi Sigurðr hann máls ok spyrr:

1. Hverr byggir hér
borgir þessar?
hvat þjóðkonung
þegnar nefna?

G. kv. Grípir heitir
gumna stjóri
sás fastri ræðr
foldu ok þegnum.

S. kv. 2. Es horskr konungr
heima í landi,
mun sá gramr við mik
ganga at mæla?
máls es þarfi
maðr ókunnigr,
vilk fljótliga
finna Grípi

G. kv. 3. Þess mun glaðr konungr
Geiti spyrja,

hverr sá maðr sé
es máls kveðr Grípi.
S. kv. Sigurðr ek heiti
borinn Sigmundi,
en Hjördís es
hilmis móðir.
4. Þá gekk Geitir
Grípi at segja:
Hér 's maðr úti
ókuðr kominn;
hann 's ítarligr
at áliti,
sá vill, fylkir,
fund þinn hafa.
5. Gengr ór skála
skatna dróttinn
ok heilsar vel
hilmi komnum:
»þigg hér Sigurðr,
væri sœmra fyrr,
en Geitir tak
við Grana sjalfum.«
6. Mæla námu
ok mart hjala
þás ráðspakir
rekkar fundusk.
Seg mér, ef veizt,
móðurbróðir,

hvé mun Sigurði
snúna ævi.
Gr. kv. 7. Þú munt maðr vesa
mæztr und sólu
ok hæstr borinn
hverjum jöfri,
gjöfull af golli,
en gløggr flugar,
ítr áliti
ok í orðum spakr.
8. Seg gegn konungr
görr an spyrjak
snotr Sigurði,
ef sjá þykkisk,
hvat mun fyrst gerask
til farnaðar,
þás ór garði emk
genginn þínum?
Gr. kv. 9. Fyrst munt fylkir
föður of hefna,
ok Eylima
alls harms reka,
þú munt harða
Hundings sonu
snjalla fella,
munt sigr hafa.
10. Seg ítr konungr,
ættingi, mér

heldr horskliga,
es vit hugat mælum;
sér þú Sigurðar
snör brögð fyrir,
þaus hæst fara
und himinskautum?

Gr. kv. 11. Munt einn vega
orm enn frána,
þanns gráðugr liggr
á Gnitaheiði,
þú munt báðum
at bana verða
Regin ok Fáfni;
rétt segir Grípir.

12. Auðr mun œrinn,
ef eflik svá
víg með virðum,
sem víst segir;
leið athuga
ok lengra seg,
hvat mun enn vesa
ævi minnar?

Gr. kv. 13. Þú munt finna
Fáfnis bœli
ok upp taka
auð enn fagra,
golli hlœða
á Grana bógu;

ríðr þú til Gjúka
gramr vígrisinn.
14. Enn skalt hilmi
í hugazrœðu,
framlyndr jöfurr,
fleira segja;
gestr emk Gjúka
ok ek geng þaðan,
hvat mun enn vesa
ævi minnar?
Gr. kv. 15. Sefr á fjalli
fylkis dóttir
björt í brynju
ept bana Helga;
þú munt höggva
hvössu sverði,
brynju rísta
með bana Fáfnis.
16. Brotin es brynja,
brúðr mæla tekr,
es vaknaði
víf ór svefni,
hvat mun snót at heldr
við Sigurð mæla
þats at farnaði
fylki verði?
Gr. kv. 17. Hón mun ríkjum þér
rúnar kenna,

allar þærs aldir
eignask vildu,
ok á manns tungu
mæla hverja,
líf með lækning,
lif heill konungr.
18. Nú 's því lokit,
numin eru frœði
ok em braut þaðan
búinn at ríða,
leið athuga
ok lengra seg,
hvat mun meir vesa
minnar ævi?
Gr. kv. 19. Þú munt hitta
Heimis byggðir
ok glaðr vesa
gestr þjóðkonungs;
farit es Sigurðr
þats fyrir vissak,
skala fremr an svá
fregna Grípi.
20. Nú fær mér ekka
orð þaz mæltir,
þvít þú fram of sér
fylkir lengra,
veizt ofmikit
angr Sigurði;

því þú Grípir þat
gerra segja.
Gr. kv. 21. Lá mér of œsku
ævi þinnar
ljósast fyrir
líta eptir,
rétt emka ek
ráðspakr taliðr
né in heldr framvíss,
farit þats vissak.
22. Mann veitk engi
fyr mold ofan,
þanns fleira sé
framm an þú Grípir;
skalattu leyna,
þótt ljót séi,
eða mein gerisk
á mínum hag.
Gr. kv. 23. Esa með löstum
lögð ævi þér,
lát enn ítri þat
öðlingr nemask;
þvít uppi mun
meðan öld lifir,
naddéls boði,
nafn þitt vesa.
24. Verst hyggjum því,
verðr at skiljask

Sigurðr við fylki
at sógöru;
leið vísa þú,
lagt 's alt fyrir,
mærr mér ef vilt
móðurbróðir.
Gr. kv. 25. Nú skal Sigurði
segja görva,
alls þengill mik
til þess neyðir;
munt víst vita
at vætki lýg;
dœgr eitt es þér
dauði ætlaðr.
26. Vilkat reiði
ríks þjóðkonungs,
góð ráð at heldr
Grípis þiggja;
nú vill víst vita,
þótt vilkit sé,
hvat á sýnt Sigurðr
sér fyr höndum.
Gr. kv. 27. Fljóð 's at Heimis
fagrt álitum,
hana Brynhildi
bragnar nefna,
dóttir Buðla,
en dýrr konungr

harðugðigt man
Heimir fœðir.

28. Hvat 's mik at því,
þótt mær séi
fögr áliti
fœdd at Heimis?
þat skalt Grípir
görva segja,
því́t þú öll of sér
ørlög fyrir.

Gr. kv. 29. Hón firrir þik
flestu gamni,
fögr áliti,
fóstra Heimis,
svefn þú né sefr
né of sakar dœmir,
gára þú manna
nema mey séir.

30. Hvat mun til líkna
lagt Sigurði?
seg Grípir þat,
ef sjá þykkisk;
munk mey náa
mundi kaupa,
þá ena fögru
fylkis dóttur?

Gr. kv. 31. It munuð alla
eiða vinna

fullfastliga,
fá munuð halda;
verit hefr þú Gjúka
gestr eina nótt,
mantattu horska
Heimis fóstru.
32. Hvárt 's þá Grípir,
get þess fyr mér,
sér þú geðleysi
í grams skapi,
es skalk við mey þá
málum slíta,
es alls hugar
unna þóttumk.
Gr. kv. 33. Þú verðr siklingr
fyr svikum annars,
munt Grímhildar
gjalda ráða,
mun bjóða þér
bjarthaddat man
dóttur sína,
dregr hón vél at gram.
34. Munk við þá Gunnar
gerva hleyti
ok Goðrúnu
ganga at eiga?
fullkvæni þá
fylkir væri,

ef meintregar
mér angraðit.
Gr. kv. 35. Þik mun Grímhildr
görva véla,
mun hón Brynhildar
biðja fýsa
Gunnari til handa,
Gotna drótni,
heitr þú fljótla för
fylkis móður.
36. Mein eru fyr höndum,
mák líta þat;
ratar görliga
ráð Sigurðar,
ef skalk mærrar
meyjar biðja
öðrum til handa,
es unnak vel.
Gr. kv. 37. Ér munuð allir
eiða vinna
Gunnarr ok Högni,
en þú gramr þriði,
þá litum víxlið,
es á leið eruð,
Gunnarr ok þú;
Grípir lýgrat.
38. Hví gegnir þat,
hví skulum skipta

litum ok látum,
es á leið erum?
þar mun fláræði
fylgja annat
atalt með öllu,
enn seg Grípir.

Gr. kv. 39. Lit hefr þú Gunnars
ok læti hans,
mælsku þína
ok meginhyggjur;
munt þú fastna þér
framlundaða
fóstru Heimis,
hyggsk vætr fyr því.

40. Verst hyggjum því,
vándr munk heitinn
Sigurðr með seggjum
at sógöru,
vildak eigi
vélum beita
jöfra brúði,
es œzta veitk.

Gr. kv. 41. Þú munt hvíla,
hers oddviti,
mærr hjá meyju
sem þín móðir sé;
því mun uppi,
meðan öld lifir,

þjóðar þengill,
þitt nafn vesa.

42. Mun góða kván
Gunnarr eiga,
mærr með mönnum,
mér seg Grípir,
þótt hafi þrjár nætr
þegns brúðr hjá mér
snarlynd sofit?
slíks erut dœmi.

Gr. kv. 43. Saman munu brullup
bæði drukkin
Sigurðar ok Gunnars
í sölum Gjúka;
þá hömum víxlið,
es it heim komið;
hefr hvárr fyr því
hyggju sína.

44. Hvé mun at ynði
eptir verða
mægð með mönnum,
mér seg Grípir;
mun Gunnari
til gamans ráðit
síðan verða
eða sjalfum mér?

Gr. kv. 45. Minnir þik eiða,
mátt þegja þó,

ant þú Goðrúnu
góðra ráða,
en Brynhildr þykkisk
brúðr vargefin,
snót fiðr vélar
sér at hefndum.

46. Hvat mun at bótum
brúðr sú taka,
es vélar vér
vífi gerðum?;
hefr snót af mér
svarna eiða
enga efnda,
en unað lítit.

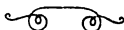
Gr. kv. 47. Mun hón Gunnari
görva segja,
at eigi vel
eiðum þyrmðir,
þás ítr konungr
af öllum hug,
Gjúka arfi,
á gram trúði.

48. Hvat 's þá Grípir,
get þess fyr mér,
munk saðr vesa
at sögu þeiri,
eða lýgr á mik
lofsæl kona

ok á sjalfa sik?
seg Grípir þat.
Gr. kv. 49. Mun fyr reiði
rík brúðr við þik
né af oftrega
allvel skipa,
viðr þú góðri
grand aldrigi,
þó ér víf konungs
vélum beittuð.
50. Mun horskr konungr
at hvötun hennar
Guthormr ok Högni
ganga síðan?,
munu synir Gjúka
á sifjugum mér
eggjar rjóða?
enn seg Grípir.
Gr. kv. 51. Þá 's Goðrúnu
grimt of hjarta,
es brœðr hennar
þér til bana ráða,
ok at engu verðr
ynði síðan
vitru vífi;
veldr því Grímhildr.
52. Því skal hugga þik,
hers oddviti,

sú mun gipt lagið
á grams ævi:
munat mætri maðr
á mold koma
und sólar sjöt,
an þú Sigurðr þykkir.

S. kv. 53. Skiljumk heilir,
munat sköpum vinna,
nú hefr þú Grípir vel
gört sem beiddak;
fljótt myndir þú
fríðri segja
mína ævi,
ef mættir þat.

Reginsmál A–B.

Sigurðr gekk til stóðs Hjálpreks ok kaus sér af hest einn, er Grani var kallaðr síðan. Þá var kominn Reginn til Hjálpreks, sonr Hreiðmars. Hann var hverjum manni hagari ok dvergr of vöxt. Hann var vitr, grimmr ok fjölkunnigr. Reginn veitti Sigurði fóstr ok kenslu ok elskaði hann mjök. Hann sagði Sigurði frá forellri sínu ok þeim atburðum, at Óðinn ok Hœnir ok Loki höfðu komit til Andvarafors. Í þeim forsi var fjölði fiska. Einn dvergr hét Andvari. Hann var löngum í forsinum í geddu líki ok fekk sér þar matar. Otr hét bróðir várr, kvað Reginn, er opt fór í forsinn í otrs líki. Hann hafði tekit einn lax ok sat á árbakkanum ok át blundandi. Loki laust hann með steini til bana. Þóttusk æsir mjök hepnir verit hafa ok flógu belg

af otrinum. Þat sama kveld sóttu þeir gisting til Heiðmars [ok sýndu veiði sína. Þá tóku vér þá höndum]ok lögðum þeim fjörlausn at fylla otrbelginn með gulli ok hylja útan ok með rauðu gulli. Þá sendu þeir Loka at afla gullsins. Hann kom til Ránar ok fekk net hennar] ok fór þá til Andvarafors ok kastaði netinu fyrir gedduna, en hon hljóp í netit. Þá mælti Loki:

A. 1. Hvat 's fiska,
es rinnr flóði í,
kannat við víti varask?
höfuð þitt
leys þú helju ór,
finn mér lindar loga.

2. Andvari heitik,
Óinn hét minn faðir,
margan hefk fors of farit,
aumlig norn
skóp oss í árdaga,
at skyldak í vatni vaða.

L. kv. 3. Seg þat Andvari,
ef eiga vill
líf í lýða sölum,
hver gjöld
fáa gumna synir,
ef ljúgask orðum á?

A. kv. 4. Ofrgjöld
fáa gumna synir,
þeirs Vaðgelmi vaða,
ósaðra orða,
hverr 's á annan lýgr,
oflengi leiða limar.

Loki sá alt gull þat er Andvari átti. En er hann hafði framreitt gullit, þá hafði hann eptir einn hring, ok tók Loki þann af hánum. Dvergrinn gekk inn í steininn ok mælti:

B. 5. Þat skal goll,
es Gustr átti,
brœðrum tveim
at bana verða
ok öðlingum
átta at rógi;
mun míns féar
mangi njóta.

Æsir reiddu Hreiðmari féit ok tráðu upp otrbelginn ok reistu á fœtr. Þá skyldu æsirnir hlaða upp gullinu ok hylja. En er þat var gört, gekk Hreiðmarr fram ok sá eitt granahár ok bað hylja. Þá dró Óðinn fram hringinn Andvaranaut ok hulði hárit. Loki kvað:

A. 6. Goll 's þér reitt

en þú gjöld of hefr
mikil mins höfuðs,
syni þínum
verðra sæla sköpuð;
þat verðr ykkarr beggja bani.

Hr. kv. 7. Gjafar þú gaft,
gaftat ástgjafar,
gaftat af heilum hug;
fjörvi yðru
skylduð firðir vesa,
ef vissak þat fár fyrir.

L. kv. 8. Enn es verra,
þat vita þykkjumk,
niðja stríð of nept;
jöfra óborna
hygg þá enn vesa,
es þat es til hatrs hugat.

H. kv. 9. Rauðu golli
hygg mik ráða munu,
svá lengi sem ek lifi;
hót þín
hræðumk ekki lyf,
ok haldið heim heðan.

Fáfnir ok Reginn kröfðu Hreiðmar niðgjalda eptir Otr bróður sinn. Hann kvað nei við. En Fáfnir lagði sverði Hreiðmar föður sinn sofanda. Hreiðmarr kallaði á dœtr sínar:

10. Lyngheiðr ok Lofnheiðr,
vitið mínu lífi farit,
mart 's þats þörf þéar.
Lh. kv. Fá mun systir,
þótt föður missi,
hefna hlýra harms.
B. Hr. kv. 11. Al þó dóttur,
dís ulfhuguð,
ef getrat son
við siklingi,
fá mey manni
í meginþarfar;
þá mun þeirar sonr
þíns harms reka.

Þá dó Hreiðmarr, en Fáfnir tók gullit alt. Þá beiddisk Reginn at hafa föðurarf sinn, en Fáfnir galt þar nei við. Þá leitaði Reginn ráða við Lyngheiði systur sína, hvernig hann skyldi heimta föðurarf sinn. Hon kvað:

A. 12. Bróður kveðja
skalt blíðliga
arfs ok œðra hugar,
esa þat hœft,
at hjörvi skylir
kveðja Fáfni féar.

Þessa hluti sagði Reginn Sigurði. Einn

dag er hann kom til húsa Regins, var hánum vel fagnat. Reginn kvað:

B. 13. Kominn es hingat
konr Sigmundar,
seggr enn snarráði,
til sala várra,
móð hefr meira
an maðr gamall
ok es mér fangs ván
at frekum úlfi.

14. Ek mun fœða
folkdjarfan gram;
nú 's Yngva konr
með oss kominn;
sjá mun ræsir
ríkstr und sólu;
þrymr of öll lönd
ørlögsímu.

Sigurðr var þá jafnan með Regin ok sagði hann Sigurði, at Fáfnir lá á Gnitaheiði ok var í orms líki. Hann átti œgishjálm, er öll kvikvendi hræddusk við. Reginn gerði Sigurði sverð, er Gramr hét. Þat var svá hvast, at hann brá því ofan í Rín ok lét reka ullarlagð fyrir straumi ok tók í sundr lagðinn sem vatnit. Því sverði klauf Sigurðr í sundr steðja Regins. Eptir

þat eggjaði Reginn Sigurð at vega Fáfni. Hann sagði:

15. Hátt munu hlæja
Hundings synir,
þeirs Eylima
aldrs synjuðu,
ef meir tyggja
munar at sœkja
hringa rauða
an hefnd föður.

Hjálprekr konungr fekk Sigurði skipalið til föðurhefnda. Þeir fengu storm mikinn ok beittu fyrir bergsnös nökkura. Maðr einn stóð á berginu ok kvað:

16. Hverir ríða þar
Rævils hestum
hávar unnir,
haf glymjanda?
seglvigg eru
sveita stokkin,
munat vágmarar
vind of standask.

R. kv. 17. Hér erum vér Sigurðr
á sætréum,
es oss byrr gefinn
við bana sjalfan,
fellr brattr breki

bröndum hæri
hlunnvigg hrapa,
hverr spyrr at því?
Hn. kv. 18. Hnikar hétu mik,
þás hugin gladdi
Völsungr ungi
ok vegit hafði;
nú mátt kalla
karl af bergi
Fengi eða Fjölni;
far vilk þiggja.

Þeir viku at landi ok gekk karl á skip ok lægði þá veðrit.

A.S. kv. 19. Seg mér Hnikarr,
alls hvártveggja veizt
goða heill ok guma:
hver bözt eru,
ef berjask skal,
heill at sverða svipun.
Hn. kv. 20. Mörg eru góð,
ef gumar vissi,
heill at sverða svipun;
dyggva fylgju
hygg ens døkkva vesa
hrottameiði hrafns.
21. Þat 's annat,
ef est út of kominn,

ok est á braut búinn,
tvá þú lítr
á tái standa
hróðrfúsa hali.

22. Þat es et þriðja,
ef þjóta heyrir
ulf und asklimum;
heilla auðit
verðr þér af hjalmstöfum,
ef sér þá fyrri fara.

B. 23. Engr skal gumna
í gögn vega
síð skínandi
systur mána,
þeir sigr hafa,
es séa kunnu,
hjörleiks hvatir,
eða hamalt fylkja.

A. 24. Þat 's fár mikit,
ef fœti drepr,
þars at vígi veðr,
tálar dísir,
standa þér á tvær hliðar
ok vilja þik sáran séa.

25. Kembðr ok þveginn
skal kœnna hverr
ok at morni mettr,
þvít ósýnt es,

hvar at apni kemr;
ilt 's fyr heill at hrapa.

Sigurðr átti orrostu mikla við Lyngva Hundingsson ok brœðr hans. Þar fell Lyngvi ok þeir þrír brœðr. Eptir orrostu kvað Reginn:

B. 26. Nú 's blóðugr örn
bitrum hjörvi
bana Sigmundar
á baki ristinn,
engr vas fremri,
sás fold ryði,
hilmis arfi,
ok hugin gleddi.

Heim fór Sigurðr til Hjálpreks. Þá eggjaði Reginn Sigurð til at vega Fáfni. Sigurðr ok Reginn fóru upp á Gnitaheiði ok hittu þar slóð Fáfnis, þá er hann skeið til vaz. Þar gerði Sigurðr gröf mikla á veginum ok gekk Sigurðr þar í. En er Fáfnir skreið af gullinu, blés hann eitri, ok hraut þat fyrir ofan höfuð Sigurði. En er Fáfnir skreið yfir gröfna, þá lagði Sigurðr hann með sverði til hjarta. Fáfnir hristi sik ok barði höfði ok sporði. Sigurðr hljóp ór gröfinni ok sá þá hvárr annan. Fáfnir kvað:

[Fáfnismál.]

---

1. Sveinn ok sveinn,
hverjum est sveinn of borinn,
hverra 'st manna mögr?,
es á Fáfni rautt
þinn enn frána mæki;
stöndumk til hjarta hjörr.

Sigurðr dulði nafns síns fyrir því, at þat var trúa þeira í forneskju, at orð feigs manns mætti mikit, ef hann bölvaði óvin sínum með nafni. Hann kvað:

2. Göfugt dýr heitik,
en gengit hefk
enn móðurlausi mögr,
föður ákka
sem fira synir;
æ geng ek einn saman.

F. kv. 3. Veizt ef föður né áttat
sem fira synir
— — — —
hverju vast undri alinn?

4. Ætterni mitt
kveðk þér ókunnigt vesa,
ok mik sjalfan et sama;
Sigurðr heitik,

Sigmundr hét minn faðir,
es hefk þik vápnum vegit.

F. kv. 5. Hverr þik hvatti,
hví hvetjask lézt
mínu fjörvi at fara?,
enn fráneygi sveinn,
áttir föður bitran;
esa börnum skjótt á skeið.

6. Hugr mik hvatti,
hendr mér fulltýðu
ok minn enn hvassi hjörr;
fár es hvatr,
es hrøðask tekr,
ef í barnœsku es blauðr.

F. kv. 7. Veitk, ef vaxa næðir
fyr vina brjósti,
sæi maðr þik vreiðan vega;
nú est haptr
ok hernuminn;
æ kveða bandingja bifask.

8. Því bregðr mér, Fáfnir,
at til fjarri séak
mínum feðrmunum,
emka haptr,
þótt værak hernumi,
þú fant, at lauss lifik.

F. kv. 9. Heiptyrði ein
telr þú þér í hvívetna,

en þér satt eitt segik:
et gjalla goll
ok et glóðrauða fé,
þér verða þeir baugar at bana.

10. Féi ráða
skal fyrða hverr
æ til ens eina dags;
þvít einu sinni
skal alda hverr
fara til heljar heðan.

F. kv. 11. Norna dóm
munt fyr nesjum hafa
ok ørlög ósvinns apa,
í vatni druknar
ef í vindi rœr,
alt es feigs forað.

12. Seg mér Fáfnir,
alls þik fróðan kveða
ok vel mart vita:
hverjar ro nornir,
es nauðgönglar ro
ok kjósa mœðr frá mögum.

F. kv. 13. Sundrbornar mjök
segja nornir vesa,
eigut þær ætt saman,
sumar ro áskungar,
sumar alfkungar,
sumar dœtr Dvalins.

14. Seg mér þat Fáfnir,
alls þik fróðan kveða
ok vel mart vita:
hvé holmr heitir,
es blanda hjörlegi
Surtr ok æsir saman.

F. kv. 15. Óskópnir heitir,
en þar öll skulu
geirum leika goð,
Bifröst brotnar,
es á brú fara,
ok svima í móðu marir.

F. kv. 16. Œgishjalm
bark of alda sonum,
meðan of menjum lák;
einn rammari
hugðumk öllum vesa,
fanka svá marga mögu.

17. Œgishjalmr
bergr einungi
hvars skulu vreiðir vega,
þá þat finnr,
es með fleirum kemr;
at engi 's einna hvatastr.

F. kv. 18. Eitri fnæstak,
es á arfi lák
miklum míns föður.

— — — —

19. Enn fráni ormr,
gerðir fræs mikla
ok galzt harðan hug,
heipt at meiri
verðr hölða sonum,
at þann hjalm hafi.

F. kv. 20. Ræðk þér nú Sigurðr,
en þú ráð nemir,
ok ríð heim heðan;
et gjalla goll
ok et glóðrauða fé,
þér verða þeir baugar at bana.

21. Ráð 's þér ráðit,
en ek ríða mun
til golls, es í lyngvi liggr,
en þú, Fáfnir,
ligg í fjörbrotum,
þars þik hel hafi.

F. kv. 22. Reginn mik réð,
hann þik ráða mun,
hann mun okr verða báðum at bana,
fjör sitt láta
hygg at Fáfnir myni,
þitt varð nú meira megin.

Reginn var á brott horfinn, meðan Sigurðr vá Fáfni, ok kom þá aptr, er Sigurðr strauk blóð af sverðinu. Reginn kvað:

23. Heill nú Sigurðr,

nú hefr þú sigr vegit
ok Fáfni of farit,
manna þeira,
es mold troða,
þik kveðk óblauðastan alinn.

24\. Þat 's óvíst at vita,
þás komum allir saman,
(sigtíva synir)
hverr óblauðastr es alinn,
margr es hvatr
sás hjör né rýðr
annars brjóstum í.

R. kv. 25. Glaðr est nú Sigurðr
ok gagni feginn,
es þerrir Gram á grasi;
bróður minn
hefr þú benjaðan
ok veldk þó sjalfr sumu.

26\. Þú því rétt,
es ríða skyldak
hélug fjöll hinig;
féi ok fjörvi
réði sá enn fráni ormr,
nema þú frýðir mér hvats hugar.

Þá gekk Reginn at Fáfni ok skar hjarta ór hánum með sverði, er Riðill heitir, ok þá drakk hann blóð ór undinni eptir.

S. kv. 27. Fjarri gekt,
meðan á Fáfni rauðk
minn enn hvassa hjör;
afli mínu
attak við orms megin,
meðan í lyngvi látt.

R. kv. 28. Lengi liggja
létir lyngvi í
þann enn aldna jötun,
ef sverðs né nytir,
þess 's sjalfr gerðak,
ok þíns ens hvassa hjörs.

S. kv. 29. Hugr 's betri
an sé hjörs megin,
hvars skulu vreiðir vega;
hvatan mann
sék harðliga vega
með slævu sverði sigr.

R. kv. 30. Sit nú Sigurðr,
en ek mun sofa ganga
ok halt Fáfnis hjarta við funa,
eisköld vilk
of etin láta
ept þenna dreyra drykk.

31. Hvötum 's betra
an sé óhvötum
í hildileik hafask,

glōðum 's betra
an sé glúpnanda,
hvat sem at hendi kemr.

Sigurðr tók Fáfnis hjarta ok steikði á teini. Er hann hugði at fullsteikt væri ok freyddi sveitinn ór hjartanu, þá tók hann á fingri sínum ok skynjaði, hvárt fullsteikt væri. Hann brann ok brá fingrinum í munn sér. En er hjartblóð Fáfnis kom á tungu hánum, ok skilði hann fugls rödd. Hann heyrði, at igður klökuðu á hrísinu. Igðan kvað:

I. 32. Þar sitr Sigurðr
sveita stokkinn,
Fáfnis hjarta
við funa steikir;
spakr þœtti mér
spillir bauga,
ef fjörsega
fránan æti.

II. ig. kv. 33. Þar liggr Reginn,
ræðr umb við sik,
vill tæla mög
þanns trúir hánum,
berr af reiði
röng orð saman,
vill bölvasmiðr
bróður hefna.

a, ig. kv. 34. Höfði skemra

láti enn hára þul
fara til heljar heðan,
öllu golli
þá kná hann einn ráða,
fjölð því 's und Fáfni lá.

III. ig. kv. 35. Horskr þœtti mér,
ef hafa kynni
ástráð mikit
yðvar systra,
hygði of sik
ok hugin gleddi;
þar 's mér ulfs ván,
es eyru sék.

I. ig. kv. 36. Esat svá horskr
hildimeiðr
sem hers jaðar
hyggja myndak,
ef bróður lætr
á brot komask,
en öðrum hefr
aldrs of synjat.

b, ig. kv. 37. Mjök 's ósviðr,
ef enn sparir
fjanda enn folkskáa,
þars Reginn liggr,
es hann ráðinn hefr,
kannat við slíku séa.

a, ig. kv. 38. Höfði skemra

láti enn hrímkalda jötun
ok af baugum búa,
þá féar þess,
es Fáfnir réð,
mun hann einvaldi vesa.

S. kv. 39. Verðat svá rík sköp,
at Reginn skyli
mitt banorð bera;
báðir brœðr
skulu bráðliga
fara til heljar heðan.

Sigurðr hjó höfuð af Regin ok þá át hann Fáfnis hjarta ok drakk blóð þeira beggja Regins ok Fáfnis. Þá heyrði Sigurðr, hvar igður mæltu:

I. 40. Bitt þú Sigurðr
bauga rauða,
esa konungligt
kvíða mörgu;
mey veitk eina
miklu fegrsta,
golli gœdda,
ef geta mættir.

41. Liggja til Gjúka
grœnar brautir
fram vísa sköp
folklíðöndum,

þar hefr dýrr konungr
dóttur alna;
þá munt þú Sigurðr
mundi kaupa.

42. Salr 's á háu
Hindarfjalli,
allr es útan
eldi sveipinn,
þann hafa horskir
halir of görvan
ór ódøkkum
ógnar ljóma.

43. Veitk á fjalli
folkvitr sofa
ok leikr yfir
lindar váði;
Yggr stakk þorni,
aðra feldi
hör-gefn hali,
an hafa vildi.

44. Knátt mögr séa
mey und hjalmi,
þás frá vígi
Vingskorni reið;
máat Sigrdrífar
svefni bregða
skjöldunga niðr
fyr sköpum norna.

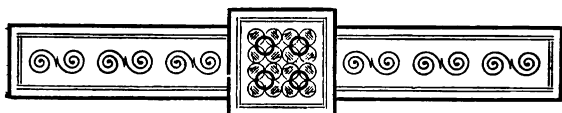
Sigurðr reið eptir slóð Fáfnis til bœlis hans ok fann þat opit, ok hurðir af járni ok gætti; af járni váru ok allir timbrstokkar í húsinu, en grafit í jörð niðr. Þar fann Sigurðr stórmikit gull ok fyldi þar tvær kistur. Þar tók hann œgishjálm ok gullbrynju ok sverðit Hrotta ok marga dýrgripi ok klyfjaði þar með Grana, en hestrinn vildi eigi fram ganga, fyrr en Sigurðr steig á bak hánum. Sigurðr reið upp á Hindarfjall ok stefndi suðr til Frakklands. Á fjallinu sá hann ljós mikit, svá sem eldr brynni, ok ljómaði af til himins. En er hann kom at, þá stóð þar skjaldborg ok upp ór merki. Sigurðr gekk í skjaldborgina ok sá, at þar lá maðr ok svaf með öllum hervápnum. Hann tók fyrst hjálminn af höfði hánum. Þá sá hann at þat var kona. Brynjan var föst, sem hon væri holdgróin. Þá reist hann með Gram frá höfuðsmátt brynjuna í gögnum niðr ok svá út í gögnum báðar ermar. Þá tók hann brynju af henni, en hon vaknaði ok settisk hon upp ok sá Sigurð ok mælti:

45. Hvat beit brynju?
hví brák svefni?

hverr feldi af mér
fölvar nauðir?
S. kv. Sigmundar burr —
sleit fyr skömmu
hrafn hræs undir —
hjörr Sigurðar.

Sigurðr settisk niðr ok spurði hana nafns. Hon tók þá horn fult mjaðar ok gaf hánum minnisveig.

Sigrdrífumál.

---

1. Heill dagr,
heilir dags synir,
heil nótt ok nipt;
óreiðum augum
lítið okr þinig
ok gefið sitjöndum sigr.

2. Heilir æsir,
heilar ásynjur,
heil sjá en fjölnýta fold,
mál ok manvit
gefið okr mærum tveim
ok læknishendr, meðan lifum.

3. Lengi svafk,
lengi sofnuð vask,
löng eru lýða læ,
Óðinn því veldr,

es eigi máttak
bregða blundstöfum.

Hon nefndisk Sigrdrífa ok var valkyrja. Hon sagði, at tveir konungar börðusk. Hét annarr Hjálmgunnarr; hann var þá gamall ok enn mesti hermaðr ok hafði Óðinn hánum sigri heitit; en »annarr hét Agnarr Auðu bróðir er vætr engi vildi týja.« Sigrdrífa feldi Hjálmgunnar í orrostunni, en Óðinn stakk hana svefnþorni í hefnd þess ok kvað hana aldri skyldu síðan sigr vega í orrostu ok kvað hana giptask skyldu — »en ek sagðak hánum, at ek strengðak heit þar í mót at giptask engum þeim manni, er hræðask kynni.« Hann svarar ok biðr hana kenna sér speki, ef hon vissi tíðendi ór öllum heimum. Sigrdrífa kvað:

4. Bjór fœrik þér,
brynþings apaldr,
magni blandinn
ok megintíri,
fullr 's hann ljóða
ok líknstafa,
góðra galdra
ok gamanrúna.

5. Sigrúnar skalt kunna,
ef vilt sigr hafa,
ok rísta á hjalti hjörs,
sumar á véttrimum,

sumar á valböstum,
ok nefna tysvar Tý.

6. Ölrúnar skalt kunna,
ef vilt annars kvæn
vélit þik í tryggð, ef trúir;
á horni skal rísta
ok á handarbaki
ok merkja á nagli Nauð.

7. Full skal signa
ok við fári séa
ok verpa lauki í lög;
þá þat veitk,
at þér verðr aldri
meini blandinn mjöðr.

8. Bjargrúnar skalt kunna,
ef bjarga vilt
ok leysa kind frá konum,
á lófum skal rísta
ok of liðu spenna
ok biðja þá dísir duga.

9. Brimrúnar skalt kunna,
ef vilt borgit hafa
á sundi seglmörum,
á stafni skal rísta
ok á stjórnarblaði
ok leggja eld í ár.
(esa svá brattr breki,
né svá bláar unnir,
þó kemsk þú heill af hafi).

10. Limrúnar skalt kunna,
ef vilt læknir vesa

ok kunna sár at séa,
á berki skal rísta
ok á baðmi viðar,
þeims lúta austr limar.

11. Málrúnar skalt kunna,
ef vilt at mangi þér
heiptum gjaldi harm,
(þær of vindr,
þær of vefr,
þær of setr allar saman,
á því þingi,
es þjóðir skulu
í fulla dóma fara).

12. Hugrúnar skalt kunna,
ef vilt hverjum vesa
geðsvinnari guma,
þær of réð,
þær of reist,
þær of hugði Hroptr.
(af þeim legi,
es lekit hafði
ór hausi Heiðdraupnis
ok ór horni Hoddrofnis).

---

13. Á bjargi stóð
með Brimis eggjar,
hafði sér á höfði hjalm,
þá Míms höfuð
mælti et fyrsta orð
ok sagði sanna stafi.

---

14. Á skildi kvað ristnar

þeims stendr fyr skínanda goði,
á eyra Árvakrs
ok á Alsvinns hófi,
á hvéli es snýsk
und reið Hrungnis bana,
á Sleipnis tönnum
ok á sleða fjötrum.

15. Á bjarnar hrammi
ok á Braga tungu,
á ulfs klóum
ok á arnar nefi,
á blóðgum vængjum
ok á brúar sporði,
á lausnar lófa
ok á líknar spori.

16. Á gleri ok á golli
ok á gumna heillum,
í víni ok virtri
ok vilisessi,
á Gungnis oddi
ok á Grana brjósti,
á nornar nagli
ok á nefi uglu.

---

17. Allar váru af skafnar,
þærs váru á ristnar,
ok hverfðar við enn helga mjöð,
ok sendar á víða vega;
þær ro með ásum,
þær ro með alfum,
sumar með vísum vönum,
sumar hafa menskir menn.

18. Þat eru bókrúnar,

þat eru bjargrúnar
ok allar ölrúnar
ok mætar meginrúnar,
hveims kná óviltar
ok óspiltar
sér at heillum hafa,
njóttu ef namt,
unz rjúfask regin.

19. Nú skalt kjósa,
alls þér 's kostr of boðinn,
hvassa vápna hlynr,
sögn eða þögn
haf þér sjalfr í hug;
öll eru mein of metin.

S. kv. 20. Munkak flœja,
þótt mik feigan vitir,
emkak með bleyði borinn,
ástráð þín
vilk öll hafa,
svá lengi sem ek lifi.

Sdr. kv. 21. Þat ræðk þér et fyrsta,
at þú við frændr þína
vammalaust verir,
síðr þú hefnir,
þótt þeir sakar geri;
þat kveða dauðum duga.

22. Þat ræðk þér annat,
at eið né sverir,

nema þann's saðr sé,
grimmar limar
ganga at tryggðrofi;
armr es vára vargr.

23. Þat ræðk þér þriðja,
at þú þingi á
deilit við heimska hali;
ósviðr maðr
lætr opt kveðin
verri orð an viti.

24. Alt es vant,
ef við þegir,
þá þykkir þú með bleyði borinn,
(eða sönnu sagðr,
hættr es heimis kviðr,
nema sér góðan geti);
annars dags
lát hans öndu farit,
ok launa svá lýðum lygi.

25. Þat ræðk þér fjórða,
ef býr fordæða
vammafull á vegi,
ganga es betra
an gista sé,
þótt þik nótt of nemi.

26. Fornjósnar augu
þurfu fira synir,
hvars skulu vreiðir vega,

opt bölvísar konur
sitja brautu nær,
þærs deyfa sverð ok seva.

27. Þat ræðk þér fimta,
þótt fagrar séir
brúðir bekkjum á,
sifjar silfrs
láta þínum svefni ráða;
teygjat þér at kossi konur.

28. Þat ræðk þér sétta,
þótt með seggjum fari
ölðrmál til öfug,
drukna deila
skalat við dolgviðu,
margan stelr viti vín.

29. Sennur ok öl
hefr seggjum verit
mörgum at móðtrega,
sumum at bana,
sumum at bölstöfum,
fjölð 's þats fira tregr.

30. Þat ræðk þér sjaunda,
ef sakar deilir
við hugfulla hali,
berjask es betra
an brinna sé
inni auðstöfum.

31. Þat ræðk þér átta,
at skalt við illu séa

ok firrask flærðarstafi,
mey þú teygjat
né manns konu,
né eggja ofgamans.

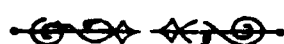
32. Þat ræðk þér níunda,
at náum bjargir,
hvars á foldu finnr,
hvárz eru sóttdauðir
eða eru sædauðir
eða eru vápndauðir verar.

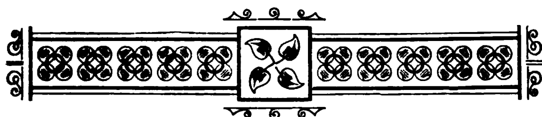
33. Laug skal gera
þeims liðnir ro
þváa hendr ok höfuð,
kemba ok þerra,
áðr í kistu fari,
ok biðja sælan sofa.

34. Þat ræðk þér tíunda,
at trúir aldrigi
várum vargdropa,
(hvárz est bróðurbani,
eða hafir feldan föður),
opt es ulfr
í ungum syni,
þótt hann sé golli gladdr.

35. Sakar ok heiptir
hyggjat svefngar vesa
né harm in heldr;
vits ok vápna
vant 's jöfri at fáa,
þeims skal fremstr með firum.

36. Þat ræðk þér ellipta,
at við illu séir
hvern veg at vinum,
langt líf
þykkjumka lofðungs vita;
römm eru róg of risin.

Sigurðarkviða en meiri.

---

1. Eldr nam at œsask,
en jörð at skjalfa
ok hár logi
við himin gnæfa,
fár treystisk þar
fylkis rekka
eld at ríða
né yfir stíga.

2. Sigurðr Grana
sverði keyrði
eldr sloknaði
fyr öðlingi,
logi allr lægðisk
fyr lofgjörnum,
bliku reiði,
es Reginn átti.

3. Sigurðr vá at ormi,
en þat síðan mun
engum fyrnask,

meðan öld lifir,
en hlýri þinn
hvárki þorði
eld at ríða
né yfir stíga.

4. Út gekk Sigurðr
andspjalli frá,
hollvinr lofða,
ok hnipnaði,
svát ganga nam
gunnarfúsum
sundr of síður
serkr járnofinn.

H. kv. 5. [Hvat hefr Sigurðr
til] saka unnit,
es frœknan vill
fjörvi næma?

G. kv. 6. Mér hefr Sigurðr
selda eiða,
eiða selda,
alla logna,
þá vélti hann mik
es vesa skyldi
allra eiða
einn fulltrúi.

H. kv. 7. Þik hefr Brynhildr
böl at gørva
heiptar hvattan

harm at vinna;
fyrman hón Goðrúnu
góðra ráða,
en síðan þér
sín at njóta.
8. Sumir ulf sviðu,
sumir orm sniðu,
sumir Gotþormi
af gera deildu,
áðr þeir mætti
meins of lystir
á horskum hal
hendr of leggja.
9. Soltinn varð Sigurðr
sunnan Rínar;
hrafn at meiði
hátt kallaði:
ykr mun Atli
eggjar rjóða,
munu vígskáum
of viða eiðar.
10. Úti stóð Goðrún
Gjúkadóttir,
ok hón þat orða
alls fyrst of kvað:
hvar 's nú Sigurðr,
seggja dróttinn,

es frændr mínir
fyrri ríða.

11. Einn því Högni
andsvör veitti:
sundr höfum Sigurð
sverði höggvinn,
gnapir æ grár jór
of grami dauðum.

12. Þá kvað þat Brynhildr
Buðla dóttir:
«vel skuluð njóta
vápna ok landa,
einn myndi Sigurðr
öllu ráða,
ef hann lengr lítlu
lífi heldi.

13. Væria þat sœmt
at sá réði
Gjúka arfi
ok Gota mengi,
es hann fimm sonu
at folkræði,
gunnar fúsa,
getna hafði.«

14. Hló þá Brynhildr,
bœr allr dunði,
einu sinni
af öllum hug:

lengi skuluð njóta
landa ok þegna,
es frœknan gram
falla létuð.

15. Þá kvað þat Goðrún
Gjúka dóttir:
mjök mælir þú
miklar firnar;
gramir hafi Gunnar
götvað Sigurðar,
heiptgjarns hugar
hefnt skal verða.

16. Fram vas kvelda,
fjölð vas drukkit,
þá vas hvívetna
vilmál talið,
sofnuðu allir
es í sæing kómu;
einn lengr Gunnarr
öllum vakði.

17. Fót nam at hrœra,
fjölð nam at spjalla,
hitt herglötuðr
hyggja téði,
hvat þeir í börvi
báðir sögðu
hrafn ey ok örn,
es heim riðu.

18. Vaknaði Brynhildr
Buðla dóttir,
dís skjöldunga,
fyr dag lítlu:
hvetið mik eða letið mik,
harmr es unninn,
sorg at segja
eða svá láta.
19. Þögðu allir
við því orði,
fár kunni þeim
fljóða látum,
es hón grátandi
gerðisk at segja,
þats hlæjandi
hölða beiddi:
20. »Hugðak mér Gunnarr
grimt í svefni,
svalt alt í sal,
ættak sæing kalda,
en þú gramr riðir
glaums andvani,
fjötri fatlaðr,
í fjanda lið.
21. Svá mun öll yður
ætt Niflunga
afli gengin;
eruð eiðrofa.

22. Mantat Gunnarr
til görva þat,
es blóði í spor
báðir renduð,
nú hefr hánum þat alt
illu launat,
es fremstan þik
finna vildi.

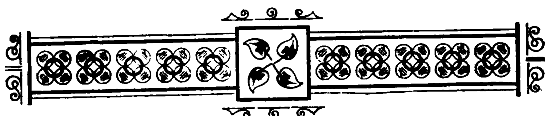
23. Þá reyndi þat,
es riðit hafði
móðigr á vit
mín at biðja,
hvé herglötuðr
hafði fyrri]
eiðum haldit
við enn unga gram.

24. Benvönd of lét,
brugðinn golli,
margdýrr konungr
á meðal okkar;
eldi váru eggjar
útan görvar,
en eitrdropum
innan fáðar.«

Frá dauða Sigurðar.

Hér er sagt í þessi kviðu frá dauða Sigurðar ok víkr hér svá til, sem þeir dræpi

hann úti, en sumir segja svá, at þeir dræpi hann inni í rekkju sinni sofanda. En þýðverskir menn segja svá, at þeir dræpi hann úti í skógi, ok svá segir í Guðrúnarkviðu enni fornu, at Sigurðr ok Gjúkasynir hefði til þings riðit, þá er hann var drepinn, en þat segja allir einnig, at þeir sviku hann í tryggð ok vágu at hánum liggjanda ok óbúnum. Guðrún sat yfir Sigurði dauðum. Hon grét eigi sem aðrar konur, en hon var búin til at springa af harmi. Til gengu bæði konur ok karlar at hugga hana, en þat var eigi auðvelt. Þat er sögn manna, at Guðrún hefði etit af Fáfnis hjarta, ok hon skilði því fugls rödd. Þetta er enn kveðit um Guðrúnu.

Goðrúnarkviða.

---

1. Ár vas þats Goðrún
gerðisk at deyja,
es hón sat sorgfull
of Sigurði,
gerðit hjúfra
né höndum sláa,
né kveina umb
sem konur aðrar.

2. Gengu jarlar
alsnotrir fram,
þeirs harðs hugar
hána löttu;
þeygi Goðrún
gráta mátti,
svá vas hón móðug,
mundi springa.

3. Sátu ítrar
jarla brúðir,

golli búnar,
fyr Goðrúnu;
hver sagði þeira
sinn oftrega,
þanns bitrastan
of beðit hafði.
4. Þá kvað Gjaflaug
Gjúka systir:
mik veitk á moldu
munarlausasta;
hefk fimm vera
forspell beðit,
(tveggja dœtra,
þriggja systra)
átta brœðra,
þó ein lifik.
5. Þeygi Goðrún
gráta mátti,
svá vas hón móðug
at mög dauðan
ok harðhuguð
of hrør fylkis.
6. Þá kvað þat Herborg,
Húnalands drótning:
hefk harðara
harm at segja,
mínir sjau synir
sunnan lands,

verr ęnn átti
í val fellu.

7. Faðir ok móðir,
fjórir brœðr,
þau á vági
vindr of lék,
barði bára
við borðþili.

8. Sjalf skyldak göfga,
sjalf skyldak götva,
sjalf skyldak hrør
höndla þeira;
þat alt of beiðk
ein misseri,
svát mér mangi
munar leitaði.

9. Þá hlautk hapta
ok hernuma
sams misseris
síðan verða,
skyldak skreyta
ok skúa binda,
hersis kván
hverjan morgin.

10. Hón œgði mér
af afbrýði,
ok hörðum mik
höggum keyrði;
fank húsguma

hvergi in betra,
en húsfreyju
hvergi verri.

11. Þeygi Goðrún
gráta mátti,
svá vas hón móðug
at mög dauðan
ok harðhuguð
of hrør fylkis.

12. Þá kvað þat Gollrönd
Gjúka dóttir:
»fá kant fóstra,
þótt fróð séir,
ungu vífi
andspjöll bera;«
varaði hón at hylja
of hrør fylkis.

13. Svipti blæju
af Sigurði
ok vatt vengi
fyr vífs knéum:
»lít á ljúfan,
legg munn við grön,
sem halsaðir
heilan stilli.«

14. Á leit Goðrún
einu sinni,
sá döglings skör

dreyra runna,
fránar sjónir
fylkis liðnar,
hugborg jöfurs
hjörvi skorna.

15. Þá hné Goðrún
höll við bolstri,
haddr losnaði,
hlýr roðnaði,
en regns dropi
rann niðr of kné.

16. Þá grét Goðrún
Gjúka dóttir,
svát tár flugu
tresk í gögnum,
ok gullu við
gæss í túni,
mærir foglar,
es mær átti.

17. (Þá kvað þat Gollrönd
Gjúka dóttir)
Ykkar vissak
ástir mestar
manna allra
fyr mold ofan;
unðir hvárki
úti né inni,

systir mín nema
hjá Sigurði.
G. kv. 18. Svá vas minn Sigurðr
hjá sonum Gjúka
sem væri geirlaukr
ór grasi vaxinn,
eða væri bjartr steinn
á band dreginn
jarknasteinn
of öðlingum.
19. Ek þótta ok
þjóðans rekkum
hverri hæri
Herjans dísi,
nú emk svá lítil
sem lauf séi
opt í ölstrum
at jöfur dauðan.
20. Saknak í sessi
ok í sæingu
míns málvinar,
valda megir Gjúka,
valda megir Gjúka
mínu bölvi
ok systr sinnar
sárum gráti.
21. Svá ér lýðum
land of eyðið,

sem ér rufuð
eiða svarða;
muna þú Gunnarr
golls of njóta;
þeir munu baugar
þér at bana verða.
(es þú Sigurði
svarðir eiða).

22. Opt vas í túni
teiti meiri,
þás minn Sigurðr
söðlaði Grana
ok þeir Brynhildar
biðja fóru,
armrar véttar,
illu heilli.

23. Þá kvað þat Brynhildr
Buðla dóttir:
vön sé sú véttr
vers ok barna,
es þér Goðrún
gráts of beiddi
ok þér í morgun
málrúnar gaf.

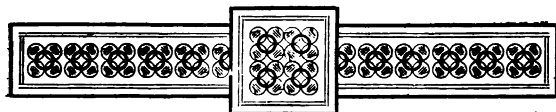
24. Þá kvað þat Gollrönd
Gjúka dóttir:
þegi þú þjóðleið
þeira orða,

urðr öðlinga
hefr þú æ verit,
rekr þik alda hver
illrar skepnu.
(sorg sára
sjau konunga
ok vinspell
vífa mest).
25. Þá kvað þat Brynhildr
Buðla dóttir:
veldr einn Atli
öllu bölvi
of borinn Buðla
bróðir minn.
26. Þás vit í höll
húnskrar þjóðar
eld á jöfri
ormbeðs litum,
þess hefk gangs
goldit síðan;
þeirar sýnar
ek sáumk ey.
27. Stóð hón und stoð,
strengði efli;
brann Brynhildi
Buðla dóttur
eldr ór augum,
eitri fnœsti,

es sár of leit
á Sigurði.

Guðrún gekk þaðan á braut til skógar á eyðimerkr ok fór alt til Danmarkar ok var þar með Þóru Hákonardóttur sjau misseri. Brynhildr vildi eigi lifa eptir Sigurð; hon lét drepa þræla sína átta ok fimm ambóttir; þá lagði hon sik sverði til bana, svá sem segir í Sigurðarkviðu enni skömmu.

Sigurðarkviða en skamma.

---

1. Ár vas þats Sigurðr
sótti Gjúka,
völsungr ungi,
es vegit hafði,
tók við tryggðum
tveggja brœðra,
seldusk eiða
eljunfrœknir.
2. Mey buðu hánum
ok meiðma fjölð,
Goðrúnu unga
Gjúka dóttur;
drukku ok dœmðu
dœgr mart saman
Sigurðr ungi
ok synir Gjúka.
3. Unz Brynhildar

biðja fóru,
svát þeim Sigurðr
í sinni reið,
völsungr ungi,
ok vega kunni;
hann of átti,
ef eiga knætti.

4. Seggr enn suðrœni
lagði sverð nøkvit,
mæki málfáan,
á meðal þeira,
né hann konu
kyssa gerði,
né húnskr konungr
hefjask at armi.
(mey frumunga
fal hann megi Gjúka).

5. Hón sér at lífi
löst né vissi
ok at aldrlagi
ekki grand,
vamm þats væri
eða vesa hygði;
gengu á milli
grimmar urðir.

6. Ein sat hón úti
aptan dags,
nam hón svá ört

umb at mælask:
»hafa skalk Sigurð,
eða svelti þó,
mög frumungan
mér á armi.
7. Orð mæltak nú,
iðrumk eptir þess;
kván 's hans Goðrún
en Gunnars ek;
ljótar nornir
skópu oss langa þrá.«
8. Opt gengr hón innan
ills of fyld
ísa ok jökla
aptan hverjan,
es þau Goðrún,
ganga á beð
ok hana Sigurðr
sveipr í ripti.
(konungr enn húnski
kván frjá sína).
9. »Vön geng ek vilja
ok vers beggja,
verðk mik gœla
af grimmum hug«.
10. Nam af þeim heiptum
hvetjask at vígi:
»þú skalt Gunnarr

görst of láta
mínu landi
ok mér sjalfri,
munka una aldri
með öðlingi.

11. Munk aptr fara
þars áðan vask,
með nábornum
niðjum mínum,
þar munk sitja
ok sofa lífi,
nema þú Sigurð
svelta látir.
(ok jöfur öðrum
œðri verðir).

12. Látum son fara
feðr í sinni,
skalat ulf ala
ungan lengi;
hveim verðr hölða
hönd léttari
síðan til sátta
at sonr lifit.«

13. Hryggr varð Gunnarr
ok hnipnaði,
sveip sínum hug
sat of allan dag,
hann vissi þat

vilgi görla,
hvat hánum væri
vinna sœmst.
(eða hánum væri
vinna bezt,
alls sik völsung
vissi firðan
ok at Sigurð
söknuð mikinn).

14. (Ýmist hann hugði
jafnlanga stund)
Þat vas eigi
hánum afar títt,
at frá konungdóm
kvánir gengi;
nam sér Högna
heita at rúnum;
þar átti hann
alls fulltrúa.

15. »Ein 's mér Brynhildr
öllum betri
of borin Buðla,
hón 's bragr kvinna;
fyrr skalk mínu
fjörvi láta
an þeirar meyjar
meiðmum týna.

16. Vildu okr fylki

til féar véla?
gótt 's at ráða
Rínar malmi
ok unandi
auði stýra
ok sitjandi
sælu njóta.«
17. Einu því Högni
andsvör veitti:
»samir eigi okr
slíkt at vinna,
sverði rofna
svarna eiða,
eiða svarna,
unnar tryggðir.
18. Vituma á moldu
menn in sælli,
meðan fjórir vér
folki ráðum
ok sá enn húnski
her-Baldr lifir,
né in mætri
mægð á foldu.
(ef vér fimm sonu
fœðum lengi
áttum góða
œxla knættim).
19. Ek veit görla

hvaðan vegir standa,
eru Brynhildar
brek ofmikil«.

G. kv. 20. Vit skulum Gotþorm
gørva at vígi,
yngra bróður
ófróðara;
hann vas fyr útan
eiða svarna,
eiða svarna,
unnar tryggðir.

21. Dælt vas at eggja
óbilgjarnan

— — — — —

stóð til hjarta
hjörr Sigurði.

22. Réð til hefnda
hergjarn í sal
ok eptir varp
óbilgjörnum,
fló til Gotþorms
Gramr ramliga,
kynbirt éarn,
ór konungs hendi.

23. Hné hans ofdolgr
til hluta tveggja,
hendr ok höfuð
hné á annan veg,

en fótahlutr
fell aptr í stað.

24. Sofnuð vas Goðrún
í sæingu
sorgalaus
hjá Sigurði,
en hón vaknaði
vilja firð,
es hón Freys vinar
flaut í dreyra.

25. Svá sló hón sváran
sínar hendr,
at rammhugaðr
reis upp við beð:
»gráta þú Goðrún
svá grimmliga,
brúðr frumunga,
þér brœðr lifa.

26. Ák til ungan
erfinytja,
kannat firrask
ór fjandgarði,
þeir sér hafa
svárt ok dátt,
en nær numit
nýlig ráð.

27. Ríðra þeim síðan
þótt sjau alir

systursonr
slíkr at þingi;
ek veit görla,
hví gegnir nú,
ein veldr Brynhildr
öllu bölvi.

28. Mér unni mær
fyr mann hverjan,
en við Gunnar
grand ekki vank;
þyrmðak sifjum,
svörnum eiðum,
síðr værak heitinn
hans kvánar vinr.«

29. Kona varp öndu
en konungr fjörvi,
svá sló hón sváran
sínar hendr,
at kváðu við
kálkar í vrá
ok gullu við
gæss í túni.

30. Hló þá Brynhildr
Buðla dóttir
einu sinni
af öllum hug,
es hón til hvílu
heyra knátti

gjallan grát
Gjúka dóttur.
31. (Hitt kvað þá Gunnarr,
gramr haukstalda.)
Hlæra þú af því,
heiptgjörn kona,
á golfi glöð,
at þér góðs viti;
hví hafnar þú
enum hvíta lit,
feikna fœðir;
hygg at feig séir.
32. Þú værir þess
verðust kvinna
at fyr augum þér
Atla hjøggim,
brœðr þínum
sæir blóðugt sár,
undir dreyrgar
knættir yfir binda.
Br. kv. 33. Frýra þér engi,
hefr þú fullvegit;
lítt sésk Atli
óvu þína;
hann mun ykkar láta
önd síðari
ok æ bera
afl et meira.

34. Segja munk þér Gunnarr,
sjalfr veizt görla,
hvé ér snimma
til saka réðuð;
varðka til öngð
né ofþrungin
fullgœdd féi
á fleti bróður.
35. Né vildak þat,
at mik verr ætti,
áðr Gjúkungar
at garði riðu,
þrír á hestum
þjóðkonungar,
en þeira för
þörfgi væri.
36. Ok mér Atli þat
einni sagði,
at hvárki lézk
höfn of deila,
goll né jarðir,
nema gefask létak,
ok engi hlut
auðins féar.
37. Þás mér jóðungri
eiga seldi
ok mér jóðungri
aura talði.

38. Þá vas á hvörfun
hugr minn of þat,
hvárt skyldak ver eiga
eða val fella
(böll í brynju
of bróður sök);
þat myndi þá
þjóðkunt vesa
mörgum manni
at munar stríði.

39. Létum síga
sáttmál okkur;
lék mér meir í mun
meiðmar þiggja,
bauga rauða
burar Sigmundar;
né annars manns
aura vildak.

40. Þeim hétumk þá
þjóðkonungi,
es með golli sat
á Grana bógum,
vasat hann í augu
yðr of glíkr
né á engi hlut
at álitum.
(þó þykkizk ér
þjóðkonungar).

41. Unnak einum
né ýmissum,
bjóat of hverfan
hug men-Skögul;
alt mun þat Atli
eptir finna,
es mína spyrr
morðför görva.
42. At þvígi skal
þunngeð kona
annarrar ver
aldri leiða;
þat mun at hefndum
harma minna.
43. Upp reis Gunnarr
gramr verðungar,
ok of hals konu
hendr of lagði,
gengu allir
ok ýmissir
af heilum hug
hána at letja.
44. Hratt af halsi
hveim þar sér,
léta sik letja
langrar göngu.
45. (Nam sér Högna
hvetja at rúnum)

»Seggi vilk alla
í sal ganga,
(þína með mínum
nú 's þörf mikil)
vita ef meini
morðför konu,
unz af méli
enn mein komi,
þá látum því
þarfar ráða.«

46. (Einu því Högni
andsvör veitti)
Letia hána
langrar göngu,
þars aptrborin
aldri verði;
hón kröng of komsk
fyr kné móður
(hón 's æ borin
óvilja til)
mörgum manni
at móðtrega.

47. Hvarf sér óhróðigr
andspilli frá,
þars mörk menja
meiðmum deildi;
leit hón of alla
eigu sína,

soltnar þýjar
ok salkonur.
48. Gollbrynju smó,
vasa gott í hug,
áðr sik miðlaði
mækis eggjum;
hné við bolstri
hón á annan veg
ok hjörunduð
hugði at ráðum.
Br. kv. 49. Nú skulu ganga
þærs goll vili
ok minni því
at mér þiggja;
ek gef hverri
of hroðit sigli,
bók ok blæju,
bjartar váðir.
50. Þögðu allar
við því ráði,
ok allar senn
andsvör veittu:
»œrnar ro soltnar,
munum enn lifa,
verða salkonur
sœmð at vinna«.
51. Unz af hyggjandi
hörskrýdd kona,

ung at aldri,
orð viðr of kvað:
vilkat trauðan
né torbœnan
of óra sök
aldri týna.
52. Þó mun á beinum
brinna yðrum
færi eyrir,
þás fram komið;
neit menju góð
mín at vitja.
53. Sezk niðr Gunnarr,
munk segja þér
lífs ørvæna
ljósa brúði,
muna yðvart far
alt í sundi,
þótt ek hafa
öndu látit.
54. Sátt munuð Goðrún
snemr an hyggir;
hefr kunn kona
við konungi
daprar minjar
at dauðan ver.
55. — — — —
Þar 's mær borin,

móðir fœðir,
sú mun hvítari
an enn heiði dagr
Svanhildr vesa
sólar geisla.

56. Gefa munt Guðrúnu
góðra nøkkurum
(skeyti skæða
skatna mengi);
munat at vilja
versæl gefin;
hána mun Atli
eiga ganga
of borinn Buðla,
bróðir minn.

57. Margs ák minnask,
hvé við mik fóru,
þás mik sára
svikna höfðuð;
vaðin at vilja
vask meðan lifðak.

58. Munt Oddrúnu
eiga vilja,
en þik Atli mun
eigi láta;
it munuð lúta
á laun saman,
hón mun þér unna

sem ek skyldak.
(ef okr góð of sköp
gerði verða).
59. Þik mun Atli
illu beita,
munt í öngan
ormgarð lagiðr.
60. Þat mun ok verða
þvígit lengra,
at Atli mun
öndu týna,
(sælu sinni,
ok sofa lífi),
þvít hánum Goðrún
grýmir á beð
snörpum eggjum
af sárum hug.
61. Sœmri væri Goðrún
systir ykkur
frumver sínum
at fylgja dauðum;
ef henni gæfi
góðra hverr ráð,
eða ætti hón hug
ossum glíkan.
62. Ört mælik nú,
en hón eigi mun
of óra sök

aldri týna;
hána munu hefja
hávar bárur
til Jónakrs
óðaltorfu.

63. [Ala mun sér jóð
erfivörðu]
erfivörðu,
Jónakrs sonu,
mun hón Svanhildi
senda af landi
sína mey
ok Sigurðar.

64. Hána munu bíta
Bikka ráð,
þvít Jörmunrekkr
óþarft lifir;
þá 's öll farin
ætt Sigurðar;
eru Goðrúnar
grœti at fleiri.

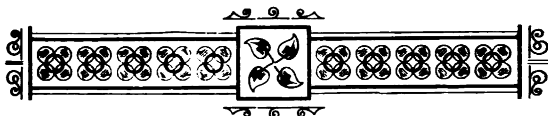
65. Biðja munk þik
bœnar einnar,
sú mun í heimi
hinzt bœn vesa;
lát svá breiða
borg á velli,
at und oss öllum

jafnrúmt séi.
(þeim es sultu
með Sigurði).
66. Tjaldi of þá borg
tjöldum ok skjöldum
valaript vel fáið
ok vala mengi;
brenni mér enn húnska
á hlið aðra.
67. Brenni enum húnska
á hlið aðra
mína þjóna,
menjum göfga,
tvá at höfðum
ok tveir haukar;
þá 's öllu skipt
til jafnaðar.
68. Liggi okkar
enn í milli
(malmr hringvariðr)
egghvast éarn,
sem endr lagit,
þás vit bæði
einn beð stigum
ok hétum þá
hjóna nafni.
69. Hrynja hánum
á hæl þeygi

hlunnblik hallar
hringa litkuð,
ef hánum fylgir
ferð mín heðan;
þeygi mun ór för
aumlig vesa.

70. Þvít hánum fylgja
fimm ambóttir,
átta þjónar,
eðlum góðir,
fóstrman mitt
ok faðerni,
þats Buðli gaf
barni sínu.

71. Mart sagðak þér,
myndak fleira,
ef mér meir mjötuðr
málrúm gæfi;
ómun þverr,
undir svella,
satt eitt sagðak,
svá munk láta.

Helreið Brynhildar.

Eptir dauða Brynhildar váru gör bál tvau, annat Sigurði ok brann þat fyrr, en Brynhildr var á öðru brend ok var hon í reið þeiri, er guðvefjum var tjölduð. Svá er sagt, at Brynhildr ók með reiðinni á helveg ok fór um tún, þar er gýgr nökkur bjó. Gýgrin kvað:

1. Skalt í gögnum
ganga eigi
grjóti studda
garða mína,
betr semði þér
borða at rekja
heldr an vitja
vers annarrar.

2. Hvat skalt vitja
af Vallandi,
hvarfúst höfuð,

húsa minna?
þú hefr vörgum,
ef þik vita lystir,
meini blandin,
manns blóð gefit.

Br. kv. 3. Bregð eigi mér,
brúðr ór steini,
þótt værak fyrr
í víkingu,
ek mun okkur
œðri þykkja,
hvars eðli menn
okkart kunnu.

G. kv. 4. Þú vast Brynhildr
Buðla dóttir
heilli verstu
í heim borin,
þú hefr Gjúka
of glatat börnum
ok búi þeira
brugðit góðu.

Br. kv. 5. Ek mun segja þér
svinn ór reiðu
vitlaussi mjök,
ef þik vita lystir,
hvé gerðu mik
Gjúka arfar

ástalausa
ok eiðrofa.

6. Hétu mik allir
í Hlymdölum
Hildi und hjalmi,
hverr es kunni.

7. Annarr hét Agnarr,
Auðu bróðir,
es véttr engi
vildi týja.

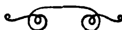
8. Lét hami vára
hugfullr konungr
átta systra
und eik borit;
vask vetra tolf,
ef þik vita lystir,
es ungum gram
eiða seldak.

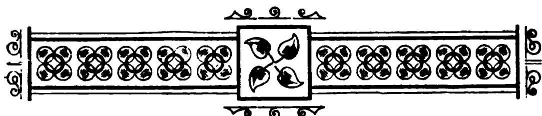
9. Þá létk gamlan
á Goðþjóðu
Hjalmgunnar næst
heljar ganga;
gafk ungum sigr
Auðu bróður;
þar varð mér Óðinn
ofreiðr of þat.

10. Lauk mik skjöldum
í Skatalundi

rauðum ok hvítum,
randir snurtusk;
þann bað slíta
svefni mínum,
es hvergi lands
hræðask kynni.
11. Lét of sal minn
sunnanverðan
hávan brinna
hrotgarm viðar;
þar bað einn þegn
yfir at ríða,
þanns mér fœrði goll
þats und Fáfni lá.
12. Reið góðr Grana
gollmiðlandi,
þars fóstri minn
fletjum stýrði,
einn þótti hann þar
öllum betri
víkingr Dana
í verðungu.
13. Sváfum ok unðum
í sæing einni,
sem minn bróðir
of borinn væri;
hvárki knátti
hönd of annat

átta nóttum
okkart leggja.
14. Því brá mér Goðrún
Gjúka dóttir,
at Sigurði
svæfak á armi,
þar varðk þess vís,
es vildigak,
at þau véltu mik
í verfangi.
15. Munu við ofstríð
alls til lengi
konur ok karlar
kvikvir fœðask,
vit skulum okrum
aldri slíta
Sigurðr saman;
søksk gýgjar kyn.

Goðrúnarkviða en forna.

Dráp Niflunga.

Gunnarr ok Högni tóku þá gullit alt, Fáfnis arf. Ófriðr var þá milli Gjúkunga ok Atla. Kendi hann Gjúkungum völd um andlát Brynhildar. Þat var til sætta, at þeir skyldu gipta hánum Guðrúnu, ok gáfu henni óminnisveig at drekka, áðr hon játti at giptask Atla. Synir Atla váru þeir Erpr ok Eitill, en Svanhildr var Sigurðar dóttir ok Guðrúnar. Atli konungr bauð heim Gunnari ok Högna ok sendi Vinga eða Knéfrøð. Guðrún vissi vélar ok sendi með rúnum orð, at þeir skyldu eigi koma, ok til jartegna sendi hon Högna hringinn Andvaranaut ok knýtti í vargshár. Gunnarr hafði beðit Oddrúnar, systur Atla, ok gat eigi. Þá fekk hann Glaumvarar, en Högni átti Kostberu. Þeira synir váru þeir Sólarr ok Snævarr ok Gjúki. En er Gjúk-

ungar kómu til Atla, þá bað Guðrún sonu sína, at þeir bæði Gjúkungum lífs, en þeir vildu eigi. Hjarta var skorit ór Högna, en Gunnarr settr í ormgarð. Hann sló hörpu ok svæfði ormana, en naðra stakk hann til lifrar. Þjóðrekr konungr var með Atla ok hafði þar látit flesta alla menn sína. Þjóðrekr ok Guðrún kærðu harma sín á milli. Hon sagði hánum ok kvað:

1. Mær vask meyja,
móðir mik fœddi,
björt í búri,
unnak brœðrum vel,
unz mik Gjúki
golli reifði,
golli reifði,
gaf Sigurði.

2. Svá vas Sigurðr
of sonum Gjúka
sem væri grœnn laukr
ór grasi vaxinn,
eða hjörtr hábeinn
of hösum dýrum
eða goll glóðrautt
af gráu silfri.

3. Unz mér fyrmunðu

mínir brœðr,
at ættak ver
öllum fremra,
sofa né máttut
né of sakar dœma,
áðr þeir Sigurð
svelta létu.

4. Grani rann af þingi,
gnýr vas at heyra,
en þá Sigurðr
sjalfr eigi kom;
öll váru söðuldýr
sveita stokkin,
of vanið vási,
und vegöndum.

5. Gekk ek grátandi
við Grana rœða,
úrughlýra
jó frák spjalla,
hnipnaði Grani,
drap í gras höfði,
jór þat vissi,
eigendr né lifðut.

6. Lengi hvarfaðak,
lengi hugir deildusk,
áðr of frægak
folkvörð at gram.

7. Hnipnaði Gunnarr,

Högni mér sagði
frá Sigurðar
sárum dauða:
»liggr of höggvinn
fyr handan ver
Gothorms bani
of gefinn ulfum.
8. Lít þar Sigurð
á suðrvegi;
þar heyrir þú
hrafna gjalla,
örnu gjalla
æzli fegna,
varga þjóta
of veri þínum.«
9. Hví mér Högni
harma slíka
viljalaussi
vill of segja?
þitt skyli hjarta
hrafnar slíta
víð lönd yfir,
an vitir manna.
10. Svaraði Högni
sinni einu,
trauðr góðs hugar,
af trega stórum:
»þess átt Goðrún

grœti at fleiri,
at hjarta mitt
hrafnar slíti.«

11. Hvarfk ein þaðan
andspilli frá
á við lesa
varga leifar;
gerðigat hjúfra
né höndum sláa
né kveina umb
sem konur aðrar.
(þás sat soltin
of Sigurði).

12. Nótt þótti mér
niðmyrk vesa,
es sárla satk
of Sigurði,
ulfar þóttumk
öllu betra
ef léti mik
lífi týna.
(eða brendi mik
sem birkinn við).

13. Fórk af fjalli
fimm dœgr talið,
unz höll Alfs
háva þekðak.

14. Satk með Þóru

sjau misseri
dœtr Hákonar
í Danmörku,
hón mér at gamni
gollbókaði
sali suðrœna
ok svani danska.
15. Höfðum á skriptum
þats skatar léku,
ok á hannyrðum
hilmis þegna,
randir rauðar,
rekka búna,
hjördrótt, hjalmdrótt,
hilmis fylgju.
16. Skip Sigmundar
skriðu frá landi,
gyldar grímur,
grafnir stafnar,
byrðum á borða
þats börðusk þeir
Sigarr ok Siggeirr
suðr á Fjóni.
17. Þá frá Grímhildr,
gotnesk kona,
hvar værak komin
hyggju þrungin;
hón brá borða

ok buri heimti
þrágjarnliga
þess at spyrja.

18. Hverr vildi son
systur bœta
eða ver veginn
vildi gjalda;
görr lézk Gunnarr
goll at bjóða,
sakar at bœta,
ok et sama Högni.

19. Hón frétti at því,
hverr fara vildi,
vigg at söðla,
vagn at beita.
(hesti ríða,
hauki fleygja,
örum at skjóta
af ýboga).

20. Valdarr Dönum
með Jarizleifi,
Eymóðr þriði
með Jarizkári.

21. Inn gengu þá
jöfrum glíkir
langbarðs liðar,
höfðu loða rauða,
stuttar brynjur,

steypða hjalma,
skalmum gyrðir,
höfðu skarar jarpar.

22. Hverr vildi mér
hnossir velja,
hnossir velja
ok hugat mæla,
ef mætti mér
margra súta
tryggðir vinna,
né trúa gerðak.

23. Fœrði mér Grímhildr
full at drekka
svalt ok sárligt,
né sakar munðak;
þat vas of aukit
jarðar magni,
svalköldum sæ
ok sonar dreyra.

24. Váru í horni
hvers kyns stafir
ristnir ok roðnir,
ráða né máttak;
lyngfiskr lagar,
lands Haddingja
ax óskorit,
innleið dyra.

25. Váru þeim bjóri

böl mörg saman,
urt alls viðar
ok akarn brunnin,
umbdögg arins,
iðrar blótnar,
svíns lifr soðin;
því hón sakar deyfði.

26. En þá gleymðak,
es getit hafðak,
alls jöfurs böls,
bjórveig í sal;
kómu konungar
fyr kné þrennir,
áðr hón sjalfa mik
sótti at máli.

27. »Gefk þér Goðrún
goll at þiggja,
fjöld alls féar,
at þinn föður dauðan,
hringa rauða,
Hlöðvés sali,
ársal allan
at jöfur fallinn.

28. Húnskar meyjar,
þærs hlaða spjöldum
ok gera goll fagrt,
svát þér gaman þykki;
ein skalt ráða

auði Buðla,
golli göfguð,
ok gefin Atla«.
29. Vilk eigi ek
með veri ganga,
né Brynhildar
bróður eiga;
samir eigi mér
við son Buðla
ætt at auka
né una lífi.
30. »Hirða hölðum
heiptir gjalda,
þvít vér höfum
valdit fyrri;
svá skalt láta
sem lifi báðir
Sigurðr ok Sigmundr,
ef sonu fœðir.«
31. Mákak, Grímhildr,
glaumi bella,
né vígrisnum
vánir telja,
síz Sigurðar
sárla drukku
hrægífr huginn
hjartblóð saman.
32. »Þann hefk allra

ættgöfgastan
fylki fundit
ok framast nøkkvi;
hann skalt eiga,
unz aldr þik viðr,
verlaus vesa,
nema vilir þenna.«

33. Hirða bjóða
bölvafullar
þrágjarnliga
þær kindir mér;
hann mun Gunnar
grandi beita
ok ór Högna
hjarta slíta.

34. Grátandi Grímhildr
greip við orði,
es burum sínum
bölva vætti
ok mögum sínum
meina stórra.

35. »Lönd gefk enn þér,
lýða sinni,
Vinbjörg, Valbjörg,
ef vill þiggja;
eig of aldr þat
ok uni dóttir.«

36. Þann munk kjósa

af konungum
ok þó af niðjum
nauðig hafa;
verðr eigi mér
verr at ynði,
né böl brœðra
at bura skjóli.

37. Munkak létta,
áðr lífs hvatan
eggleiks hvötuð
aldri næmik.

38. Senn vas á hesti
hverr drengr litinn,
en víf valnesk
í vagn hafin;
vér sjau daga
svalt land riðum,
en aðra sjau
unnir kníðum.
(en ena þriðju sjau
þurt land stigum).

39. Þar hliðverðir
hárar borgar
grind upp luku,
áðr í garð riðum.

40. Vakði mik Atli,
en vesa þóttumk

full ills hugar
at frændr dauða.

41. »Svá mik nýla
nornir vekja
vílsinnis spá;
vildigat réðisk;
hugðak þik Goðrún
Gjúka dóttir
læblǫndnum hjör
leggja mik gögnum.«

42. Þat 's fyr eldi,
es éarn dreyma,
fyr dul ok vil
drósar reiði;
munk þik við bölvi
brenna ganga,
líkna ok lækna,
þótt mér leiðr séir.

43. »Hugðak hér í túni
teina fallna,
þás vilda ek
vaxna láta,
rifnir með rótum,
roðnir í blóði,
bornir á bekki,
beðit mik at tyggva.

44. Hugðak mér af hendi
hauka fljúga

bráðalausa
bölranna til;
hjörtu hugðak þeira
við hunang tuggin,
sorgmóðs seva,
sollin blóði.

45. Hugðak mér af hendi
hvelpa losna,
glaums andvana,
gylli báðir,
hold hugðak þeira
at hræum orðit,
nauðigr nái
nýta skyldak.«

46. Þar munu seggir
of sœing dœma
ok hvítinga
höfði næma;
þeir munu feigir
fára nátta
fyr dag lítlu,
drótt of bergja.

47. Lágak síðan,
né sofa vildak
þrágjörn í kör,
þat mank görva.

Goðrúnarkviða.

(III).

Herkja hét ambótt Atla; hon hafði verit frilla hans; hon sagði Atla, at hon hefði sét Þjóðrek ok Guðrúnu bæði saman. Atli var þá allókátr. Þá kvað Guðrún:

1. Hvat 's þér Atli
æ Buðla sonr?
es þér hryggt í hug,
hví hlær þú æva?
hitt myndi œðra
jörlum þykkja,
at við menn mæltir
ok mik sæir.

A. kv. 2. Tregr mik Goðrún
Gjúka dóttir
þats mér í höllu
Herkja sagði,
at it Þjóðrekr
und þaki svæfið

ok léttliga
líni verðizk.

G. kv. 3. Þér munk alls þess
eiða vinna
at enum hvíta
helga steini,
at við Þjóðrek,
þatki áttak,
es vörð né verr
vinna knættit.

4. Nema ek halsaða
herja stilli,
jöfur óneisinn,
einu sinni,
aðrar váru
okrar spekjur,
es hörmug tvau
hnigum at rúnum.

5. Hér kom Þjóðrekr
með þría tøgu,
lifa þeir né einir
þriggja tega manna;
hnöggt mik at brœðrum
ok at brynjuðum,
hnöggt mik at öllum
haufuðniðjum.

6. Sentu at Saxa,
Sunnmanna gram,

hann kann helga
hver vellanda. –
Sjau hundruð manna
í sal gengu,
áðr kvæn konungs
í ketil tœki. –

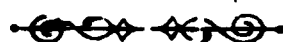
7. Kemra nú Gunnarr,
kalligak Högna,
sékka síðan
svása brœðr,
sverði myndi Högni
slíks harms reka,
nú verðk sjalf fyr mik
synja lýta.

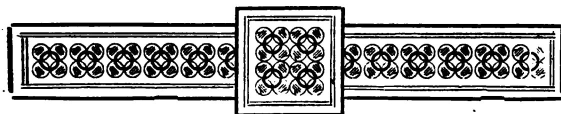
8. Brá hón til botns
björtum lófa,
ok hón upp of tók
jarknasteina –
»sé nú seggir,
sykn emk orðin
heilagliga,
hvé sá hverr velli.«

9. Hló þá Atla
hugr í brjósti,
es heilar sá
hendr Goðrúnar –
»nú skal Herkja
til hvers ganga,

sús Goðrúnu
grandi vændi.«

10. Sáat maðr armligt,
hverr 's sáat þat,
hvé þar á Herkju
hendr sviðnuðu;
leiddu þá mey
í mýri fúla;
svafði Goðrún
sína harma.

Oddrúnargrátr.

Frá Borgnýju ok Oddrúnu.

Heiðrekr hét konungr; dóttir hans hét Borgný. Vilmundr hét sá, er var friðill hennar. Hon mátti eigi fœða börn, áðr til kom Oddrún Atlasystir; hon hafði verit unnusta Gunnars Gjúkasonar; um þessa sögu er hér kveðit.

1. Heyrðak segja
í sögum fornum,
hvé mær of kom
til Mornalands;
engi mátti
fyr jörð ofan
Heiðreks dóttur
hjalpir vinna.

2. Þat frá Oddrún
Atla systir,
at mær hafði
miklar sóttir;

brá hón af stalli
stjórnbitluðum
ok á svartan
söðul of lagði.
3. Lét mar fara
moldveg sléttan,
unz at hári kom
höll standandi;
(ok hón inn of gekk
endlangan sal)
svipti hón söðli
af svöngum jó
ok hón þat orða
alls fyrst of kvað.
4. Hvat 's frægst á fold

— — — — —

eða hvat 's hlest
Húnalandi?
Ambótt: Hér liggr Borgný
of borin verkjum,
vina þín Oddrún,
vitt ef hjálpir.
5. Hverr hefr vífi
vams of leitat?
Hví eru Borgnýjar
bráðar sóttir?
Ambótt: Vilmundr heitir,
vinr haukstalda,

hann varði mey
varmri blæju.
(fimm vetr alla
svát sinn föður leyndi).
6. Þær hykk mæltu
þvígit fleira,
gekk mild fyr kné
meyju at sitja;
ríkt gól Oddrún,
ramt gól Oddrún,
bitra galdra
at Borgnýju.
7. Knátti mær ok mögr
moldveg sporna
börn þau en blíðu
við bana Högna;
þat nam at mæla
mær fjörsjúka,
svát ekki kvað
orð et fyrra:
8. Svá hjalpi þér
hollar vættir,
Frigg ok Freyja
ok fleiri goð,
sem feldir mér
fár af höndum.
Od. kv. 9. Hnékat af því
til hjalpar þér,

at værir þess
verð aldrigi;
hétk ok efndak,
es hinig mæltak,
at hvívetna
hjalpa skyldak.
(þás öðlingar
arfi skiptu).

B. kv. 10. Œr est Oddrún
ok ørvita,
es mér af fári
flest orð of kvatt,
en ek fylgðak þér
á fjörgynju,
sem vit brœðrum tveim
bornar værim.

O. kv. 11. Mank enn hvat þú
mæltir of aptan,
þás Gunnari
gerðak rekkju,
slíks dœmi kvaðat
síðan mundu
meyju verða
nema mér einni.

12. Þá nam at setjask
sorgmóð kona
at telja böl
af trega stórum.

13. Vask upp alin
í jöfra sal,
flestr fagnaði,
at fira ráði;
unðak aldri
ok eign föður
fimm vetr eina,
svát minn faðir lifði.

14. Þat nam at mæla
mál et øfsta
sjá móðr konungr,
áðr sylti hann,
mik bað gœða
golli rauðu
ok suðr gefa
syni Grímhildar.

15. En Brynhildi
bað hjalm geta,
hána kvað valmey
verða skyldu;
kvaða ena œðri
alna mundu
mey í heimi,
nema mjötuðr spilti.

16. Brynhildr í búri
borða rakði,
hafði lýði
ok löndof sik,

jörð dúsaði
ok upphiminn,
þás bani Fáfnis
borg of þátti.
17. Þá vas víg vegit
völsku sverði
ok borg brotin,
súts Brynhildr átti,
vasa langt af því
heldr válítit,
unz þær vélar
vissi allar.
18. Þess lét hón harðar
hefndir verða,
svát öll höfum
œrnar raunir;
þat mun á hölða
hvert land fara,
es hón lét sveltask
at Sigurði.
19. En Gunnari
gatk at unna,
bauga deili,
sem Brynhildr skyldi;
buðu þeir Atla
bauga rauða
ok brœðr mínum
bœtr ósmáar.

20. Bauð enn við mér
þú fimtían,
hliðfarm Grana,
ef hafa vildi;
en Atli kvazk
eigi vilja
mund aldrigi
at megi Gjúka.
21. Þeygi vit máttum
við munum vinna
nema ek helt höfði
við hringbrota;
mæltu margir
mínir niðjar,
kóðusk okr hafa
orðit bæði.
22. En mik Atli kvað
eigi mundu
lýti ráða
né löst gera,
en slíks skyli
synja aldri
maðr fyr annan,
þars munúð deilir.
23. Sendi Atli
áru sína
of myrkvan við
mín at freista,

ok þeir kómu,
þars koma né skyldut,
þás breiddum vit
blæju eina.

24. Buðum vit þegnum
bauga rauða,
at eigi til
Atla segði,
en þeir hvatliga
heim skunduðu
ok óliga
Atla sögðu.

25. En Goðrúnu
görla leyndu
þvís heldr vita
halfu skyldi.

26. Hlymr vas at heyra
hófgollinna,
þás í garð riðu
Gjúka arfar,
þeir ór Högna
hjarta skáru,
en í ormgarð
annan lögðu.

27. Vask enn farin
einu sinni
til Geirmundar
gerva drykkju;

nam horskr konungr
hörpu sveigja,
hann hugði mik
til hjalpar sér.
(kynríkr konungr
of koma mundu).

28. Nąmk at heyra
ór Hléseyju,
hvé þar af stríðum
strengir mæltu;
baðk ambáttir
búnar verða,
vildak fylkis
fjörvi bjarga.

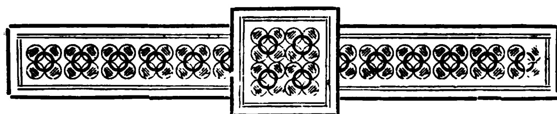
29. Létum fljóta
far sund yfir,
unz alla sák
Atla garða.

30. Þá kom en arma
út skævandi
móðir Atla,
hón morna skyli,
ok Gunnari
gróf til hjarta,
svát máttigak
mærum bjarga.

31. Opt undrumk þat,
hví eptir mák,

linnvengis Bil,
lífi halda,
es ógnhvötum
unna þóttumk
sverða deili
sem sjalfri mér.

32. Satt ok hlýddir
meðan sagðak þér
mörg ill of sköp
mín ok þeira;
maðr hverr lifir
at munum sínum;
nú 's of genginn
grátr Oddrúnar.

Atlakviða.

Dauði Atla.

Guðrún Gjúkadóttir hefndi brœðra sinna, svá sem frægt er orðit. Hon drap fyrst sonu Atla, en eptir drap hon Atla ok brendi höllina ok hirðina alla; um þetta er sjá kviða ort.

1. Atli ár sendi
segg til Gunnars
kunnan at ríða,
Knéfrøðr vas heitinn;
at görðum kom Gjúka
ok at Gunnars höllu,
bekkjum aringreypum
ok at bjóri svásum.

2. Drukku dróttmegir,
en dyljendr þögðu,
vín í valhöllu,
vreiði sáusk Húna;
kallaði Knéfrøðr

kaldri röddu,
seggr enn suðrœni,
sat á bekk háum.
3. Atli mik sendi
ríða ørendi
mari enum mélgreypa,
myrkvið ókunnan
at biðja yðr Gunnarr,
at á bekk kœmið
með hjalmum aringreypum,
at sœkja heim Atla.
4. Skjöldu kneguð velja
ok skafna aska,
hjalma gollroðna
ok Húna mengi,
silfrgylt söðulklæði,
serki valrauða,
dafar darraðar,
drösla mélgreypa.
5. Völl lézk ok mundu gefa
víðrar Gnitaheiðar
með geiri gjallanda
ok gyltum stöfnum,
stórar meiðmar
ok staði Danpar,
hrís þat et mæra,
es meðr Myrkvið kalla.
6. Höfði vatt Gunnarr,

ok Högna til sagði:
»hvat ræðr okr seggr enn œri
alls vit slíkt heyrum?;
goll vissak ekki
á Gnitaheiði
þats vit ættima
annat jafnmikit.
7. Sjau eigum salhús,
sverða full eru;
(hverju eru þeira
hjölt ór golli)
minn veitk mar baztan,
mæki hvassastan,
(boga bekksœma
en brynjur ór golli),
hjalm ok skjöld hvítastan
kominn ór höll Kíars,
einn es minn betri
an sé allra Húna.
H. kv. 8. Hvat hyggr brúði bendu,
þás okr baug sendi
varinn ulfs váðum;
hygg at vörnuð byði;
hár fank heiðingja
riðit í hring rauðum,
ylfskr es vegr okkarr
at ríða ørendi.
9. Niðjargi hvöttu

né náungr annarr,
rýnendr né ráðendr,
né þeirs ríkir váru.
10. Kvaddi þá Gunnarr
sem konungr skyldi,
mærr í mjöðranni,
af móði stórum:
»rís þú nú Fjörnir,
lát á flet vaða
greppa gollskálir
með gumna höndum.
11. Ulfar munu ráða
arfi Niflunga
gamlir gránvarðir,
ef Gunnars missir,
birnir blakkfjallir
bíta þreftönnum,
gamna greystóði,
ef Gunnarr né kemrat.«
12. Leiddu landrögni
lýðar óneisir
grátendr gunnhvata
ór garði ok Högna.
Þá kvað enn œri
erfivörðr Högna:
heilir farið ok horskir,
hvars ykr hugr teygir.
13. Fetum létu frœknir

of fjöll at þyrja
mari mélgreypa
myrkvið ókunnan,
hristisk öll Húnmörk,
þars harðmóðgir fóru,
ráku vandstyggva
völlu algrœna.
14. Land sáu Atla
ok liðskjalfar djúpa
(Bikka greppar standa
á borg enni háu)
sal of suðrþjóðum
sleginn sessmeiðum
(bundnum röndum,
bleikum skjöldum)
dafar darraðar,
en þar drakk Atli
vín í valhöllu,
verðir sátu úti.
(at varða þeim Gunnari,
ef hans vitja kœmi,
með geiri gjallanda
at vekja gram hildi).
15. Systir fann þeira
snemst at í sal kómu
brœðr hennar báðir,
bjóri vas lítt drukkin;
»ráðinn est Gunnarr;

hvat munt ríkr vinna
við Húna harmbrögðum?
hǫll gakk ór snimma.

16. Betr hefðir bróðir,
at í brynju fœrir
sem hjalmum aringreypum
at séa heim Atla;
sætir í söðlum
sólheiða daga
(nár nauðfölva
létir nornir gráta,
Húna skjaldmeyjar
hervi kanna),
en Atla sjalfan
létir í ormgarð koma;
(nú 's sá ormgarðr
ykr of folginn).

G. kv. 17. Seinat es nú systir
at samna Niflungum;
langt es at leita
lýða sinnis til
of rosmufjöll Rínar,
rekka óneissa.

18. Fengu þeir Gunnar
ok í fjötur settu
vin Borgunda
ok bundu fastla.

19. Sjau hjó Högni

sverði hvössu
en enum átta
hratt í eld heitan;
(svá skal frœkn
fjándum verjask
Högni varði hendr).

20. — — — Gunnars;
frágu frœknan
ef fjör vildi
gotna þjóðann
golli kaupa.

G. kv. 21. Hjarta skal mér Högna
í hendi liggja
blóðugt ór brjósti
skorit baldriða,
saxi slíðrbeittu
(syni þjóðans) — —.

22. Skáru þeir hjarta
Hjalla ór brjósti
blóðugt á bjóð lögðu
ok báru fyr Gunnar.

23. (Þá kvað þat Gunnarr,
gumna dróttinn):
Hér hefk hjarta
Hjalla ens blauða
óglíkt hjarta
Högna ens frœkna,
es mjök bifask,

es á bjóði liggr;
bifðisk halfu meir,
es í brjósti lá.

24. Hló þá Högni,
es til hjarta skáru
kvikvan kumbla meið,
kløkkva síz hugði;
blóðugt á bjóð lögðu
ok báru fyr Gunnar.

25. (Mærr kvað þat Gunnarr
geirniflungr:)
Hér hefk hjarta
Högna ens frœkna
óglíkt hjarta
Hjalla ens blauða;
es lítt bifask,
es á bjóði liggr;
bifðisk svági mjök,
þás í brjósti lá.

26. Svá skalt Atli
augum fjarri
sem munt
menjum verða;
es und einum mér
öll of folgin
hodd Niflunga,
lifira nú Högni.

27. Ey vas mér týja,
meðan tveir lifðum,

nú es mér engi,
es einn lifik.
28. Rín skal ráða
rógmalmi skatna,
svinn áskunna,
arfi Niflunga,
í veltanda vatni
lýsask valbaugar,
heldr an á höndum goll
skíni Húna börnum.
29. Ýkvið hvélvögnum,
haptr es nú í böndum.
30. Atli enn ríki
reið glaumi mönum,
sleginn rógþornum,
sifjungr þeira — —
Goðrún — —
varnaði við tárum,
vaðin í þyshöllu.
31. »Svá gangi þér Atli
sem við Gunnar áttir
eiða opt svarða
ok ár of nefnda
at sól enni suðrhöllu
ok at Sigtýs bergi,
hölkvi hvílbeðjar
ok at hringi Ullar.
(ok meir þaðan

menvörð bituls
dolgrögni dró
til dauðs skokr).

32. Lifanda gram
lagði í garð,
þanns skriðinn vas,
skatna mengi,
innan ormum,
en einn Gunnarr
heiptmóðr hörpu
hendi kníði;
(glumðu strengir,
svá golli skal
frœkn hringdrifi
við fira halda).

33. Atli lét rinna
lands síns á vit
jó eyrskáan
aptr frá morði;
dynr vas í garði,
dröslum of þrungit,
vápnsöngr virða,
váru af heiði komnir.

34. Út gekk þá Goðrún
Atla í gögn
með gyltum kálki
at reifa gjöld Rögnis:
»þiggja knátt þengill
í þinni höllu

glaðr at Goðrúnu
at gnadda niflfarna.«
35. Umðu ölskálir
Atla vínhöfgar,
þás í höll saman
Húnar of tölðusk,
gumar gransíðir
gengu inn hvatir.
36. Skævaði en skírleita
— — — — —
veigar þeim at bera,
afkár dís jöfrum
ok ölkrásir valði
nauðug neffölum,
en níð sagði Atla.
37. Sona hefr þinna,
sverða deilir,
hjörtu hrædreyrug
við hunang of tuggin,
melta knátt móðugr,
manna valbráðir
eta at ölkrásum
ok ór öndugi at senda.
38. Kallara síðan
til knéa þinna
Erp né Eitil
ölreifa tváa;
séra þú síðan

í seti miðju
golls miðlendr
geira skepta.
(manar meita
né mara keyra).
39. Ymr varð á bekkjum,
afkárr söngr virða,
gnýr und goðvefjum,
grétu börn Húna,
nema ein Goðrún,
es æva grét
brœðr sína berharða
ok buri svása.
(unga ófróða,
þás við Atla gat).
40. Golli søri Goðrún,
en gaglbjarta,
hringum rauðum
reifði húskarla;
sköp lét hón vaxa,
en skíran malm vaða,
æva fljóð ekki
gáði fjarghúsa.
41. Óvarr hafði Atli
óðan sik drukkit,
vápn hafði ekki,
varnaðit við Goðrúnu;
opt vas leikr betri,

þás þau lint skyldu
optar umb faðmask,
fyr öðlingum.

42. Hón beði broddi
gaf blóð at drekka
hendi helfússi
ok hvelpa leysti,
hratt fyr hallar dyrr,
ok húskarla vakði
brandi brúðr heitum;
þau lét brœðra gjöld.

43. Eldi gaf alla,
þás inni váru
ok frá morði Gunnars
kómu ór myrkviði,
forn timbr fellu,
fjarghús of ruku,
bœr brann Buðlunga,
brunnu ok skjaldmeyjar.
(inni aldrstamar
hnigu í eld heitan).

44. Fullrœtt 's of þetta,
ferr engi svá síðan
brúðr í brynju
brœðra at hefna;
hón hefr þriggja
þjóðkonunga

banorð borit
björt áðr sylti.

Enn segir gløggra í Atlamálum enum grœnlenzkum.

Atlamál en grœnlenzku.

1. Frétt hefr öld óvu,
þás endr of gerðu
seggir samkundu,
sú vas nýt fæstum,
œxtu einmæli,
yggt vas þeim síðan
ok et sama sonum Gjúka,
es váru sannráðnir.
2. Sköp váru skjöldunga,
skyldu þeir feigir,
illa rézk Atla,
átti þó hyggju,
feldi stoð stóra,
stríddi sér harðla,
af bragði boð sendi
at kvæmi brátt mágar.
3. Horsk vas húsfreyja,
hugði at manviti,
lag heyrði orða

hvat á laun mæltu;
þá vas vant vitri,
vildi þeim hjalpa,
skyldu of sæ sigla,
en sjalf né komskat.

4. Rúnar nam at rísta,
rengði þær Vingi,
fárs vas flýtandi,
áðr hann fram seldi;
fóru þá síðan
sendimenn Atla
fjörð Lima yfir,
þars frœknir bjoggu.

5. Ölværir urðu
ok elda kyndu;
hugðu vætr véla,
es váru komnir;
tóku þeir fórnir,
es þeim fríðr sendi,
hengðu á súlu,
hugðut þat varða.

6. Kom þá Kostbera,
kvæn vas hón Högna,
kona kapps gálig,
ok kvaddi þá báða,
glöð vas ok Glaumvör,
es Gunnarr átti,

fellskat saðr sviðri,
sýsti of þörf gesta.
7. Buðu heim Högna,
ef þá heldr fœri,
sýn vas svipvísi,
ef þeir sín gæði;
hét þá för Gunnarr,
ef Högni vildi,
Högni því níttit,
es hinn of réði.
8. Báru mjöð mærar,
margs vas alls-beini,
fór þar fjölð horna,
unz þótti fulldrukkit,
hjú gerðu hvílu
sem þeim hœgst þótti.
9. Kend vas Kostbera,
kunni skil rúna,
inti orð stafa
at eldi ljósum;
gæta varð hón tungu
í góma báða,
váru svá viltar,
at vas vant at ráða.
10. Sæing fóru síðan
sína þau Högni;
dreymði dróttláta,
dulði þess vætki;

sagði horsk hilmi,
þegars hón réð vakna.
Kb. kv. 11. Heiman gerisk Högni,
hygg þú at ráðum,
fár es fullrýninn,
far þú í sinn annat,
réð ek þær rúnar,
es reist þín systir,
björt hefr þér eigi
boðit í sinn þetta.
12. Eitt ek mest undrumk,
mákat enn hyggja,
hvat þá varð vitri,
es skyldi vilt rísta;
svá vas á vísat
sem undir væri
bani ykkarr beggja,
ef bráðla kœmið.
(vant es stafs vífi
eða valda aðrir).
Hö. kv. 13. Allar ro illúðgar,
ákka þar kynni,
vilka þess leita,
nema launa eigim,
okr mun gramr golli
reifa glóðrauðu;
óumk ek aldrigi,
þótt vér ógn fregnim.

Kb. kv. 14. Stopalt munuð ganga,
ef it stundið þangat,
ykr mun ástkynni
eigi í sinn þetta;
dreymði mik Högni,
dyljumk þat eigi;
ganga mun ykr andæris,
eða ella hræðumk.
15. Blæju hugðak þína
brinna í eldi,
hryti hár logi
hús mín í gögnum.
Hö. kv. Liggja hér línklæði,
þaus ér lítt rœkið;
þau munu brátt brinna,
þars þú blæju sátt.
Kb. kv. 16. Björn hugðak inn kominn,
bryti upp stokka,
hristi svá hramma,
at vér hrædd yrðim,
munn oss mörg hefði,
svát vér mættim ekki,
þar vas ok þrömmun
þeygi svá lítil.
Hö. kv. 17. Veðr mun þar vaxa,
verða ótt snimma,
hvítabjörn hugðir,
þar mun hregg austan.

Kb.kv.18. Örn hugðak inn fljúga
at endlöngu húsi,
þat mun oss drjúgt deilask,
dreifði oss öll blóði;
hugðak af heitum
at væri hamr Atla.
Hö.kv.19. Slátrum sýsliga,
séum þá roðru,
opt 's þat fyr øxnum,
es örnu dreymir;
heill es hugr Atla,
hvatki 's þik dreymir. —
Lokit því létu,
líðr hver rœða.
20. Vöknuðu vel borin,
vas þar sams dœmi,
gættisk þess Glaumvör,
at væri grand svefna
— — — við Gunnar
at fáa tvær leiðir.
Gl. kv. 21. Görvan hugðak þér galga,
gengir at hanga,
æti þik ormar
yrðak þik kvikvan;
gerðisk rök ragna,
ráð hvat þat væri.
22. — — — — —
23. Blóðgan hugðak mæki

borinn ór serk þínum;
ilt es svefn slíkan
segja nauðmanni.
24. Geir hugðak standa
í gögnum þik miðjan,
emjuðu ulfar
á endum báðum.
G. kv. Rakkar þar rinna,
ráðask mjök geyja;
opt verðr glaumr hunda
fyr geira flaugun.
Gl. kv. 25. Á hugðak inn rinna
at endlöngu húsi,
þyti af þjósti,
þeystisk of bekki,
bryti fœtr ykra
brœðra hér tveggja,
gerðit vatn vægja;
vesa mun þat fyr nøkkvi.
G. kv. 26. — — — — —
Gl. kv. 27. Konur hugðak dauðar
koma í nótt hingat,
væri vart búnar,
vildi þik kjósa,
byði þér bráðliga
til bekkja sinna;
ek kveð aflima
orðnar þér dísir.

G. kv. 28. Seinat 's at segja,
svá es nú ráðit;
forðumka för þó,
alls þó 's fara ætlat;
mart 's mjök glíkligt,
at mynim skammæir.

29. Litu es lýsti,
létusk þeir fúsir
allir upp rísa,
önnur þau löttu,
fóru fimm saman,
fleiri til váru
halfu húskarlar,
hugat vas því illa.

30. Snævarr ok Sólarr,
synir váru Högna,
Orkning þann hétu,
es þeim enn fylgði,
(blíðr vas börr skjaldar
bróðir hans kvánar)
fóru fagrbúnar,
unz þau fjörðr skilði,
löttu ofvalt ljósar;
létuat heldr segjask.

31. Glaumvör kvað at orði,
es Gunnarr átti,
mælti við Vinga,
sem henni vert þótti:

veitka hvárt verð launið
at vilja ossum;
glœpr 's gests kváma,
ef í gerisk nakkvat.

32. Sór þá eið Vingi,
sér réð lítt eira:
»eigi hann jötnar,
ef at yðr lygi,
galgi görvallan,
ef á grið hygði.«

33. Bera kvað at orði,
blíð í hug sínum:
siglið ér sælir
ok sigr of árnið;
fari sem fyr mælik;
fæst eigi því níta.

34. Högni svaraði,
hugði gótt nánum:
huggizk it horskar,
hvégi 's þat gervisk,
mæla þat margir,
missir þó stórum,
mörgum ræðr lítlu,
hvé verðr leiddr heiman.

35. Sáusk til síðan,
áðr í sundr hyrfi,
þá hygg sköp skiptu,
skilðusk vegir þeira.

36. Róa námu ríki,
rifu kjōl halfan,
beystu bakfōllum,
brugðusk heldr reiðir,
hōmlur slitnuðu,
háir brotnuðu,
gerðut far festa,
áðr þeir frá hyrfi.
37. Lítlu ok lengra,
lok munk þess segja,
bœ sáu standa,
es Buðli átti;
hátt hrikðu grindir
es Högni kníði.
38. Orð kvað þá Vingi,
þat es án væri:
farið firr húsi,
flátt es til sœkja,
brátt hefk ykr brenda,
bragðs skuluð höggnir,
(fagrt baðk ykr kómu,
flátt vas þó undir)
ella heðan bíðið
meðan ek høgg yðr galga.
39. Orð kvað hitt Högni,
hugði lítt vægja,
varr at véttugi,
es varð at reyna:

hirða oss hræða,
haf þat fram sjaldan,
ef þú eykr orði,
ilt munt þér lengja.

40. Hrundu þeir Vinga
ok í hel drápu,
øxar at lögðu,
meðan í önd hixti.

41. Flykðusk þeir Atli
ok fóru í brynjur,
gengu svá görvir,
at vas garðr milli;
urpusk á orðum
allir senn reiðir:
»fyrr várum fullráða
at firra yðr lífi.«

42. »Á sér þat illa,
ef höfðuð áðr ráðit,
en eruð óbúnir
ok höfum einn feldan,
lamðan til heljar,
liðs vas sá yðvars.«

43. Óðir þá urðu,
es þat orð heyrðu,
forðuðu fingrum
ok fengu í snœri;
skutu skarpliga
ok skjöldum hlífðusk.

44. Inn kom andspilli,
hvat úti drýgðu
halir fyr höllu,
heyrðu þræl segja;
ötul vas þá Goðrún,
es ekka heyrði,
hlaðin halsmenjum,
hreytti görvöllum.
(sløngði svá silfri,
at í sundr hrutu baugar).
45. Út gekk hón síðan,
ypðit lítt hurðum,
fóra fœlt þeygi
ok fagnaði komnum,
hvarf til Hniflunga,
sú vas hinzt kveðja,
fylgði saðr slíku,
sagði mun fleira.
46. »Leitaðak í líkna,
at letja ykr heiman,
sköpum viðr mangi,
ok skuluð þó komnir.«
Mælti af manviti,
ef mundu sættask;
ekki at réðusk,
allir ní kóðu.
47. Sá þá sælborin,
at þeir sárt léku;

hugði á harðræði
ok hrauzk ór skikkju,
nøkðan tók mæki
ok niðja fjör varði,
hœg vasat hjaldri,
hvars hón hendr festi.

48 Dóttir lét Gjúka
drengi tváa hníga,
bróður hjó Atla,
bera varð þann síðan;
(skapði svá skæru,
skeldi fót undan)
annan réð höggva,
svát sá upp reisat,
í helju þann hafði,
þeygi hendr skulfu.

49. Þjörku þar gerðu,
þeiri vas við brugðit,
þat brá of alt annat,
es unnu börn Gjúka;
svá kóðu Hniflunga,
meðan sjalfir lifðu,
skapa sókn sverðum,
slítask af brynjur.
(höggva svá hjalma
sem þeim hugr dygði).

50. Morgin mest vágu,
unz miðjan dag líddi,

(óttu alla
ok öndurðan dag)
fyrr vas fullvegit,
flóði völlr blóði,
átján áðr fellu,
øfri þeir urðu,
Beru tveim sveinum
ok bróður hennar.

51. Röskr tók at rœða,
þótt hann reiðr væri:
ilt es umb lítask,
yðr es þat kenna,
várum þrír tigir,
þegnar vígligir,
eptir lifum ellifu,
ór es þar brunnit.

52. Brœðr vér fimm várum,
es Buðla mistum,
hefr nú hel halfa,
en höggnir tveir liggja.

53. Mægð gat ek mikla,
mákak því leyna,
konu váliga,
knáka þess njóta;
hljótt áttum sjaldan
síz komt í hendr ossar,
(firðan mik frændum
féi opt svikinn)

senduð systr helju,
slíks ek mest kennumk.

G. kv. 54. Getr þú þess Atli,
gerðir svá fyrri,
móður tókt mína
ok myrðir til hnossa,
svinna systrungu
sveltir í helli,
hlœgligt mér þat þykkir,
es þinn harm tínir.
(goðum ek þat þakka,
es þér gengsk illa).

A. kv. 55. Eggjak yðr, jarlar,
auka harm stóran
vífs ens vegliga,,
viljak þat líta,
kostið svá keppa
at kløkkvi Goðrún,
séa þat mættak,
at hón sér né ynðit.

56. Takið ér Högna
ok hyldið með knífi,
skerið ór hjarta,
skuluð þess görvir,
Gunnar grimmúðgan
á galga festið,
bellið því bragði,
bjóðið til ormum.

H. kv. 57. Ger sem til lystir,
glaðr munk þess bíða,
röskr munk þér reynask,
reynt hefk fyrr brattan,
höfðuð ér hnekking,
meðan heilir várum,
nú erum svá sárir,
at mátt sjalfr valda.
58. Beiti þat mælti,
bryti vas hann Atla:
tökum vér Hjalla,
en Hǫgna forðum,
höggum halfyrkjan,
hann es skapdauði,
lifira svá lengi,
löskr mun æ heitinn.
59. Hræddr vas hvergætir,
helta in lengr rúmi,
kunni kløkkr verða,
kleif í rá hverja,
vesall lézk vígs þeira,
es skyldi váss gjalda,
ok sinn dag dapran
at deyja frá svínum.
(allri örkostu,
es hann áðr hafði).
60. Tóku brás Buðla
ok brugðu til knífi,

œpði illþræli
áðr odds of kendi,
tóm lézk at eiga
teðja vel garða,
vinna et vergasta,
ef hann við rétti.
(feginn lézk þó Hjalli
at hann fjör þægi).
61. Gættisk þess Högni,
gerva svá færi,
at árna ánauðgum,
at undan gengi:
»fyr kveðk mér minna
at fremja leik þenna,
hví mynim hér vilja
heyra á þá skræktun?«
62. Þrifu þjóðgóðan,
þá vas kostr engi
rekkum rakklátum
ráð enn lengr dvelja;
hló þá Högni,
heyrðu dagmegir,
keppa svá kunni,
kvöl hann vel þolði.
63. Hörpu tók Gunnarr,
hrœrði ilkvistum,
sláa hann svá kunni,
at snótir grétu,

klukku þeir karlar,
es kunnu görst heyra,
ríkri ráð sagði,
raptar sundr brustu.

64. Dóu þá dýrir,
dags vas heldr snemma,
létu á lesti
lifa íþróttir.

65. Stórr þóttisk Atli,
sté of þá báða,
horskri harm sagði
ok réð heldr at bregða:
»morginn 's nú Goðrún,
mist hefr þér hollra,
sums est sjalfskapa,
at hafi svá gengit.«

G. kv. 66. Feginn est Atli,
ferr þú víg lýsa,
á munu þér iðrar,
ef þú alt reynir;
sú mun erfð eptir,
ek kann þér segja,
ills gengsk þér aldri
nema ek ok deyja.

A. kv. 67. Kanka slíks synja,
sék til ráð annat
halfu hógligra,
höfnum opt góðu,

mani munk þik hugga,
mætum ágætum,
silfri snæhvítu,
sem þú sjalf vilir.
G. kv. 68. Ón es þess engi,
ek vil því níta;
sleit ek þá sáttir,
es váru sakar minni;
afkár áðr þóttak,
á mun nú gœða,
hrœfðak of hotvetna
meðan Högni lifði.
69. Alin vit upp várum
í einu húsi,
lékum leik margan
ok í lundi óxum,
gœddi okr Grímhildr
golli ok halsmenjum;
bana munt mér brœðra
bœta aldrigi.
(né vinna þess ekki
at mér vel þykki).
70. Kostum drepr kvinna
karla ofríki,
í kné gengr hnefi
ef kvistir þverra,
tré tekr at hníga,
ef høggr tág undan;

nú mátt einn Atli
öllu hér ráða.
71. Gnótt vas grunnýðgi,
es gramr því trúði,
sýn vas svipvísi,
ef hann sín gæði;
kröpp vas þá Goðrún,
kunni of hug mæla,
létt hón sér gerði,
lék hón tveimr skjöldum.
72. Œxti öldrykkjur
at erfa brœðr sína,
samr lézk ok Atli
at sína gerva;
lokit því létu,
lagat vas drykkju,
sú vas samkunda
við svörfun ofmikla.
73. Ströng vas stórhuguð,
stríddi hón ætt Buðla,
vildi ver sínum
vinna ofrhefndir;
lokkaði lítla
ok lagði við stokki,
glúpnuðu grimmir
ok grétu þeygi.
(fóru í faðm móður,
fréttu hvat þá skyldi).

74. „Spyrið lítt eptir,
spilla ætlak báðum
lyst várumk þess lengi
at lyfja ykr elli.“
„Blótt sem vill börnum,
bannar þat mangi,
skömm mun ró reiði,
ef reynir görva.“

75. Brá þá barnœsku
brœðra en kappsvinna,
skiptit skapliga,
skar hón á hals báða;
enn frétti Atli,
hvert farnir væri
sveinar hans leika,
es hann sá þá hvergi.

G. kv. 76. Yfir ráðumk ganga
Atla til segja;
dylja munk þik eigi
dóttir Grímhildar,
glaða munat þik Atli,
ef görva reynir,
vakðir vá mikla,
es vátt brœðr mína.

77. Svaf ek mjök sjaldan
síðans þeir fellu,
hét ek þér hörðu,
hefk þik nú mintan,
morgin mér sagðir,

mank enn þann görva,
nú es ok aptann,
átt slíkt at frétta.

78. Maga hefr þinna
mist sem sízt skyldir,
hausa veizt þeira
hafða at ölskálum,
drýgðak þér svá drykkju,
dreyra blettk þeira.

79. Tók ek þeira hjörtu
ok á teini steikðak,
seldak þér síðan,
sagðak at kalfs væri;
(einn þú því ollir,
ekki rétt leifa,
töggt þú tíðliga
trúðir vel jöxlum)
barna veizt þinna,
biðr sér fár verra,
hlut veld ek mínum,
hœlumk þó ekki.

A. kv. 80. Grimm vast þú Goðrún,
es gera svá máttir,
barna þinna blóði
at blanda mér drykkju,
snýtt hefr þú sifjungum,
sem þú sízt skyldir,

mér lætr þú ok sjalfum
millum ills lítit.
G. kv. 81. Vili mér enn væri
at vega þik sjalfan,
fátt es fullilla
farit við gram slíkan,
drýgt þú fyrr hafðir
þats dœmi vissut
heimsku, harðræðis
í heimi þessum.
(nú hefr þú enn aukit,
þats áðan frágum,
greipt glœp stóran,
gört hefr þitt erfi).
A. kv. 82. Brend munt á báli
ok barið grjóti áðr,
þá hefr þú árnat,
þats þú æ beiddisk.
G. kv. Seg þú þér slíkar
sorgir ár morgin,
fríðra vilk dauða,
fara í ljós annat.
83. Sátu samtýnis,
sendusk fárhugi,
hendusk heiptyrði,
hvártki sér unði;
heipt óx Hniflungi,
hugði á stórræði,

gat fyr Goðrúnu
at væri grimmr Atla.
84. Kómu í hug henni
Högna viðfarar,
talði happ hánum,
ef hann hefnt ynni;
veginn vas þá Atli,
vas þess skamt bíða,
sonr vá hann Högna,
sjalf olli Goðrún.
85. Röskr tók at rœða,
rakðisk ór svefni,
kendi brátt benja,
bands kvað þörf enga:
»segið et sannasta,
hverr vá son Buðla,
emkak lítt leikinn,
lífs telk ván enga«.
G. kv. 86. (Dylja munk þik eigi
dóttir Grímhildar)
Látumk því valda,
es líðr þína ævi,
en sumu sonr Högna,
es þik sár mœða.
A. kv. Vaðit hefr at vígi
þótt værit skapligt,
ilt es vin véla,
þanns þér vel trúir.

(beiddr fór ek heiman
at biðja þín, Goðrún).

87. Leyfð vast þú ekkja
létu stórráða
varða ván lygi,
es vér of reyndum;
fórt þú heim hingat,
fylgði oss herr manna,
alt vas ítarligt
of órar ferðir.

88. Margs vas alls-sómi
manna tíginna,
naut váru œrin,
nutum af stórum,
(þar vas fjölð féar,
fengu til margir)
mund galt ek mærri
meiðma fjölð þiggja,
þræla þría tøgu,
þýjar sjau góðar.
(sœmð vas at slíku,
silfr vas þó meira).

89. Lézt þér alt þykkja
sem ekki væri,
meðan lönd lágu,
es mér leifði Buðli,
gróft þú svá undir,
gerðit hlut þiggja;

sværu lézt þína
sitja opt grátna.
(fanka í hug heilum
hjóna vætr síðan).

G. kv. 90. Lýgr þú nú, Atli,
þótt þat lítt rekjak;
heldr vask hœg sjaldan,
hófsk þú þó stórum;
börðuzk ér brœðr ungir,
báruzk róg milli,
halft gekk til heljar
ór húsi þínu.
(hroldi hotvetna
þats til hags skyldi).

91. Þríu várum systkin,
þóttum óvægin,
fórum af landi,
fylgðum Sigurði,
skæva vér létum,
skipi hvert stýrði,
örkuðum at auðnu
unz vér austr kómum.

92. Konung drápum fyrstan,
kurum land þaðra,
hersar oss á hönd gengu,
hræzlu þat vissi,
vágum ór skógi
þanns vildum sýknan,

settum þann sælan,
es sér né áttit.

93. Dauðr varð enn húnski,
drap þá brátt kosti,
strangt vas angr ungri
ekkju nafn hljóta;
kvöl þótti kvikri
at koma í hús Atla,
átti áðr kappi,
illr vas sá missir.

94. Komtat af þingi,
es vér þat frægim,
at þú sök sættir
né slekðir aðra,
vildir ofvalt vægja
en vætki halda,
kyrt of því láta.

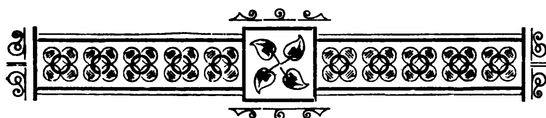
— — — — —

A. kv. 95. Lýgr þú nú Goðrún,
lítt mun við bœtask
hluti hvárigra,
höfum öll skarðan;
ger þú nú Goðrún
af gœzku þinni
okr til ágætis,
es mik út hefja.

G. kv. 96. Knörr munk kaupa
ok kistu steinda,

vexa vel blæju
at verja þitt líki,
hyggja á þörf hverja
sem vit holl værim.
97. Nár varð þá Atli,
niðjum stríð œxti,
efndi ítrborin
alt þats réð heita;
fróð vildi Goðrún
fara sér at spilla,
urðu dvöl dœgra,
dó hón í sinn annat.
98. Sæll es hverr síðan,
es slíkt getr fœða
jóð at afreki
sems ól Gjúki;
lifa mun þat eptir
á landi hverju
þeira þrámæli,
hvargis þjóð heyrir.

Goðrúnarhvöt.

Frá Goðrúnu.

Guðrún gekk þá til sævar, er hon hafði drepit Atla, gekk út á sæinn ok vildi fara sér. Hon mátti eigi søkkva. Rak hana yfir fjörðinn á land Jónakrs konungs. Hann fekk hennar. Þeira synir váru þeir Sörli ok Erpr ok Hamðir. Þar fœddisk upp Svanhildr Sigurðardóttir. Hon var gipt Jörmunrekk enum ríkja. Með hánum var Bikki. Hann réð þat, at Randvér konungsson skyldi taka hana. Þat sagði Bikki konungi. Konungr lét hengja Randvé, en troða Svanhildi undir hrossa fótum. En er þat spurði Guðrún, þá kvaddi hon sonu sína.

I.

1. Þá frák sennu
slíðrfengligsta,
trauð mál talið
af trega stórum,

es harðhuguð
hvatti at vígi
grimmum orðum
Goðrún sonu.
2. Hví sitið ér?
hví sofið lífi?
hví tregrat ykr
teiti at mæla,
es Jörmunrekkr
yðra systur
unga at aldri
jóum of traddi.
(hvítum ok svörtum
á hervegi
gráum gangtömum
Gotna. hrossum).
3. Urðua it glíkir
þeim Gunnari,
né in heldr hugðir
sem Högni vas;
hennar munduð
hefna leita,
ef móð ættið
minna broeðra.
(eða harðan hug
Húnkonunga).
4. Þá kvað þat Hamðir
enn hugumstóri:

Lítt myndir þú
leyfa dáð Högna,
þás Sigurð vökðu
svefni ór,
bœkr váru þínar
enar bláhvítu
roðnar í vers dreyra
folgnar í valblóði.

5. Urðu þér ballra
brœðra hefndir
slíðrar ok sárar,
es sonu myrðir;
knættim allir
Jörmunrekki
samhyggjendr
systur hefna.

6. Berið hnossir fram
Húnkonunga;
hefr þú okr hvatta
at hjörþingi.

7. Hlæjandi Goðrún
hvarf til skemmu,
kumbl konunga
ór kerum valði,
síðar brynjur,
ok sonum fœrði;
hlóðusk móðgir
á mara bógu.

8. (Þá kvað þat Hamðir

enn hugumstóri):
Svá kemsk meir aptr
móður at vitja
geir-Njörðr hniginn
á Goðþjóðu,
at þú erfi
at öll oss drekkir,
at Svanhildi
ok sonu þína.
9. Goðrún grátandi
Gjúka dóttir
gekk tregliga
á tái sitja
ok at telja
tárughlýra
móðug spjöll
á margan veg.
10. Þría vissak elda,
þría vissak arna,
vask þrimr verum
vegin at húsi;
einn vas mér Sigurðr
öllum betri,
es brœðr mínir
at bana urðu.
11. Svárra sára
sákat né kunnu
— — — — —

meir þóttusk þeir
mér of stríða,
es mik öðlingar
Atla gáfu.

12. — — — — —
Húna hvassa
hétk mér at rúnum,
máttigak bölva
bœtr of vinna,
áðr hnófk höfuð
af Hniflungum.

13. Gekk ek til strandar,
gröm vask nornum,
vildak hrinda
† stríð grið þeira,
hófu mik, né drekðu,
hávar bárur,
því land of sték,
at lifa skyldak.

14. Gekk ek á beð,
hugðumk betra fyrir,
þriðja sinni
þjóðkonungi;
ól ek mér jóð,
erfivörðu,
erfivörðu,
Jónakrs sonu.

15. En of Svanhildi
sátu þýjar,
es minna barna
bazt fullhugðak,
svá vas Svanhildr
í sal mínum
sem væri sœmleitr
sólar geisli.

16. Gœddak golli
ok goðvefjum,
áðr ek gæfak
Goðþjóðar til;
þat 's mér harðast
harma minna
of þann enn hvíta
hadd Svanhildar.
(auri tröddu
und jóa fótum).

17. En sá sárastr,
es Sigurð minn
sigri ræntan
í sæing vágu,
en sá grimmastr,
es Gunnari
fránir ormar
til fjörs skriðu.

18. En sá hvassastr,

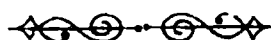
es hjarta til
konung óblauðan
kvikvan skáru;
fjölð mank bölva . . . .

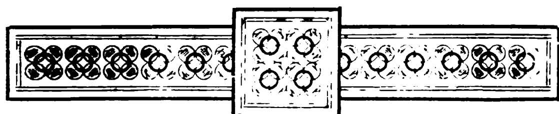
II.

19(1). Beit þú Sigurðr
enn blakka mar,
hest enn hraðfœra
lát hinig rinna;
sitr eigi hér
snør né dóttir,
sús Goðrúnu
gæfi hnossir.
20(2). Minzk þú Sigurðr,
hvat mæltum vit,
þás vit á beð
bæði sátum,
at myndir mín
móðugr vitja
halr ór helju,
en ek ór heimi þín.
21(3). Hlaðit ér jarlar
eikiköstu,
látið þann und hilmi
hæstan verða,
megi brenna brjóst

bölvafult eldr,
þrungit of hjarta
þiðni sorgir.

22. Jörlum öllum
óðal batni,
snótum öllum
sorg at minni,
at þetta tregróf
of talit væri.

Hamðismál.

---

1. Spruttu á tái
tregnar íðir,
grœti alfa
en glýstömu,
ár of morgin
manna bölva
sútir hverjar
sorg of kveykva.

2. Vasa þat nú
né í gær,
þat hefr langt
liðit síðan,
es hvatti Goðrún
Gjúka borin
sonu sína unga
at hefna Svanhildar.

3. Es fátt fornara,
fremr vas þat halfu.

— — — —

G. kv. 4. Systir vas ykkur
Svanhildr of heitin,

sús Jörmunrekkr
jóum of traddi
hvítum ok svörtum
á hervegi,
gráum gangtömum
Gotna hrossum.

5. Eptir es ykr þrungit
þjóðkonunga;
lifið einir ér
þátta ættar minnar.

6. Einstœð emk orðin
sem ösp í holti,
fallin at frændum
sem fura at kvisti,
vaðin at vilja
sem viðr at laufi,
þás en kvistskœða
kemr of dag varman.

7. Hitt kvað þá Hamðir
enn hugumstóri:
lítt myndir þá Goðrún
leyfa dáð Högna,
es þeir Sigurð
svefni ór vökðu,
sazt þú á beði,
en banar hlógu.

8. Bœkr váru þínar
enar bláhvítu

roðnar valblóði,
flutu í vers dreyra;
svalt þá Sigurðr,
sazt þú of dauðum,
glýja né gáðir,
Gunnarr þér svá vildi.
9. Atla þóttisk stríða
at Eitils morði
ok at Erps aldrlagi,
þat vas þér enn verra,
svá skyldi hverr öðrum
verja til aldrlaga
sverði sárbeitu,
at sér né stríddit.
10. Hitt kvað þá Sörli,
svinna hafði hyggju:
vilkat við móður
málum of skipta,
orðs þykkir enn vant
ykr hváru tveggja;
hvers biðr þú nú Goðrún,
es fyr gráti né færat?
11. Brœðr grætr þú þína
ok buri svása,
niðja náborna,
leidda nær rógi;
skalt þú ok Goðrún
okr gráta báða;

sitjum feigir á mörum,
fjarri munum deyja.

12. Gengu ór garði,
görvir at eiskra;
liðu þá yfir ungir
úrig fjöll — —
mörum húnlenzkum
morðs at hefna.

13. Fundu á stræti
stórbrögðóttan
— — — — —
„hvé mun jarpskamr
okr fultingja?“

14. Svaraði enn sundrmœðri,
svá kvazk veita mundu
fulting frændum
sem fótr öðrum.
„Hvat megi fótr
fœti veita,
né holdgróin
hönd annarri?“

15. Þá kvað þat Erpr
einu sinni,
mærr of lék
á mars baki:
„ilt 's blauðum hal
brautir kenna“;
kóðu harðan mjök
hornung vesa.

16. Drógu ór skíði
skíði-éarn,
mækis eggjar

at mun flagði,
þverðu þrótt sinn
at þriðjungi,
létu mög ungan
til moldar hníga.

17. Skóku loða,
skalmir festu,
góðbornir smugu
í goðvefi.

18. Fram lágu brautir,
fundu vástígu
ok systurson
sáran á meiði,
vargtré vindköld
vestan bœjar,
trýtti æ trönu hvöt,
títt vasat bíða.

19. Glaumr vas í höllu,
halir ölreifir,
ok til gota ekki
gerðu at heyra,
áðr halr hugfullr
í horn of þaut.

20. Segja fóru jarlar
Jörmunrekki,
at sénir váru
seggir und hjalmum,
»rœðið ér of ráð,
ríkir eru komnir,

fyr mátkum hafið mönnum
mey jóum tradda.«

21. Hló þá Jörmunrekkr,
hendi drap á kanpa,
beiddisk at bröngu,
böðvaðisk at víni,
skók hann skör jarpa,
sá á skjöld hvítan,
lét sér í hendi
hvarfa ker gollit.

J. kv. 22. Sæll ek þá þœttumk,
ef séa knættak
Hamði ok Sörla
í höllu minni,
buri myndak binda
með boga strengjum,
góð börn Gjúka dóttur
á galga festa.

23. Hitt kvað þá Hróðrglöð,
stóð of hléðum,
mæfingr mælti
við mög þenna.

24. »Þvíat þat heita,
at hlýðigi myni;
megut tveir menn einir
tíu hundruð Gotna
binda eða berja
í borg enni háu.«

25. Styrr varð í ranni,
stukku ölskálir,
í blóði bragnar lágu
ór brjósti Gotna.

26. (Hitt kvað þá Hamðir
enn hugumstóri:)
Æstir Jörmunrekkr
okkarrar kvámu,
brœðra sammœðra
innan borgar þinnar;
fótum sér þú þínum,
höndum sér þínum
Jörmunrekkr orpit
í eld heitan.

27. Þá hraut við ræsir
enn reginkungi,
ballr í brynju,
sem björn of hryti:
»grýtið ér gumna,
alls geirar né bíta,
eggjar né éarn,
Jónakrs sonu.«

28. (Hitt kvað þá Hamðir
enn hugumstóri:)
Böl vant þú bróðir,
es þann belg leystir;
opt ór þeim belg

böll ráð kómu.

S. kv. Hug hefr þú Hamðir,
ef hefðir hyggjandi,
mikils es á mann hvern
vant es manvits es.

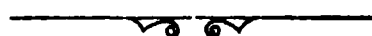
H. kv. 29. Af væri nú höfuð,
ef Erpr of lifði,
bróðir enn böðfrœkni,
es á braut vágum,
hvárr enn víðfrœkni,
hvöttumk at dísir,
guma ens gunnhvata
gerðumk at vígi.

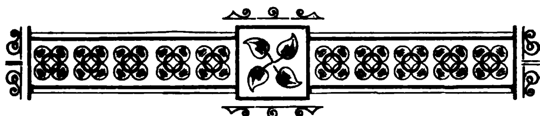
S. kv. 30. Ekki hygg ek okr
vesa ulfa dœmi,
at mynim sjalfir of sakask
sem grey norna,
þaus gráðug eru
í auðn of alin.

31. Vel höfum vegit,
stöndum á val Gotna
ofan eggmóðum
sem ernir á kvisti,
góðs fengum tírar
þótt nú eða í gær deyjum,
kveld lifir ekki
maðr ept kvið norna.

32. Þar fell Sörli
at salar gafli,
en Hamðir hné
at húsbaki.

Þetta eru kölluð Hamðismál en fornu.

Viðbœtir.

Sólarljóð.

(Samsteypa af kristilegum kvæðum frá 12. öld.)

I.

1. Fé ok fjörvi
rænti fyrða kind
sá enn grimmi greppr;
of þann veg,
es hann varðaði,
náði engi kvikr komask.

2. Einn hann át
opt harðliga,
aldri bauð manni til matar,
áðr en móðr
ok meginlítill gestr
gangandi af götu kom.

3. Drykks of þurfi
lézk enn dæsti maðr
ok vanmettr vesa,

hræddu hjarta
hann lézk trúa þeim,
es áðr hafði vályndr verit.

4. Mat ok drykk
veitti þeims móðr of vas
alt af heilum hug;
goðs hann gáði,
góðu honum beindi,
es hugði váligan vesa.

5. Upp hann stóð,
ilt hann hugði,
eigi vas þarfsamliga þegit;
synð hans svall,
sofanda myrði
fróðan, fjölvaran.

6. Himna goð
bað hann hjalpa sér,
þás hann vaknaði veginn,
en sá gat
við synðum taka,
es hann hafði saklausan svikit.

7. Helgir englar
kómu ór himnum ofan
ok tóku sál hans til sín;
í hreinu lífi
hón lifa skal
æ með almátkum goði.

8. Auði né heilsu
ræðr engi maðr,
þótt honum gangi greitt;
margan sœkir
þats minst of varir;
engi ræðr sættum sjalfr.

9. Ekki þeir hugðu
Unnarr ok Sævaldi,
at þeim myndi heill hrapa,
nøkðir þeir urðu
ok næmir hvervetna
ok runnu sem vargar til viðar.

---

10. Munaðar ríki
hefr margan tregat;
opt verðr kvalræði af konum;
meingar urðu,
þótt enn mátki goð
skapaði skírliga.

11. Sáttir þeir váru
Sváfaðr ok Skartheðinn,
hvárgi mátti annars án vesa,
fyrr en þeir œddusk
fyr einni konu;
hón vas þeim til lýta lagin.

12. Hvárskis þeir gáðu
fyr enni hvítu mey,

leiks né ljóssa daga;
engi hlut
máttu þeir annan muna
en þat et ljósa lík.

13. Daprar þeim urðu
enar dimmu nætr,
engi máttu sœtan sofa;
en af þeim harmi
rann heipt saman
millum virkðar-vina.

14. Fádœmi verða
í flestum stöðum
goldin grimmliga;
á holm þeir gengu
fyr et horska víf
ok fengu báðir bana.

---

15. Ofmetnað drýgja
skyldi engi maðr,
þat hefk sannliga sét,
þvít þeir hverfa,
es honum fylgja,
flestir goði frá.

16. Rík þau váru
Ráðný ok Véboði
ok hugðusk gótt eitt gera;
nú þau sitja,
ok sárum snúa
ýmsum elda til.

17. Á sik þau trúðu
ok þóttusk ein vesa
allri þjóð yfir;
en þó leizk
þeira hagr
annan veg almátkum goði.

18. Munuð þau drýgðu
á marga vega
ok höfðu goll fyr gaman;
nú 's þeim goldit,
es ganga skulu
milli frosts ok funa.

---

19. Óvinum þínum
trú þú aldrigi,
þótt þér fagrt mæli fyrir;
góðu heit;
gótt es annars
víti hafa at varnaði.

20. Svá honum gafsk
Sörla enum góðráða,
þás hann lagði á vald hans Vígolfs;
tryggliga trúði,
en hinn at tálum varð,
sínum bróður-bana.

21. Grið þeim seldi
af góðum hug,

en þeir hétu golli í gegn,
sáttir létusk,
meðan saman drukku,
en þó kómu flærðir fram.

22. En þá eptir
á öðrum degi,
es þeir höfðu í Rýgjardal riðit,
sverðum meiddu
þanns saklauss vas
ok létu hans fjörvi farit.

23. Lík hans drógu
á leynigötu
ok brytjuðu í brunn niðr,
dylja vildu,
en dróttinn sá
heilagr himnum af.

24. Sál hans bað
enn sanni goð
í sinn fögnuð fara,
en sökudolgar
hygg síðla myni
kallaðir frá kvölum.

II.

(Hin eiginlegu Sólarljóð).

25. Dísir bið þér,
dróttins málur,
vesa hollar í hugum;

viku eptir
mun þér vilja þíns
alt at óskum ganga.

26. Reiði-verk
þaus þú unnit hefr,
bœt eigi illu yfir;
grœttan gœla
skalt með góðum hlutum;
þat kveða sálu sama.

27. Á goð skal heita
til góðra hluta
þanns hefr skatna skapat;
mjök fyrir verðr
manni hverjum,
es seinar finna föður.

28. Æsta dugir
einkum vandliga
þess es þykkir vant vesa;
alls án verðr,
sás einskis biðr;
fár hyggr þegjanda þörf.

29. Síðla ek kom,
snemma ek kallaðisk
til dómvalds dura;
þangat ætlumk,
því mér heitit vas;
sá hefr krás es krefr.

30. Synðir því valda

at við sorg förum
œgisheimi ór;
engi óttask
nema ilt geri;
gótt es vammalausum vesa.

31. Ulfum glíkir
þykkja allir þeir,
es eiga hverfan hug;
svá mun gefask
þeims ganga skal
þær enar glœddu götur.

32. Vinsamlig ráð
ok viti bundin
kennik þér sjau saman;
görla þau mun
ok glata aldrigi;
öll eru þau nýt at nema.

33. Frá því 's at segja,
hvé sæll ek vas
ynðisheimi í,
ok hinu öðru,
hvé ýta synir
verða nauðgir at náum.

34. Vil ok dul
tælir virða sonu,
þás fíkjask á fé;
ljósir aurar

verða at löngum trega,
margan hefr auðr apat.

35. Glaðr at mörgu
þóttak gumnum vesa,
þvít ek vissa fátt fyrir;
dvalarheim
hefr dróttinn skapat
munafullan mjök.

36. Lútr ek sat,
lengi hölluðumk,
mjök vask þá lystr af lifa;
en sá réð,
es ríkr of vas;
framm eru feigs götur.

37. Heljar reip
kómu harðliga
sveigð at síðum mér;
slíta vildak,
en þau seig váru;
létt es lauss at fara.

38. Einn ek vissa,
hvé alla vega
sullu sútir mér;
heljar meyjar
mér hrolla buðu
á hverju kveldi hug.

39. Sól ek sá,
sanna dagstjörnu,

drúpa dynheimum í,
en heljar grind
heyrðak annan veg
þjóta þungliga.

40. Sól ek sá
setta dreyrstöfum;
mjök vask þá ór heimi hallr;
máttug leizk
á marga vega,
frá því 's fyrri vas.

41. Sól ek sá;
svá þótti mér
sem sæjak göfgan goð;
henni ek laut
hinzta sinni
aldaheimi í.

42. Sól ek sá,
svá hón geislaði,
at þóttumk vætki vita;
gylfar straumar
grenjuðu á annan veg,
blandnir mjök við blóð.

43. Sól ek sá
sjónum skjalfandi
hræzlufullr ok hnipinn,
þvít hjarta mitt
vas harðla mjök
runnit sundr í sega.

44. Sól ek sá
sjaldan hryggvari,
mjök vask þá ór heimi hallr;
tunga mín
vas til trés metin,
ok kólnat alt fyr utan.
45. Sól ek sá
síðan aldrigi
ept þann dapra dag;
fjalla vötn
lukðusk fyr mér saman,
en ek hvarf kallaðr frá kvölum.
46. Vánar stjarna fló,
þás fœddr ek vas,
brott frá brjósti mér;
hátt hón fló,
hvergi settisk,
svát hón mætti hvílð hafa.
47. Öllum lengri,
vas en eina nótt,
es ek lá stirðr á stráum;
þá merkði þat,
es mælti goð,
at maðr es moldu samr.
48. Virði ok viti
þat enn virki goð,
sás skóp hauðr ok himin,
hvé munarlausir

margir of fara,
þótt við skylda skili.

49. Sinna verka
nýtr seggja hverr;
sæll 's sás gótt gerir;
auði frá
mér ætluð vas
sandi orpin sæing.

50. Hörundar hungr
tælir hölða opt;
hann hefr margr til mikinn;
lauga vatn
mér leiðast vas
eitt allra hluta.

51. Á norna stóli
satk níu daga
þaðan vask á hest hafinn;
gýgjar sól
skein grimmliga
ór skýdrúpnis skýjum.

52. Utan ok innan
þóttumk alla fara
sigrheima sjau;
upp ok niðr
leitaðak œðra vegar,
hvar mér væri greiðastar götur.

53. Frá því 's at segja,
hvat fyrst of sák,

þás vask í kvölheima kominn;
sviðnir foglar,
es sálir váru,
flugu svá margir sem mý.

54. Vestan sák
fljúga vánar dreka
ok fell á glævalds gõtu;
vængi skóku,
víða þótti mér
springa hauðr ok himinn.

55. Sólar hjört
leitk sunnan fara,
hann teymðu tveir saman;
fœtr hans
stóðu foldu á,
en tóku horn til himins.

56. Norðan sák
ríða niðja sonu
ok váru sjau saman;
hornum fullum
drukku enn hreina mjöð
ór brunni baug-Regins.

57. Vindr þagði,
vötn stöðvaði,
þá heyrðak grimmligan gný,
sínum mönnum
sveipvísar konur
mólu mold til matar.

58. Dreyrga steina

enar døkku konur
drógu daprliga;
blóðug hjörtu
hengu fyr brjóst utan
mœdd með miklum trega.

59. Margan mann
sák meiddan fara
á þeim glœddu götum;
andlit þeira
þóttu mér öll vesa
rýgjar blóði roðin.

60. Marga menn
sák moldar gengna,
þás máttut þjónostu ná,
heiðnar stjörnur
stóðu of höfði þeim
fáðar feiknstöfum.

61. Menn sák þá,
es mjök ala
öfund of annars hagi;
blóðgar rúnar
váru á brjósti þeim
merkðar meinliga.

62. Menn sák þá
marga ófegna,
þeir fóru villir vega;
þat kaupir sá,
es þessa heims

apask at óheillum.
63. Menn sák þá,
es mörgum hlutum
véltu of annars eign;
flokkum fóru
til Fégjarns borgar
ok höfðu byrðar af blýi.
64. Menn sák þá,
es margan höfðu
fé ok fjörvi rænt;
brjóst í gegnum
rendu brögnum þeim
öflgir eitrdrekar.
65. Menn sák þá,
es minst vildu
halda helga daga;
hendr þeira
váru á heitum steinum
negldar nauðliga.
66. Menn sák þá,
es af mikillæti
virðusk vánum framar,
klæði þeira
váru kynliga
eldi umb slegin.
67. Menn sák þá,
es mart höfðu

orð á annan logit;
heljar hrafnar
ór hõfði þeim
harðliga sjónir slitu.

68. Allar ógnir
fær þú eigi vitat,
þærs helgengnir hafa,
sœtar synðir
verða at sárum bótum,
æ koma mein ept munuð.

69. Menn sák þá,
es mart höfðu
gefit at goðs lögum;
hreinir kyndlar
váru of höfði þeim
brendir bjartliga.

70. Menn sák þá,
es af miklum hug
veittu fátœkum frama;
helgar bœkr
ok himna skript
lásu þeim englar yfir.

71. Menn sák þá,
es mjök höfðu
hungri farit hörund;
englar goðs
lutu öllum þeim;
þat es et œzta unað.

72. Menn sák þá,
es móður höfðu
látit mat í munn;
hvílur þeira
váru á himingeislum
hafðar hagliga.

73. Helgar meyjar
höfðu hreinliga
sál af synðum þvegit
manna þeira,
es á mörgum degi
pína sjalfa sik.

74. Hávar reiðir
sák með himnum fara,
þær eiga götur til goðs;
menn þeim stýra,
es myrðir ro
alls fyr engar sakar.

75. Enn mátki faðir,
enn mæzti sonr,
heilagr andi himins,
þik biðk skilja,
es skapat hefr,
oss alla eymðum frá.

76. Bjúgvör ok Listvör
sitja í Herðis durum
organs stóli á;
járna dreyri

fellr ór nösum þeim,
sá vekr fjón með firum.

77. Óðins kván
rœr á jarðar skipi
móðug á munað;
seglum hennar
verðr síð hlaðit,
þeims á þráreipum þruma.

78. Arfi faðir
einn þér ráðit hef
ok þeir Sólkötlu synir,
hjartar horn
þats ór haugi bar
enn vitri Vígdvalinn.

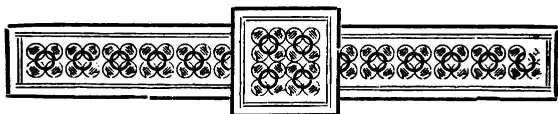
79. Hér ro rúnar,
es ristit hafa
Njarðar dœtr níu;
Böðveig en elzta
ok en yngsta Kreppvör
ok þeira systr sjau.

80. Hverju bölvi
þeir belt hafa
Sváfr ok Sváfrlogi;
blóð þeir vökðu
ok benjar sugu
illum ey vana.

81. **Kvæði þetta,
es þér kent of hefk,
skalt fyr kvikum kveða,
Sólarljóð,
es sýnask munu
minst at mörgu login.**

82. Hér vit skiljumk
ok hittask munum
á fegins-degi fira;
dróttinn minn
gefi dauðum ró,
hinum líkn, es lifa.

Nokkrar skýríngar.

Völuspá.

1_2 helgar kindir: goðin; meiri ok m. m: H.: menn; völvan ávarpar bæði menn og goð. sbr. 28. v. $_5$ vildu: þú vilt. $_7$ spjöll fira; fræði um menn og heim. — 2. Völvan segir hjer, hvað hún man fyrst, til þess að vekja traust tilheyrendanna. $_6$ íviði, merkíng óviss. $_7$ mjötvið, af mjöt: mál (mælir), »trjeð, sem hefur hið rjetta mál, til þess að vera veraldartrje, viðhald og ímynd«. mæran: nafntogaðan. — 4_2 bjöðum: löndum, jörðunni. $_6$ salar: heimsins (eða: jarðvegsins, sem sumir ætla). $_7$ vas: varð (vegna áhrifa sólarinnar). Í þessari vísu er kjarnort lýsíng sköpunar heimsins og fullkomið náttúruástand hans framsett. Næstu vísur eiga ekki við efnið í þessari vísu og eru eflaust innskot. — 5_2 sinni: förunautur; bæði sól og máni eru á himninum samtímis, áður en göngu þeirra var skipað reglulega. Orðin, ‚varp sunnan hendi hœgri' hafa verið skýrð margvíslega, en sýnast að merkja hreifíngu sólarinnar frá austri (hægri hönd þess er horfir

til norðurs) til vesturs við og fyrir ofan himinröndina (sjóndeildarhrníginn; jöður: jaðar). — 6_9 undorn er hjer tíminn mitt á milli morguns og miðs dags (getur líka þýtt s. s. nón). — 7_3 hörg: hof handa gyðjunum. — 8_3 véttergis: vætkis: einskis. $_6$ þursa meyjar, óvíst hverjar sjeu (nornir?); líklega er týnd vísa, er meira hefur sagt frá þeim, því að nú hefst hinn mikli innskotsbálkur. — 9_7—$_8$ Brimir, Bláinn: nöfn á Ymi, er haf og himinn (hinn blái) voru gjör af. — 14_7 sjöt: bústaði. — 15_{14} hafat: haft. — 16_2 því liði: vísar til týndra vísna, er undan hafa farið. — $_8$ ørlöglausa: forlagalausa: líflausa. — 17_8 lá: blóð. Læti: rödd. — 19_7 skáru á skíði: ristu nafn hennar í trje, s. s. gáfu henni nafnið (efasamt). — 20_1 hon: ek (völvan). $_8$ Gullveig er ímynd og táknun gullsins og krafts þess, er vekur ágirni og víg, hún er komin frá vönum; goðin vilja hindra þenna illa kraft gullsins og því fara þeir svo með Gullveigu. $_4$ studdu: stönguðu, stungu. 21_4 vitti: töfraði, magnaði. Ganda: stafi; stafurinn (völr, þar af einmitt völva) var aðalverkfæri völunnar við seið og spár (sbr. spáganda í 29. v.). $_6$ seið hug l.: gerði hug manna tryldan með seið. 22. 23. Efnið í 23. v. fer í raun rjettri á undan því, sem er í 22. Gángurinn þessi: vanir vildu hefna Gullveigar, þeir herja á æsi og hafa betur og brjóta borðvegg þeirra. Svo ráðgast goðin (æsir) um, hvort þeir ættu að gjalda afráð (skaðabætur) vönum, eða skyldi goð öll, þ. e. bæði æsir og vanir, eiga sáttagildi; það síðara varð úr, sem vjer vitum af

öðrum ritum. Þýðíng orðanna ‚gildi eiga' er annars nokkuð vafasöm. Hjer er alt svo stutt sagt, að vera má að eitthvað vanti í kvæðið. — 22_6 afráð: eig. gjald af jörð, svo þúngt afgjald eða gjald alment; orðið var afbakað í af(h)roð: tjón, tap, sem er afleidd merkíng. — 23_8 folkvíg: bardagi (milli heilla þjóða eða kynflokka). $_7$ vígspá: með bardaga eða ófriði; eig. ófriðartákn. — 24. Hjer vantar í efnið, en vjer vitum af Snorra eddu, hvað vantar; það er sagan um bergrisann, er bauðst til að byggja upp aftur traustan steinmúr um Ásgarð, en áskildi sjer sól og túngl og Freyju að launum, og að þessu gengu goðin með því móti, að hann yrði búinn á einum vetri og fyrir fyrsta sumardag, en Þór drap hann áður, þegar auðsjeð var, að hann lyki starfi sínu í rjettan tíma; þetta var eiðrof frá goðanna hálfu og hafði í för með sjer ófrið við jötna og tortímíng að lyktum. $_6$ lævi: svikum; setníngin merkir aðeins: skapað alla þessa lævíslegu aðferð. — Óðs mey: Freyju; gefna: viljað (ráðið til að) gefa; en það hafði verið Loki (sbr. Snorra eddu). — 26—29 um völuna sjálfa og hvað Óðinn gerir til þess, að tryggja framtíðina. — 26 $_{1-2}$ hljóð Heimd.: Gjallarhorn; það er nú falið til að vera tiltækt, þegar ragnarök kæmi, og koma þá að notum. $_8$ heiðvönum: vönum við heiðan himin; svo hátt, að það er þar sem himininn ætíð er heiður (Ygg drasilsaskur). $_5$ ausask, þ. e. trjeð. $_6$ forsi: vatni. $_7$ af veði V.: af Óðins auga, er veðsett var Mími og falið í brunninum (upprun-

inn til þessarar sagnar ef til vill mynd sólarinnar, endurskin hennar í vatninu) og látið hjer vera s. s. hann. — 27_8 yggjungr: sá sem hugsar djúpt. — ása: af ásum, meðal ása. $_5—_6$ völvan bíður ekki þess, að Óðinn spyrji hana, heldur þykist hún skilja, hvað honum býr í skapi; hún segir honum hvað hún hafi sjeð ($28_1—_4$), hún hefur einmitt setið úti og tekið eftir meðferð Óðins; hann ber traust til hennar, gefur henni gjafir (29. v.) og hvetur hana til þess að skýra mönnum og guðum alt (sbr. 1. v). 28_2 hvar: at. — 29_8 fekk: hún hafði fengið, átti. — 30_1 valkyrjur, ófriðarboði. — 31_2 tívur: goði. $_4$ folgin: ákveðin. $_5—_6$ vaxinn . . . hæri, af því að mistilteinninn vex á öðrum trjám. $_7$ mær: mjór. — 32_3 harmflaug: sorgarör. $_5$ B. bróðir: Váli; sbr. Baldrsdrauma. $_{15}$. vá: tjón, skaða. — 33_1 Hapt: bandíngja (Loka) $_2$ und: við (eða fyrir innan eitthvað sem gnæfir hátt upp); sbr. und Miðgarði: fyrir innan M. og und Fjöturlundi, Helg. II. $_{3-4}$. áþekkjan (líkan) líki (mynd) lægj. Loka: líkan hinum lægj. L., þ. e. Loka sjálfan. $_7$. glýjuð: glöð. — 34; í þessari v. og þeim sem eftir koma lýsir völvan ýmsum hræðilegum hlutum og fyrirboðum. Í 34. v. vantar, svo að óvíst er, hver eiginleg merkíng árinnar er. Eitrdala: eitr- (ís-) kalda dali, fellr söxum ok sverðum, fellur full af s. ok sv. Slíðr: hin ógurlega. — 35_6 Sindra: dvergsheiti. — 36_5 eitrdropar: nístandi kaldir dropar; af þeim urðu þungir straumar (37_8). $_7$ undinn: ofinn, fljettaður; efasamt hvort hjer er átt við lifandi orma

(svo Snorri, er segir að droparnir hafi verið þeirra eigið eitur). — 37_6 eyrarúnu: unnustu, konu. — 38_8 vargr: gráðugt dýr, þ. e. Níðhöggr, sem er ímynd hinnar almennu eyðileggíngar og hrörnunar í heiminum. — 39_4 Fenris kindir: börn F., úlfar. $_7$ tungls: himintungls, þ. e. sólarinnar. Tjúgari: deyðir; sá, sem dregur til sín og rífur. — 40_1 fjörvi: blóði. $_2$ feigra: dáinna. $_8$ ragna sjöt: goða bústað, himininn; úlfurinn ælir blóðinu svo að himininn verður allur blóðrauður, og er það ills viti. — 41_3 gýgjar, þeirrar er ræður í Jötunheimum. $_4$ glaðr, af því að hann sjer í anda tortímíngu goðanna. $_6$ gaglviði, efasamt orð, eig. gæsar (-únga) skógi: fuglaskógi alment?. Hanarnir vekja til bardaga og boða hann með gali sínu í öllum þrem ríkjum. — 43_4 freki rinna: úlfurinn (Fenrir) hlaupa (losna og hlaupa á stað). — 44 um almenna siðspillingu heimsins á hinum síðustu og verstu tímum. $_7$ skeggöld, af skeggja: öxi. — 45_1 Míms synir, óvíst, hvað tákni; ef Mímir er ímynd brunnsins, uppsprettunnar, eru synir hans lækir og ár; þeir leika þ. e. hoppa yfir farveg sinn, og á það að benda á óró í náttúrunni sem fyrirboða ragnarökrs. — $_2$ mjötuðr: dauði, endir, skapadómurinn. — kyndisk: kemur í ljós, birtist, er boðaður. $_7$—$_8$ Óðinn leitar enn ráða og fróðleiks hjá Mími. — 46_4 jötunn: úlfurinn. $_7$--$_8$ eru óskiljandi. — 48_2 hefsk: hefir sér. $_6$ ari, þ. e. Hræsvelgr. — 49_1 Kjóll: skip, Naglfar. — $_5$ fíflmegir: jötnar. — 50_7 veggbergs vísir: sem kunnugir eru standbjörgum, klettunum. — 51_3--$_4$ sól skínn

(það skín sem sól) af sverði valtíva (valguðsins Surts). $_5$ gnata: gnötra, hristast. $_6$ rata: falla, steypast. — 52_1 Hlín: Frigg. $_2$ annarr, hinn fyrsti var dauði Baldrs (32. v.) $_5$ bani B.: Freyr $_{7-8}$ angan Fr.: Óðinn. — 53_5 megi Hv.: syni Loka, úlfinum. — 54_2 Hlöðvin: Jörð (móðir Þórs). — 55_1 Drepr: slær. $_2$ véurr: verndari. $_7$ neppr: nær dauða en lífi. — 55_5 eimi: reykur. — 59_3 moldþinur: miðgarðsorm (einn versta óvininn að fornu, nefndur hjer sem dæmi). $_6$ megindóma: meginatburði. — 60_1 eptir: aftur. — 62_{1-2} kjósa hlautvið: spá með blóðteinum (teinum, dýfðum í blóð fórnardýra), stofna fornt trúarsamband. ^{4} Tveggja: Óðins. — 63_5 dyggvar: flekklausar. — 64. Hvern hjer sje átt við, er alls óvíst, og líklegast er vísuhelmíngurinn síðara innskot; hann er aðeins í Hauksbók, ekki í Konúngsbók. — 65 á að tákna, að alt ilt í náttúrunni sje horfið með Níðhögg. Í hdrunum stendur hón í 8. vo., og ætti það að vera völvan, en það getur ekki staðist.

Hávamál.

1^2 framm: áframm, lengra (inn í húsið). $_7$ fleti: bekk. — 2^5 bröndum, óvíst hvað þýðir. — 4_4 œðis: hugarfars. $_6$ endrþögu: að hinn þegi og hlýði, þegar gestur talar. — 5_3 dælt: auðvelt viðfángs. $_4$ augabragði: háðslegu augnaráði, háði. $_6$ snotrum: vitrum. — 6_2 hrœsinn: raupsamur. $_5$ heimisgarða: bæjar, heimilis e—s. — 7_3 þunnu hljóði: með athugulli þögn. $_6$ nýsisk: hnýsist, tekur eftir. — 8_3 líkntsafi: gott umtal annara. — 10_6 vera:

tilvera; (þar undir er tilvera hans komin), — 13_2 ölðrum: drykkjarveizlum. $_6$ smbr. III. — 14_8 Fjalars: Suttúngs. — 15_2 þjóðann: konúngur. — 17_1 kópir: glápir. $_8$ þrumir: er grafkyr og sem dauðyfli. $_6$ uppi es: þá er farið alveg (hið litla vit hans). — 19_1 Haldit: maður haldi ekki stöðugt eða of lengi (heldur láti það fara með bekkjum, svo að aðrir fái líka nokkuð). $_5$ vár: vítir, lastar. — 21_4 ósviðr; óvitur. — 22_2 illa skapi: óhræsi í skapi. — 23_6 víl: eymd og volæði. — 26_8 í vá veru: veru (hæli) í horni. — 27_2 með aldir: meðal manna. — 28_4 eyvitu (sbr. eyvitar 94_1): eigi (af véttr: vættr og ey; ei). $_6$ gengr of: er altalað um. — 29_5 haldendr getur bæði verið nefnif. og þolf., og mun hið síðara vera rjettara (nema hún eigi sjer þá, er geti haldið henni í skefjum). — 30_6 þurrfjallr: þurrskinnaður, með þurru skinni, þ. e. í þurrum og hlýjum fötum. — 31_5 glissir: flissar (til að hæðast að öðrum). ^{6} þótt: nema; með grömum: meðal þeirra er eru (verða) honum reiðir. — 32_8 en — vrekask: en rekast (hrjá hvern annan og hrekja) við drykkju eða mat. ^{6} órir: deilir. — 33_8 nema, þá á maður að hafa borðað snemma dags, annars sitr ok snópir o. s. frv. $_5$ solginn: banhúngraður. — 34_1 Afhvarf: krókur (á leið). ^{6} sé firr farinn: lengra sje að hitta hann — 36_3 halr: sjálfstæður (hús)bóndi. $_5$ taugreptan: er raptar eru aðeins taugar (ekki viðir venjulegir). — 39_8 at — þegit: að eigi væri þegið (af honum) að þiggja (að fá laun, gjafir aftur fyrir sínar). $_5$ svági gløggvan: svá ógløggvan, svo

ónískan. — 40_1 þörf þola: vera án, láta ónotað. — 41_3 það sjest best á sjálfum sjer (að maður gleðst af gjöfum). $_4$ viðrgefendr: sem gefa fyrir (gjöf, sem þeir hafa fengið) þ. e. báðir gefendur. ^{6} ef það nær svo lángt, að það verði góð vinátta yfir höfuð. — 42^6 lausung: fals. — 48^6 sýtir. . . við: nagar sig í handarbökin, ef (hann þarf að gefa). — 49_3 trémönnum: mannlíkunum úr trje. $_5$ rift: voð (fat). $_5$ neiss: blygðunarfullur, sem finnur til (hneisu) blygðunar, skammast sín fyrir e—ð. — 50_2 þorpi á: á bersvæði og grýttum jarðveg. ^{8} hlýrat: getur ekki vermt, verndað. — 52_{1-2} Mikit—skala: aðeins lítið eitt skal. ^{5} höllu: hálffullu. — 53^6 dœlskr: hrokafullur (heimskuhrokafullur). af dul: af því að maður þekkir sig ekki sjálfan, ætlar sig ofmikinn og ætlar sjer ofmikið. — 54^{1-3}. Þar sem litlir sandar eru, þar eru lítil vötn, — og eins eru geð manna, (sumir eru smáir o. s. frv). ^{6} hálf: ófullkomin; hvar: alstaðar. — 55^3 æva: eigi (aldrei). — 60_2 þakinna næfra: næfra, er hafðar eru í þök (eins og siður var og er enn í Noregi). ^{3} mjöt: hið rjetta mál (hvað mikið þurfi í hvert sinn). ^{6} mál: þriggja mánaða tímabil. — 61^3 sét: sé eigi. til: sjerlega. — 62^1 gnapir: teygir höfuð og háls fram (til að vita hvort hann sjái ekki fisk). — 65^1 Mikilsti: mikilstil, altof. ^{6} hittir í lið: finnur liðinn (eig. um þann, sem brytjar); sá, sem menn hafa óbeit á, hittir ekki liðinn, kemur sjaldnast svo, að hann finni að hann komi á hentugum tíma, sje velkominn. — 66^3 málungi: eigi málum, »ef eg

þyrfti eigi mat að málum (í hvert mál).« — 69 $_{1-2}$ lifðum: lifanda. $_{6}$ »handa auðgum manni, til þess að brenna hann á.« $_{6}$ vas dauðr: lá hann lík. — 71_{3} genginn: framgenginn, dáinn. $_{4}$ bautarsteinar, háir og helst nokkuð grannir rúnalausir minníngarsteinar, er enn má sjá í Noregi við vegi. — 72_{8} í heðin hvern: undir hverjum feldi (skinnkufli). — 73 nestið varir stutta stund eins og rárnar eru stuttar — og því verður maður nóttinni feginn, þá gengur ekki nestið upp. — 75_{6} skylit: skyli eigi. vítka vár: lasta fyrir þann ókost. — 76_{3} et sama: sömuleiðis. $_{6}$ hveims: hverjum sem. — 78; grindr: kvíar. $_{2}$ Fitjungr: ríkisbubbi. — 80_{3} reginkunnum: komnum frá goðunum.

II. 84_{4} á hverf. hvéli: á hjóli sem snerist, þessvegna eru þau sjálf svo hverflynd og gjörn á að snúast. — 88_{6} hætt: óáreiðanlegt. — 89_{7} verðit: verði eigi. — 90_{3} óbryddum: óskaflajárnuðum. $_{10}$ þáfjalli: fjalli sem snjór er farinn að þiðna í. — 92_{6} fríar: biður og elskar. — 93_{1} firna: vítka, lasta, ámæla. $_{6}$ lostfagrir: svo fagrir að vekja losta; litir: fegurð. — 94_{1} Eyvitar sjá 28_{4}. $_{3}$ of . . gengr: hendir. — 96_{2} reyri: reyrrunni, reyri vöxnum stað. $_{8}$ »og beið eftir þeirri sem eg unni.« — 97_{6} »nema að lifa með svo fallega vaxinni mey.« — 98_{3} mæla: fá heit, festa. — 99_{3} »svo að mjer lá við æði.« — 100_{3} vígdrótt: lið hennar sem búið til dráps (að drepa Óðin). Vakin: vakandi. $_{5}$ bornum: sem var borinn saman til þess að hindra mig og veg minn. — 101_{4} grey: tík. $_{5}$ góðu, sagt í háði. — 102_{6} á flærðir: til þess að sýna sig svo fláa.

III. 103_7 fimbulfambi: erkiheimskíngi. — 106_1 Rati var nafar Óðins, er hann boraði sig gegnum bergið með. $_2$ létumk: ek lét mér. — 107_1 hlutar: fengjar (skáldamjaðarins). $_6$ á vé alda jaðars: til bústaðar mannanna konúngs (Óðins), til Valhallar. — 108_8 lögðumk — yfir: lagði arm yfir mig, tók mig í faðm sjer. — 109_1 hindra dags: daginn eftir (sjerstaklega um daginn eftir brúðkaupið). $_5$ Bölverki, svo hafði Óðinn nefnst. $_6$ með böndum: til goðanna. $_7$ sóit: fyrirfarið (blótað). — 110_1 Baugeið: eið (með höndina) á hinum heilaga hofhríng. $_7$ sumbli: skáldamiðinum.

IV. 111_2 þular stóli: ræðumanns (spekíngs) stóli; sá sem talar (Óðinn) lætur sem hann hafi verið að Urðarbrunni — þar var líka þíngstaður goðanna — og numið þar góðar lífsreglur, er hann nú gefur þeim, sem hann kallar Loddfáfni; því er kvæðið oft kallað Loddfáfnismál, en það er rángnefni. — 112_7 leitir út staðar: þurfir út erinda þinna. — 113_7 virði: mat og drykk. — 114_7 liðum: örmum. — 120_7 flaumslitum: gleði og vináttuslitum; flaumr: gleði. — 121_8 gamanrúnum: gamansviðræðum; líknargaldr: galdur til hjálpar, en hjer líklega heldur: mannúð yfir höfuð. — 122_7 apa: heimskíngja. — 125_7 bilar: lætur undan. — 126_5 skór: hestskór. — 127_6 hvar sem þú veist, að ógæfa og eymd er, lát sem sje þín eigin og hjálpaðu. — 129_7 gjalti er eig. írskt orð, er merkir »óður.« — ^{9} síðr: til þess að eigi. Þitt: þig og hug þinn. — 134_5 at — þul, t. d. þeim sem talar í kvæðinu;

hann var eflaust gráhærður þulur. [8] skörpum: skorpnum. $_{1-12}$ hafa ekki frá upphafi heyrt saman. hám, af há. skollir: hángir. skrá: skinnbútur, sbr. há; hugsunin er hin sama í báðum vo.; váfir: reikar um. vílmögum: aumíngjum, voluðum. — 135_5 né geyja: né gey+a, gey ekki, gjör ekki gys að. — 136_5 þat: þeir sem koma og biðja. — 137_6 jarðar megin er óljóst, en flestir skilja það sem »kraft jarðar«, þann kraft, sem býr í jörð, einkum til að stöðva áfengi drykkjar (að þefa af jörðinni er enn trúað að hindri að maður verði drukkinn); sbr. næsta vo. $_8$ en eldr osfrv., alt, sem hjer eftir er talið, lýtur að þjóðtrúarlækníngum. $_6$ abbindi: harðlífi. $_{11}$ hýrógi: hjúarógi og kryt; það á ekki að breiðast út. $_{13}$ beiti (ɔ: skal taka): beitilyng. bitsóttum: sóttum á fjenaði af biti kvikinda. 5—13 vo. heyra ekki öll saman frá upphafi og ekki til þessu kvæði.

V. 138_2 vingameiði, líkl.: vindga- (vindblásinn), Yggdrasilsaski. $_9$ hvers, ef til vill rángt f. hveim. — 139_1 sœldu: svöluðu, »mjer var hvorki gefinn matur nje drykkur til svölunar.« $_8$ »jeg nýsta, rannsakaði, leitaði fyrir mjer niður á við, horfði niður og rannsakaði«; óljóst, sem allur þessi kafli. $_6$ »jeg fjell aftur niður af trjenu«, og lifnaði aftur. Það er táknunarhengíng í trjenu og táknunarmerkíng með geirsoddi, er hjer er að tala um. En af þessum viðburð hefur veraldartrjeð fengið nafnið Yggdrasill: Óðins gálgi (drasill eig.: hestur, en gálgi er kallaður hestur). — 140_8 Bestla var móðir Óðins; hver »frægur sonur« sje, er

óvíst. — 142 er reglulaust samsafn af vo., er ekki hafa heyrt saman. — 144 vo. $_{1-4}$ verður að fylla með »rúnir« eða »rúnum«. $_{5-8}$ vo. á við blót og fórnir, þó má undirskilja rúnir (rúnum) alstaðar. $_8$ sóa: drepa (eða má — rúnir — af?).

VI. 149_8 heiptmögu: fjandmenn. $_6$ velir: vígvelir (af völur). 150_8 boglimum: höndum og fótum. — 151_8 folki: orustu. — 152_2 sœrir: færir (að mjer) særíngar (með rótum). rás, ef til vill: hrás, safafulls, úngs. — 153_3 sessmögum: sitjandi mönnum, bekkjunautum. — 156_2 túnriður: verur, sem fara um í loftinu yfir bæjum og byggðum. — 157_4 »jeg gel undir skjölduna«, þessi skjaldsöngur eða skjaldóp var gamall hjá Germönum (sbr. barditus hjá Tacitus). $_5$. með ríki fara: fara með sigri og veldi. — 158 »díngla hengdan mann«, virgill: snara. ^{9} gengr ɔ: aftur. — 159_8 verpa: ausa (skíra). — 161. Dvergurinn Þjóðrørir gerir með söng vart við dagskomuna fyrir framan dyr Dellings, föður Dags; hann boðar sólarupprás og um leið öllu lifandi, goðum og mönnum, nýtt afl, hyggju og frama.

Vafþrúðnismál.

1_6 við: í kappræðu við. — 2_6 Vafþrúðni, nafnið merkir: sá, sem er sterkur í að vefja, flækja. — 4_3 á sinnum: á leiðinni. — 5_5 Hýms faðir: jötun. $_6$ Yggr: hinn ógurlegi; á vel við efnið. — 6 Óðinn er klæddur sem förumaður, lætur þó mjög sjálfbirgíngslega og fær með því móti Vafþr. til að bjóða sjer út; afleiðíngin sú, að Óðinn verður spyrjandinn, og var

það hægra, nema í vo. 11—18, þar er Óðinn spurður og er það gert eins og til raunar um, hvort hann sje þess verður, að eiga orðastað við yfir höfuð. Í 8. v. er Óðinn bljúgur. — 9_6 þulr, Vafþrúðnir. 10_6 hveims; hverjum sem. kaldrifjaðan: fjandskapaðan (við: til) — 12^5 Hreiðgotum, hjer Norðurlandabúum (eða Germönum yfir höfuð); s. s. Reiðgotar síðar. — 18_6 vitaðr: ákveðinn. — 29_1 øróf: ør-hóf: óhóf, þ. e. ótal. $_6$ Aurgelmir: Ymir. — 31_6 atalt: grimt og ilt — 32_6 gaman: holdleg ást. — 33_3 mey, mög: dóttur, son. — 35 lúðr, óljóst, ef til vill: líkbörur. — 36_6 æ: eigi. — 39^4 aldar rök: ragna rök. — 43^6 níu heima, eru annars ókunnir. ^{7} fyr — neðan: niðri í myrk-hel, í hinum dimma bústað Heljar. $_8$ hinig deyja: þángað koma eftir dauðann. — 45^3 holti: skógi eða trje; hjer er ef til vill átt við Yggdrasil, sem og er nefndur Mímameiðr. — 46_6 fenrir, úlfurinn Skoll. — 49^{1-3} þjóðir á við meyja (meyja flokkar); þorp á við Mögþrasis (táknorð um manninn, »sá sem óskar barna»); »bústaður M.«: bústaðir mannanna. $_4$. hamingjur: heilladísir (við fæðínguna). — 51_2 vé: helgidóma, bústaðir. ^{4} Móði ok M., synir Þórs. ^{6} þegar V. (Þór) berst ekki lengur, er úr sögunni. — 53_3 vreka: reka: hefna. ^{5} klyfja: kljúfa. — 54_5 stigi ɔ: Baldr. — 55^3 sagðir, 2. pers., nú fyrst veit V., við hvern hann talar, viðurkennir að hann sje yfirunninn og lætur líf sitt.

Grímnismál.

1^1 hripuðr: eldur. ^{3} göngumk: gakk mjer.

^{6} »feldurinn brennur fyrir mjer.« — 4^1 Land, þ. e. goðanna, Ásgarður. — 6^4 Valaskjalf: Valhöll. — 7^4 Sága (sú sem sjer alt): Frigg. 8^1 Glaðs-: skínandi. ^{3} þrumir: stendur (er kyr). — 9_4 sköptum: spjótsk. — 11_5 hún er gift Nirði. — 12^6 feiknstafi: feikn (hræðilega hluti, ógnir og hættur). — 17^3 viði, eða Viði (eignarnafn)? $^{4-6}$ á við hefnd Víðars eftir Óðin, sjá Vspá 53. — 20_6 séumk: sjámk, óttast (: óumk í 4. vo). — 21^1 þund, flóð í 3. vo., á, er rann umhverfis eða hjá Valhöll? ^{2} Þjóðvitnis, vafasamt, á ef til vill við flóði og er þá: Fenrir (höfuðúlfurinn); Þund er þá s. s. Ván, er rann úr kjafti Fenris bundins. $_6$ valglaumi: hinn káti flokkur Einherja (?); sumir ætla, að valglaumur sje hestsnafn. — 24^1 golfa: stafgólfa. ^{3} Bilskirnir, sá sem skirrist bil (bilun), sterkur. $_4$ með bugum: með öllu, þegar alt er talið. — 26^6 vötn: ár og fljót. — 27_8 hodd: bústaði. — 30_9 hlóa: sjóða, verða (mundu verða) sjóðheit. — 34_2 hœfingar: brumknappar (merkíng óviss). — ^{3} gaghalsir: með upprjetta og aftursveigða hálsa. — 38^3 svangir: kviðmjóir og hlaupalegir. $_6$ ísarnkol: járnkul, járnkuldi (vindbelgir hjá Snorra). — 40^3 til varna viðar: þángað til skógurinn tekur við og verndar hana (sbr. að ganga til viðar). — 43^3 tekr á, sýnist verða að þýða stöðvar; ef til vill er á rangt f. af, og er þá hvera (katlana) undirskilið; þeir hafa þá verið hindrun þess, að Óðinn slyppi úr eldkvínni; sbr. síðari helmínginn. — 46^1 »Jeg hef nú sýnt andlit mitt ásum« — óljóst hvernig, en stendur í sambandi við brotttöku

katlanna. $_3$ vilbjörg vaka: góð frelsun koma, — og hún veldur þeirri gleði að allir skulu koma til gildis hjá Ægi, sýnist vera hugsunin. — 50 efnið með öllu óljóst. — 51_3 hnugginn: sviftur. — 52_3 »Það er upphaflega vinur þinn, er þú hefur hjer við að skifta.» — 53_1 Eggmóðan: sverðdrepinn. $_2$ Yggr, Óðinn er í þessu augnabliki einmitt hinn hræðilegi. $_4$ úfar: fjandsamlegar.

Skírnismál.

1 $_3$ okkarn mög, Freyr var þó aðeins stjúpson hennar. — $_6$ afi: maður. — 2 $_2$ ón: von. — 3_2 folkvaldi: höfðingi (meðal goða). $_3$ ok: er. — 4_6 þeygi — munum: »þó ekki svo að jeg fái óskir mínar veittar.« — 6_3 mér tíða: elskaða af mjer. — 7 hjer eftir vantar vísu í. — 8_3 vísan: óumflýjanlegan. $_7$ vegisk: sveifli sjer, berjist. — 11_4 andspilli: samtal. — 13_2 kløkkva: missa huginn, digna. 16_6 bróður-, ef til vill var Beli, er Freyr drap með hjartarhorni, þessi bróðir. — $17_{2\text{-}3}$ né . . . né, s. s. eða, en lætur þó í ljósi, að spyrjandi bíði neitanda svars. $_5$ eikinn: áleitinn, fjandsamlegur (vafrloginn). — 19_4 frið: hjerumbil s. s. ást. — 23_2 málfáan: málaðan rúnum, með rauðlituðum rúnum. $_6$ sætt: sáttmáli. — 27_1 Ara þúfu, þ. e. einmana og fjarri öllum. $_2$ ár: þegar. — 28_3 hari: stari. $_7$ gapi: einblína með opnum munni. — $29_{1\text{-}2}$ sýnist alt vera nöfn á rúnum eða rúnamyndum, sem eiga að valda andlegum sjúkdómum og gráti; tópi, tjösull, orð, sem ekki er víst hvað merkja. $_6$ súsbreka: sorgarboða, áfall. — 30_1 Tramar: illar vættir,

gneypa: beygja, kúga. $_2$ gerstan: illan, erfiðan. 31_5 morn: sorg, morni haft hjer sem áhrifssögn: láti þig morna. $_8$ önn, getur valla verið annað en afbakað úr önd: andyri; G. á að verða eins og upprifinn þistill, sem stúngið hefur verið (af hjátrú) inn í vegginn, en er löngu visinn. — 32_8 gambantein: töfratein, -grein. — 33_2 Ásabragr: Þór. $_6$ gamban- er hjer aðeins aukandi merkínguna. — 36_8 ergi: saurlífi (ástaræði). — 37_1 heldr ɔ: en þú gerir alt þetta; með þessum orðum gengur hún að bæn Skírnis. $_6$ vaningja, Frey, af vanaætt. — 38_4 þingi: manþingi (ástarfundi). $_6$ nenna: sinna, veita ást sína. — 39_8 lognfara: lygn og friðarfullur. — 42_6 hýnótt, óviss merkíng í hý-, eymd (?) ætla sumir. Ef til vill aðeins bið- (biðnótt þá um meir en eina nótt).

Hárbarðsljóð.

3_2 á morgun: þennan morgun. $_3$ meis, í honum er síldin (meisasíld á norsku). $_7$ hafra: hafraket. — 4_1 Árligum verkum: morgunverkum. $_4$ móðir Þórs var Jörð, en hún deyr ekki (sbr. svar Þórs). — 6_4 brautingja: förukarls. — 7_1 eikju: bát úr eik (eintrjáníngur). — 8_5 hlennimenn: þjófa. — 9_2 sekr, þ. e. í drápi jötna og Þór heldur að Hárbarður sje jötun. $_8$ øðlis: ættar. $_8$ dœma: tala. — 13_1 Harm ljótan: það er ljótt að þurfa. $_8$ ögur, óvíst, líklega: byrði. $_4$ kanginyrði: háðsyrði. — 18_1 sparkar: fjörugar, duglegar — 19_8 upp: á himininn; augun urðu að stjörnum. — 24_1 Valland: land, þar sem valur er feldur, vígaland. — 25_8 vilgi, af vel, og er ýkisorð. — 26_8 o. s. frv. smb.

söguna um för Þórs til Útgarðaloka. — $_9$ Fjalarr, jötuninn, ɔ: Skrýmir (Útgarðaloki). — 29_4 Svárangs, jötun, annars ókunnur. ^{6} gagni: sigri. — 31 mankynni: meyjar kunníngsskap. — 35_2 húðskór, skorpinn skór úr skinni með hárinu á, sem nagar og særir hælinn. — 39; vantar í vísuna; gnæfa er nafnháttur. — 40 óljúfan ɔ: kost. — 41—44 er erfitt að skilja, vegna þess að í vantar. — 42_1 hnœfiligu: bitru. — 43_2 heimis haugum: fornhaugum við bæina, heimilið. — 47_1 hó: hór, friðil, elskuga. — 49_4 litum fœrir: færir, hjeldir áfram allan daginn þangað til litir breytast, ɔ: verður dimt; fara litum: að ferðast frá því dimman dvínar (um morgun) og kemur aftur (um kvöld). — 57 þegar þánar við sólaruppkomu, verða vegir erfiðari.

Hymiskviða.

1_2 námu: fengu. $_3$ sumblsamir: lystir í drykk. $_4$ áðr þeir yrði mettir. $_5$ teina: spástafi. $_6$ hlaut: fórnarblóð. $_8$ örkost hvera: yfrið nóg af heitukötlum (ölkötlum). — 2_1 bergbúi, Ægir jötun. $_4$ miskorblinda, merkíng óviss. $_{5\text{-}6}$ leit. . í þrá: einblíndi. — 3_1 önn: áhyggju. — 5_7 rúmbrugðinn: sem tekur mikið. — 6_2 lögvelli (af vellir, vella, að láta sjóða): ketil. — 7_4 Egils, faðir Þjálfa og Rösku. $_7$ hurfu ɔ: Týr og Þór. — 8_1 mögr ɔ: Týr (sonur Óðins og hinnar úngu jötunmeyjar). ^{6} algollin: öll gulli skrýdd. — 10_1 váskapaðr: váskköpuðr, sá, sem skapar vo, hættu og ógæfu. — ^{6} jöklar: ísklönglarnir í skegginu. — 11_8 hróðrs: frægur; andskoti ɔ: jötna. — 12_7 afr: sterkur. — 13_1 stukku: fjellu

niður (og brotnuðu). — 14_7 senn: þegar. — 15_8 seyði (af seyðir): eld. — 16_7 veiðimat: sjófáng. — 18_8 ögn, flt. af agn. — 19_7 kjóla valdi: skipsráðanda (mjer). — 20_1 hlunngota: skipið. $_8$ apa: jötuns. — 22^6 fía: fjá, hata. — 23_8 eitrfáan: gljáanda af eitri. ^{6} háfjall skarar (höfuðhársins): höfuðið. $_8$ hnitbróður: albróður. — 24_1 Hraungalkn: jötnar, þó óvisst. 26_5 flotbrúsa: skipið. — 27^6 austskotu: austurtroginu. $_{7-8}$ bæjar, á við jötuns. $_{9-01}$ holtriða hver: hellir; (rið: upphækkun). — 28_8 kálk: kristalsbikar, sbr. gleri 29_4. — 29_4 brattstein: súluna. — 31_8 allra, hj er haft sem ýkisorð. ^{6} hjalmstofn: höfuð. $_8$ valr: kríngló ttur. — 32_8 er nokkurskonar málsháttur; heitt: hitað, bruggað. — 33_4 ölkjól: (hinum mikla) heitukatli; hofi: húsi. — 34_2 »tók í barminn«. $_8$ hríngar: ketilhaddan. 37^5 skær skökuls: vagnstángar-hestur, hjer hafurinn. ^{6} skakkr: haltur. — 38_{2-3} hverr goðmálugra: hver goðsagnafræðíngur. $_4$ skilja: skýra. $_5$ hraunbúa ɔ: Egli. — 39_8 óskiljanlegt og afbakað.

Lokasenna.

2_2 vígrisni: dugnað til víga. — 3_4 jöll ok áfu: ófrið og illdeildir(?), merkíng orðanna nokkuð óviss. — 7_2 þrungin: þögul og þur. 8_5 hveim alda: hverjum mönnum (verum). — 10_5 lastastöfum: lastorðum. — 12_2 míns féar (fjár): af mínu fje. — 15^6 vætr: ekkert. — 16_2 óskiljandi. 17_5 síz: síð es, síðan er. — 19_4 Loptki: Loptr (Loki) eigi. $_5$ leikinn: hæddur og smáður. ^{6} fjörg: goð. — 20_5 sigli: men. — 21_8 fær .. at gremi: gerir að gremjuefni.

— 24_1 síða: fremja seið. $_3$ drapt á vétt: fórst með töfrabrögð. $_4$ vitka: galdrakarls. ^{6} args: blauðs manns. — 26_2 mær: dóttir. $_4$ Véa ok V., ɔ: bræður Óðins. $_5$ Viðris: Óðins. ^{6} baðm: faðm. — 29^6 sjalfgi: sjálf eigi. — 32_2 fordæða: galdrakona. $_4$ at: í sæng hjá. — 33_2 varðir: konur. $_3$ vers hóss eða f. vers eða hóss: manns eða friðils; hvárs: annars hvárs: — 35^6 jaðarr: bestur (líka vörn). — 36^6 »og er þó ekki verri en von var til.« — 37_2 ballriða: goða. — 38_3 tilt (af tilr): friðsamlegt, frið og sátt. — 38_5 hinnar ɔ: vinstri (ónýt). — 39_3 beggja böl es þrá (söknuður ɔ: handar (mjer) og úlfs (þjer)). $_4$ ulfgi: úlfurinn eigi. — 43_1 øðli: tign. $_5$ mølðak, af mølva. ^{6} í er atviksorð, alla liðu andlagið. — 44_2 löggra: veifa róunni, monta sig. — 47_3 lezkat: letur þig eigi, heldur þjer eigi í skefjum. — 48_4 örgu: örðugu, upprjettu. — 49_4 á hjörvi, óskiljanlegt. 50_5 at fjörlagi: að drápi. — 51_5 vöngum, af vangr, land (sljetta). — 56^6 deigja: eldabuska og matreiðslukona. — 58_3 þrasir: æðir. — 62_3 hœtir: hótar. $_4$ skarpar álar: skorpnar (harðar) ólar.

Þrymskviða.

1_1 Vreiðr: reiður. ^{6} skör: hár. — 3^6 léa: ljá. — 11^3 hann, þ. e. Loki (til að stríða Freyju). — 15_1 und hánum: frá belti hans. $_2$ lukla: húsmóðurlykla. ^{6} breiða steina, þ. e. til þess að fá hvelfd konubrjóst. — 21_3 »fljótt spentir við vagnstöngina.« — 23_2 gollhyrnðar: með gull rent í skurði á hornunum. — 24^{1-2} Vas . . komit: menn komu. — 28_5 öndótt:

hræðileg, skörp. — 30^8 brúðféar: fjár (gersema) sem brúðurin skyldi gefa ættíngjum manns síns. — 31_8 Várar: hjónabandsgyðjunnar. — 32_4 þekði: fjekk auga á, leit. — 33_{10} endr: aftur.

Völundarkviða.

1_2 Myrkvið, var haft um hvern þjettan, víðan og dimman frumskóg, sjerstaklega um hinn mikla markaskóg milli Suðurjótlands og Holtsetalands, og gæti vel verið átt við hann hjer. ^{8} alvitr: verur í annarlegum ham, þ. e. svanaham (al- er sama og al- í alius, annar, og el- í ella, elligar). $_4$ ørlög dr: freista forlaganna, fylgja þeim. — 2^3 mær fira: dóttir manna, mensk kona. — 4^6 nauðr: óumflýjanleg forlög. 5_2 veðreygr: veðurglöggur. — 6^1 skreið: fór á skíðum. $_2$ at: að leita að. — 7_2 gim: eld. fastan: óaflátlega. $^{3-4}$ »hann þakti allan þráðinn (af lindibasti) með hríngum«. — 11^3 ár: fljótt, þegar. $_7$ berfjalli: bjarnarfeldi. — 12^3 viljalauss: sviftur sjálfræði sínu. ^{6} nauðir: bönd. 14^{7-10} óljóst, við hvað átt sje; hjer vantar líklega í. Grana leið: Gnitaheiði. — 16_1 Úti stóð — og sá þá koma með Völund. $_6$ stilti röddu, s. s. sagði (blátt áfram). $_8$ holti: skógi. — 17_1 Ámun: áþekk. $_4$ tét: sýnt. — 24_2 húna, oft haft um únga drengi og efnilega. ^{3} fen fjöturs, óvíst hvað merki, (fens fjötur?, þ. e. herslustokkinn?). — 25_2 jarkna-: gim-. — 26_2 baugi, er hríngurinn, sem tekinn var af bastinu; Böðvildur brýtur hann og kemur til V., að hann geri við hann. ^{8} þorigak: eg þori eigi. 28_1 Bar.. bjóri: gerði.. öldrukna. $_8$ ívið-

gjörnum: á hinum vonskufullu mönnum (Níðaði). — 29_1 Vel ek: Vel sje mér, Heill svo. $_2$ fitjum: fótum (smb. er uppi fótur og fit). $_6$ hófsk, hríngurinn er svanmeyjarhríngur og flughríngur, og með honum fær V. afl til þessa. 31_2 viljalauss: sinnulaus og gleðivana. ^{6} ráð, sbr. 17. v. Það er kona N., er segir $30_{7\text{-}8}$ $_7$ vilnumk: óska eg. — 33^7 kveljat, boðháttur með neit.-at. $_8$kván, óeiginlega um Böðvildi. ^{12} kunnið: þekkið. — 37_4 níta: gera ilt (gera verra fyrir). $_9$ skollir: svífur hátt. — $40^{3\text{-}4}$ sátuð . . . saman: áttuð þið ástarfundi. — 41_5 ögurstund: armæðustund. — $^{8\text{-}10}$ vinna: veita mótstöðu.

Alvíssmál.

1^1 breiða: menn eru að breiða (leggja voðir og skraut á). ^{3} sinni: för. $_4$ hratat of mægi: flýtt sjer með brúðkaupið (mægi eig. mágsemd). 3_4 vagna ver: vagna sjór: jörð (yfirborð jarðar). — 5_4 fjarrafleina: umrenninga, flökkumanna (stjórnast af hverr). ^{6} baugum borit: borið til að erfa sig (í háði sagt hjer). — 6^3 Síðgrana: Síðskeggja, Óðins. $_{4\text{-}5}$ at ósátt skalt: at sátt skaltu eigi, «jeg gef aldrei samþykki mitt». — 7_2 snimma: þegar, skjótt; sbr. ár. — 9^3 vörumk: varir mig. — 16^3 leika: það sem leikur á (lætur verða að steini). — Það er ekki auðskilið, við hvaða verur stundum sje átt, t. d. uppregin, ginnregin, Suttungs synir; en annars eru stöðugt sömu aðalverurnar nefndar.

Baldrs draumar.

1^8 ballir: sterkir, boðandi hættu. — 2_7 hvelpi

ɔ: Garmi(?), ills viti. — 4_5 vittugri: hinni töfrafullu (fróðu) konu. ^{6} valgaldr: galdur til að vekja upp ná. — 5^4 sinni: gáng. — 7^6 ofvæni: ángistarfullri óþreyju og bið. — 8^1 þegjat: þegi eigi. 9^2 hróðrbaðm: hið fræga trje, mistilteinn. — 10_5 heipt: reiðiverk. — Milli 11. og 12. v. vantar í. — 12^5 meyjar, sumir ætla, að hjer sje átt við bylgjurnar, er gráta eftir Baldur (at muni, muni þolf. flt.). $_8$ halsaskautum ɔ: skipsins Hrínghorna, er Baldur var brendur á. Milli 12. og 13. v. vantar aftur í. — 14_{7-8} ragna rök, rjúfendr: ragnarök sem eyða öllu (eða ragnarök-rjúfendr — þeir, sem rjúfa ragna rök, líf goða [og manna]: múspellsmegir).

Hyndluljóð.

2_2 í hugum: í góðum hug, velviljaðan. — 4^{10} runa: gelti. — 5^5 es: sem. ^{6} valsinni: flokki Einherja (í Valhöll); Hyndla kallar Óttar ver (ɔ: friðil) Freyju, til að stríða henni; en með »ver« 6^3 á Freyja við Óð, mann sinn. — 9_8 Vala malmi: suðrænum (völskum) m. — 10_4 at gleri, lítur út sem gler vegna blóðsins, er stökt hefur verið á það. — 11—12 Hyndla bregður Freyju um ósiðlæti. — 13^5 sék ɔ: í anda, það sem Freyja hótar með. $_{7-8}$ með þessum orðum lætur H. undan. Svo koma þær til Valhallar, og þar fer alt hitt fram. — 14_{1-2} forna niðja: forfeður. — 26^5 brökun: yfirgángur og ofsi. — 27_2 arð-, af arðr, plógur. — 32 hjereftir vantar í.

Rígsþula.

1_4 kunnigan: margfróðan. — 2_2 á gætti: opin

á gátt. [6]árni: erfiði og basli. [7] Ái: lángafi, Edda: lángamma. — 4[2] økkvinn: þykkan og klestan. [4] þrung. sáðum, þess kyns brauð var ljelegt og ilt. [8] bjóð: borð. — 8[5] bast: bastkörfur og þess kyns. $_8$ gerstan, sjá Skírn. 30_2. — 9[6] þír: ambátt. — 10[5] rýndu: töluðu hljótt og ástúðlega. — 11[2] bjoggu: lifðu sem hjón. — 14[4] á skíði: lokuð (skíð: dyraskíð, efra þvertrje í dyraumbúníng). — 15[2] rifjar: þvertrje efst í vefnum. [3] skapat: klipt laglega. $_4$ skör: hárið klipt jafnt fyrir ofan augabrýnnar. [6] skokkr: kápa, yfirhöfn. — 16[4] váðar: dúks, vaðmáls. — [5] sveigr: skupla. [6] smokkr: ermalaus bolur. [8] dvergar, eitthvert skraut. — 22[7] karta: vagna. — 23[6] ripti: brúðarlín. [7] blæjur: ábreiður og lök. — 25[8] karla: bænda. — 28[2] örmum: ermum. $_4$ sterti (af sterta): «stífaði.» [5] keisti: sveigði, gerði boginn (um krókfald). [6] kinga: málmpláta krínglótt með myndum og kroti. [7] slœður: kápa, sem hángir niður af herðunum. — 30[2] merkðan: með íofnum myndum. — 31[4] fáin: skínandi. [7] varðir: silfri varðir. [8] «dagurinn leið.» — 35[3] lind: spjótskaft úr lindivið. [8] frökkur: spjót. — 38[5] mösma, óþekt orð, en sýnist merkja dýrgripi. — 39[1] ærir: sendimenn. — 42[8] aska: spjótsköft úr eskivið. — 46_4 kyrði: drap. — 47[2] kvisti: á kvisti. [5] mætti þér: væri þjer kraftur; gætir þú (þér er þáguf.). — 48[6] kjóli, sbr. Hym. 19 og 33. — 49 er lýsíng á brúði Konar unga (: Konúngs); það er dóttir Dans, sem átt er við.

Gróttasöngr.

2^1 lúðri: kvarnarstoknum. ^{3} gréa, líklega s. s. gráa. ^{6} ynði: ró: — 3^{1-2} vantar í og óskiljanlegt. ^{4} léttum: lyftum, leggjum. — 4^2 snúðga, sem snýst fljótt. ^{6} meldr: mjöl, mölun. — 6^5 því: af því (þótt - -). 7^6 ljóð: vísuorð. — 9^6 niðjar: forfeður. — 10^5 mœli: malaði. $^{7-8}$ vissim vætr: hefðum ekkert vitað. — 11^2 leikur: stöllur. — 13^5 beiddum: veiddum. — 14_4 Gotthormi, Knúi, óvíst hverjir. — 15^3 köppum: af kapp. — 16_7 dolgs sjötul: sú, sem setur (svæfir) fjandskap, kvörnin (er malar frið). — 17_4 mitt ɔ: hlutverk, $_5$ muna ɔ: Fróði. — 18_2 trjónur: öxarhamra (?). — 19^3 vígspjöll: ófriðarboði. — 20_4 regingrjóti: kvörninni. ^{7} valmar, óskiljanl. og afbakað. — 21_{1-2} míns föður mær: dóttir f. m. þ. e. ek. — 22_2 Yrsu sonr er Hrólfr kraki. — 23_5 skaptré, helst stoðirnar eða undirlag kvarnarinnar. — 24_4 senn: nú þegar.

Grógaldr ok Fjölsvinnsmál.

I. 1_3 dauðra dura: í dyrum dauðra (haugsins). — 3_5 »er engi veit að nokkuð geti komist». ^{6} menglöðum, ef þetta orð er rjett, á það við Menglöðu og meyjar hennar í Fjölsv. — 5^6 afi: maður. — 6^3 Rani: Óðinn. — 7_4 urðarlokur, óvíst hvað þýði (forlögin og þeirra ákvæði?). — 8 óvíst við hvað á og líklega afbakað. — 11_5 gangi í lúðr saman, gángi saman í einn stokk, sameinist. — 13^3 niflvegi: myrkum vegi. $_4$ at firr: því síður. — 14^3 jötun: Fjölsvinn?: mími í 5. vo.

II. 1_2 sá ɔ: Svipdagr. — 3^3 líðöndum: ferða-

mönnum. — 4^6 vargr: sem vargur (friðlaus maður). — 5_2 fáa, er sagnorðið (fá). — 10^6 hefr: vill lyfta. — 12^8 Leirbrimis, skógar eða viðar, er svo hjet; limum af limar. — 13^5 gífrari: grimmilegri. — 14_4 varðir sjá Lokas. 33_2. — 15_6 sókndjarfir, hundarnir. — 18_1 vængbráðir, óvíst við hvað sje átt. — 19_4 barmr: baðmr, trje. — 20^6 flœrat: flýr ekki, þolir. — 21_4 móði: ávexti. — 22^3 kelisjúkar, á að þýða sjúkar af barnshöfn eða þvíumlíkt. $^{4-5}$ líkl. afbakað. ^{6} mjötuðr: verkandi. 24_2 veðrglasir: óþekt orð. ^{5} þryngr: kvelur. Efni og samhengi hjer óljóst. — 26^4 seg- óvíst hvað er (: seig?). ^{6} njarðlásar: sterkir lásar. — 28_6 Eiri örglasis: Sinmöru, en örglasir er óþekt orð. — 30_1 léa: ljá. $_2$ í lúðr bera: leggja í stokk. ^{6} léa: ljá (sagnorð) — 32^3 oddi: tindi. — 33_6 ásmaga, stjórnast líkl. af hverir. — 43_2 rúm: opin. — 47^5 kveðr: stend ur móti, hindrar.

Völuspá en skamma.

3_7 vörumk: varir mig; en hjer mun vanta neitun í (vitit?), eða á að lesa vitim? — 7_6 niðgöfgan, Heimdall sbr. Rígsþulu. — 9_4 sonar, af son(r): göltur; sonardreyri: galtarblóð. — 11^{2-4} »hann hafði fundið hjartað úr konu, hálfsviðið við lindivið.« — 12_4 lopt bilar: himininn rofnar. — 13_7 »mægðan og skyldan.« — 14_{7-8} »en til þess að Ó. mun o. s. frv.«, þ. e. til ragnarökrs.

Völsungakviða.

1_1 »Það var snemma á öldum,« í gamla daga. ^{2} gullu, af gleði yfir fæðíng hermanns. $^{3-4}$ um óróa í náttúrunni út af því sama, en óljóst við

hvað í raun og veru sje átt. Himinfjöll: himinhá fjöll, eða eignarnafn. — 3[8] stormurinn er líka samfara fæðíngunni og tákn. — 4[5] nipt N.: nornin, Neri óþektur. [6] norðrvega, bendir á nafnið Nóreg. — 5[4] »er ól ást í brjósti.« — 7[8] ítrlauk, táknunargjöf; skyldi merkja vöxt og viðgáng. — 8[7] blóðorm: sverð. — 9[8] álms árr: hermaður. [8] blóðrekin: unnin með blóði (?). — 12[4] nefgjöld: bætur fyrir nefa (ættíngja). — 13[7] Viðris grey: Óðins hundar, úlfar. — 14[8] geirmímis: hermannsins. — 16 Í upphafinu stóð hjer um bil »þar sáust valkyrjur, hávar osfrv.« — 17[1] árliga: þegar. [2] ulfíði: ulf-híði, skóginum. — 18[8] líddi: leið, var úti. — 19[7] óneisan: frægan. [8] »ekki betri en hvern ketlíng«. — 21[4] séak: sják, jeg sje. — 22[6] ógnar (ár) ljóma: gull. — 26[6] erum: er mjer. — 27[9] vefnistingum: seglum. — 30[4] höfn: skipshöfn. þinglogi: sá sem svíkst um að koma á þíng (til fundar). — 31[6] Rán, þáguf. »úr hendi Ránar.« — 33[8] landreki: konúngur. — 34[8] þ. e. herskildi. — 35[4] sölli, eig.: sulli, þ. e. matur útbleyttur í mjólk eða þesskonar. — 38[8] hreysi: hraunholur, urðir. — 39[8] skollvís: prettvís. [4] skrök: gróbb. — 40[7] sveipvís: fölsk, svikul. — 42[2] fenrisulfr sbr. Vspá 39. — 44[8] simul: tröllkona. — 45 Gullnir er jötun. [6] Imð er tröllkona. — 48[5-8] á við óþekta orustu. — 49[7-8] Mistar á við megir: hermegir (Mist, valkyrja), hermenn; mœrr: land. — 50[4] »að konúngur væri kominn.« [7] hugði: horfði á. — 51[2] snævgir: örskreiðir. [4] ok: með. — 52[5] grindum: lokaðri höfn. —

57_1 ímu: orustu. $_4$ móðakarn: hjarta. — 58^2 hjalmvitr: valkyrjurnar s. s. sárvitr 6. vo. $^{7-8}$ »úlfurinn át af hrafnsfæðunni, líkunum.«

Helga kviða Hjörvarðssonar með Hrímgerðarmálum.

1 Fuglinn er Fránmar jarl. — 3^8 kynni: einkenni, eðli. — 5 Efnið er farið á undan því sem segir í 1—4. — 6^8 rógapaldr: hermaður. ^{8} gjaldir: sýnir. — 8^7 sverðskenníng (vígnest: spjót eða sverð). — 9^7 valböstu, óþektur hluti á sverði. — 10^2 heilráðr: sá sem tekur heil og full ráð, framkvæmir þau. — 11_4 niðjar: forfeður. $_{7-8}$ aldauða arfur: arfur sem allir erfíngjar að eru dauðir.

Hrímgerðarmál. 1^5 séask: sjást, hræðast, sbr. Helg. Hjörv. 11^5. — 2^6 fálur: tröllkonur. — 5_6 œxi: skyldi vaxa. — 7_6 þverst: þverast. þvari: stöng með fleini (eða: brynþvari), »ef fleinninn hefði ekki komið þjer svo þvert, sem unt var.« — 9 Hjer verður Hr. klámfengin. ^{6} reina, af reini, graður hestur. — 10^6 sveigja: leggja niður; sbr. brettir 9^3. — 11_4 rifja rétti: (þú skalt fá þín bognu) rif gerð bein. — 13^5 jöfri: þjer. — 18_2 ef . . hefr: hvort ekki hafi. — 15_2 til eyrar: á hólm. — 16_6 sverð at rj. ɔ: með því að drepa mig. — 20 Hjer er setníngasamband nokkuð óreglulegt, vegna þess, hvað Sigrúnu er mikið niðri fyrir. — 21^8 þörfgi: eigi þörf, »hefði ekki átt að verða.« — 22_2 hug deila: skifta geði sínu, svo að það fari ekki í öfgar og æsíng. »vertu róleg og jafnlynd.« $^{5-6}$ téa (tjá) blœða: blæða. — 23^6 þ. e. gángir að eiga hann. — Milli 24

og 25 andast Helgi. -- 25^{1} Kyss mik, Heðinn biður um heitmeyjarkoss.

Völsungakviða en forna.

1^{5} ulf, hann á við sig sjálfan. — 11_{2} »hvernig það kom til« ɔ: að jeg varð að borða lítt steikt. — 12^{6} seva: frænda (föður). ^{8} brimis: sverðs. — 13^{7} ámunir: líkir. — 14^{3} »í gærmorgun.« ^{7} valrúnum: óljósum orðum um bardaga. — 15^{1} of sinn: eitt sinn. — 18^{2} í her: í leiðángursför. — 20^{6} at: hjá. — 21^{7} gránstóð gr.: hinir gráu hestar tröllkonu: úlfar. — 22^{1-2} »þú hefur ekki fengið fulla gæfu.« — 24^{5} vantat: þú gast ekki hindrað. - 25^{2} Hildr þ. e. ófriðar-orsök. — 26^{5} frið: friðleg. ^{7} vígroða, fyrirburði um víg (blóð á lofti). — 27^{7} Fjörsunga, óvíst hvað sje. — 30—31 eru teknar úr Helgakv. fyrri. — 32^{4} nipti: systur. — 33_{6} Leiptr er eiginnafn ár. — 36^{8} nema: en. spryngir: ætir þig í hel. — 37_{7} sifjungum: mágum. — 39^{5-6} »nema lið konúngs og hann sjálfur birtist.« — 44^{7} nema: en, þvert á móti, er gefin. — 45^{7} dolgspor: sár. ^{10} svefja: stöðva. — 50^{7} úrsvalt: ískalt (og þó) innfjalgt: brennandi sig inn. ^{8} ekka: sorg. — 55^{4} flugstíg: brattan stíg (þ. e. til Valhallar, sem skáldið hugsar sjer á himni). — 55^{7} Salgófnir, haninn í Valhöll. ^{8} sigþjóð: orustu-þjóð, þ. e. Einherjar. — 56_{6} grænask: þverra, bregðast.

Grípisspá.

10^{4} hugat: af heilum hug, vinsamlega. — 13^{5} hlœða: hlaða. $_{8}$ vígrisinn, sbr. vígrisni Lokas. 2. — 15^{4} Helga, er hjer Helgi Hund.

— 17_2 rúnar sbr. Sigrdríf. — 19_5 farit: búið. Nú vill G. ekki segja meira, því að nú hefst hin verri hlið sögu Sigurðar. — 20_8 gerra: gerir eigi. — 24^5 leið: lífsleið. — 26_6 vilkit: ekki gott. — 28_1 »Hvað snertir það mig?« — 32^3 geðleysi: óstöðuglyndi, fals. — 34_2 hleyti: mægð. — 35_2 görva: fullkomlega. — 36^3 ratar: steypist. — 46_8 unað: hvorugkyns orð: unaður. — 50^6 sifjugum: mægðum manni, »mjer mági þeirra.«

Reginsmál.

1^3 víti: ógæfu. $_6$ lindarloga: gull. — 4^8 Vaðgelmi, líklega ein af ánum, sem Vspá getur í 37. ^{6} oflengi: mjög lengi, leiða: fylgjast með (manni). limar: afleiðíngar. — 8^3 nept, sýnist vera lýsíngarorð: grimt, drepandi. — 9^5 ekki lyf: ekki hið minsta. — 10^3 þéar: þjár, þröngvir, neyðir til. — 14^{7-8} »forlagaþræðir hans standa, ná, um öll lönd;« þrymr eintala, af því að það stendur á undan. — 18_6 karl af bergi: manninn gamla, sem stendur hjer á berginu (mig). — 20_6 hrottameiði: fyrir hermanninn (af hrottameiðr) — 21^5 tái, af tá hvorugk., stjett eða hleðsla fyrir framan hús. — 23_8 hamalt: svínfylkíng.

Fáfnismál.

2_1 göfugt dýr, óvíst hvað, en líklegast ekki annað en blátt áfram: maður. $_4$ ákka: á ek eigi. — 5_6 á skeið: til hlaups (og þroska). — 6^5 hrøðask: verða hrörlegur, gamall. — 8^3 feðrmunum: föðurleifð. — 10^3 eina dags: ákveðna (dauða) dags. — 11_1 Norna dóm: dauða. —

12^{5} nauðgönglar: sem koma í (barns)nauð. — 13^{4} kungar: ættaðar. — 14^{5} blanda hjörl.: berjast og ausa út blóði hver annars. — 19_{2} fræs: blístur, hvásan. — 22_{1} réð: olli dauða mínum með ráðum sínum. — 30^{4} eisköld: hjarta. — 32_{7} fjörsega: lífs-bita (segi: kjöt- eða vöðvastykki), hjarta. — 37_{8} folkskáa: herskáa, fjandsamlega. — 38_{3} af . . . búa: verða af, missa. — 41^{2} grœnar: laðandi. ^{4} folklíðöndum: mönnum, sem ferðast land af landi. — 42_{8} ógnar ljóma sjá Helg. Hund. 22. — 43_{2} folkvitr: valkyrju. ^{4} lindarváði; eldur, vafurloginn. — 44^{5} o. s. frv., með þessum orðum gefur fuglinn til kynna, að Sigurður eigi ekkert erindi þángað. — 45^{4} nauðir: (svefn)böndin. — $_{7}$ hræs, þ. e. Fáfnis og Regins.

Sigrdrifumál.

1_{8} nipt: kona, svarandi til dags synir: menn. — 5_{1} Sigrúnar: orusturúnir. ^{4} véttrimum, óþektur hluti sverðs. — 5_{6}, 6_{6} Tý, Nauð, nöfn á rúnunum t og n. — 8_{5} »og svo leggja lófana um liðuna.« — 9_{5} stjórnar: stýris. $_{6}$ óskiljandi. — 11_{4} þær á ekki við rúnar, heldur orðið sakar, sem staðið hefur í þeirri vísu, er upphaflega hefur farið á undan þessari innskotsvísu. ^{9} fulla: þar sem dómarar allir eru við staddir. — 12_{7-10} óskiljandi. — 14_{6} und kerru Þórs. — 15_{3} ulfs: Fenris. ^{4} arnar: Hræsvelgs. $_{6}$ brúar: Bifrastar. — 16_{3} virtr: maltvökvi, sem ekki er gerð í. — 16_{4} vili-, merkíng óviss; þægilegur? — 18_{1} bók: bækitrje. — 22_{6} vára: trygða, eiða. — 24^{5} heimis kviðr: það sem sagt er á heimili manns. — 27^{4} sifjar silfrs:

konur. — 28^5 dolgviðu: hermenn, menn. — 34^3 »tryggðaeiðum þess, sem er sonur skógarmanns (vargs) og frjálsrar konu.« — 36^3 at vinum: með tilliti til vina (ef til vill afbakað). $_6$ sýnist merkja: frumorsökin til fjandskapar (og ógæfu) er til orðin (þ. e. fundir þeirra Sigurðar). — Hjer eftir hafa staðið fáeinar vísur um að þau Sigurður hafa heitist hvort öðru.

Sigurðarkviða en meiri.

1^1 Eldr: vafurloginn um sal Brynhildar. — 2^7 óskiljandi. — 9^{7-8} »eiðar munu tortíma hinum vígskáu. — 13_6 folkræði: fólks-stjórn. — 15_6 götvað: banamann (eig.greftrunarmann). — 17^5 börvi: trjenu. — 18_8 láta ɔ: önd, deyja. — 22^{3-4} bendir á aðferð við fóstbræðralagsstofnun.

Goðrúnarkviða.

5^6 hrør: lík. — 8_2 götva: greftra. — 12^7 varaði: hún rjeð frá. — 13_8 vengi: koddanum, — 15^5 regns dropi: társtraumur. — 16_4 tresk, óvíst hvað sje. ^{6} gæss, voru í Noregi sjerstök kvenna eign. — 19^7 ölstrum: fóðurjurtum (óvíst). — 23_8 vakti mál þitt, kom þér til að tala. — 24^5 urðr: tortíming. $^{7-8}$ «hver bylgja illra skapa hrekur þig.» — 26^4 ormbeðs: gulls (gulls eld ,er eitthvað afbakað).

Sigurðarkviða en skamma.

3^{7-8} «hann átti (að fá) hana (Brynh.), ef hann hefði mátt það» fyrir forlögunum. — 6_6 svelti: deyi (hann). — 8^3 ísa, jökla, þolf., um ísa og jökla, eyðihjörn. — 10^4 láta: missa. — 12_8 «ef

sonur lifir ekki.« — 13_6 vilgi: eigi vel. — 14^4 afartítt: mjög tilhlökkunarefni. $_6$ kvánir: kona (hans). — 16^1 fylki ɔ: Sigurð. — 20_2 gørva: æsa. — 24_6 »gleði sneydd«. — 26_6 svárt ok dátt: þúngt og ilt. $_{7-8}$ torskilið. — 33_7 óvu: fjandskap. — 34_8 á fleti: á bekk, í húsum. — 36_4 höfn: eign. — 38^1 hvörfun: reiki. — 39_1 síga: síga saman, semjast. — 42 er ófullkomin og samhengi óljóst, — 43_6 ok ýmissir: á mismunandi tímum, einn eftir annan á víxl; sbr. 41_2 — 44_4 þ. e. til heljar. — 45_9 af méli: eftir nokkurn tíma. — 47^7 soltnar: drepnar. — 49^8 minni: minjar. ^{6} hroðit: gylt. ^{7} bók: útsaumuð klæði. — 52^5 afbakað og óskiljandi. — 56^{3-4} sömuleiðis. — 57^5 vaðin: svift, sneydd. — 59^3 öngan; krappan. — 60_8 grýmir, óþekt orð. — 65^6 borg: viðarköst til að brenna lík á, gera bálför á. — 66^3 valaript: valneska dúka. — 69_4 sverða lituð: hermanni; hugsun hjer óljós. — 71^3 mjötuðr: dauðinn. ^{5} ómun: rödd. $_8$ láta: deyja.

Helreið Brynhildar.

1_8 vers annarrar ɔ: Sigurðar, manns Guðrúnar. — 2_2 Vallandi, hjer táknunarnafn: vígaland; smb· Hárb. 24. — ^{8} hvarfúst: hviklynt. — 7_4 týja: hjálpa. Milli 6 og 7 vantar í. — 8^7 ungum gram ɔ: Hjalmgunnari. — 11_4 «snarkandi hund viðar»: eldinn, — 12^7 Dana á við verðungu. — 15^1 ofstríð: mikið böl.

Goðrúnarkviða en forna.

2_6 hösum dýrum: gráum dýrum, úlfum. — 5^8 úrughlýra: með tárvota kinn. $_8$ eigendr:

eigandinn, Sigurður. — 9_8 »heldur en að þú vitir nokkuð til manna«, sjert lífs. — 11_2 andspilli: samtali. $_2$ »út í skóg til að safna.« — 13_4 þekðak: eg sá. — 14^6 gollbókaði: saumaði með gullvír. — 15^1 skriptum: borða með myndum. - 16^8 grímur: drekahöfuð og þess kyns á stöfnunum. ^{5} byrðum: saumuðum. — 17^5 »hún hætti að vinna«. — 19^8 vigg: hesta. 21^8 langbarðs: lángskeggja ɔ: Atla. $_6$ steypða, sem fjellu niður fyrir andlitið. — 23_8 sonardreyra, sbr. Vsp. sk. 9_4. — 24^{5-8} er torskilið; oss vantar nægar sagnir af töfrum og fórnum forfeðra vorra. — 26 1. og 3, 2. og 4. vo. eiga saman. — 27^7 ársal; tjöld utanum rúm. 28_2 á við hinn forna spjaldvefnað. — 31^2 gl. bella: sýna gleði. ^{7} »úlfur og hrafn.« — 35_2 »fylgd af mönnum.« — 41_8 vílsinnis spá: ógæfuspá, spá um eymd og óhamíngju. ^{7} læblöndnum: eitruðum. — 43_2 teina: úngar plöntur. — 46^2 sœing: fórn, fórnardýr. ^{8} hvítinga, einhver fórnardýr, hvít að lit. — 47^8 kör: sæng.

Goðrúnarkviða III.

1^5 œðra: virðulegra, betra. ^{6} jörlum: höfðíngjum. — 3_6 þatki: eigi þat. ^{7} vörð, verr: eiginkona, eiginmaður. — 4^6 spekjur: vina-viðskifti. — 5_5 hnöggt: sviftir. — 6^1 Sentu at: sendu eftir. ^{8} í ketil tœki: tæki eitthvað (stein t. a. m.) upp af botni ketils, er fullur er af vellheitu vatni. — 7_2 kalligak: jeg get eigi kallað. ^{8} sékka: jeg sje eigi. — 10^7 svafði: svæfði.

Oddrúnargrátr.

2_6 stjórnbitluðum: sem stýrt er með bitli,

hesti. — 4^2 hlest, á að þýða s. s. frægt, frjettnæmt. — 7^2 moldv. sporna: fæðast. ^{4} faðir þeirra var bani Högna (óþektur). — 9_1 Hnékat: jeg hnje eigi, ljet eigi tilleiðast. — 10_8 af fári: ekki af góðvilja. — 14^4 sylti: dæi. — 15^8 mjötuðr: forlögin, dauðinn. — 16_6 dúsaði: þrumaði. $_8$ þátti: þekði: leit. — 21^2 »sporna við ástum okkar.« $_8$ orðit: mist. — 22_8 »þar sem ástin ræður.« — 26^2 hófgollinna: með gyltum hófum, hesta. — 27^5 konungr ɔ: Gunnar. — 28^8 af stríðum, af og um böl, hugarstríð. — 32^{7-8} »Nú er jeg hætt að gráta; tíminn græðir alt að lokum.«

Atlakviða.

1^8 kunnan: vitran, slægan. ^{7} aringreypum: kríngjandi um, til beggja vegna við arininn (á miðju gólfi). — 2^2 dyljendr: lymskufullir. $_6$ kaldri, af því að hann er undir niðri fjandsamlegur. — 4_2 aska: spjót. $_6$ valrauða, óvíst hvað val merki. ^{7} dafar darr.: spjót(?) — 6^8 œri: ýngri. — 8_3 »með úlfs hári, bundnu í hann.« ^{5} heiðingja: úlfs. — 11^8 gránvarðir: grá-skinnar, gráir á lit. ^{5} blakkfjallir: með svörtu skinni. — 13^7 vandstyggva: styggva fyrir vendi, sem hlaupa hart, ef lostnir eru. — 14_2 óljóst. $_6$ sessmeiðum; bekkjum. — 16^8 aringr: sbr. 1_7. $^{7-10}$ óskiljandi. — 17^4 lýða sinnis ɔ: vorra manna. ^{5} rosmu-: rauðleit. — 24^8 kumbla-meið: herkumla (hjálma) við: hermann. — 26^{5-6} »nú veit jeg einn hvar gullið er fólgið.« — 27^1 týja: »tvíja«, efi. — 29^1 Ýkvið: Víkvið, setið á stað. — 31^7 húsi eða sæng? $^{9-12}$ meira og minna afbakað og torskilið. — 33^8 eyrskáan: hlaup-

anda yfir eyrar. — 34^{4} »að gleðja konúnginn(?).« ^{8} (þiggja öl) at gnadda: eftir hina úngu menn. niflfarna: farna til heljar; hjer sýnist átt við bræður Guðrúnar. — 36^{8} afkár: vægðarlaus, ofstopafull. — 37_{6} »bráðir (hold) dauðra manna.« $_{8}$ senda, það var siður, að konúngar sendi góð kjötstykki þeim, er þeir vildu heiðra sjerstaklega, og hjetu það sendíngar. — 39^{7} ber-: bjarn-. 40^{5} á við hvað hún flýtti fyrir dauða Atla. $_{8}$ fjarghúsa: brjósta, lífs manna (það skeytti hún ekki um); fjarg: fjör, líf.

Atlamál en grœnlenzku.

1^{1} óvu: ófrið, ofsa. — ^{5} œxtu: ljetu vaxa, fara fram. — 2^{5} á við mágastoðina. — 4^{2} rengði: vilti, breytti. — 6^{7} saðr: góður gestbeini. $_{8}$ sýsti: sýslaði. — 9^{8} inti: rannsakaði. 10^{8} dróttláta, sem kann að hegða sjer í hirð. 13^{2} »jeg á þar ekkert kunníngjafólk.« — 19_{1} »vjer munum brátt slátra.« ^{2} roðra: blóð. — 20^{5-6} eiga við hættuna og tvísýna endalykt. — 21_{4} yrðak: jeg misti. — 23^{4} nauðmanni: venslamanni. — 27^{8} vart: illa. — 32^{8} hann: mig. — 33_{6} » ekkert verði því til hindrunar.« — 38^{4} flátt: fals, »hjer búa svik undir.« $_{6}$ bragðs: af bragði, þegar. — 41^{1} Flykðusk: söfnuðust. — 43^{8} »hreyfðu fíngurna.« ^{4} snœri ɔ: á snærisspjótunum. — 44^{1} andspilli: fregn, orð. — 45^{2} ypðit lítt: lauk hart upp. — 45^{7} saðr ɔ; einlægni í hug. — 47^{4} hrauzk ór: kastaði af sjer. — 54 ókunnugt efni. — 56^{2} hyldið: skerið á hol. — 57_{8} valda: hafa öll ráðin. — 58_{6} skapdauði: sem deyr (eða getur dáið) eðlilega; »það er ekkert ónáttúrlegt að

hann deyi, hann á ekki betra skilið.« — 59^{1} hvergætir: katlavörður, matsjóður. — 60^{1} brás, óvíst,: matsjóð(?). — 64^{8} á lesti: að síðustu, til hins síðasta. — ljetu lifa: sýndu. — 65^{4} bregða: stríða, hælast. — 68^{7} hroefðak: jeg þoldi(?). — 70^{8} málsháttur, en óvíst, af hverju sje dreginn. — 71^{5} kröpp: skjótráð. — 72^{4} »at gerva drykkju at (eftir) sína.« — 78_{6} blettk: jeg blandaði þar við. — 80_{5} snýtt: ráðið bana. — 90^{4} »þú hófst þó að miklum mun, þú varst miklu stærilátari en jeg«. — 91—92. Það, sem hjer er átt við, þekkist ekki annars. — 92^{7} sælan: ríkan. — 93^{8} missir: umskifti (að fá Atla eftir Sigurð).—94^{4} slekðir: sættir. — 97^{2} »hann jók ættíngjum sínum sorg«. — 98^{7} þrámæli, á við orð og ræður Guðrúnar og bræðra hennar.

Goðrúnarhvöt.

3^{1} Urðua: urðuð eigi. — 4^{7} boekr: ábreiður, útsaumuð klæði. — 7^{8} kumbl: herklæði, vopn. — 10^{4} vegin: flutt. — 13^{4} afbakað og óskiljanlegt. — 22^{5} tregróf: sorgartölur.

Hamðismál.

1 er torskilið og ekki gamalt. $_{2}$ »sorgarverk«. ^{4} glýstömu: gleðisnauðu. — 5^{1-2} sýnist merkja »þjer standið á baki þjóðkonúngum og eruð til enskis nýtir«. — 6^{5} vaðin: svipt, sneydd. ^{7} en kvistskoeða, óvíst, við hvað sje átt; öxin? — 9^{1} stríða: baka sorg. ^{8} sér, sjálfum. — 12^{2} »næstum svo reiðir eða æstir, að þeir öskraði« (sem berserkir). — 13^{3} jarpskamr: hinn litli jarpi, þ. e. Erpr (: jarpur). — 14_{7} né: eða, en þó svo, að svarið, sem búist er við,

verður neitandi. — 15⁸ hornung: eig. sonur manns og frjálsrar konu, sem ekki er goldinn mundur fyrir, og þó ekki skilgetinn sonur; sbr. 14¹: enn sundrmœðri. — 16¹ skíði: skeiðar, slíðr (úr trje). ₄ flagði, óljóst. — 18⁷ óskiljandi. — 19³ gota: hesta (dynsins). ₅ halr ɔ: borgarvörðurinn. — 21³ bröngu, óskiljandi. — 23¹ Hróðrglöð, óvíst hver sje og óvíst hvort sje eignarnafn. ² hléðum, óskiljandi. ³ mæfingr: mjófíngruð. — 24¹⁻² afbakað og óskilj. — 27² reginkungi: goðkynjaði. — 29⁶ er innskotssetníng; hvárr enn víðfr. gerðumk osfrv., þ. e. við tveir, hvor hinn frækni, höfum gerst að vígi osfrv. — 31⁶ nú eða í gær: nú eða á morgun; gær merkir eig. »hinn daginn,« og getur því þýtt bæði daginn fyrir og eftir »nú,« daginn, sem yfir stendur.

Nöfn

(nema staðanöfn).

Staðanöfn.

Leiðrjettíngar.

Bls. 6_4 les goll. – 71^{3} l. öll. — 7_6 l. þat. — 21_{12} l. hræs. — 21_5 l. mikit. – 33^{5} l. þanns. — 81 í síðustu l. Grímnis. – 114_4 l. galkn. – 136^{2} l. brinni. – 153^{2} l. lét. — 339 í 5. vísu hefur efrihlutur Þ brotnað af. – 363^{6} l. goð-

Smá-ósamkvæmni í letrinu á skýríngunum verður að afsaka; hún stafar af ónógum leturbirgðum, vegna þess að allar varð að setja í einu.

Svo miklum frægðarljóma sem Sæmundar-edda hefir varpað yfir fornîslenzkar bókmentir um langan aldur meðal útlendra þjóða, má það firnum sæta, að hún hefir aldrei verið prentuð hér á landi. Í útlöndum hefir hún verið gefin út oftar en einu sinni af frægum vísindamönnum; en íslenzk alþýða hefir lítið haft af þeim útgáfum að segja. Þessi dýrmæta gullnáma andlegrar auðlegðar hefir aldrei verið opnuð eða unnin fyrir hana fyr en nú, er gullkorna-kvæðasafn þetta kemur henni fyrir sjónir í sinni tignarlegu frummynd.

Sæmundar-edda er svo fagur gimsteinn í fornîslenzkum bókmentum, að enginn kaupandi að **Íslendingasögum** og **þáttum** mun una því, að láta hana vanta við það dýrmæta safn, og það því síður, er **Snorra-edda** kemur á eftir og **Sturlungasaga** rekur lestina.

Ár og friður öllum góðum mönnum.

Höfuðdag 1905.

Sigurður Kristjánsson.